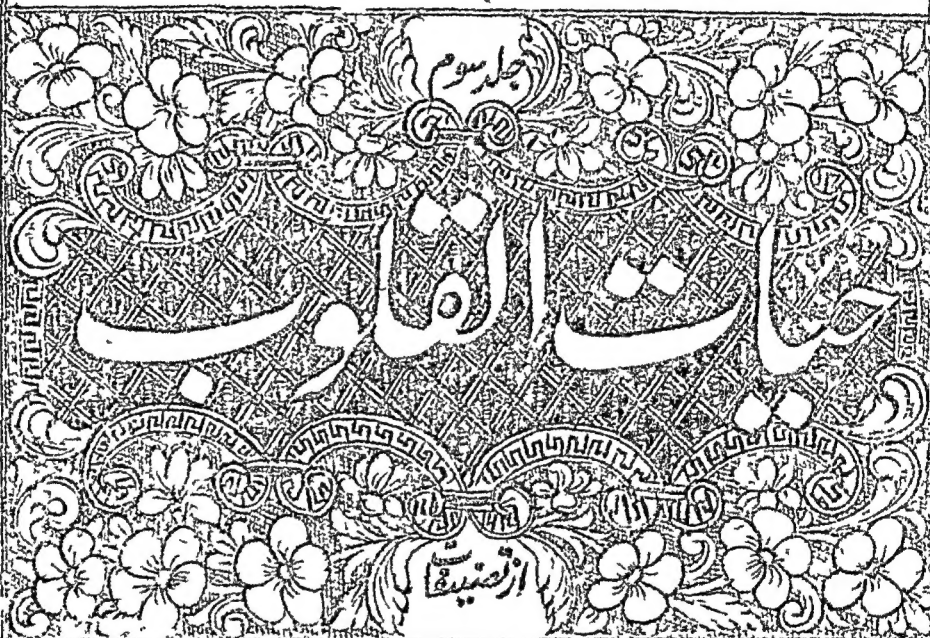

مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ إِمَارَتَكُمْ تَكُنْ مِثْلَهُ

کتاب مطالبی که در او نام هر واحد و مراتب حیات و کمال و مومنین و ایمان حضرت امام المقتدرین علیهم السلام و انبیا و اولاد ایشان
فایده بسیار است علی بن ابیطالب علیه آلاف التحية والثناء و الشان الفارابی

قدوة المؤمنین و رب العالمین سیدنا محمد و آله و سلم و ائمة المرسلین و الابرار و الصالحین
تصنیف محتاج مغفرت رب قوی سید محمد امین علی بن ابیطالب علیه آلاف التحية والثناء

و کتب منشی که در این کتاب است
در این کتاب است

اطلاہ۔ اس طبع میں ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ وار فروخت کے لیے موجود ہے جس کی ذریعہ مطلوب ہر ایک شائق کو صحابہ خانہ سے مل سکتی ہے جس کے سائیدو ملاحظہ سے شائقان اعلیٰ حالات کتب کے معلوم فرما سکتے ہیں قیمت بھی ارزان ہے اس کتاب کے ٹیبل بیچ کے تین صفحہ جو سادے ہیں ان میں بعض کتب علم فقہ وغیرہ فارسی و اردو مذہب امامیہ کی درج کرتے ہیں تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہو اُس فن کی اور بھی کتب موجودہ کارخانہ سے قدر و انون کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو

کتب فارسی و اردو مذہب امامیہ
تراو المناو۔ محشی و تہجیم یہ کتاب مذہب امامیہ کی
احمال اور وظائف میں نوادرات سے ہے
پورے سال یعنی بارہ مہینوں کے اعمال
نہایت مسرور و آسین موجود ہیں تصنیف
جناب ملا اخوند محمد باقر مجلسی علیہ الرحمۃ صحیح
علمائے مذہب امامیہ کا قدسیہ پر خط مع
حاشی عمدہ دیا یا بچھی ہو۔
نبی الاسلام فی احکام العقیام۔ یہ کتاب
فیض استیاب زبان فارسی تصنیف عالم علم
جلو و حق حجت الاسلام و محمد ناصر الزمان جناب
مفتی مولانا سید محمد عباس صاحب کفوی سے ہے
اس کتاب لاجواب ہیں روزہ داروں کے
مراتب اور ثواب اور روزے کے آداب
نہایت مبسوط اور مفصل تحریر فرمائے ہیں
اور روزہ خوروں کی شقاوت اور خجاست
کو کس خوبصورتی سے بیان فرمایا ہے جس کے
پڑھنے سے ماہ رمضان المبارک کی عظمت
وجلال اور روزہ داروں کی قدر و منزلت
صاف صاف معلوم ہو جاتی ہے احادیث
صحیحہ سے جناب مصنف نے مطلب کابنوت
دیا ہے اور دلائل عقلی و نقلی و خصوص قرائی
صوم اور صائم کی عظمت ظاہر فرمائی ہے۔

عین الکفا۔ معروف بہ دو مجلس۔ یہ کتاب
مستطاب مذہب امامیہ کی درمیان حالات
شہداء کے کربلا و شہادت سید الشہداء جناب
امام حسین علیہ السلام نہایت عمدہ اور مستند ہے
محاسن میں جس وقت اس کتاب کے مضامین
ذاکر پڑھتا ہے اس میں کو سینہ کو بی سے خش
آتا ہے الغرض یہ کتاب نہایت عمدہ ہے۔
رسالہ و حیر و نفوس فی۔ تصنیف عالم العلماء
افقہ الفقہاء عالم ربانی مولانا اخوند محمد باقر
مجلسی علیہ الرحمۃ سے ہے قابل دیدار باب
علم و ہنر ہے اس درجہ اختصار پرستہ و سبب
نوابہ ہیں۔
طرح المعانی۔ تصنیف جناب مولانا
سید حسین صاحب المعروف جناب میرزا عباس
مغفور یہ کتاب مذہب امامیہ کی نہایت
عمدہ ہے۔

حلیۃ الکمال۔ یہ کتاب زبان اردو فقہ
میں اسم باسنی ہے اس میں عورات کے مسائل
فقہہ جو روزہ و عرق کے کار آمد ہیں صاف صاف
مشرح لکھے ہیں اگرچہ رسالہ مختصر ہے مگر فوائد
عظیم تر تہ ہیں جامع عباسی تذکرۃ العلماء
وغیرہ کتابیں اکثر عورات کو پڑھائی جاتی ہیں
لیکن بعض بعض باتیں اس میں آس سے

زیادہ ہیں اور تجارت عام ہم نہایت سلیس ہے
اور مسائل بہت عمدہ و آسان ہیں میرزا اسیم
موجود ہیں اس کا پڑھنا عورت کے لیے
اکسیر عظیم ہے مصنف اسکے مولانا احمد علی تہا
لکھنوی ہیں۔
پیر و پند۔ یہ کتاب مختصر روزہ و عرق کی
بول چال سابق روش کی نظم ہو اکثر اطفال
نزد سال اور عورات کے درس میں بہت ہی
انسان کا فرما اور قرین سکرو فیکر کا سوال
جواب کرنا قیامت کا آنا بہت عمدہ طور سے
نظم ہو چھپنے سے چھپنے کے لئے اور لڑکیوں کو
از پر یاد کرتے ہیں جس سے مسائل میں بھی
واقعیت ہو جاتی ہے اور روزہ خانہ جو کہ اصول
مذہب و آئین صلاحیت کا مل پیدا ہوتی ہے
اور عقائد بھی درست ہو جاتے ہیں اسی سبب
ہر مقام پر فروغ ہے اور ہر شخص اس کو تربیت
اطفال کے لیے خرید کرتا ہے۔

مجموعہ حیرت انگیز و پند۔ یہ مجموعہ بیانیہ و لایہ
مخرب و دانا سے چھپنے و کیم و دینی مہر و اسلیم
نوع و رنگ جامع مصائب شہداء کے کربلا حضرت
امام حسین کی تصنیف سلطان الفکرین قدس
الشاعرین سبب شہرہ و تہ و تحریک و تہ و تحریک
سلامت علی شملہ بد و بد و اسکی دو مجلس ہیں

شہرت ابواب و فصول حیات القلوب جلد سوم

صفحه	مضمون	صفحه	مضمون
۲	باب اول - در بیان وجوب دوا نام در عصری و آنکه هیچ عصری خالی از امام نمی باشد و از جانب خدا منصوص باشد.	۵۶	ایشانند در بیان قرآن - فصل پنجم - در بیان آنکه برگزیده بندگان و آل ابراهیم علیه السلام اند.
۳	فصل اول - در وجوب امام است و آنکه هیچ زمانی خالی از امام نمی باشد.	۶۱	فصل ششم - در بیان وجوب موت و محبت اهل بیت -
۱۵	فصل دوم - در بیان آنکه امام می باید معصوم باشد از جمیع گناهان -	۶۶	فصل هفتم - در تاویل والدین و ولد و احرام و ذوی القربی بر رسول خدا و آنکه هدی صلوات الله علیه جمیعین -
۲۱	فصل سوم - در بیان آنکه امامت بدین خدا و رسول می باشد نه به بیعت و اختیار است -	۷۳	فصل هشتم - در بیان آنکه امامت در قرآن بمعنی امامت است -
۲۶	فصل چهارم - در بیان وجوب معرفت امام -	۷۶	فصل نهم - در بیان آیاتیکه دلالت بر وجوب متابعت اهل بیت علیهم السلام میکنند -
۳۰	فصل پنجم - در بیان آنکه هر که انکار یک امام کند چنان است که انکار همه کرده باشد -	۸۲	فصل دهم - در بیان تاویل نور در شان اهل بیت و تاویل ظلمت باعدای ایشان -
۳۳	فصل ششم - در بیان وجوب اطاعت امام حق -	۹۴	فصل یازدهم - در بیان آنکه ایشانند شهدا و گواهان بر خلق و اعمال عباد و بر ایشان عرض می شود -
۳۵	فصل هفتم - در بیان آنکه هدایت نمی توان یافت مگر از جنت الهی صلوات الله علیه -	۱۰۳	فصل دوازدهم - اخباریکه بر تاویل آیات مؤمنین و مسلمین با اهل بیت و ولایت ایشان تامل شده -
۳۶	فصل هشتم - در بیان حدیث ثقلین و انشال آن -	۱۱۲	فصل سیزدهم - در بیان احادیثی که دلالت کنند بر آن که ایشان شقیان و سابقانند و شیعیان ایشان اصحاب الیمین اند و دشمنان ایشان اصحاب الشمال اند -
۴۷	فصل نهم - در بیان سائر نصوص متفرقه -	۱۱۸	فصل چهاردهم - در بیان اخباریکه در باب تاویل صراط و سبیل و اشیاء ایشان با کلمه هدی صلوات الله وار شده -
۴۸	باب دوم - در بیان آیاتیکه در شان آنکه مجملگ نازل گردیده -	۱۲۴	فصل پانزدهم - در بیان آیاتیکه شتمیل است بر صدق و صادق و صدیق با کلمه علیهم السلام -
۴۹	فصل اول - در تاویل سلام علی الین -	۱۲۸	فصل شانزدهم - در بیان اخباریکه در تاویل حشره و جنی و نبات و سیه بعد اوت آمده و آورده شده -
۴۹	فصل دوم - در بیان آنکه فکر اهل بیت علیهم السلام اند -	۱۳۰	فصل نهم - در بیان نعمت و نعمة در آیات کریمه و بیان
۵۲	فصل سوم - در بیان آنکه ایشان اهل رسول اند -		
۵۲	تمتة فصل سوم - در بیان آنکه ایشانند اهل علم قرآن و را سخن در علم و انداز کنندگان بقرآن -		
۵۴	فصل چهارم - در بیان آنکه آیات و بنیات خدا و کتاب خدا		

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي اوضح لنا من حج الهدى بمفاتيح الحكمة مصباح الظلم سيد الورى محمد الذي بشره الانبياء
جميع الامم هدى لا طريق الا للذين هم معاد النكاح وصادق التعريف والحق في مقامهم ثم نظام العالم صلوات الله عليه عليه علمه انما هو ايات الظاهر
اما بعد اين مجلد سوم است از كتاب حيات الشقاوت ونبأ تاليف فرادم اخبار رايحه اخبار محمد باقر بن محمد تقى حشر هم الله مع
موالیهما الاخير در بيان وجوب امام عليه السلام و منصوب بودن او از جانب ملك عالم و عصمت او از گناهان صغيره و كبريه و اوصاف
او بصفات كمالیه بغير از نبوت و آياتی كه در شان ائمه صلوات الله عليهم مجمل نازل گردیده و آن مشتعل است بر دوازده باب

باب اول

در بيان وجوب وجود امام در هر عصر و آنكه پنج عصر خالى از امام نباشد و در وجوب اطاعت او و آنكه هدايت نبيا بند مردم
مگر با او و آنكه ميبايد از گناهان معصوم و از جانب خدا منصوص باشد و بيان بعضى از خصوص مجمل بر ايشان و برخى از فضائل
ايشان دوران چند فصل است

فصل اول در وجوب امام است و آنكه پنج زمانى از امام خالى نباشد بدينكه خلاف است ميان علمای است و آنكه نصب
امام آيا واجب است بعد از انقضائ زمان نبوت يا نه و بر تقدير وجوب آيا بر حق تعالى واجب است يا بر امت و بر تقدير آيا و جوبش
عقلی است كه عقل حكم ميكند بوجوبش تا از دلائل سمعيه و جوبش معلوم شده است پس قاطبه علماء علمای اماميه را اعتقاد است كه نصب
امام بر حق تعالى واجب است عقلاً و سموماً و بعضى از معتزله اهل سنت و جميع خوارج را اعتقاد اينست كه نصب امام مطلقاً
بر خدا و خلق واجب نيست و اشاعره و اصحاب حديث و اهل سنت و بعضى از معتزله قائل اند كه نصب امام بر مردم واجب

است بدلیل سهی نه عقلی و جمعی از معتقدان است که بر مردم نصب امام واجب است با این که از فتنه و فساد و فتنه و فتنه بر
 ناکس آفته اند و امام در لغت نیز به معنی پیشوا و مقتدا است و در اصطلاح فقه نیز به معنی در باب صلوات که با امام میگویند و یا به معنی پیشوا است
 و در علم کلام که امام میگویند بر این است که از جانب خدا انتخاب و دنیا است حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله که تعیین شد و یا به معنی پیشوا است
 که بر غیر نیز امام اطلاق نمایند و از بعضی اخبار معتبره که انشاء الله بعد از این مذکور خواهد شد معلوم میشود که مرتبه امامت بالاتر از مرتبه نبوت است چنانچه از
 بعد از نبوت حضرت ابراهیم خطاب فرموده که این جماعت للناس اماما و بعضی از محققان گفته اند که امام شخصی است که حاکم باشد
 بر خلق از جانب خدا بواسطه آدمی در امور دین و دنیا ایسان مثل پیغمبر الا آنکه پیغمبر از جانب حق تعالی بے واسطه آدمی
 نقل میکند و امام بواسطه آدمی که آن پیغمبر است مؤلف گوید که این تعریف نیز مشکل است زیرا که بسیاری از پیغمبران غیر اولوالعزم
 تابع انبیای اول العزم بوده اند و بشرحیت ایشان عمل مینمودند و بخلاف میسر آیند و احادیث بسیار خواهد آمد که آنکه ماضی و صلوات الله
 علیهم اجمعین تبیین نماید که در روح القدس استفاده علوم از خداوند حق قیوم مینمودند و فرقی جز در احادیث میان نبی و امام مذکور
 است که بعد از این انشاء الله بیان خواهد شد و حق اینست که در کمالات و شرف الطو و صفات فرقی میان پیغمبر و امام نیست بجز آنچه
 در اخبار مذکور خواهد شد و از برای تعظیم حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و سلم و آنکه آن جناب خاتم انبیاء صلی الله علیه و آله و سلم
 باشد منع اطلاق اسم نبی و آنچه مراد است اینست بر آن حضرت کرده اند و شیخ مفید علیه الرحمه در کتاب مسائل باین قائل شده
 و نسبت بفرقه ناجیه امیده داده است و ظاهر است که در اتم سالیقه بعد از وفات پیغمبری از انبیای صاحب شریعت تا مبعوث گردیدن
 صاحب شریعت دیگر پیغمبران بسیار بودند که او میبایست پیغمبر سابق و حافظ ملت و شریعت او بودند و این روایت شده است از حضرت
 رسول صلی الله علیه و آله و سلم که علمای امت من مانند پیغمبران بنی اسرائیل اند و تفسیر علما در بعضی از روایات باینکه علیهم السلام
 شده است و معلوم است که هر فایده که بر وجود رسول ذبی مرتب میشود بر وجود امام مرتب است از دفع قسا و حفظ شریعت
 و منع مردم از ظلم و جور و معاصی و آما و وجوب نصب امام بر حق تعالی پس فیه ناجیه امامیه را بران دلائل عقلیه بسیار است که در تب
 مبنی بر ایراد نموده اند مانند شافی سید اجل مرتضی رضی الله عنه و تلخیص شیخ طوسی قدس سره و غیر آنها و ما بیاورد و دلیل از آنها
 اکتفا می نمایم زیرا که موضوع این کتاب ایراد دلائل سمعیه است از قرآن مجید و اخبار متواتره از طرق خاصه و عامه و دلیل اول
 اینست که لطف بر حق تعالی واجب است زیرا که کردن آنچه نسبت به بندگان اصلح است بر او لازم است از جهت آنکه عقل
 حاکم است بر آنکه افعال کریم لایزال سببه بر حکمت و مصلحت است و هر گاه اصلح که راجع واقع است مانع نشده باشد ترک آن و تبلیغ
 بغیر اصلح بآنکه ترجیح مرحوح است از قائل مختار غنی کریم قبیح نیست بر عقلا چون وجوب اصلح ثابت شد باید که لطف نیز مرفوعا واجب
 باشد زیرا که لطف عبارتست از امری که بسبب آن فعل یا موردی که منتهی عنه بر مکلف آسان شود و بسبب آسان فاعل آن
 و ترک این از اجل آید یا بشهرتیکه یا از اجزاء واضطرار رسد چه علت استحقاق ثواب و عقاب اختیاری بودن فعل است پس باین
 سبب قائلان بحسن و قبح عقلی و وجوب اصلح قائل اند و وجوب لطف بر حق تعالی و دلیل بر این اینست که تکلیف مشتعل
 است بر منافع و مصالح بسیار بحسب دنیا و عقبی برای عباد و تکلیف مشتعل است بر لطف و لطف البته اصلح است از غیر آن پس
 لطف بر خدا واجب باشد چنانچه بر وجوب اصلح و این معلوم است که وجود امام لطف است زیرا که علم ضروری همه کس را حاصل است

که هرگاه مردم را سر کرده بوده باشد که ایشان را منسوخ کند از فتنه و فساد و ظلم و ستم بر یکدیگر که در آن دارن کتاب معاصی و بداد ایشان را
بر طاعت و عبادات و انصاف و مروت البته امور مردم منسوخ و منتظم میگردد و بصالح اقرب و از فساد ابعاد خواهند بود و دلیل دوم
اینست که شریعت حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم را حق تعالی فرموده است که از تحریف و تغییر و زیاده و نقصان آنرا نگاه
دارد و آیات قرآنی مجمل است و اکثر احکام از ظاهر آن معلوم نمیشود و از جانب خدا مفسر میاید که استنباط احکام از قرآن تواند بود
بر خلاف آنکه عمر بن الخطاب در وقتیکه حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم در هنگام ارتحال بعالم قدس دوای و
قلم طلبید که نامه برای امت بنویسد که هرگز گمراه نشوند گفت ان الرجل لیبعث حسبنا کتاب الله یعنی این مرد دنیا را میگوید کتاب
خدا را کافی است با آنکه عمر تفسیر یک آیه قرآن را نمیدانست و پرسید که عارض میشد او در قیفش در گل میبازد و پناه
بحضرت امیر المومنین علیه السلام می آورد و بدینا آنکه شیطان نقل کرده اند که در بهشت موطن عمر گفت لی لا علی لعلک عمر
اگر علی علیه السلام نمیبود و عمر ملک میشد اگر کتاب خدا بس بود امت را این قدر اختلاف در میان ایشان چه ابر میسید و در
ضمن تفسیر آیات و ترجمه احادیث دلائل بسیار مذکور میشود و انشا الله تعالی اما آیتیکه حق تعالی فرموده انما انت
منذر لکل قوامها و بعضی از مفسران گفته اند که یعنی توئی ترساننده و هدایت کننده هر قوم که با عطف باشد بر منذر و
بعضی گفته اند که مراد اینست که توئی ترساننده کفار و فجار از عذاب الهی و هر قوم را هدایت کننده هست پس از قبیل عطف جمله
بر جمله خواهد بود و دلالت میکند بر آنکه هیچ عصر خالص از امام هدایت کننده نیست و بر تفسیر اخیر احادیث از طرق عامه و خاصه
بسیار است چنانچه عامه از ابن عباس روایت کرده اند که چون این آیه نازل شد رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که من
انذار کننده ام و علی هدایت کننده است یا علی تو هدایت میداد بدایت یا بنگران و الوفاق هم در کتاب شواهد التنبیل روایت کرده است
از ابی بربیده اسلمی که حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم آب وضو طلبید و حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام حاضر نمود
و چون از وضو فارغ شد دست حضرت امیر را گرفت و بر سینه مبارک خود چپانید و فرمود که انما انا جنزلی یعنی منمستند
پس مست خود را بسینه علی گذاشت و فرمود که و لکل قوامها یعنی توئی هدایت کننده امت بعد از من پس فرمود که توئی نوربخشنده
مردم و توئی علامت هدایت و بادشاه قاریان قرآن و گواهی میدهم که تو چنین میباشی و در بعضی از درجات پسند صحیح از حضرت امام
محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم منذر است و بعد از آن حضرت در هر زمان
هدایت کننده از ما هست که هدایت مینماید مردم را بسوی آنچه پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم از جانب او آورده است
و با دیان بعد از او علی بن ابیطالب است علیه السلام و اما آن بعد از او هر یک بعد از دیگری تا روز قیامت و بسندهای
معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است در تفسیر انما انت منذر لکل قوامها و فرموده است هدایت کننده
آن قومی است که آن امام در میان ایشان است و پسند معتبر از حضرت محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که حضرت
رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم منذر است و علی هدایت و چنانکه کند که هدایت کننده از میان لبر طریقه نمیشود و پیوسته
در میان ما است تا روز قیامت و بسند صحیح و معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که در تفسیر این آیه فرمود که رسول خدا
صلی الله علیه و آله و سلم منذر است و علی هدایت پس حضرت از او می پرسید که آیا مرد در میان ما هدایت کننده است گفت بل

فدائی که شوم پیوسته و میان شما با دمی بعد از بادی بود تا بتو رسید پس حضرت فرمود که خدا رحمت کند ترا پس اگر چنین هست بگو که این که این آیه
 کسے نازل شود و آن شخص که آیه را نازل شده بمیرد و کسے بعد از او نباشد که معنی آن آیه را بداند و آن آیه را در میان مردم جاری گردانند هرگز
 کتاب بمیرد یعنی بمقتله شود و حکمش بر طرف شود و لیکن کتاب خدا زنده است تا روز قیامت یعنی حکم قرآن با جماع جمیع امت باقی هست
 تا روز قیامت و تکلیف الهی هرگز از مردم ساقط نمیشود و هرگاه پیغمبر نباشد که معصوم از خطا باشد و حکم کتاب را برای امت بیان نماید
 کتاب بمقتله خواهد بود و اگر تکلیف باقی باشد تکلیف غافل لازم می آید و آن ظلم است و بر حق تعالی روا نیست و این یکے از دلایل
 بنیة وجوب نصب امام است از جانب حق تعالی و این بابیه رحمه الله تعالی در کتاب الکمال الدین بسند صحیح از حضرت امام محمد باقر علیه السلام
 روایت کرده است که فرمود در تفسیر و لکل قومه حاکم مراد امامی است که در هر زمان با دمی قومی است که در میان ایشان است و علی بن
 ابراهیم بسند صحیح از آنحضرت روایت کرده است که منذر رسول الله است و با دمی امیر المؤمنین علیه السلام است
 و امامان بعد از وی در هر زمان امامی است که مردم را هدایت میکنند و خدا و بیان میکنند طلال و حرام الهی را برای ایشان و آیه دوم آنست
 که حق تعالی میفرماید و لقد وصلنا لهما القول لعلهم يتذكرون و اکثر مفسران گفته اند که یعنی پیوند کردیم براس ایشان آیه را بعد
 از آیه و قصه را بعد از قصه و وعده را بعد از وعده و نصیحت را بعد از نصیحت و پیوند کردیم براس ایشان آیه را بعد از آیه و وعده را بعد از وعده
 بسیار از طریق اهل بیت دارد شده است که مراد نصب امامی است بعد از امامی چنانچه علی بن ابراهیم در تفسیر خود و شیخ طوسی در مجالس
 بسند براس معتبر از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده اند در تفسیر قول حق تعالی و لقد وصلنا لهما القول
 یعنی بعد از امام دیگر و این تاویل چند احتمال دارد اول آنکه مراد آن باشد که پیوند کردیم براس مردم قول را یعنی بیان
 حق و تبلیغ احکام حق و شرائع به نصب کردن امامی دوم آنکه مراد آن باشد که پیوند کردیم براس مردم قول را یعنی بیان حق
 و تبلیغ احکام حق و شرائع را به نصب کردن امامی بعد از امامی سوم آنکه مراد آن باشد که پیوند کردیم قول را یعنی قائل شدن
 بامامت امامی بعد از امامی تا روز قیامت چهارم آنکه اشاره باشد بآیه کریمه که حق تعالی از هنگام آمدن آدم علیه السلام
 سلامت خطاب کرد که انا جاعل فی الارض خلیفه یعنی این وعده خلیفه در زمین قرار دادن مخصوص زمان آدم نیست بلکه متصل
 است تا روز قیامت و هیچ زمانی بدون خلیفه نباشد و وجه اول ظاهر تر است و بر هر تقدیر شاید تاویل بطریق آیه باشد و منافقا
 با ظاهر آیه که مفسران گفته اند نداشته باشد و الله اعلم و در بصائر از حضرت محمد باقر علیه السلام روایت کرده است در تاویل
 قول حق تعالی و هم خلقنا امة یهدون بالحق و به بعد لکن که ظاهر لفظش اینست که از انجاعت که ما خلق کرده ایم گروهی
 هستند که هدایت میکنند مردم را بحق و بآن عدالت میکنند حضرت فرمود که مراد از این گروه امامان بحق اند و تفسیر این آیه بعد از این
 مذکور خواهد شد انشاء الله تعالی و اما اخبار پس ابن بابویه رحمه الله تعالی در کتاب مجالس و الکمال الدین از حضرت امام
 زین العابدین علیه الصلوة و السلام روایت کرده است که ما یم پیشواے مسلمانان و محبتهاے خدا بر عالمیان و سادات و
 بزرگان و مومنان و کثایستة و رؤسفیدان و دست و پاسفیدان بسوے بهشت یعنی شیعیان که در روز قیامت
 رو باد دست و پاهاے ایشان از نور و صوفید و روشن خواهد بود و ما یم مولی و آقاے مومنان و ما یم باعث ایمنی اهل زمین
 از عذاب الهی چنانچه ستارگان امامان اهل آسمانند یعنی ماما در زمین قیامت برپا نمیشود و عذاب بر مردم نازل نمیشود و تا ستاره

در آسمان هست ملائکه خوف قائم شده اند قیامت نذارند چون ما از زمین بر طرف شوییم علامت بر طرف شدن نظام زمین و مردن اهل آنست
 چون ستارها از آسمان فرو نیرد علامت بر طرف شدن آسمانها و شرف شدن ملائکه است از جایهای خود و فرمود که ما اینم آنان که بیکت
 ما خدا نگاه میدار آسمان را از آنکه بر زمین فرو آید مگر باذن او که در قیامت باشد و بیکت ما خدا نگاه میدار زمین را از آنکه در گرد و باطلش
 سرنگون شود و بیکت ما خدا باران را میفرستد و رحمت خود را بر این میکند و بسبب ما خدا بر کتھای زمین را بیرون می آورد و اگر لایمی از نا
 بر روی زمین نباشد هر آئینه فرو رود زمین باطلش پس حضرت فرمود که هرگز خالی نبوده است زمین از روزیکه خدا خلق کرده است
 حضرت آدم علیه السلام را از حجتی که خدا را در زمین بوده باشد یا حجت ظاهر مشهور یا حجت غائب مستور خالی نمیشد زمین تا در قیامت
 از حجت خدا و اگر حجت خدا در زمین نباشد عبادت کرده نخواهد شد زیرا که طریق عبادت را از وحی آموزند و مردم را امر بعبادت میفرماید و او را
 پرسید که چگونه منتفع میشوند مردم بکجی که غائب و پنهان باشد از ایشان فرمود که چنانچه منتفع میشوند از آفتاب که در زیر
 ابر پنهان است مگر آنکه گوید که از اینجا معلوم میشود که از امام غائب فیوض و برکاتش بخلق میرسد و اگر شبیه عاصی در میان
 خلق بهر سبب ایشان را هدایت مینماید بگویند که او را نشناسند و بسا باشد که غیبت از برای جمعی لطف باشد که حق تعالی
 داند که اگر آنحضرت حاضر شود و ایمان نخواهند آورد بلکه اکثر خلق چنین اند زیرا که در حضور آنحضرت تکالیف شدید تر خواهد بود و در
 جهاد با عاصی دین و غیر آن و بسا باشد که دیدگاه کور روشن و دلها سبب اخفش ایشان تابانوار و اسرار آنحضرت
 بیاورد چنانکه شب پرده از نور آفتاب منتفع نمیکرد و بسیاری از سلاطین و متکبران هستند که در غیبت امام ایمان دارند و از روی
 حضور او مینمایند و با حضور آن حضرت که شریعت و وضع و پادشاه و گدایا با هم برابر گردانند بسا باشد که تاب بیاورند و کافر
 شوند چنانچه طلحه و زبیر را حضرت امیر المؤمنین علیه السلام با خلاصی که در روز پیش از او داشته بود در عطا برابر گردانید و باعث
 کفر ایشان گردید و آن ضریح را از ایشان بدین و اهل دین رسید و از برای لطف بودن وجود امام علیه السلام در حال غیبت
 همین بس است که اعتقاد بوجود او و امامت او موجب حصول ثواب غیر متناهی برای ایشان میگردد و سید مرتضی رضی الله
 عنه در شافی آورده است که غیبت و غیر او چند جواب فرموده اند از اعتراض بعد از انتقال مردم با امام غائب اول آنکه چون در همه وقت
 احتمال ظهور آنحضرت میدادند همین معنی باعث ارجاع ایشان از بعضی قبایح میگردد پس فرمود است میان عدم امام و غیبت
 او دوام آنکه حق تعالی لطف و العجل آورده و مانع از انتفاع مردم دشمنان آنحضرت اند چنانچه حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم
 در مکه بود و کفار قریش مانع بودند از انتفاع مردم از آنحضرت خصوصاً در آن چند سال که آنحضرت در شعب ابی طالب با سائرنجی با هم
 پنهان بودند و کفار قریش مانع بودند از آنکه کسی بخیرت آنحضرت برسد و در آن ایام که در غار عتقی بود تا هنگامیکه بدین مشرفه نزد
 اجلال فرمود و بیچک ازینها منافی لطف در وجود نبی صلی الله علیه و آله و سلم نبوده است و آنکه ممکن است که علت غیبت امام علیه السلام
 راجع بدوستان نیز شود با آنکه حق تعالی داند که اگر امام ظاهر شود ایشان ایمان نخواهند آورد و این باعث کفر ایشان میگردد و چهارم
 آنکه لازم نیست که انتقال عام باشد ممکن است که جمعی آنحضرت را ببینند و از و منتفع شوند چنانچه نقل میکنند که شهری است
 که اولاد آنحضرت در آنجا میباشند و حضرت با آن شهر تشریف می بریزد و هر چند مردم خبری از آنحضرت را نمیبینند اما مسائل خود را
 از آنحضرت بواسطه یاسمن و در احباب اخذ مینمایند و سید مرتضی رضی الله عنه بعد از ذکر بعضی از وجوه متقدمه فرموده است

که انتفاع است بامام تمام نمی شود مگر بامرے چند از جانب خدا که باید بعمل آورد و امرے چند از جانب امام که باید حاصل شود و امرے چند از جانب ماکه باید بفعل آوردیم اما آنچه از جانب حق تعالی است اینست که امام را یکی دشمناید و متمکن گردد و از اوقایم بلوازم امامت از علم و شرا و امامت و نفس کردن بر امامت او و بر اول لازم گردانیدن که قیام نماید بامور امامت و اموریکه از جانب امام است اینست که قبول نماید آن تکلیفی را و بر خود قرار دهد که قیام بآن بنماید و اما آنچه راجع بامامت باشد اینست که متمکن گردد اندام را از تدبیر امور ایشان و رفع حائلها و مانعها از ان بکنند و اطاعت و انقیاد او بنمایند و آنچه او تدبیر بنماید بعمل آورند پس آنچه راجع بحد و امشود حاصل است در نیاب باید اول بعمل آید پس آنچه تعلق بامام دارد و متفرع بر آن میگردد و آنچه تعلق بامت دارد بر سر و متفرع میگردد پس تا بعمل نیاید آنچه تعلق بحد و امام دارد بر امت نیز لازم نمیشود و بعد از آنکه امتحقق شود از جانب خدا و امام اگر مانع از جانب امت بهر سبب و باعث غیبت امام گردد و ضرر بملطف الهی نمیرساند و آنچه بر خدا و امام علیه السلام لازم است بحد و اول و تقصیر از جانب امت خواهد بود و تفصیل این مسجت در کتاب غیبت مذکور خواهد شد انشاء الله تعالی و کلینی و ابی بویه و دیگران بسند معتبر روایت کرده اند که حضرت امام جعفر صادق علیه السلام از هشام بن سالم که از فضلاء ائمه اصحاب آنحضرت است پرسید که چه کردی با عمر بن عبید بصری که از علمای صوفیه اهل سنت بود چگونه از او سوال کردی هشام گفت فدای تو شوم ای فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم من از شما شرم میکنم و زبان من در خدمت شما کار نمیکند که سخن بگویم حضرت فرمود که هرگاه ما شما را امر کنیم بیا بد اطاعت کنید هشام گفت که بمن خبر رسید و خواست فضايلت عمر و دشمنی او در مسجد ائمه و افساد کردن او بر من بسیار گران آمد پس روانه شدم و در درجه داخل مسجد شدم و مسجد بصره و راهم حلقه نبر کی دیدم که بر در عمر برآمده بودند و او یک جامه سیاه از پشم بکمر بسته و یک جامه دیگر خنجر بر او کرده بودند مردم از سوا لھا میگردید پس راه کشو دم و در میان حلقه داخل شدم و در آخر همه بدو زانو نشستم گفتم اے عالم من مرد غریبم مسئله دارم رخصت میدی که سوال کنم گفت بله گفتم آیا چشم داری گفت ای فرزند این چه سوال است گفتم سوال من چنین است گفت اے فرزند سوال کن چند مسئله احمقانه است گفتم چشم داری گفت بله گفتم بآن چه چیز بپنی گفت رنگها و شخصها گفتم آیا بینی داری گفت بله گفتم بآن چه کار میکنی گفت بویها را استشمام میکنم گفتم آیا دهن داری گفت آری گفتم بآن چه کار میکنی گفت مزه خیر را با آن میبشم گفتم آیا زبان داری گفت آری گفتم بآن چه کار میکنی گفت با آن سخن میگویم گفتم آیا گوش داری گفت آری گفتم بچه کار تو سے آگفت صد بار با آن می شنوم گفتم آیا دست داری گفت بله گفتم بآن چه میکنی گفت با آن خیر را فرو میگیرم گفتم آیا دل دارے گفت بله گفتم بچه کار تو می آید گفت بآن تمیز میکنم آنچه را برای من اعضا و جوارح مشبته میشود گفتم آیا آن جوارح پس نبودند و از دل مستغنی نبودند گفت نه گفتم چرا مستغنی از دل نیستند و حال آنکه همه صحیح و سالم اند گفت ای فرزند وقتی که این اعضا شک میکنند در خیرے که بوی شده اند یا دیده اند یا شنیده اند یا شنیده اند یا لمس کرده اند بر میگردد و اند بول پس ادر یقین راجع و شک را باطل میکند گفتم پس خدا دل را در بدن باز داشته است برای آنکه شک جوارح را بر طرف کند گفت آری گفتم پس البته باید دل در بدن باشد و ناچار است از آن و اگر دل نباشد ادر اوقات جوارح مستقیم نمیکرد و گفتم بله پس گفتم اے ابو مروان خداوند عالمیان اعضا و جوارح ترا نگذاشته است بے امامی و پیشوايے که آنچه حکم است بر ایشان

میان کند و شک را از ایشان زایل کند و جمیع خلایق را در حیرت و شک و اختلاف گذاشته است و امامی و معتزلی هر یک از ایشان را
 نکرده است که در حیرت و شک با وجود کفایت که ایشان را براه حق مستقیم بدارد و خیرت و شک را از ایشان بردارد و چون این را
 گفتیم سائل شد و بیچ جواب نگفت پس بجانب من التفات نمود و گفت تو هشام نمیشی گفت نه گفت آیا با تو هم نشینی کرده گفت نه گفت از مردم
 کجائی گفت از اهل کوفه ام گفت البته تو هشامی پس برخاست و مراد برگرفت و در جای خود نشانی و حرف نزد تا من برخاستم
 چون این قصه را نقل کردم حضرت صادق علیه السلام خندید و فرمود که اسے هشام این را از کجا آموخته بودی گفت من اسے فرزند
 رسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم چنین بر زبانم جاری شد و بر روایت دیگر گفت که از شما اخذ کرده بودم اجزاسے آنرا با یکدیگر
 تالیف کردم حضرت فرمود که بخدا سوگند که این مضمون و صحیفه ابراهیم و یحیی علیہم السلام نوشته شده است فبولت گوید که انسان عالم صغیر
 است و نمونه عالم کبیر است چنانچه حضرت امیر المومنین علیہ السلام فرموده است که انتخاب انک جبر صغیر و وفیات النمل
 العالم الا کبر یعنی گمان میکنی که تو جسم کوچکی و در تو منشوی و پنهان گردیده است عالم بزرگتر چنانچه استخوانها در بدن نمبر که بهمانند
 در زمین و گوشت بمثل خاک و رگها سے کوچک و بزرگ نمبر نه نه برای کوچک و بزرگ اند و سر که محل اکثر قوی و مشاعرست و مشرفست بر بدن و بزرگ
 آسمان هاست که محل کواکب نیست و اشعه آنها بر زمین میتابد و بخارات که از مودره متصاعده میکند و در باغ میرسد و در شیشو و در چشم و باغ متقاطر میکند
 بنمونه آنچه هست که در زمین متصاعده میکند و در بکره زهر که میرسد متقاطر میکند و در ایضا قوای و باغیه توسط تنجاع جمیع بدن میرسد چنانچه اشعه کواکب
 در زمین تاثیر میکند و چنانچه در زمین امارد سلطین حکم مہستند در بدن نیز بعضی از قوای خادم بعض دیگر اند و بادشاہ کل نفس ناطقه است که تعلیق از
 بقای میکنند باعتبار آنکه اولاً تعلق بر روح حیوانی میگردد و آن از قلب منبعث میشود و چنانچه معمره و دینا در جانب شمال است دل که سبب
 معمره بدست در جانب شمال است و چنانچه بلوک را در از اینداشته که از زاق رعا یا قسمت میکنند آنچه در کبد طبع می یابد بر جمیع بدن
 منقسم شود و چنانچه یصبے از برای زمین از فضلات مقرر شده که بر یا منتهی شود و در بدن انسان نیز مقرر شده و استقما می
 این مطلب بسط عظیم میخواهد که مناسب این مقام نیست و کلینی و شیخ طبری رجبہما اللہ تعالیٰ روایت کرده اند از یونس بن یعقوب
 کہ مردی از اہل شام بخد مت حضرت صادق علیہ السلام آمد و گفت من مردی ہستم صاحب علم کلام و علم فقہ و علم فرائض ہستم
 و آمدہ ام با صاحب تو مناظرہ و مباحثہ کنم حضرت فرمود کہ پس کلام تو از کلام رحل خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم است یا از پیش خود میگوئی
 گفت بعضی از کلام آنحضرت است و بعضی را از پیش خود میگویم حضرت فرمود کہ پس تو شریک حضرت رسولے گفت نہ گفت پس حق از خدا شنیدہ
 کہ ترا خبر داده است با حکام خود و گفت نہ فرمود کہ پس اطاعت تو واجب است چنانچه اطاعت رسول خدا واجب است گفت نہ یونس
 گفت پس حضرت بجانب من ملتفت شد و فرمود اسے یونس این مرد پیش از آنکہ سخن بگوید کلام خود را باطل کرد زیرا کہ کسیکہ
 وحی الہی با و نرسد و خدا او را واجب الاطاعت نکرده باشد سخن گفتن او بر امور دین باطل خواهد بود بلکه خود را شریک
 خدا گردانیدہ خواهد بود پس هشام بن حکم کہ از متکلمان اصحاب آنحضرت بود و در نہایت فضل و علم و فطانت بودہ و در آن وقت تازہ
 خطش دیدہ بود داخل مجلس شد حضرت آنرا تعظیم فرمود و جاسے از بر اسے او نشود و فرمود کہ تو یاری کنندہ مانی بدل و زبان
 و دست پس بعد از آنکہ جمے از اصحاب آنحضرت با و سخن گفتند و بر او غالب نشدند حضرت بشامی فرمود کہ با این سپر منظر در کین یعنی
 با ہشام پس شامی گفت یا ہشام کہ با من گفتگو کن در باب امامت این مرد ہشام از این سخن بی ادبانه او در غضب شد و گفت

ای مردک آیا خدا نسبت بمردم منصب بان تراست یا مردم نسبت بخدا گفت بلکه خدا مهربان تراست هشام گفت بمهرمونی خود چه کردی
نسبت بمردم شامی گفت از براسه ایشان بجای و اینهاست اقامت کرده است که مرا کند نشوند و اختلاف در میان ایشان
بهرم نسبد و امور ایشان را منتظر گرداند و خبر دهد ایشان را بفرایش پروردگار ایشان هشام گفت آنمرد کیست گفت رسول خدا صلی
علیه و آله و سلم هشام گفت بعد از رسول کس بود گفت کتاب خدا و سنت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم هشام گفت آیا کتاب
و سنت بهمان نفعی بخشیده است امروذر آنکه اختلاف را از مابین طرفین کند گفت بلی هشام گفت پس چرا ما در اختلاف داریم و حجت
این اختلاف تو از شام بسوسه ما آمد که منافق و کفری پس شامی ساکت شد و جواب نداشت که بگوید پس حضرت شامی گفت چرا
سخن نمیکونی شناسی گفت اگر گویم اختلاف نداریم دروغ گفته ام و اگر گویم کتاب و سنت بعد از رجوع با مخالفان اختلاف میکنند غلط
گفته ام زیرا که احتمال وجود بسیار دارد و هر کسی آنها را موافق مطالب خود و عملی کند و اگر گویم که اختلاف داریم و در هر حقیم پس کتاب
و سنت بهمان نفعی بخشیده اما نیز من میتوانم همین سخن را بگویم که اگر در آن تاجوالبش را شنیدی شامی گفت خدا مهربان
تراست نسبت بمخلف یا خود نسبت بخدا مهربان تر اند هشام گفت خدا مهربان تراست شامی گفت آیا کسی را باز داشته است که اختلاف
از ایشان بر طرف کند و امور ایشان را اصلاح آورد و حق و باطل را براسه ایشان تمیز دهد هشام گفت زمان حضرت رسول خدا صلی الله
علیه و آله و سلم را میگوئی یا امروذر شامی گفت در زمان حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم آنحضرت خود بود و امروذر گوئیست هشام
گفت این خبر گواری که اینجا نشسته است و از اطراف عالم باری بندند و بسوسه اومی آیند و ما را خبر میدهند باخبر آسمانی بمیر
که از پدر خود دارد شامی گفت این از کجا بر من معلوم تو ندان هشام گفت پیرس از و هر چه خواهی شامی گفت عذر من قطع
اگر چه اکنون بر من است که سوال کنم حضرت فرمود که اسے شامی ترا خبر میدهم که سفر تو چه گونه بود و در راه چه بر تو واقع شده است
چون حضرت همه را خبر داد گفت راست میگویی الحال تو ایمان آوردی و مسلمان شدی حضرت فرمود که بلکه الحال ایمان آوردی
و پیشتر چون گفتین میگفتی مسلمان بودی و اسلام پیش از ایمان بهم میرسد و احکام دنیا از میراث و نکاح و غیره آنها بر اسلام متبعا
میشود و ثواب آخرت بر ایمان میباشد و تا اعتقاد با مانت ائمه علیهم السلام نکنند مستحق بهشت نمیشوند شناسی گفت راست گفتی
من در این ساعت گواهی میدهم به ریگانگی خدا و رسالت حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم و گواهی میدهم که تو وصی او هستی
و گنجینی و این باب و بیکوشی بسند ما سے معتبر و ایت کرده اند از منصور بن فاذم که گفت بحضرت عداوت علیه السلام عرض کردم
که خدا جلیل تر و بزرگوار تر است از آنکه او را خلق بشناسد بلکه خلق را بخداست و شما حسنه حضرت فرمود که راست گفتی گفتی من هر که بداند
که او را پروردگار سے هست باید بداند که آن پروردگار را خوشنودی و غصبه هست یعنی بعضی از اعمال باعث خوشنودی
او میگردد و بعضی باعث سخر و غضب او و باید بداند که خوشنودی و غضب او را نمیتوان دانست مگر بوجهی یا بسوسه پس کسیکه
دعای او ترسد باید که طلب کند پیغمبر را پس هرگاه ایشان را ملاقات کند میراند که ایشان حجت خدا نیستند و عداوتیکه خدا با ایشان
داود است و آنکه اطاعت ایشان واجب است و گفتیم بنیان که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم حجت خدا بود بر خلق
گفتند بلی گفتیم و قتی که از دنیا رفت کس بود حجت خدا گفت قرآن پس نظر کردم در قرآن دیدم که فاطمه میکنند بقرآن بنیان
و جبریان و زندقیان که اعتقاد بقرآن ندارند تا آنکه همه غالب میشوند بمردم بحقیقت خود پس انستم که قرآن حجت نمیتواند بود و مگر

به یکباره تفسیر کند و قرآن باشد و معانی آنرا داند و آنچه گوید حقیقت خود را تواند ظاهر کرد پس انتم بنشینان که کیست تفسیر کننده و حافظ قرآن گفتند
 ابن مسعود میفرمود و عمر میفرمود و خدیجه میفرمود و انست گفتیم همه را میدانستند گفتند بعضی را میدانستند پس بنیافتم کسی را که معنی کل قرآن
 را داند بغیر از علی بن ابیطالب علیه السلام و هرگاه چیزی میان جماعتی باشد و هر یک از ایشان گویند که ما همه آنرا نمیدانیم یکی گویند
 که من میدانم و برستی بیان کند که آن علی بن ابیطالب علیه السلام است پس گواهی میدهم که او قسم و حافظ و مفسر قرآن است
 و اطاعت او بر خلق واجب است و حجت بوده است بر مردم بعد از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم و آنچه در تفسیر قرآن و
 استنباط احکام از آن بگوید حقیقت حضرت فرمود که خدا رحمت کند ترا من بعد از من گفت بر خاستم و سر مبارک آنحضرت را بوسیدم و گفتم علی بن
 ابیطالب علیه السلام از دنیا نرفت تا حجی بعد از خود گذاشت چنانچه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بعد از خود حجی گذاشت و حجت
 او بعد از او امام حسن علیه السلام بود و گواهی میدهم به امام حسن علیه السلام که او حجت خدا بود و اطاعتش بر خلق واجب بود و باز حضرت
 فرمود خدا ترا رحمت کند پس سرش را بوسیدم و گفتم شهادت میدهم با امام حسن علیه السلام که او از دنیا نرفت تا حجی بعد از خود
 کرد چنانچه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و پدرش کردند و حجت بعد از حسین بن علی علیه السلام بود و اطاعت او واجب بود و باز
 حضرت فرمود که خدا ترا رحمت کند پس سرش را بوسیدم و گفتم شهادت میدهم بر حسین بن علی علیه السلام که او از دنیا نرفت تا بعد از خود
 حجی گذاشت و حجت بعد از او علی بن الحسین علیه السلام بود و اطاعت او واجب بود گفت خدا ترا رحمت کند پس سرش را بوسیدم و گفتم
 شهادت میدهم به علی بن الحسین علیه السلام که او از دنیا نرفت تا حجی بعد از خود گذاشت و حجت بعد از محمد بن علی بن جعفر علیه السلام
 بود و اطاعت او واجب بود پس گفت رحمت الله گفتم سر خود را به بوسیدم پس سر مبارکش را بوسیدم پس آنحضرت خندید و بزرگوار
 بوسیدن تا آنکه نوبت با آنحضرت رسید و بوسیدم که میخواهم آنحضرت را بگویم پس گفتم میدانم که پدرت از دنیا نرفت تا حجی بعد از خود
 نصب کرد چنانچه پدرش کرده بود و گواهی میدهم بخدا که آن حجت توئی و اطاعت تو واجب است حضرت فرمود که پس است خدا ترا
 رحمت کند گفتم سرت را بده بوسیدم پس خندید و فرمود که هر چه خواهی از من بپرس که بعد ازین از تو چیزی پنهان نخواهم کرد و مولف
 گوید که آنکه خدا را بخوان نمیتوان شناخت بلکه خلق را بخدای شناسند چند احتمال دارد اول آنکه علم بوجوه و مصالح بدیهی فطریست و هر
 در اول آنکه بی شعور و تمیز رسید میداند که خالق دارد که او را آفریده و کافرانی که بسبب اغرائی فاسده از کار صانع میکنند و در وقت خطر
 در دریا و صحرا و جنگهای آورند و با متوسل میگردد و چون خود را از اغراض باطله خالی کنند و رجوع بنفس خود کنند میدانند که خود را آفریننده
 خود نیستند و ممکن مثل ایشان هم ایشانرا نیافریده چنانچه حق تعالی میفرماید و لا یلحق بها لیس من خلق السموات و الارض
 لیقولن الله یعنی اگر از کافران سوال کنی که آفریده است یا نه میگویند که خدا آفریده بنا بر آنکه مخصوص مشرکان
 منکر نباشد و احادیث بر این مضمون بسیار است در اینکه خلق را بخدای شناسد یعنی حقیقت انبیا و اوصیا علیه السلام بمخبر چند
 ظاهر میشود که حق تعالی بر دست ایشان جاری میسازد و دوم خدا را بشااست مخلوقات نمیتوان شناخت با آنکه او را تشبیه کنند بنور
 یا صفات کمالیه را بخوبی که در مخلوقات هست برای او اثبات نمایند و خلق را بخدای نمیتوان شناخت بسبب آنکه او ایشانرا آفریده و
 ظاهر ساخته با آنکه علوم و معارف و حقائق اشیا همه از جانب خدا بر خلق فائز میگردد و سوم آنکه کمال معرفت حق تعالی و صفات
 کمالیه او را بدون وحی و الهام نمیتوان دانست دلا دور لازم می آید بلکه خدا را بقدری که عطا کرده و بآیاتی که در آفاق و انفس

بر وجود و صفات کمالیه خود اقامت نموده اورا میتوان شناخت و حقیقت انبیا و رسول صلوات الله علیهم را بمنجرت که در دست ایشان جبار کرده میتوان دانست و تفحص این معانی با معانی دیگر که توان گفت در سبب الانوار مذکور است و دلیل که منصور بن حازم بر وجوب امامت و حقیقت انبیا حق بیان کرده متین ترین دلائل است و حاصلش آنست که حق تعالی این خلق را عبث نیافریده و اگر تکلیفی نباشد و این خلایق را خلق کرده باشد که مانند حیوانات بجزرند و یا شامند و بگردند و نشاء دیگر نباشد که غرض استحقاق ثنوبات ابدی آن نشاء باشد هر آینه این خالق عبث نخواهند بود زیرا که الهامی این دنیا فانی بر راتش زیادتی میکند و هیچ لذتی نیست در دنیا که مقرون بچندین الم نباشد زیرا که یک لذت خوردن و آشامیدن است و غالب خلقها مشقت بسیار در تحصیل آنها باید کشید و بعد از خوردن و آشامیدن غالب اوقات مورت در دها و آزارهای دیگر و همچنین زوجه بلذت قلیله که از برد انواع الم از نفقه و کسوة و همچنین تحصیل لباس مسکن متنوع انواع مشقت است تا آنکه تمتع قلیله از آنها برده و همچنین تحصیل ضروریات و سوء معاشرت او باید تحمل شود و اگر دایره برای سواری تحصیل کند باید راحتی و لذتی که از سواری آن یا بد انواع آزارها از حفظ و تربیت آن و تحصیل ما بحتاج آن میکشد و اگر مال دنیا است باز نک توهم لذتی که ندارد است که خود از آن منتفع شود انواع تعبها در تحصیل آن و حفظ آن از استیلا و زردان و ظالمان باید و یکباره لذت دنیا جهت دفع المی چند است چنانچه خوردن دفع الم که سنگی است و آشامیدن دفع الم تشنگی است و جماع کردن دفع آزار منی است که در اوجیه آن جمع میشود و همچنین سائر لذات بر این قیاس است و جمیع این لذات توهمی با علم بآنکه این نشاء فانی است مرگ البته آمدنی و همه اینها در معرض فنا و زوال است منقبض و مکرر میگردد و بعینه مثل آن خواهد بود که شخصی جمعی را بضیافت بیاورد و در خانه خرابی که مشرف بر انهدام باشد آنها فایده نمیرد از آن باشند که آن خانه بر سر ایشان فرود آید و طعنا میگردانند ایشان آورد و بجاک و خاشاک بسیار آلوده باشد و هر لقمه که خواهد خورد دارد چندین مار و عقرب و زنبور بر دست و دمان او ریزد و این خانه ملو باشد از شیر و ببر و پلنگ و انواع درندگان که قصد جان ایشان کنند و خواهند لقمه از ایشان بگیرند چنان ضیافتی اگر مقصود محض خوردن این لقمه باشد جمیع عقلا مذمت خواهند کرد و چنانچه حق تعالی فرموده است اما حسبتهما انما خلقناکم عبثا و انکم الینا لاترجعون یعنی آیا گمان میکنید که ما شمارا عبث آفریده ایم و آنکه شما در قیامت بسوی ما بر نخواهید گردید زیرا که دلالت میکند بر آنکه اگر باز گشت قیامت و ثواب و عقاب نباشد خلق ایشان عبث و بیفایده خواهد بود پس معلوم شد که خلق ایشان برای تحصیل نشاء دیگر است و معلوم است که تحصیل آن نشاء بمعنی نمیتواند شد پس باید که حق تعالی را بنمایان نصب کند که طریق تحصیل ثنوبات اخروی را از معرفت اعمات تعلیم ایشان نماید و در زمان انبیا و ایشان را بنمایاند و بعضی از ایشان اختیار بجا قسط شریعت و استنباط کتبه قرآن حمید حاصل است و هر دلیلی که بر عصمت پیغمبر و علم او بجمیع احکام شریعت و سائر صفات پیغمبر دلالت میکند دلالت بر وجود این صفات در امام میکند و عصمت و کمال علم را بغیر حق تعالی نسبی نمیدانند پس البته باید از جانب حق تعالی منصوب و منصوص باشد و باتفاق امت غیر از امیر المؤمنین علیه السلام و میان ابو بکر و عثمان با اتفاق است پس باید آنحضرت امام باشد و ایضا هر گاه امامست مرد و باشد میان حضرت امیر علیه السلام و میان ابو بکر و میان عمر و عثمان با اتفاق است حضرت امیر علیه السلام اعلم و اشجع و اوسع واجب و انسب از آنست که از بوده البته او امامت اولی خواهد بود زیرا که تفصیل مفصول قبیح است بحسب عقل و ایضا حق تعالی میفرماید هل یستوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون انما ینذکر الله

عقل و دین را بر فرموده است افعول بعد می آید یعنی این ان یقیم امر و لا یجحد مع الا ان یتجدی فما لک کینت تحتک و لایقانی آیا آن کسی که
به ایت می کند بسوی حق منور است با آنکه متابعت او کنند یا کسی که بدایت یافته نشود و بگوئیم که او را هدایت کند چه میشود و شمار چگونه کار میکند
در وقتیکه ما آنکه خود را حق دانستیم بخلافت در زمین از حضرت آدم علیه السلام حق تعالی با علمیت آدم علیه السلام برای ایشان حجت تمام کرد و در
وقتیکه بنی اسرائیل ریاست و بادشاهی طاوت را قبول نمیکردند خداوند عالمیان البیت اور بعلم و جبر که ملزوم شجاعت است بیان
کرد و فرمود و نزلت بسطة فی العلم و انجسده و از طریق عامه و خاصه متواتر است که همه صحابه خصوصاً آن سه ضایفه جوهر اریات
و احکام مشایخ بخت حضرت امیر علیه السلام رجوع میکردند و آنحضرت هرگز با ایشان در حکمی از احکام یا تفسیر آیه از آیات محتاج نشد و
همچنین در زمان حضرت امام حسن علیه السلام امر خلافت مردود بود میان آنحضرت و معاویه و قطع نظر از کفر معاویه هیچ عاقل شک
ندارد در علمیت و سایر کمالات آنحضرت و نقض و اجتماع معائب و معاویه و همچنین حضرت امام حسین علیه السلام و معاویه نیز
علیه اللعنه و بعد از آن همچنین ائمه علیهم السلام با خلفای جور که در زمان ایشان بودند و بهین دلیل امامت همه ثابت میشود و آئین
بابویه بسند معتبر از جابر روایت کرده است که گفت بنحیث حضرت امام محمد باقر علیه السلام عرض کردم که بچه سبب محتاج اند مردم به پیغمبر
و امام حضرت فرمودند از برای آنکه عالم بر صلاح خود باقی بماند زیرا که خداوند رحمن دفع میکند عذاب را از اهل زمین هرگاه در آن
پیغمبری یا امامی بوده باشد چنانچه حق تعالی میفرماید و ما کانت الله لیعدن بهم و انت فیهم مع یعنی نخواهد بود که خدا عذاب کند ایشان را
و حال آنکه تو در میان ایشان و حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که ستارگان امامان اند برای اهل آسمان از آنکه
ایشان از جایهای خود بدر روند و اهل بیت من امامان اند برای اهل زمین پس چون ستارگان بر طرف شوند بیاید بسوی اهل آسمان آنچه خواهند
و چون اهل من از زمین بر طرف شوند بیاید بسوی اهل زمین آنچه خواهند و آئین بابویه رحمه الله گفته است که در باب علمیت امامان آنکه مقرون
گردانیده است خاطاعت ایشان را بطاعت خود که فرموده است اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اوله الامر منکم و ایشان مع هم اند از کائنات و مظهر اند عالمیان
و گناه نمیکند و مومنانند و موفقانند و مسددانند و به برکت ایشان خدا روزی میدهد بد بندگان و بایشان آبادان میگردد و اندیشه های خود را در ایشان
باران از آسمان میفرستد و بایشان بر کتهای زمین را میرود و بایشان حلت میدهد بد بندگان را و در تعجیل در عقوبت ایشان میکند
و عذاب بر ایشان نمیزدست و مفارقت نمیکند از ایشان روح القدس ایشان از وفارقت نمیکند و ایشان از قرآن جدا نمیشوند
و قرآن از ایشان جدا نمیشود و بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که چون پیغمبری آدم علیه السلام منقضی
شد و عمرش با خیر رسید حق تعالی باد وحی کرد که ای آدم پیغمبری تو تمام شد و عمرت با خیر رسید پس نظر کن بسوی آنچه هست از علم و ایمان
و میراث پیغمبری و بقیه علم و اسم اعظم همه را بده بعقب خود و بهتبه الدبد بر سنتیکه من زمین را نمیکند از هرگز پیغمبر عالمی که با و دانسته شود اما
من و دین محمد صلی الله علیه و آله و سلم و بخاتی باشد برای هر کس که اطاعت او کند و بسند معتبر از حضرت امیر المومنین علیه السلام منقول
است که گفت خداوند از زمین را خالی نمیکند از حجتی بر خاق که یا ظاهر و هویدا باشد یا پنهان باشد تا آنکه باطل نگردد و حجتها و نبیات
تو بسند صحیح روایت کرده است از یعقوب سراج که گفت از حضرت صادق علیه السلام پرسیدم که آیا باقی میماند زمین بدون عالمیان
که ظاهر باشد امامت او و مردم پناه برند با و و سوال کنند از حلال و حرام فرمود که اگر چنین باشد پس خدا عبادت کرده نخواهد شد
و آئین بابویه و صفار و مفید و جهیم الله بسند های معتبر و صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که زمین باقی نیماند

مگر آنکه در آن عالمی بوده باشد که زیادتی و نقصان دین را بداند پس اگر زیاده و کمبود معنای دین خدا بر گرداند ایشان را و اگر کم کنند خیر را
کامل گردانند برای ایشان پس بگوید بگنجد دین خدا را کامل و تمام و اگر چنین نباشد هر آئینه مشبه شود به مومنان امروین ایشان و غرض
نمکنند میان حق و باطل و بسندهای صحیح بسیار از آن حضرت منقول است که اگر زمین یک ساعت بی امام بماند هر آئینه فرود و موهل گوید
که ممکن است فرود رفتن کنایه از خرابی و بربط شدن انتظامش باشد و گیتی و این بابویه و دیگران بسندهای معتبر از آن حضرت روایت کرده اند
که اگر در زمین دوم باشد یکی از ایشان امام خواهد بود و فرمود آخر کسی که میسر دایم است تا آنکه کسی بر خدا حجت نداشته باشد که مرئی حجت نگذاشتی
و این بابویه و دیگران بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که جبرئیل بر محمد صلی الله علیه و آله و سلم نازل شد و خبر آورد
از جانب خداوند عالمیان که ای محمد صلی الله علیه و آله و سلم من زمین را نگذاشته ام مگر آنکه در آن عالمی بوده باشد که بداند اطاعت مرا و راه
هدایت مرا و سبب نجات خلق باشد در این وفات پیغمبری تا بداند آن پیغمبر دیگر و نمیکند م شیطان را که مردم را گمراه کند و نبود و باشد و نیز
حجت و دعوت کنند به سوی من و هدایت کنند به سوی راه من و عارف و دانا با مردین من و بدستیکه من بر این خسته و مقرر گردانیده ام از
برای هر قومی هدایت کنند که هدایت کنم با وسع و تمندان را و حجت باشد بر اشقیاء و ایضا بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند
که مردم با صلح نمی آیند مگر با امام و بسند معتبر روایت کرده اند از آن حضرت که اگر باقی نماند در زمین مگر دوم و هر آئینه یکی از ایشان حجت
خواهد بود و بسندهای معتبر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده اند که فرمود که بخدا سوگند که خدا زمین را نگذاشته است از روزی
خدا آدم را از دنیا برده است بدون امامی که هدایت یابند بسبب او بسوی خدا و او حجت خدا باشد بر بندگانش و باقی نماند زمین غیر از آن
از خدا بر بندگانش هر که ترک متابعت او کند پلک میگردد و هر که متابعت او نماید دلازمت او کند نجات یابد واجب است این بر حق تعالی
و ایضا از آن حضرت روایت کرده اند که باقی نماند زمین مگر با امام ظاهری یا پنهانی و در حدیث دیگر فرمود که خالص نبوده است دنیا از روزیکه
خدا آسمانها و زمین را خلق کرده است از امام عادل و خالی نخواهد گذاشت تا روز قیامت که حجت خدا باشد بر خلقش و گنجد و این بابویه
و شیخ طوسی بسند صحیح روایت کرده اند از ابو حمزه ثمالی که گفت از حضرت صادق علیه السلام پرسیدم که آیا زمین به امام باقی میماند فرمود
که اگر باقی بماند خواهد رفت و بسند بسیار از حضرت باقر علیه السلام مرویست که خدا زمین را نگذاشته است به عالمی که کم کند آنچه مردم زیاد کنند و زیاد کنند
آنچه مردم کم کنند و اگر چنین نباشد هر آئینه مردم مختلف و مشبه گردد و امور ایشان و سلیمان جعفری از حضرت امام رضا علیه السلام پرسید
که آیا زمین از حجت خالی میماند فرمود که اگر یک چشم زدن زمین از حجت خالص باشد هر آئینه فرود و باطش و در حدیث صحیح دیگر فرمود
که حجت خدا بر خلق قائم نمیکند و تمام نمیشود مگر با امام زنده که او را بشناسد و حمیه از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که
حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود در هر خلق و عصری از امت من عاقلی از اهل بیت من می باشد که نفسی نفسی کنند
ازین دین به تحریف کردن یا لایان را و ادعای دروغ اهل بطالت را و تاویل کردن جاهلان را و این بابویه از فضل بن شاذان
روایت کرده است از حضرت امام رضا علیه السلام که فرمود اگر کسی گوید چرا حق تعالی احوال مرا مقرر گردانید و امر بطاعت ایشان
کرده جواب میگویم که از جهت علمتهای بسیار اول آنکه چون از برای خلق اندازه قرار داده اند و هر چیز که از آن تجاوز نمایند که باعث
فساد ایشان گردد پس ناچار بود که ایمنی بر ایشان موکل باشد که منع نماید ایشان را از تعدی از حلال و داخل شدن در حرم که اگر
این نبود هیچکس ترک لذت و منفعت نمیکرد از جهت فساد دیگری پس منجر بقتال و فساد و نزاع میشد پس سر کرده و قیمته برای ایشان

نشین نمود که منع کند ایشانرا از فساد و بر پا دارد در میان ایشان حدود و احکام خدا را و دوم آنکه هیچ فرقه از فرق و ملتی از ملل باقی نماند
 و زندگانی نتوانستند کرد مگر بر بنی و سر کرده از برای امور دین و دنیای خود پس جائز نبود در حکمت حکیم که امری را که همه قبول حکم او کنند حسین
 آن دو آنکه آن ضرورت را در تنظام امور مردم ترک نماید و او را پس خبر بود که کسی تعین ننماید که استعانت و قتال نماید با دشمنان خود و قسمت
 نماید میان ایشان غنائم و اموال ایشانرا و اقامت جمعه و جماعت میان ایشان بکند و دست تعزیری ظاهر از عالم خود کو ماه گرداند سوم آنکه اگر از برای
 ایشان امام قیلم امین حافظ مستودعی قرار نمیداد که قیام نمایند با امور خلق باشد و چنانست در دین خدا کنند و حفظ کنند دین و شریعت باشد
 و امانت دار اسرار رسول صلی الله علیه و آله و سلم باشد هر آینه مندرس پیشد ملت و دین خدا و بر طرف یثد سنتها و احکام پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم
 و آله و سلم تغییر می یافت و زیاد میکرد و در دین خدا صاحبان بدعت چنانچه صوفیه بگویند و کم میکرد و داند از دین خدا المحدثان چنانچه اسماعیلیه میگویند
 و مشبه میکردند اینها را بر مسلمانان زیرا که می بینی خلق خدا را ناقص و محتاج به مرئی و مودب و غیر کامل باختلافی که در آنها و خواستهها
 و طریقهای ایشان هست پس اگر قیسم و حافظی برای ایشان ستر نکنند خدا که آنچه حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم از جانب خداوند
 حفظ نماید هر آینه فاسد شوند ایشان و تغییر یابد شریعتها و سنتها و احکام الهی و ایمان و تغییر آنها موجب فاسد شدن جمیع خلق میگردد و در
 صحیح از حضرت صادق علیه السلام منقول است که میان حضرت عیسی علیه السلام و حضرت رسالت آید صلی الله علیه و آله و سلم پانصد
 سال فاصله بود و در ویست و پنجاه سال نه پیغمبری بود و نه عالم ظاهری را آدمی گفت پس چه میکردند مردم فرود که تمسک بودند بدین نیست
 عالم السلام پرسید که حال ایشان چه بود فرمود که هوسن بودند و فرمود که نیبانشه زمین بدون عالمی یعنی اگر ظاهری نباشد پنهان خواهد بود و کلینی در این باب
 و غیر ایشان بسندهای معتبر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده اند که اگر امام یک ساعت از زمین بر طرف نشود هر آینه زمین با اهلش بموج
 می آید چنانچه در باب اهلش بموج می آید و این بابویه بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که اگر نمی بودند چنانچه می آید و زمین هر آینه می نکامید
 زمین آنچه در میانش بود و برایش بود بدستیکه زمین یک ساعت از حجت خالی نباشد و اینها بسند معتبر روایت کرده است از حضرت امام رضا علیه السلام
 که فرمود ما اینم چنانچه می آید و بر روی زمین و ما اینم خلیفههای خدا در میان بندگان خدا و اینم اینم خلیفههای خدا و ما اینم خلیفههای خدا و ما اینم خلیفههای خدا
 و اینم مکه التفوی یعنی ولایت ما باعث نجات از عذاب خداست و ما اینم عرصة الوتقی که خدا در قرآن ذکر کرده یعنی ولایت و متابعت با
 حلقه محکم است که هر که چنگ دران زندگستمن بدارد و او را به بهشت میرساند و ما اینم گوایان خدا و نشانهای هدایت خدا در میان مردم
 بسبب ما خدا نگاه میدارد آسمانها و زمین را از آنکه روان شوند از جای خود و حرکت کنند و بیکت ما باران را میفرستد و رحمت خود را بر اینم میکند
 زمین هرگز خالی نیبانشد از امام قائمی از ما که یا ظاهری باشد یا پنهان و اگر یک روز زمین خالی شود از حجت خدا هر آینه زمین بموج در آید چنانچه
 در بابی طوفان با اهلش بموج در می آید و بسند معتبر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که اگر زمین یک روز بی امام ماند هر آینه با اهلش
 فرود رود و خدا عذاب کند ایشانرا به بدترین عذابهای خود بدستیکه حق تعالی گردانیده است ما را حجت خود و در زمین و امانان و افرین از برای ما
 اهل زمین از آنکه عذاب بر ایشان نازل شود و پیوسته در امانند از آنکه زمین ایشانرا فرود داد ما که در میان ایشانیم پس هرگاه خدا خواهد
 که ایشان را بپاک گرداند و هلاکت ندهد ما را از میان ایشان میبرد پس آنچه خواهد نسبت با ایشان از عذاب و عقاب بعمل آید
 و بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که خالص نبوده است زمین از روزیکه آفریده شده است
 از حجت فاسد که زندگ کرده اند آنچه را ایشان بمیرانند از حق پس این آیه را خواند که یزید و ن لیطفقوا النور الله

بسم الله الرحمن الرحیم

با اوصاف و حاله متم نور و کونیه الکفر من یعنی کافران میخوانند که خاموش کنند و فرو نشاند نور خدا را بدینهمای خود و خدا تمام کنند نور
 نمودست هر چند خوانند کافران و در روایت دیگر فرمود که حجت خدا پیش از خلق بوده و با خلق هست و بعد از خلق خواهد بود و بکسند صحیح از حضرت
 باقر صادق علیه السلام روایت کرده است که علمی که با آدم فرود آمد بالا رفت و علم بمیراث بما میرسد و هر چه از علم و آثار رسولان و پیغمبران
 که از غیر بابیت حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم انداخته باطلست بدرستی که علی صلوات الله علیه عالم این است بود و از بابیت
 عالمی و نبایز و نیز دیگر آنکه بعد از خود کسی را میگذارد که مثل علم او را بداند یا آنچه خدا خواهد و بکند یا می معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت
 کرده است که حق تعالی نگذاشته است زمین را بدون عالمی که مردم باو محتاج شوند و او مردم محتاج نشود و حلال حرام را بداند و گفت فلان
 از کجا میداند فرمود بمیراثی که از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و علی بن ابیطالب علیه السلام باورسیده است و این بابویه حصار و برقی روایت
 کرده اند از حضرت صادق علیه السلام که همیشه خدا را در زمین جفتی بوده است که حلال حرام را بداند البته است مردم را کسب و راه خدا دعوت می نموده است
 و سبب حجت از زمین منقطع نمیشود و دیگر چهل روز پیش از قیامت پس چون حجت از زمین مرتفع شود در توبه میشود و نفع نمی بخشد ایمان آوردن
 کسیکه پیش از برطرف شدن حجت ایمان نیامده باشد و آن جماعت بدترین خلق خدا خواهند بود و قیامت برای ایشان قائم میگردد
 و بکند صحیح از حضرت امام محمد باقر علیه السلام منقول است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که مثل بابیت من در این است
 اند و مثل ستارهای آسمان است که هر ستاره که فرو میرود ستاره دیگر طلوع میکند همچنین برای من که بابیت من که رحلت مینماید بعد از
 دیگری با ما است قیام مینماید و این بابویه بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که حضرت امیرالمومنین صلوات الله علیه
 در خطبه که در مسجد کوفه خواند فرمود که خداوند بزرگوار است که تا چنانچه زمین تراز جفتی از برای تو بر خلق تو که ایشان را هدایت کنند بسوی من تو و میگرد
 بایشان علم ترا تا باطل نگردد حجت تو و گمراه نگردد تا با حق و دوستان تو بعد از آنکه ایشان را هدایت کند و آن حجت بعد از این با امام خاصی خواهند
 که اطاعت تو بکنند یا نه ان خواهد بود که انتظار ظهور او بزند و اگر شخصش از مردم نهان است و دولت باطل اما علم و رایش در دلهاست نهان
 ثابت است پس بان عمل نینماید تا ظاهر شدن او و دهنس میگیرند با آنچه حجت میکشند از ایشان نگذیب کنندگان و با میکشند از ان گران در
 بصائر ان رجالات بسند حسن از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که از ان حضرت پرسیدند که در زمین دو امام میتواند بود فرمود
 که اگر آنکه یکی خاموش باشد و امام پیش از او دعوی امامت کند و بعد از رفتن از ان امام شود مولف گوید که احادیث در باب اتصال
 و نیست از زمان آدم علیه السلام تا آخر اوصیاء در اول مجلد اول گذشته و عاده آن موجب تکلیف است فصل دوم بیان آنکه امام بیایم
 معصوم باشد از جمیع گناهان بدانکه اجماع علمای امامیه متفق است بر آنکه امام معصوم است از جمیع گناهان صغیر و کبیره از اول عمر تا آخر
 عمر خواه عجز خواه سهوا خواه لغت نموده است در این باب کسی بغیر از ابن بابویه و استادش ابن ولید رحمهم الله که ایشان تجویز کردند که در غیر
 تبلیغ رسالت و احکام خدا جائز است که ایشان را سهو یا زلل یا غلطی مثل آنکه سهو کنند در نماز و سایر عبادات و سایر امور بغیر بیان احکام و تبلیغ رسالت
 که در آنها هیچ نوع از سهو جائز نمیدانند و سایر فرق اسلام بغیر اسمعیلیه شریطنمیدانند و دلائل عقلیه و نقلیه بر مذهب امامیه بسیار است
 و بعضی از آنها در جلد اول بیان شده و اما دلائل عقلیه بعضی که در این باب ایراد میکنیم چند دلیل است اول آنکه مقتضی نصب امام
 آنست که خطا بر رعیت رواست پس کسی بیاید که ایشان را از خطا حفظ نماید پس اگر پراو نیز خطا جائز شود محتاج پام
 دیگر نخواهد بود پس تا سلسل لازم نیست آن محال است یا منتهی میشود با ما می که بر او خطا روا نباشد پس امام او خواهد بود

دوم آنکه حفظ کننده شریعت است زیرا که قرآن مبرا من تعبد فی حدیث نبوی صلی الله علیه و آله
و جمیع احکام شرع معلوم نمیشود و از جماع است نیز معلوم نمیشود زیرا که جماعی که معصوم در میان ایشان نباشد چنانکه بر هر یک خطا
جائز است بر جموع نیز جائز است و از قیاس نیز معلوم نمیشود زیرا که در اصول بطلان عمل بآن بدلائل ثابت شده است بر تقدیر تسلیم جماع
احکام شرع نمیتوان بود و نه بر ادوات اصلیه زیرا که اگر عمل بآن بایست کرد و فرستادن پیغمبران در کار نبود پس عاقبت شریعت بغیر امام نمیتواند بود
و اگر خطا بر او جائز باشد اعتمادی نمیتواند بر گرفته و از طاعات و تکالیف الهی و آن منافی غرض تکلیف است که انقیاد او امر الهی باشد و
آنکه اگر از او خطا واقع شود واجب خواهد بود که مردم بر او انکار کنند و این منافی وجوب اطاعت اوست که خدا فرموده است اطیعوا الله و
اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم و اینها اگر اوتیر معصوم نباشد تواند بود که امر بمعصیت و نهي از اطاعت کند و بر رعایا واجب خواهد بود
که امر را اطاعت کنند و واجب بودن اطاعت در معصیت مستلزم آنست که یک فعل از یک جهت هم طاعت باشد و هم معصیت و این
محال است چهارم آنکه اگر معصیت از او صادر شود و غرض از نصب امام که انقیاد است او را و متابعت او کردن در اقوال و افعال بر هر
میخورد و این منافی نصب امام است و استقصای دلائل عقایه مناسب این کتاب نیست و آنچه در اول این کتاب و در اینجا ذکر شد
برای اثبات این مطلب بر منصف کافی است و علمای عامه که عصمت را شرط نمیدانند ظهور و فساد و جوهر را نیز سبیل امامت نمیدانند
و لهذا بامامت خلفای بنی امیه و بنی عباس بآن ظلمها و فسقا قائل شده اند و شخصی که از مشاهیر علمای ایشان است در عقایدش
گفته مغرور نمیشود امام از امامت بسبب فسق و جور ملا سعد الدین در شرحی که بر عقاید نوشته و سیلے برای مدعا چنین گفته که از
برای آنکه ظاهر شد فسق و منتشر گشت جور از امامان بعد از خلفای راشدین و حال آنکه پیشینیان مطیع و منقاد ایشان بودند و اینها
در شرح مذکور گفته است که اهل حل و عقد از امت اتفاق نموده اند بر خلافت خلفای بنی عباس و اینها ملا سعد الدین در شرح مفاد
گفته است که منعقد میشود اما متش هر چند فاسق و جاهل باشد و بعد از این گفته که اگر کسی بقره و غلبه امام شود و دیگری بیاید و او را مقهور
مغلوب سازد آن مقهور و مغرور میگردد و غالب امام میشود اینست کلمات واهی ایشان و عقل کدام عاقل تجویز میکند که امام پیشوا
خلق از اهل جهنم باشد و حق تعالی فاسق از اهل جهنم شمرده و از آنجا که فرمود و اما الذین فسقوا فلهم النار و تفر فرموده که اعتماد و تخرق فاسق نکنید
ان جاءکم فاسق ببناء فلیتوا و تفر فرموده ان الله لا یهدی القوم الفاسقین و هر گاه ثابت شد که عصمت در امام شرط است
پس امامت ابو بکر باطل شد زیرا که باتفاق او معصوم نبود پس امامت امیر المومنین علیه السلام بی واسطه ثابت شد زیرا که باتفاق
امت امامت بعد از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم مردوست میان آنحضرت و ابو بکر و هر گاه یکی باطل شد دیگری ثابت میشود
و بدانکه قائلمان بمعصیت خلاف کرده اند و آنکه معصوم آیا قادر بر فعل معصیت هست یا نه اما آنها که قائل اند که قادر نیست بعضی میکنند
که در بدانش یا در تنش خصوصیتی هست که مقتضی اینست که محال است که اقدام بر معصیت نماید و بعضی گفته اند که عصمت قدرت بر فعل
است و عدم قدرت بر معصیت و اکثر علمای قائل اند بآنکه قدرت بر معصیت دارد و بعضی از ایشان تفسیر کرده اند عصمت را بآنکه
آن امریست که حق تعالی میکند نسبت به بنده از الطافی که نزدیک گردانیده بطاعت است که بآن حالت اقدام بر معصیت نمیکند
اما بشی طیکه بعد از اجاد و اضطرار و جبر نرسد و بعضی گفته اند بلکه نفسانیه است که صادر نمیشود از صاحبش بآن معاصی و بعضی گفته اند
که عصمت لطفی است از خدا که نسبت به بنده میکند که بآن لطف بنده را داعی تبرک طاعت و ارتکاب معصیت ننماید از اسباب

آن لطف چهارچهره است اول آنکه نفسش را با بدش را خامیتی باشد که مقتضی ملکه باشد که مانع از فحش باشد دوم آنکه حاصل بشود و او را علم بموای
 بهیامی معاصی و مناقب نیکبای طاعت سوم تا کید این علوم بتبایع وحی و الهام از جانب خدا چهارم موافقه کردن او بر کار و او را
 اولی بختی که بداند که هرگاه در غیر واجب کار را بر او تنگ میگیرد در واجبات و محرمات با و مسامحه نخواهد کرد پس هرگاه این امور در کسی جمع
 شود او مستوفی خواهد بود و حق آنست که قدرت او بر معصیت بر طرف نمیشود الا مستحق مدح بر ترک معصیت نخواهد بود و ثواب و عقاب و حق
 او نخواهد بود و پس از تکلیف بیرون خواهد بود و آن باطل است باجماع و خصوص متواتره و ایضا عصمت فضل و کمالاتی نخواهد بود و چه بنابر
 این هر کس را جبر کند معصوم خواهد بود و تحقیق آنست که آدمی با قوت عقل و وفور طمانت و قابلیت و کثرت عبادت و ریاضت و هدایات ربانی
 و توفیقات سبحانی بمرتبه میرسد که پیوسته مراقب جناب رب الارباب میباشد بلکه از مرادات و ارادات خود با تکلیف خالی میگردد و بمقام و همت
 الا ان شاء الله میرسد و مصداق بی لیسع و بی یبصر و بی یمن میگردد و پس در نیال ترک طاعت و حدود و معصیت بلکه خلاف اولی از او محال
 باشد مثل کسی که در پیش پادشاهی در کمال محبت و شفقت و احسان و امتنان باشد و مع ذلک در نهایت سلطوت و قدرت سلطان حاضر
 باشد و غایت شفقت و محبت او را نسبت بنحو مشابه نماید و خود نیز نهایت محبت بآن پادشاه داشته باشد البته چنین کسی از سه جهت
 محال باشد که خلاف رضای او هیچ کار کند هر چند سهل باشد یکی از جهت شدت محبت چه بضر و محب هرگاه بحقیقت محبت رسید و با
 خلاف رضای محبوب از وصا و نشود و دوم شرم و حیا چه البته باین همه محبت احسان و شفقت و امتنان و غیبت او مخالفت او را روا نمیدارد
 چه جای آنکه در حضور او مخالفت نماید سوم خوف و بیم چه باین قدر خصوصیت و قدرت و سلطنت هرگاه رعایت رضای او نکند بالضرور
 مستحق نهایت عقوبت شود و از غایت عذاب ایمن نباشد و کرام عقوبت صاحب این مقام را بتغیر محبت و تزلزل از مرتبه قرب و غرت
 رسد و کمال ظهور دارد باینکه در مثل این حال حد و معصیت محال است امانه محال است که جبر لازم آید چه جبر آنست که قدرت و ارادت نبند
 را تاثیر نباشد و در این مقام قدرت و ارادت چنین کسی هیچ کمتر از دیگری نیست چنانچه همه فاسق مثلاً اقدام بر شرب خمر می نمایند و معصوم
 نیز قدرت دارد و میتواند اقدام نمود و پس مطلقاً جبر در اینجا نیست و اما آیاتی که دلالت میکنند بر وجوب عصمت امام از جمله آنها آنست که حق تعالی
 خطاب کرد و حضرت ابراهیم که انما علیک للناس اماما یعنی گردانیده ام تو را از برای مردم امام حضرت ابراهیم گفت و من خیر نبي سوال
 میکنم که بعضی از ذریت مرا نیز امام گردانی حق تعالی در جواب فرمود که لایزال عهدی انما الظالمین یعنی نمیرسد عهد من که امامت باشد
 بستمگاران هر فاسقی که ظالم است و ستمگار است بر نفس خود و اما احادیث پس اکثر آنها در جلد اول در باب عصمت انبیاء مذکور شد و این باب
 در کتاب حدیث در تفسیر این آیه گفته است که یعنی از برای امامت صلاحیت ندارد و کسی که بت پرستیده باشد یا یک چشم زدن شرک بخدا آورده
 هر چند آخر مسلمان شود و ظلم کند مشتتن خیر نیست و غیره و بعضی از عظام ظلم شرک از برای خدا قرار داد آنست حق تعالی میفرماید ان الشرک
 لظلم عظیم و همچنین امامت را شایسته نیست کسی که مرتکب حرامی شود خواه صغیره و خواه کبیره و هر چند بعد از آن توبه کند و اقامت خدمت بخواند
 که کسی که بر او حرامی لازم شده باشد پس البته امام نباید معصوم باشد و عصمت او نمیتوان آنست که شخص خدا را بر زبان پیغمبرش زیر آید
 عصمت در ظاهر خلقت ظاهر نمیشود و دیده شود و مانند بسیاری و سفیدی و اشیاء اینها بلکه امر نهانی است که معلوم نمیشود و مگر با عظام خداوند
 دانای غیبهاست و اما اخبار پس اکثر آنها در جلد اول گذشت و این باب و در عیون اخبار الرضا بسند معتبر از حضرت امام رضا علیه السلام آمده
 کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که هر که خواهد که نظر کند بدرخت یا قوت سرخی که حق تعالی بدست قدرت خود گذاشته

و چنگ در آن زند پس اعتقاد کند امامت علی و امامان از فرزندان او را بدستگیر ایشان اختیار کرده و برگزیده خداوندان میان خلایق و معصوم
اند از هر گناهی و خطائی و در اکثر کتبش بسند حسن از ابن ابی عمیر روایت کرده است که گفت در مدت مصاحبتم با شمام بن حکم از او استفتاء
نکردم سخنی که بهتر باشد از این سخن روزی از او پرسیدم که امام آیا معصوم است گفت بله گفتیم چه دلیل توان دانست که آن معصوم است
گفت جمیع گناهان چهار وجه مندر که پنجم ندارد حرص و حسد و غضب و شهوت و هیچ یک از اینها در او نیامده باشد جائز نیست که خلعین باشد
بر دنیا زیرا که همه دنیا در زیر نیکی است و او خیریه در مسلمانان است پس او حرص در چه چیز پیدا کرد و جائز نیست که حاسد باشد زیرا که او
حسد میبرد بر کسی که بالاتر از او باشد و کسی بالاتر از او نیامده باشد و چنانکه حسد بر دیگر کسی که از او پست تر باشد و جائز نیست که غضب کند از برای
چیزی از امور دنیا مگر آنکه غضبش از برای خدا باشد زیرا که خدا واجب کرده است بر او و قاست حد و در آنکه ملامت کننده او را مانع اجرای حد
الهی نکرد و در این خدا رحم کردن مانع جاری کردن حد نکرد و در جائز نیست که متابعت لذتها و شهوتهای دنیا بکند و اختیار کند دنیا را بر آخرت
زیرا که خدا آخرت را محبوب او گردانیده است چنانچه دنیا را محبوب ما گردانیده است پس او نظر بسوی آخرت میکند چنانچه انبیا و اولاد و پیغمبرانی که
روی خوبی را ترک بر نمی آورده و شنی و طعام لذیذی را ترک کردند برای طهارت تقوی و پادشاهی از ترک کنند بر اجامه دشمنی و نعمت را برای ترک کنند بر نعمت را اهل فانی و انبیا
در معانی الانبیا از حضرت امام زین العابدین علیه السلام روایت کرده است که فرمود که امام نمیباشد مگر معصوم و عصمت در ظاهر و باطن میباشد که توان شناخت نیست
امام مگر آنکه خدا و رسول صلی الله علیه و آله و سلم نفس امامت او کرده باشند پس میبیند که امی از فرزندان رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم پس چه معنی دارد معصوم
فرمود که معصوم آنست که معصوم باشد و چنگ زند بر جبل خدا و جبل خدا قرآنست امام و جدا نمیشود امام و قرآن از یکدیگر تا روز قیامت و امام پادشاه
میکند مردم را بسوی قرآن و قرآن هدایت میکند مردم را بسوی امام و اینست معنی قول حق تعالی ان هذا القرآن یوحی الی الله فی حق
یعنی بدستگیر این قرآن هدایت میکند مردم را بسوی ملت و طریقه که آن درست ترین ملت و طریقه است که طریق متابعت و ولایت ائمه
حق بوده باشد مگر هر کس که گوید که تفسیر عصمت با اختصاص مجمل اند کردن یا باعتبار آنست که غاصمت خدا و از ان گناهان بسبب اینست که او
بقرآن مختصم است یا امر او از معصوم است که خدا او را معصوم بقرآن گردانیده که عمل نماید بجمع قرآن و معانی جمیع قرآن را باند و انبیا
روایت کرده است که شمام بن اکثم از حضرت صادق علیه السلام پرسید از معنی معصوم حضرت فرمود که معصوم آنست که خود را نگارد از توفیق
خدا از جمیع محرمات خدا چنانچه حق تعالی میفرماید که ومن یعصم بالله فقد هدی الی صراط مستقیم که معنی ظاهر نقشش آنست که هر که چنگ زند
بدین خدا و جمیع امور بخدا پس البته هدایت یافته شده است بسوی راه راست و بنا بر تائیدی که حضرت فرمودند که هر که خود را نگارد و از ان گناهان
توفیق خدا پس هدایت یافته شده است براه راست و اگر با یکی در کفر انفاق کند روایت کرده است از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که خبر
مراجعه رسول علیه السلام که کاتبان اعمال امیر المومنین علیه السلام گفتند از روزی که با آنحضرت مصاحب شده ایم تا حال گناهی برای آنحضرت
نوشته ایم و از طریق اهل بیت روایت کرده است از عمار بن یاسر که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که و ملک کاتبان اعمال امیر المومنین
علیه السلام اند فخر میکنند بر سایر کاتبان بآنکه بان حضرت اند زیرا که هرگز عملی را با لایبرند که موجب غضب خدا باشد و در عقاب امام که حضرت صادق
علیه السلام برای اعمش بیان کرده اند کورست که پیغمبران و اوصیای ایشان معصوم اند از گناهان و مطهر اند از صفات ذمیمه و در عقاب امام است
علیه السلام که حضرت امام رضا علیه السلام برای مامون نوشته اند که نیست که حق تعالی واجب نمیکرد اند بر خلق اطاعت کسی را که فاند که او
کافر خواهد شد با و و عبادت او با طاعت شیطان خواهد کرد و در علل الشرائع بسند معتبر از سلیم بن قیس بلالی روایت کرده است که امیر المومنین

عزیر السلام فرمود که واجب بودن اطاعت نبی باشد مگر از برای خدا و رسول خدا و اولو الامر و امر با طاعت اولو الامر از برای آن کرده اند که ایشان معصوم
اند از گناهان و پاکیزه اند از بدیها و از نمیکند مردم را بمجسیت خدا و شیخ طبرسی در مجالس و ابن معازلی شافعی از طریق عاصه روایت کرده اند از آن
عجائب خود که حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که منم دعا کردیدم ابراهیم علیه السلام گفت یا رسول الله چگونه تو دعا کرده ای فرمود که حق تعالی
وحی کرد بسوی ابراهیم علیه السلام که ای جاعلک للناس اما ما پس ابراهیم علیه السلام از بسکه شاد شد از وعده امامت خواست که از فرزندان او
بر منم و گفت از ذریه من مثل من امام قرار ده پس خدا وحی کرد بسوی او که ای ابراهیم من با تو عهدی نمیکند که آن و فائز ایم ابراهیم گفت پروردگار
که امام است آن عهدی که فائز آن نمی نمایی از برای من فرمود که با تو عهدی کنم که ظالمی از ذریه تو امام بگذرانم گفت پروردگار کدام است آن ظالمی که عهدی است
با منم فرمود کسی است که سجد کند بتی را و از کفر امام نمیکند و نمیتواند بود که او امام باشد پس ابراهیم علیه السلام گفت و اجنبی و نبی ان لعبد الاصله است
انکس اضلک لکثیر العینی و اجتناب فرما و فرزندان مرا از انکه بپرستیتم تبار و پروردگار این نتیجه را که در کتب بسیار از مردم را پس حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که پس
نتیجه بشود دعوت امامت بسوی مردم علی که بیچک از ما هرگز نبی و دیگر میتی را پس بر سر گردانیده و علی وحی من گردانید این بوی از ابن عباس روایت کرده است که
شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم که فرمود که من و علی و حسن و حسین علیهم السلام و نه نفر از فرزندان حسین علیه السلام هم
اند از عیبهما و معصوم اند از گناهان و عیاشی و دیگران روایت کرده اند از صفوان جمال که گفت ما در کتب بودیم سخن در تاویل این آیه جاری
شد و اذ ابتلی ابراهیم بانه بکلمات فاتحه این حضرت صادق علیه السلام فرمود که پس تمام کرد امامت انجلی و علی و امامان از فرزندان علی
و از آنجا که فرموده است ذریه بعضیها من بعض و الله سبحانه علیه پس گفت ای جاعلک للناس اما ما قال و من ذریه قال لایزال
عهدی الظالمین گفت پروردگار در میان فرزندان من ظالم خواهد بود و وحی آمد که بلی ابو بکر و عمر و عثمان و هر که متابعت ایشان کنند ابراهیم
گفت پروردگار پس تعجیل کن از برای محمد و علی آنچه مرا وعده داده در حق ایشان و تعجیل کن یاری و نصرت ایشان را و ائمه و ابائست
که آنچه خدا فرموده است و من یرغب عن مله ابراهیم الا من سقه نفسه و لقد اصطفیناه فی الدنیا و انه فی الآخرة لمن الصالحین
که مناف و لفظش نیست که کیست که نخواهد ملت ابراهیم را مگر کسیکه نفس خود را سفیه و بی خرد گرداند و به تحقیق که برگزیدیم او را در دنیا و بهر کسیکه
او در آخرت از جمله شائسته گانست حضرت فرمود که مراد از ملت امامت است پس چون ساکن گردانید ذریه خود برادر مکه گفت من بها ایست
اسكنت من ذریه ای بود غیور و ذریه عند بیتک المهر من بالیقیم الصلوة فاجعل انک من الناس تهوی الیه و اهل
من الثرات و در جامی دیگر فرمود رب اجعل هذا بلدا آمنا و ابرزق اهله من الثرات من ا من بالله و الیوم الآخر
ظاهر که اولی اینست که اسی پروردگار را بدستیکه من ساکن گردانیدم بعضی از اولاد خود را و وادی که در آن ازاعتی نمیشود و ثروتخانه صاحب
حیثیت تو امی پروردگار را از برای آنکه بنابر پادارند پس بگردان و گهای مردم را که مأهل گردند بسوی ایشان و روزی کن ایشان را از
میوه باطنیه ثانیه است که پروردگار را بگردان این را شهر صاحب امنی و روزی کن اهلش را از میوه باطنیه که ایمان آورد از ایشان بخدا
و روز قیامت حضرت فرمود که برای این تخمین کردیم و منان از ترس آنکه میادانند سوال امامت و مصرض قبول در نیاید چنانچه فرمود که منم
عهد من بستم کاران پس خدا فرمود که و من کتبنا له فاستغفیرا فلیا تم خطوت الی عذاب النار و یس المصوبه که ظاهرش است که هر که
کافر باشد او را بخورد و از میگردانم اندکی که مدت زندگانی دنیا باشد پس مضطرب گردانم او را بسوی عذاب بهنم و بد محل بازگشتی است بهنم از
برای ایشان چون این را فرمود ابراهیم پرسید که کیستند آنها که ایشان را بر خود از میگردانی از نعمت های دنیا و بازگشت ایشان بسوی جحیم

است و حی باو رسید که ابو بکر و عثمان و تابعان ایشانند و گیتی و شیخ مفید و دیگران از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که حق تعالی حضرت
 ابراهیم علیه السلام را وصف کرد و پندگی پیش از پیغمبری داد و این پیغمبر گردانید پیش از آنکه او را رسول گردانید و پیش از آنکه او را خلیل خود
 گردانید و خلیل گردانید و او را پیش از آنکه او را امام گردانید پس این پنج صفت عظیم بر گوار از برای او جمع شد و حق تعالی فرمود که انی جاعلک للناس
 اماما از بسکه عظیم نمود در دیده ابراهیم خواست که این بر گوار از فرزندان او بدر نرود و گفت و من خیرتی حق تعالی در جواب فرمود که انیال عهد
 النما لاین حضرت فرمود که یعنی سفینه پیشوای پیغمبر گرامی نتواند بود و ایضا روایت کرده اند از ائمه علیهم السلام که اینها و رسولان بر چهار طبقه اند
 پس پیغمبری میباشد که بر خود پیغمبرست و دیگری تقدی نمیکند و در خواب می بیند و صدای ملک را می شنود و در بیداری ملک را نمی بیند و بر احد
 مبعوث نشده و بر او دیگری امام است مثل حضرت لوط علیه السلام که حضرت ابراهیم بر او امام بود و پیغمبری میباشد که در خواب می بیند و صدای شنود
 و ملک را نمی بیند و بر جماعتی فرستاده شد خواه که باشد و خواه بسیار چنانچه حق تعالی در باب حضرت یونس علیه السلام فرموده است و ارسلاکاه
 الی مائة الف او یزید و ن یضی فرستادیم او را بسوی صد هزار بلکه زیاده بر صد هزار کس بود و بر او امام بود و پیغمبری هست که در
 خواب نمی بیند و صدای ملک را می شنود و خود امام است بر دیگران و در اول حضرت ابراهیم علیه السلام پیغمبر بود و امام نبود
 تا آنکه حق تعالی باو گفت که انی جاعلک للناس اماما و چون برای ذریعت خود استعدا کرد و حق تعالی فرمود که انیال عهد سے النما لاین
 یعنی کسیکه بتی یا صورتی یا مثالی را بر پرستند و تعلیمی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که خدا شاهد است بطهارت اهل بیت
 از جس که شک و گناه است چنانچه در آیه تطهیر فرموده است که انما یرید الله لیتذیب عنکھم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا و محمد
 بن عباس این مابین در تفسیرش از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که حق تعالی ما را بخود نمی گذارد و اگر ما بخود بگذاریم مثل سایر مردان
 خواهیم بود و گناه و خطا و لیکن خدا و حق ما فرموده است ادعونی استجب ککم یعنی و ما که می کنیم خدا مستجاب میکند فائده دانستی که علمی
 امامیه رضوان الله علیهم اتفاق کرده اند بر عصمت ایشان از جمیع گناهان و در بسیاری از دعاها مخصوصا دعای صحیفه کامله اعراف بگناه از ائمه
 علیه السلام واقع شده و در بعضی از احادیث نیز امری چند که موصوفه مصیبت باشند وارد شده و آنرا از چندین وجه تاویل میتوان کرد اول
 آنکه ترک مستحب و فعل مکروه را گناه است که گناه و مصیبت می نامند بلکه ارتکاب بعضی از مباهات نظیر محالیت و رفعت شان ایشان تعبیر از آن
 بگناه میکنند با اعتبار پیشی این مرتبه نسبت بسائر احوال ایشان چنانچه صاحب کشف الغم گفته است که اکثر اوقات ایشان بیا و خدا و مراقبه الهی
 مشغول است و خاطر ایشان ببلای اعلی متعلق است پس گاهی که از آن مرتبه نزول کنند و مشغول شوند بخوردن و آشامیدن و جماع کردن و سایر
 مباهات اینها را گناه دینا مند و دستخوار از آن میکنند نمی بینی که اگر غلامان بعضی از ارباب دنیا و حضور آقامی خود متوجه این امور گرد و فعل ملات
 است و از آن عذر خواهند طلبید دوم آنکه هرگاه مرتکب بعضی امور گردند از معاشرت خلق و تعلیم و تکمیل و هدایت ایشان که از جانب حق تعالی
 مامور باشند اند پس خود کنند بمقام قرب و وصال و مناجات حضرت ذوالجلال چون آن مرتبه از این مرتبه عظیم ترست خود را مقیم بر مقام
 استغفار و تضرع میکنند بر خدا آن حالت تیر با بر پروردگار باشد هم چنانکه با تشبیه اگر یکی از پادشاهان بعضی از مقربان را که پیوسته در
 مجلس حضور بوده باشد بخد متی از خدمات مامور گردانند که بسبب آن از مجلس حضور مجور گردد و بعد از وصول بمقام وصال خود را بحرم و تفسیر
 نسبت میدهد با اعتبار جبران از مجلس انس و محل قرب سوم آنکه چون علوم و فضائل و عصمت ایشان از لطف و فضل جناب اقدس
 آنی است و اگر این نمود ممکن بود که انواع محاسنی از ایشان صد و ریاض پس چون نظر باین حالت خود بینند و از فضل پروردگار و عجز

تفصیل اعلام بندگان خود کرده چنانچه بر کافه اتمام ظاهر و با هر گشته و یقین است که تعیین خلیفه بر سر رسول که بعد از وفات شریعت و نسق قواعد
 دین و ملت نماید و از شر و فساد مخالفان و امثال آن مردم را محافظت نماید بچندین مرتبه اهم است از بزرگایات مذکوره و چون حضرت باری تعالی
 در امور جزئیة مسایله را جائز ندانسته چگونه در مثل این امر خطیر که اعظم ارکان دین است اهل فراید پس یقین است که تعیین خلیفه که حاکم بر جمیع عباد
 باشد فرموده و حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم تعیین آن امام وحی فرستاده و اجماع مسلمانان مستند است بر آنکه بر غیر حضرت امیر المؤمنین
 علیه السلام نفس نشده پس باید که آنحضرت بنفس تعیین شده باشد و دلیل چهارم آنست که باعتراف اهل سنت عادت جناب اقدس الهی نسبت
 به پیغمبر از آدم تا خاتم این بوده که تا خلیفه از برای ایشان تعیین نموده از دنیا رحلت فرموده و سنت حضرت رسالت پناهی صلی الله
 علیه و آله و سلم در همه غزوات و سفرهای جزئی که آنحضرت را از مدینه بشرفه صلح میشد بلکه مادام که در مقام شریف خود مقیم نمیشد بود و در هر قریه
 و قریه اسلام که جمیع قبایلی که در آن ساکن بودند یا سر به لشکر میسجد یا مضر می نمود تعیین رئیس و خلیفه را مهمل و با اختیار رعیت نمیکند و
 تا خود با حق تعالی امیر و حاکم تعیین نمیفرمود پس در مثل این سفر بی انجام چگونه تمام اهل اسلام و همه شرائع و احکام را الی یوم القیام
 مهمل و با اختیار جمیع مهمل میکنند و دلیل پنجم آنست که منصب امامت نظیر نبوت است زیرا که هر دو دلیل یا سه است عام بر همه متکلفین در
 جمیع امور دنیا تعیین و مردم را شناختن چنین تشکلی که قابل چنین منصب بزرگ باشد نیست و باین همه را سه اختلاف باطل بر تقدیر یک
 اتفاق بر اصرار تواند نمود بقدر فهم و همت و اغراض باطله ایشان خواهد بود موافق مصلحت کلی و حکمت الهی محال آنکه بالضرورت آنرا متفرقه
 هر یک اختیار کسی کند که برای خود و قوم خود اصلاح و اندلی اتفاق برین قسم امور بجا و قهر تواند شد و این سلطنت سلاطین جبار و ملوک جبار
 است امامت و امارت شریعت و انبیا هرگاه رعیت اختیار امام موافق مصلحت الهی تواند کرد و اختیار بری نیز میدهند و آن با اتفاق باطل است
 و طرفه انیت که اگر بادشاهی حاکم شهری را غل کند و بعضی او کسی نصب نکند یا رئیس می از دوی بیرون رود و بجای خود کسی تعیین نکند که با بشر
 رفق و وفق امور رعیت شود بلکه با اختیار خودشان گذارد و هر آینه آن جماعت که قائل بوجوب نصب امام بر خدا و رسول نیستند آن بادشاه در پیش
 نهایت بدست و قوت بخشد و این امر قبیح را که از رئیس قریه سخن نشانند از خدا و رسول حسن دانند و گویند پیغمبر خود را از دنیا ببرد و تعیین خلیفه
 نکرد بلکه نصب امام را با اختیار رعیت گذاشت و دلیل ششم آنست که بر تقدیر یکو امامت از همه غرضها و هوای نفس خود منزه شوند و با تمام تمام متوجه
 اختیار امام گردند و چون همه جائز اخطا بندگان بود که اختیارشان خطا باشد و ترک مستحق امامت و اختیارناستحق کرده باشند چنانکه در اختیار ملوک
 و سلاطین و سایر مردم واقع میشود که مدتی کسی را برای امری امین و معتمد و قابل میدانند و بعد از آن خلاف در آن ظاهر میشود و در حدیث صاحب الامر
 علیه السلام این دلیل تفصیل مذکور خواهد شد و دلیل هفتم بر تقدیر یکو اختیار امامت تعلق بصواب بهم گیر و بسی ظاهر است که عالم السیر و انقیاد بندگان
 خود را بهتر شناسد و میداند که هر کس برای چه کار مناسب است و این کار البته بر او آسان ترست پس با وجود این خود ترک کردن و تفویض
 نمودن بر دیگران که اگر دانند و توانند در کمال اشکال خواهد بود و ترجمه مرجعست و ضدورش از قادر حکیم شیخ و محال نیز نیست و دلیل هشتم آنکه اگر
 امامت با اختیار است باشد و در اتمال دارد و اول آنکه اختیار ایشان خطا باشد و چون حضرت عزت الله قبل از اختصار بسیار میدانست که
 ایشان خطا خواهند کرد پس با وجود علم و قدرت و حکمت و شفقت تفویض نیست دین و تربیت مسلمانان بحسب که البته خطا کنند و اختصار حاکم
 عالم نمایند و رعایت قیامت است و از حکیم علیم صدورش محال و اگر علم الهی تعلق گرفته که ایشان قابل امامت را اختیار خواهند کرد و دشمنان
 چنین کسی دشمنان پند امیر رعیت و ایشان را با طاعت و گردان و رفع منازعت های منازعات و رفع جسد های حاسدان نمودن

قرار گیرد و بر علم الهی چنان بود که مردم را بر اے استمان نجال خود بگذار و جبر را بر اے نفراید و میدانست که ایشان غصب خلافت از آنحضرت
خواهند کرد و جابر گفت پس مراد از این آیه چیست حضرت فرمود که مراد آنست که یا محمد صلی الله علیه و آله و سلم ترا هیچ اغیار نیست در باب امانت و خلافت
علی علیه السلام و غصب کنندگان خلافت او بر من و قرآن فرستاده ام بر تو الله احب الناس ان یؤکدوا ان یقولوا امانا و هم لا ینفون
و لقد فتنا الذین من قبلنا فلیعلمن الله الذین صدقوا ولیعلمن الکاذبین شی آیا گمان میکنند مردم که ایشان را خواهند گذاشت بمحض
آنکه گفتند ایمان آوردیم و ایشان را استمان نخواهند کرد و تحقیق که ما استمان کردیم استهای را که پیش از ایشان بودند الا انما استمان میکنند تا
معلوم شود که راست گویند و دعوی ایمان و دروغ گویند منافقین است آیه دیگر آنست که حق تعالی میفرماید هذا القرآن علی رجل من القرینین غطیم
اھو یقسم ان یرحمه ربک نحن قسمنا بینھم معیشة فی الحیوة الدنیا و رفعنا بعضهم فوق بعض درجات بعضھم بعضا
سخرنا و رجعت ربک خیر مما یظن و علامہ مضمونش آنست که کفار قریش گفتند که چو این قرآن نازل شد بر مردی از دو قریه که در و طافست که عظیم باشد
از جهت جاه و مال مانند ولید بن مغیرہ و عروہ بن مسعود گفتی زیرا که رسالت منصب عظیم است و لائق نیست مگر مجرب و عظیمی و دانسته اند که این رتبه نیست
روحانی و استقامت نفس میکند که متعلی باشد بقضائل قدرسیه و نیازت ز غار و دیو و پس حق تعالی فرمود که آیا از ایشان میخواهند
که قسمت کنند رحمت پروردگار را که پیغمبر است و دیگر کس که میخواهند میدهند تا قسمت کردیم میان ایشان بهیشت ایشان را و در زندگانی دنیا و بلند
کردیم بعضی از ایشان را بر بالای بعضی و درجای بسیار و تفاوت قرار دادیم در روزی ایشان برای آنکه بعضی از ایشان بعضی را بکار و دارند و در حال
خود میان ایشان الفت بهر سر و نظام عالم بان منظم گردد و دوران قسمت بر او اعتراضی دارد نمی آید و رحمت پروردگار تو که پیغمبر است و توانی
آنست بهتر است از آنچه ایشان جمع میکنند از اموال و اسباب دنیا و اصل این آیه آنست که نبوت بهتر و مرتبه اش بزرگتر است از مال و معیشت
دنیا و ما قسمت آنرا با اختیار ایشان نگذاشتیم بلکه خود تقسیم نمودیم و برای هر کس آنچه خواستیم مقرر داشتیم پس چون قسمت نبوت را بان رفعت
مکان و عظمت شان با اختیار ایشان گذاریم و خود نظر توجه ازان برداریم و چون معلوم است که مرتبه امانت نظیر مرتبه نبوت است و بعد از
نبوت هیچ نعمت و رحمتی جناب بقدر سجانی را بر بندگان مثل امانت نیست پس هرگاه تقسیم معیشت دنیا را که ادناست نعمتهاست و عطاے
نبوت را که نظیر امانت است با اختیار بندگان نگذاریم بلکه باراده و اختیار خود مقرر دارد و بالضرورت نصب و تعیین امام را که فی الحقیقت نبوت است
بحسب مشیئہ الله با اختیار است نخواهد گذاشت آیه دیگر آنست که حق تعالی میفرماید ربک یخلق ما یشاء و یختار ما کان لھم الخیرۃ
سبحان الله عما یشرکون یعنی پروردگار توئی آفریننده هر چه را میخواهد و اختیار میکند برای هر امر هر که میخواهد نیست ایشان را که بخوانش خود
اختیار کنند امری را و حضرت احدیت بمقدس و منزه است از آنکه ایشان با ولایت میدهند و خود و دیگران را در اختیار شرک او میدهند و بندگان
اختیار میکرد و مفسران روایت کرده اند که این آیه در وقتی نازل شد که کفار قریش گفتند که لا نزل هذا القرآن علی رجل من القرینین
عظیمه چنانچه پیش تفسیر شد و وجه استدلال باین آیه در نهایت وضوح است و اخبار بسیار در تائیل آن وارد شده است که مذکور خواهد شد
و اما اخبار ابن شهر آشوب در مناقب از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است از تفسیر این آیه در یک شیخ عایشا بن خنیس فرمود که محمدا صلی الله
علیه و آله وسلم و اہلبیت او را اختیار کرده است و ایضا از طرق عامه و خاصه از انس بن مالک روایت کرده است و سعید بن طاووس نیز در
طرائف از تفسیر محمد بن موسی روایت کرده است از انس که گفت پرسیدم از حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم از تفسیر این آیه و در بیان عیالی
ما یشاء گفت خدا خلق کرد آدم را از گل بر سرخو که خواست پس گفت و یختار ما بر سر سبک خدا برگزید مرا و اہلبیت مرا بر جمیع خلق و فرستاد
سبحان الله

اگر در این مراد رسول گردانید و علی بن ابیطالب علیه السلام را وحی من گردانید پس گفت ما کما نلحقه الخیر یعنی نگردانید از برای مردم
 که اختیار کنند و یکس من اختیار میکنم هر که را میخواهم پس من و اهل بیت من برگزیده و اختیار کرده خداوند از خلق پس گفت سبحان الله
 یعنی منزه است خدا از آنچه شریک میگردد و خدا را کفار که پس گفت و ربك یعنی پروردگار تو ای محمد صلی الله علیه و آله و سلم بیا ما کما نلحقه
 میداند آنچه را پنهان میکنند مدینه بای ایشان حضرت فرمود که یعنی بعضی منافقان نسبت بتو و اهل بیت تو و ما یعلنون یعنی آنچه آشکار میکنند بر
 زبانهای خود از دوستی تو و اهل بیت تو و حمیری در قرب الاسناد بسند صحیح از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده است که در جیب است
 امام در وقتیکه خوف وفات داشته باشد آنکه حجت بردان تمام کند در باب امام بعد از خود به حجت معروف ظاهری حق تعالی میفرماید در کتابش
 و ما کما نلحقه الخیر و ما یعلنون یعنی ما یعلنون یعنی آنچه آشکار میکنند بر زبانهای خود از دوستی تو و اهل بیت تو و حمیری در قرب الاسناد بسند صحیح از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده است که در جیب است
 بیان کند از برای ایشان آنچه پنهان دارند پس راوی پرسید که امام وصیت میکند با امام بعد از خود هر کس را که میخواهد تعیین میکند فرمود که وصیت
 با من نمیکند هر که خدا تعیین نماید و در بعضی از درجات نیز این روایت بسند معتبر منقولست و شیخ طبرسی در احتجاج و دیگران روایت کرده اند که
 سیف بن عبد الله بجهت حضرت امام حسن عسکری علیه السلام رفت که از مسئله چند سوال کند دید که کوفی در کنار حضرت نشسته است چون سائل خود را
 پرسید حضرت بان کوک اشاره کرد و فرمود که از مولای خود سوال کن یعنی حضرت صاحب الامر علیه السلام پس از جمله سائلی که سوال کرد این بود
 که ای مولای من مرا خبر ده که چه علت دارد که است اختیار امام از برای خود نمیتوانند کرد حضرت فرمود اما میکه مصلح احوال ایشان باشد یا نفس
 باشد گفت اما میکه مصلح باشد حضرت فرمود که آیا با خبر هست که اختیار ایشان بر مفسدی واقع شود و ایشان گمان کنند که او مصلح است بر
 آنکه کسی اطلاع بر ضمیر دیگری ندارد که اراده صلاح دارد یا اراده فساد گفت بلی حضرت فرمود که بهمین علت نمیتوانند اختیار امام کرد این
 مطلب را تقویت میکنم از برای تو به برائی که قبول کن عقل تو گفت بلی حضرت فرمود که خبر ده مرا از رسولانی که حق تعالی برگزیده است ایشان را
 کتابها برای ایشان فرستاده است و ایشان را تقویت بوحی و عصمت نمود و زیرا که ایشان را انسانی امتهایند از جمله ایشان موسی و عیسی
 علیه السلام اند آیا با خبر هست با و نور عقل کمال و عالم ایشان هرگاه قصد کنند که جمعی را اختیار کنند و اختیار ایشان بر منافقی واقع شود و گمان
 کنند که من است گفت نه حضرت فرمود که موسی علیه السلام با و نور عقل کمال و علمش نازل شدن وحی بر او اختیار کرد از اعیان قوم و دووجه لشکر
 خود از برای میقات پروردگار خود هرشتاد مرد را از جماعتی که آشکی در میان و خلاص ایشان نداشت پس معلوم شد که آنها منافق بوده اند چنانچه
 حق تعالی فرموده است و اختار موسی قومه سبعین رجلا لمیقاتنا فلما اخذتهم الرجفة تا آخر آیات که تفسیر بنا در مجامع اول گذشت
 پس حضرت فرمود که چون یا فقیه اختیار آن کسی که خدا از برای پیغمبری برگزیده است بر فاسد ترین مردم افتاد و او گمان میکرد که ایشان
 صالح ترین مردم اند و انستیم که اختیار نمیتواند کرد کسیکه اند چیزهای را که در سینه های مردم پنهان و در فم آن خلق مستورست و کسی اختیار
 نمیتواند کرد که از برای پنهان مردم نرود و هویدا است و هر که پیغمبر این اختیار را صلاح نتواند نمود و همایران و انصار چنانچه اختیار امام توانند کرد و تمام
 حدیث در ابواب احوال حضرت صاحب الامر علیه السلام بیان خواهد شد انشاء الله تعالی و این باب بیهوده نیست از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است
 که حق تعالی حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم را در مرتبه آسمان بالا برد و در مرتبه وصیت کرد و سبوا آنحضرت در باب ولایت حضرت امیرالمومنین علی بن
 ابیطالب علیه السلام و اما آن بعد از زیاده بر آنچه وصیت کرد و در باب فرائض دیگر و در قرب الاسناد از حضرت امام موسی علیه السلام روایت
 کرده است که حق تعالی در هیچ امری بر ننگه نماند تا که نکرده است آنقدر که در باب اقرار با امت تا کی کرده است و مردم در هیچ امری آنقدر انکار

نمودند که در امامت کردند و این بابویه و کلینی و دیگران بسندهای معتبر روایت کرده اند که از حضرت صادق علیه السلام پرسیدند که چگونه است در نزد
حضرت امام حسین علیه السلام قرار یافتند فرزندان حضرت امام حسن علیه السلام و حال آنکه بزرگ فرزندان حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم
فرزندان او و بهترین جوانان اهل بیت بودند حضرت فرمود که موسی و یحیی و علیهم السلام هر دو پیغمبر مسل بودند و برادر بودند و حق تعالی پیغمبر را برادر
بارون علیه السلام قرار داد و در منصب موسی علیه السلام کسی را روانه کرد که بگوید چرا این چنین کرد و بدستیکه امامت خلافت خداست کسی را نیست
که بگوید چرا امامت را در منصب حسین علیه السلام قرار دادند و در منصب حسن نیز که حقیقتاً علی حکیم است و فعالیتش و سوال کرده نمیشود و از آنچه او میکند
و دیگران سوال کرده میشوند و کلینی و ابن بابویه و معمار و دیگران در زیاده از بیست نفر بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند
که فرمود که شما گمان میکنید که اختیار امامت با امام است بهر که میخواهیم میسریم و الله امامت عهدیست از جانب رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم
بسوی یک یک بنحوی که تا آخر ائمه علیهم السلام و بسندهای معتبر دیگر از حضرت روایت کرده اند که فرمود که هیچ امامی از آن دنیا نمیرد مگر آنکه خدا او را اعلام میکند که کی را
و منی خود که در نزد اوست و دیگر امام بعد از او را و او وصیت میکند و روایت دیگر امام نیز قیام میکند که کی بعد از امام است و این شهر آشوب و رنقاب از محمد بن جریر طبر
روایت کرده است که در وقتیکه حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم خود را عرض میکرد بر قبائل عرب و از ایشان بیعت میخواست بسوی قبیله
بنی کلاب آمد و از ایشان اسلام و بیعت طلبید ایشان گفتند که ما بیعت میکنیم بشرط آنکه اگر خلافت را بعد از خود بجا گذاری حضرت فرمود که این
امر بدست خداست اگر خواهد شما را قریبید و اگر خواهد در غیر شما ایشان که این را شنیدند بیعت نکردند و گفتند که با یاسیم از برای تو شمشیر بزم تو
و دیگر بر این حال گردانی و ایضا روایت کرده است که ابوالحسن رفا از یکی از علمای اهل سنت پرسید که وقتیکه پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم از مدینه برون
رفت آیا کسی را در مدینه خایه کرد گفت بلی علی علیه السلام را خایه کرد و گفت چرا بابل مدینه نگذاشت که شاید کسی را در میان خود اختیار کنی که شما اجتماع
بر ضلالت نمیکند سنی گفت از مخالفت یکدیگر و حدیث فتنه ترسید ابوالحسن گفت که اگر فساد در میان ایشان بهم میرسد بعد از برگشتن با صلاح
می آورد سنی گفت این روش حکم تر از خدوشت فتنه در ترویج ابوالحسن گفت که آیا کسی را تعیین کرد که بعد از وفات جانشین او باشد گفت نه
ابوالحسن گفت حالت فوت اعظم و احتیاج مردم بخلیفه بیشتر بود از حالت سفر پس چگونه در حالت موت ترسید از اختلاف است و فتنه در
حالت سفر که تدارکش بزودی ممکن بود ترسید سنی ساکت شد و جواب نتوانست گفت فصل چهارم در بیان وجوب معرفت امام است
و آنکه مردم معذور نیستند در ترک ولایت امام حق و آنکه هر که بمرد و امام خود را نشناخته معذور خواهد بود و با کفر و نفاق بدانکه ترویج او را با امام
از اصول دین است و تارک آن در احکام آخرت با کفر و شرک است و در اکثر احکام دنیوی برودش مسلمانان با ایشان سلوک مینماید مگر آنکه از اول
عداوت با اهل بیت علیهم السلام کنند یا خود را بچ که ایشان در احکام دنیوی نیز حکم کفار دارند و از بعضی روایات ظاهر میشود که در زمان یم استیلا
امام حق از برای شفقت بر شیعه حکم اسلام بر ایشان ظاهر جاری کرده اند که کار بر شیعه در معاشرت ایشان دشوار نشود و بعد از ظهور دولت
حق و قیام قائم علیه السلام حکم کفار صرف بر ایشان جاری میشود و اکثر علمای شیعه را اعتقاد نیست که بغیر از تضعیف ایشان بخدا و جنم
خواهند بود مثل سایر کفار و نادری از علمای شیعه قائل شده اند که بعد از گذشت طویل در عذاب الهی امید نجات در باب ایشان نیست
هنست که باعتبار ضعف عقل تمیز میان حق و باطل نتواند کرد و با آنکه دلیل حقیقت مذہب حق با عدم تقصیر بر او تمام نشده باشد مانند کسی که
در میان حرم با دشواری سنی برآمده باشند و اختلاف مذہب را نشنیده باشند یا اگر شنیده باشند کسی را نیز بزرگ حقیقت مذہب امامیه را بر
ایشان اثبات کند ایشان را امید نجات در آخرت هست و حق نیست که غیر از تضعیف را امید نجات نیست و در عذاب الهی نخواهند بود

و عامه و خاصه بطریق متواتره از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده اند که من حالت ولم یعرف ایاک من کانت مات صیده جاده لیه
یعنی هر که بمیرد امام زمان خود را نشناسد مرده خواهد بود و بروش مردن اهل جاهلیت پیش از مبعوث شدن رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم
که بر کفر و جعل باطل و فریب دین میبردند و آنکه بعضی از متکلمین و متعصبین اهل سنت گفته اند که مراد با امام زمان قرآن است هر کس
میداند که کتاب از کتاب رجوع با امام کردن حجاز و خلاف ظاهر است و آیه ای اضافه زمانه ظاهر است و آنکه هر زمانی امامی دارد و قرآن مشترک است
میان جمیع زمانها و آنکه مراد حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم باشد بوجوه ثانی منافع است و آیه ای امام گذشته را امام زمان نمیگویند پس
معلوم شد که در هر زمان امامی میباشد که مردم او را بشناسند و با اتفاق بغیر امامیه کسی قائل نیست بآنکه در هر عصر امامی هست و هیچ عصر خالی از
امام نمیشد و برقی در محاسن بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که هر که بمیرد
و امام خود را نداند نشناسد بپسین جاهلیت مرده است پس بر شما باد با طاعت امام خود و تحقیق دیدید اصحاب امیر المؤمنین علیه السلام را که
متابعت نکردند بکجا بمانتی شد امر ایشان و شما پیروی نکنید کسی را که فرمود نیستند بجا است و نشناختن او دشمنان ماست که ائم قرآن یعنی
هر آنکه که دلائل بر فضیلت میباید و اگر همیم که خدا طاعت ما را واجب گردانیده است و زمینهای انقال ماست و بر گزیده غنیمت از است
و آیه ای بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که زمین صلاحیت ندارد مگر با امام و هر که بمیرد و امام خود را نشناسد بمیرد
جاهلیت و محتاج ترین احوال هر یک از شما بمعرفت امام وقتی است که جانش باینجا برسد و بدست اشاره کرد و بسینه مبارک خود فرمود که
در الوقت خواهد گفت بر امری و مذہب خوبی بوده ام و آن وقتی است که احوال آخرت بر او ظاهر میشود و حامل خود را خوب مشاهده مینماید
و بسند حسن از حسین بن ابی العلاء منقول است که گفت از حضرت صادق علیه السلام پرسیدم از معنی قول رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که هر که
بمیرد و او را امامی نباشد و بمرگ جاهلیت مرده است حضرت فرمود بلی اگر مردم متابعت علی بن الحسین علیه السلام میکردند و ترک میکردند عبد
مردان را بدایت می یافتند پس گفتیم کیسه بمیرد و امام خود را نشناسد بمرگ کفر میبرد و فرمود که بمرگ ضلالت میبرد و مسترحم گوید میتواند بود که مراد از
حادث آن باشد که در دنیا حکم کفر بر ایشان جاری نمیشود یا مراد مستضعف شان باشند چنانچه در احادیث معتبره دیگر از آنحضرت منقول
است که یعنی مردن کفر و ضلالت و نفاق و آیه ای در محاسن و غیر آن بسنده ای معتبر روایت کرده اند از حضرت امام محمد باقر علیه السلام که پرس
بمیرد و امامی نداشته باشد پس مردنش مردن جاهلیت است و معذور نیستند مردم تا امام خود را بشناسند و هر که بمیرد و امام خود را نشناسد بمر
نمیکنند او را ظاهر شدن امام که پیش افتد یا پس افتد و هر که بمیرد و امام خود را نشناسد چنانست که با حضرت قائم علیه السلام باشد و در زیر خیمه
و در اکمال الدین بسند معتبر روایت کرده است که از حضرت امام رضا علیه السلام پرسیدند که هر که بمیرد و امام خود را نشناسد بمرگ جاهلیت
مرده است فرمود که بلی هر که شک کند و توقف کند و امانت امام کافر است و هر که انکار یا اظهار عداوت امام کند مشرک است یعنی مانعیت
پرست است و کفینی و نهانی بسند صحیح از ابن ابی بصیر روایت کرده اند که از حضرت امام رضا علیه السلام پرسید از تفسیر این آیه و من ضل
عن ابع هو لا یخیر هل من الله یعنی کیست گمراه تر از کسی که متابعت کند خواهش خود را بی بایتی از جانب خدا حضرت فرمود که مراد
کسی است که در دین خود برای خود عمل کند بی آنکه متابعت امامی از آنچه بدی علیهم السلام نماید و آیه ای روایت کرده اند از حضرت صادق
علیه السلام که هر که شرک کند که دیند با امامی که باقیش از جانب خداست و کسی را که باقیش از جانب خدا نیست پس از مشرک است و چنانست که با شرک کند
باشد و نعمت قومی از ابن ابی یعقوب روایت کرده است که گفت بحضرت صادق علیه السلام عرض کردم که مردی هست که شمارا

دوست میدارد و از دشمنان شما نیز میجوید و حلال شما را حلال میداند و حرام شما را حرام میشمارد و اعتقاد دارد که امامت از شما الهیت، بدرغیر و بساطت
دیگر امامی که یکه ایشان اختلاف کرده اند و ایشان پیشوایان و راهنمایان پس و قتی که همه اتفاق کنند بر یک کس این قائل با امامت
او خواهد بود حضرت فرمود که اگر برای این حالت ببرد بگت جا بلیت مرده است و بر این مضمون احادیث بسیار روایت کرده اند و علی بن ابراهیم
و ابن بابویه و غیر ایشان بسند امامی معتبر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده اند که من و منیدار و خدا در روز قیامت کسی را که گوید که پروردگار من
نبردستم که فرزندان فاطمه صلوات الله علیه و ایما نبی بر همه خلق و در حق شیعه فرزندان فاطمه علیها السلام و پس این آیه نازل شده است یا عباد
الذین اسرفوا على انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعاً انه هو الغفور الخلیل یعنی اسی بندگان من که بسیار
کرد و اید بر جانهای خود بسیار کردن گناهان نا امید مشوید از رحمت خدا بدستیکه خدا گناهان را همه می آمرزد اگر خواهد بدستیکه او آمرزنده و مهربانست
مرا حضرت اینست که شیعیانند که استحقاق آمرزش دارند نه غیر ایشان و غیر ایشان فخر در جنم اند و حمیری بسند صحیح از حضرت امام رضا علیه السلام
روایت کرده است که هر که دوست دارد که میان او و خدا حجابی نباشد و او نظر کند بر رحمت الهی و حق تعالی نظر رحمت کند بسوی او پس دوست دارد
آل محمد را صلی الله علیه و آله و سلم و نیز اری جوید از دشمنان ایشان و متابعت کند امامی از جمای ایشان را هر که چنین کند پیوسته نظر کند بر رحمت کرد
خدا و نظر بر رحمت خدا از دست قطع نگردد و در عیون اخبار الرضا از آن حضرت علیه السلام روایت کرده است از پدر آن بزرگوارش که حضرت امیرالمؤمنین
صلوات الله علیه فرمود که هر که بمیرد و امامی از فرزندان من اعتقاد نداشته باشد بگت جا بلیت بمیرد و خدا او را عقاب کند با پنجه در جا بلیت و قائل
کرده باشد و شیخ طوسی رحمه الله در رجالش روایت کرده است در تفسیر این آیه کریمه و انی لغفار لمن تاب و عمل صالحاً ثم اهتدى
که حضرت فرمود که و الله اگر کسی توبه کند از شرک و ایمان بیاورد و بخدا و روز قیامت و اعمال شایسته بگت جا بلیت نیابد و ولایت ما و محبت ما و شناختن فضل ما
آنها هیچ فائده با نهی نبش پس عمده ایمان و جزا خیرش اعتقاد با امامت ائمه حق و متابعت ایشان هست و در علل الشرائع روایت کرده است
از خان بن سدید از حضرت صادق علیه السلام پرسید که چه علت دارد که هر امامی که بعد از پیغمبرست یباید بشناسیم و امامها که پیش از آن حضرت
اند واجب نیست که همه را بشناسیم حضرت فرمود که علتش آنست که شریعتهای آنها که پیش از آن حضرت بودند فحالت شریعت آن حضرت بود
و با مکلف بشریعت آنها نیستیم باین سبب معرفت آنها که کار نیست بخلاف امامها که بعد از آن حضرت بودند و فحالت شریعت آن حضرت بودند و در
معانی الاخبار بسند معتبر روایت کرده است که سلیم بن قیس هلالی از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام پرسید که که خبری که آو فی بان گواه میشد و گیت
فرمود آنست که شناسد کسی را که خدا امر کرده است باطاعت او و واجب گردانیده است ولایت و محبت او را و او را محبت خود گردانیده است و در
زمین و گواه خود گردانیده است بر خلق پرسید که گیتند ایشان یا امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود که آن جماعت اند که خدا اطاعت ایشان را مقبول
باطاعت خود و پیغمبر گردانیده است و گفته است طیعوا الله و طیعوا الرسول و اولی الامر منکم پس سلیم سر مبارک آن حضرت را بوسید و گفت و آخر
کردی از برای من و غم از دل من برداشتی و بهر شکی که در دل من بود بر طرف کردی و در علل الشرائع روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام
که روزی حضرت امام حسین صلوات الله علیه بیرون آمد بسوی اصحابش و فرمود که ایها الناس بدستیکه خداوند جلیل خلقی نکرده است بنده گان را
مگر از برای آنکه او را بشناسند پس هر گاه او را شناختید عبادت میکنید او را و هر گاه او را عبادت کردید بی نیاز میشوید عبادت او را و عبادت غیر او پس مردی گفت
یا بن رسول الله پدر و مادرم فحالی تو باد معرفت خدا چیست فرمود شناختن اهل هز مانی امامی را که بنا حب است بر ایشان اطاعت او
متبرجم کرد که معرفت خدا را بمعرفت امام تفسیر فرمود برای آنکه خدا را نمیتوان شناخت مگر از جهت امامی یا ازین جهت که خدا شناسی بدون شناختن امام

قائم نمی باشد یا ازین جهت که یک خدا چنین شناسد که مردم را مهمل نگذارد و امامی برای ایشان تعیین ننماید خدا را بحکمت و لطف و کرم نشناخته و در عقاب الاحمال از طریق عامه ابو سعید خدری روایت کرده است که در روزی حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم نشسته بود و در خدمت آنحضرت حضرت امیر المومنین علیه السلام و جمعی از صحابه بنشینسته بودند حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که هر که لا اله الا الله بگوید داخل بهشت میشود پس ابو بکر عزم گفتند لا اله الا الله میگویم حضرت فرمود که قبول نمیشود الا الله مگر ازین معنی امیر المومنین علیه السلام و شیعیان از آنکه پروردگار را پیمان ایشان را بر ولایت او گرفته است پس ابو بکر و عمر باز گفتند که ما میگوییم لا اله الا الله پس حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم دست بر سر امیر المومنین علیه السلام گذاشت و گفت علامت قبول شهادت از شما آنست که بیعت و التکفید و منطوقی و غصبی و سخن اول و آخر نسبت ندیدید و از حضرت صادق علیه السلام پسندیده روایت کرده است که فرمود که از ماست اما میکل طاعت او واجب است هر که او را انکار نماید پیروی نمیدارد یا نصرانی بخدا سوگند که خدا زمین را نگذاشته است از روزی که حضرت آدم علیه السلام را از دنیا برده است مگر آنکه در زمین امامی بوده است که مردم بسبب او هدایت یاباقتند بسوی خدا و حجت خدا بود بر بندگان هر که دست از متابعت او بر میداشت هلاک میشد و هر که ملازمت او نمیداد نجات مییافت و بر خدا لازمست که همیشه چنین باشد و کلینی پسندیده از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که عبادت نمیکند خدا را مگر کسیکه خدا را شناسد اما کسیکه خدا را نشناسد خدا را میپرستد از روی گمراهی راوی گفت معرفت خدا چیست فرمود است که تصدیق کند خدا را و تصدیق کند پیغمبر او را و اعتقاد کند بامامت علی علیه السلام و پیروی کند او را و ایمان بایست او بنیاری از دشمنان ایشان جوید همچنین خدا را میباد شناخت و کلینی و برقی و نعمانی پسندیده می صحیح و معتبر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده اند که هر که عبادت کند خدا را بعبادت او که اهتمام کند در آن و تقرب اندازد خود را با امام عادل که از جانب خدا منصوب باشد اعتقاد نداشته باشد بدستیکه سعیش نزد خدا مقبول نیست و او گمراه و گمراه نیست و مثل او مثل گو سفند نیست که گمراه بشان و گاه خود را پس حیران گردید و رفت و آمد تمام روز چون شب او را فرود گرفت گاه گو سفند را دید بانشاء پس ملحق بان گاه شد و شب با آنها بسر آورد پس چون بشان گاه خود را بچراگاه برد و گو سفند دید که گاه و شبان او نیست پس برگشت حیران طلب بشان گاه خود را دید پس گاه دیگر دید پس ملحق بان کرد و شبان آن گاه او را صدازد که ملحق شو بگاه خود که حیرانی و شبان و گاه خود را گم کرده پس او برگشت ترسان و حیران نه شبانی داشت که او را بچراگاه خود راه نمائی کند یا از چراگاه بسا دای خود برساند ناگاه درین حالت گرگ او را در یافت و تنهائی او را غنیمت شمرد و او را خورد و همچنین ست هر که صحیح کند دین است و او را امامی از جانب خدا نباشد که عادل باشد صحیح کرده خواهد بود حیران و اگر بر این دال میزدیم برگ کفر و نفاق مرده است و بدانکه امامان حق و ابتلاع ایشان بر دین خدایند و امامان جور مغرول اند از دین خدا و از حق و خود را میهند و مردم را گمراه میکنند و اعمالی که میکنند مانند خاکستر نیست که باد تند بر آن بوزد و پراکنده کند و قادر نیستند از آنچه کسب کرده اند بر چیزی بگمراهی در و در از متعجبم گوید که وجه تشبیه از اجتنابست که کسیکه امام حق داشته باشد و بعد از متابعت خلیفه او ننمایند نزد هر امامی از آنکه جور که میرود و خلاف آنچه از امام حق دیده و شنیده است مشابهت نمایند از وفات میکنند و بنزد دیگری میرود و امام جور نیز هر گاه از خلاف آن باطلی که در دست دارد می بیند او را دور میگرداند که مبادا اتباعش را فاسد گرداند و او بر آن حالت هست تا آنکه شیطان که گرگ راه دیونست این حیرانی او را غنیمت بشمارد و او را از دین بالکل بیدار نماید تا بعت یکی از این جور را غلب میگرداند و هلاک میکنند او را و این بابویه پسندیده از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده است که امام علم و نشانه ایست میان خدا و خلق پس هر که او را شناسد مومنست و هر که او را نشناسد کافرست و نعمانی پسندیده

روایت کرده است که محمد بن مسلم از حضرت امام محمد باقر علیه السلام پرسید که مرا خبر ده از کسی که انکار کند امامی از شمار احوال و چیست حضرت فرمود
 کسی که انکار کند امامی را که امام است از انکار بنده باشد و دیگر جوید و از دین او پس بگردد و فرشته است از اسلام زیرا که امام از جانب و پیش درین خدایت پس از
 جوید از دین خود خوشی بیاورد و دیگر انبساطی صحیح و مقبول بسیار از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که هر که انکار کند امام است یکت امام زنده را
 پس انکار کرده است جمیع امامهای گذشته را و این بابویه و دیگران بسند یاسی معتبر از ابان بن ثعلب روایت کرده اند که گفت از حضرت صادق
 علیه السلام سوال کردم که کسی که همه امامهای گذشته را بشناسد و امامیکه در زمان اوست نشناسد آیا مؤمن است حضرت فرمود که نه پسیم
 که آیا مسلم است فرمود که بلی این بابویه گفته است که اسلام اقرار بشما و تین است و این باعث آن میشود که خون و مال شما محفوظ میشود
 و ثواب آخرت برایشان است رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که هر که شهادت دهد بر یگانگی خدا و پیغمبری من مال جانانش را حفظ کرده است
 مگر آنکه شستن یا مال گرفتن باشد و حسابش بر خداست در قیامت و ایضا بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که
 بدانند که اگر کسی انکار کند پیغمبری حضرت عیسی علیه السلام را و اقرار کند بجمیع پیغمبران دیگر مؤمن نیست قصد کنید راه خدا را بطلب کردن امامیکه
 علامت را در حقست و چون امام شما محبوب و پنهان باشد طلب کنید احادیث و آثار ایشان را که در میان شما هست تا کامل گردانید و درین
 خود را ایمان آورده باشید به پروردگار خود و بسند معتبر از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم گفت
 که یا علی تو و امامان از فرزندان تو بعد از من جبهه های خدا میدبر خلق و نشا نهای راه هدایت اند در میان بنده گان خدا هر که انکار کند یکی از
 ایشان را مرا انکار کرده است و هر که معصیت کند یکی از ایشان را مرا معصیت کرده است و هر که جفا کند یکی از ایشان را مرا جفا کرده است و هر که
 و صل کند با شما با حسان با من و صل کرده و هر که اطاعت کند شما مرا اطاعت کرده و هر که با شما دوستی کند با من دوستی کرده و هر که با شما
 دشمنی کرده با من دشمنی کرده زیرا که شما من را پیغمبر من آفریده شده اید و من از شما یم و ایضا نعمانی از محمد بن نعمان روایت کرده است که بخیر است
 حضرت صادق علیه السلام عرض کرد من فلان شخص که مولا و شیعه تو هست تو را سلام میرساند و میگوید که فلان من شوا از برای من که در قیامت مرا
 شفاعت کنی حضرت پرسید که از شیعیان و دوستداران ماست گفت بلی فرمود که پس نشان او از آن ارفع است که محتاج بالتماس شفاعت
 باشد پس من عرض کردم که مردی هست که علی علیه السلام را امام میداند و دوست میدارد و او صیای بعد از او را نمیداند و نمی شناسد
 حضرت فرمود که او گمراه است گفتم اقرار بجهت امامها دارد و امام آخر را انکار میکند فرمود و اما متدکسی است که اقرار پیغمبری عیسی علیه السلام داشته
 باشد و انکار پیغمبری محمد صلی الله علیه و آله و سلم نماید یا اقرار بپیغمبری محمد داشته باشد و انکار پیغمبری عیسی علیه السلام نماید پناه میبرم بخدا از
 کسی که انکار یک حجت از حجت های خدا کند مگر هر کوی که پیغمبران و اوصیای که حق تعالی و قرآن ایشان را یاد کرده و ما را بر او و پیغمبری عیسی
 علیه السلام یاد داشت پیغمبری عیسی علیه السلام و آله و سلم تواتر نبوت یا وصایت ایشان رسیده باشد و ضروری وین شده باشد هر که یکی از
 ایشان را انکار کند کافر است و سایر بنیاد و صیارات مجمل میباشد و احوال و خصوص دانستن واجب نیست مثل آنکه اقرار کند که جمیع
 پیغمبران و رسولان خدا و اوصیای ایشان بر حق اند و کلینی و نعمانی بسند موفق از محمد بن مسلم روایت کرده اند که بخیر است حضرت
 صادق علیه السلام عرض کرد که مردی بمن گفت که امام آخر را که امام زمان است بشناسی خبر می رساند تو را که امام پیش را ندانی حضرت فرمود
 که خدا لعنت کند آن مرد را من او را دشمن میدارم با آنکه او را نمی شناسم امام آخر خود را نمیتواند شناخت مگر با امام اول و کلینی بسند

معتبر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که بنده مومن نیست تا خدا و رسول و جمیع ائمه و امام زمان خود را بشناسد و در کند چرخ
بر او مشبته شود بسوی او و انقیاد کند او را پس فرمود که چگونه امام آخر را بشناسد کسیکه جاهل باشد امام لول را و امامت او را نداند و انقیاد
ببندد صحیح از زراره رحمه الله روایت کرده است که از حضرت باقر علیه السلام سوال کردم که مرا خبر ده که معرفت امام بر جمیع خلق واجب است یا نه
فرمود که خداوند عالمیان محمد صلی الله علیه و آله و سلم را مبعوث گردانید بر سالت بر جمیع مردم و حجت خدا بود بر جمیع خلق در زمین پس بر
ایمان بخدا و رسول بیار و متابعت او بکنند و او را تصدیق نمایند معرفت امام بر او واجب است و کسیکه ایمان بخدا و رسول نیار و در تصدیق
و تصدیق او ننماید و حق ایشان را نشناسد چگونه واجب تواند بود بر او معرفت امام نهانی و حال آنکه ایمان بخدا و رسول نیار و در حق
ایشان را نشناخته زراره گفت چه میگوئی در حق کسیکه ایمان بخدا و رسول آورده و تصدیق رسولش کرده در هر چیز که خدا بر او فرستاده آیا
واجب است بر ایشان حق معرفت شما حضرت فرمود که بلی سنیان معرفت ابوبکر و عمر با آن قباخ ایشان واجب میدانند زراره
گفت بلی حضرت فرمود که گمان میکنی که خدا معرفت آن دو پدید را در دل ایشان انداخته است نه در دست بغیر شیطان کسی در دل ایشان ننهد
است و بخدا سوگند که الهام نکرده است بمومنان معرفت ما را بغیر خداوند عالمیان و اینها بسند معتبر روایت کرده است از جابر که گفت شنیدم
از حضرت امام محمد باقر علیه السلام که میفرمود خدا را نمی شناسد و عبادت خدا نمیکند مگر کسیکه خدا را بشناسد و امام خود را از اهل بیت بشناسد و
کسیکه خدا را و امام خود را از اهل بیت نشناسد پس البته او غیر خدا را میشناسد و غیر خدا را میپرستد بخدا سوگند که بی راه میرود از روی ضلالت مگر اگر
و اینها بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که شما صالح و شایسته نیستید تا معرفت حاصل کنید معرفت حاصل نکرده است
تا تصدیق نکنید و تصدیق نکرده اید تا انقیاد و تسلیم نه کنید چاره چاره که در آیه مذکور خواهد شد که توبه و ایمان و عمل صالح و هدایت یافته اند
بولایت و متابعت ائمه حقست پس فرمود که صلاحیت نمی یابد و درست نمیشود اول آنها را بخدا و بعد از آن لایق آنها لغیر نمی باشد که راه انداخته
سه تا و حیران شده اند چیزی را دور و دراز برستی که حق تعالی قبول نمیکند مگر عمل شایسته را و قبول نمیکند خدا مگر در این بشرط و عهد که در آیه مذکورست پس
بهر که و ناگفته باشد خدا و بکار فرمایند چاره خدا و قرآن از عهد گرفته میسر تو باها که خدا و عهد داده است او را بر تکیه خداوند عالمیان خبر داده است بنگار از اینها هدایت یافته اند
براه هدایت نصب کرده است و خبر داده است ایشان را که چگونه این راه کنند پس گفت وانی لغفای لمن تاب و امن و علی صالحا اهدی یعنی پیوسته
من بسیار از مرزنده ام کسی را که توبه کن از شرک و کفر و ایمان آورد بخدا و رسول در روز قیامت و هدایت یابد و فرموده است که انما یتقبل الله
من المتقین یعنی بدین تکیه قبول نمیکند خدا اعمال اگر از پرستش کاران پس کسیکه از خدا بترسد و رانجام کرده است او را در ملاقات میکند بایمان با نجه
محمد صلی الله علیه و آله و سلم آورده است همیها تهمیها ت چه درست احوال این جماعت از نزل سعادت گذشتند جماعت بسیار و مرد و زن پیش
از آنکه هدایت یابند بولایت و متابعت ائمه حق و گمان کرده اند که ایمان آورده اند و شرک آورده اند بخدا بنادانی هر که خانه را از درگاهش
بر آید او هدایت یافته است و هر که از غیر درگاه داخل خانه شود راه هلاک را پیموده و درگاه و علم رسول صلی الله علیه و آله و سلم نمی بیند و اند چنانچه
حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که من شهرستان علم و حکمت و علی درگاه اوست و خدا فرموده است که و اتوا البیوت من ابوابها
یعنی خانه ها را از درگاهش داخل شوید و خدا پیوند کرده است اطاعت اولی الامر را که امام باشد با طاعت رسولش و وصل کرده است طاعت
رسول را با طاعت خود چنانچه فرموده است اطیعوا الله و اطیعوا السیول و اول الامر منکم پس هر که ترک کند طاعت و ایمان امر امامت
را نه طاعت خدا کرده و نه طاعت رسول و اطاعت ایشان را ترست بآنکه حق تعالی فرموده است خذوا زینتکم عند کل مسجد

یعنی گمیر به زینت خود را نزد هر مسجدی و از اجناسی که هر چه می شود که مراد به سبب نماز است و زینت شامل زینت جسمانی و روحانی هر دو است و بهترین
 زینتهای روحانی عفاف اندامی است که عبادات بدون آنها مقبول نیست و عمده آنها ولایت و متابعت ائمه حوج و پیشوایان دین است پس هر
 که تنگب کیند خاهاشی که خدا بعد از آنکه نور که در شان الطبیعت علیهم السلام نازل شده و فرموده است فی بیوت اذن الله ان ترفع ویذکر
 فیها اسمها که تا ویش در احادیث چنین وارد شده است که این نور در خانه آباده افروخته است که خدا رحمت داده است و مقدر و مقرب
 فرموده که همیشه بلند مرتبه و بلند آوازه باشد و یاد خدا در آن خاهاش شده باشد پس حضرت فرمود که بدرستی که خیر داده است شمارا که آن خانه آباد با
 آن خاهاش کیستند فرموده است رجال لا تلهیهم تجارة ولا بیع عن ذکر الله یعنی مردان مردی چند اند که غافل نمیکند از ایشانش از تجارتی و نه
 یسعی از یاد خدا و از یاد اشتن نماز و از یاد کردن نماز و تیرینند و ذکر از هر وقت آن بر میگردد و در آنها دید با پس حضرت فرمود که بدرستی که حق تعالی برگزید
 مخصوص گردانید رسولان و پیغمبران را برای امر خود که هدایت خلق و بیان شرائع دین باشد پس برگزید از ایشان گروهی را که تعالین گفتند
 در اندازا که خدا بر زبان رسل کرده است پس فرموده است وان من امة الا خلا فیها نذیر یعنی هیچ امتی نیست مگر آنکه گذشت است در آن انداز
 کنند و ترسانند از عقوبات الهی هر که نداد است هدایت یافته است هر که بنیاد و عاقل است و در از بینائی دل است که حق تعالی میفرماید فاما
 لا تعصی الا بصار و لكن تعصی القلوب فی الصلوة یعنی بدرستی که کور نیست دیدهای سر ایشان ولیکن کور است دلها که در سینههای ایشان
 و چگونه هدایت یابد کسی که دلش تابینا باشد و چگونه بینا شود کسی که در تفکر کند و آیات و احادیث متابعت کند رسول خدا صلی الله علیه و آله
 و سلم و الطبیعت او را و اقرار کند با آنچه از جانب خدا نازل شده است متابعت کند آثار هدایت را که ائمه حوج باشند بدرستی که ایشان علامتها
 امانت و دین داری و پر مهر گاری اند و ترمه حدیث ترجمه اش گذشت و ایضا بسند معتبر روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام که
 عبد الله بن الکواکه از جمله خارجیان بود بخد مت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام آمد و پرسید از تفسیر این آیه و علی الاعراف رجال یظهرون کلاما
 بسیما هم حضرت فرمود که ما یم که بر اعراف خواهیم بود می شناسیم یاوران خود را با علامتها که در سینههای ایشان است و ما یم اعرفی که میتوان
 شناخت خدا را اگر براه معرفت ما یم اعرفی که خدای شناسد با هر صراط احوال و دوستان و دشمنان ما را پس داخل بهشت نمیشود مگر کسی که را شناسد
 و ما را میشناسیم و داخل جهنم نمیشود مگر کسی که ما را شناسیم و او را شناسد اگر خدای خود است میتوانست خود را به بندگان بشناساند ولیکن مصلحت
 در آن دانست که ما را در بای معرفت خود گرداند و صراط و راه نجات سازد و ما یم وجه خدا که از جهت ما بخد میتوان رسید پس کسی که عدول نماید
 از ولایت ما یا غیر ما بر ما ترجیح دهد پس ایشان از راه راست گردیده اند مساوے نیستند آنجا عمت که مردم جنگ در متابعت ایشان
 زده اند ما نیز که مردم که غیر شیعیان باشند رفقه اند بسوی چشمهای گل آلودی چند که بعضی بر بعضی ریخته میشود و آنها که بسوی ما آمده اند که چشمه
 صاف و خنجر آلوده اند که پیوسته جاریست یا هر پروردگار آنها که آخر شدن ندارد و هرگز منقطع نمیکند و مستمر حرم گوید که حضرت شایسته فرموده اند علم را باب از جهت آنکه
 چنانچه آب باعث حیات بدن است علم باعث حیات روح است و علوم مخالفان را از جهت قلب و عدم انتفاع با آنها و مخلوط بودن آنها
 و شبهها با بیهوشی کمی که در کو و الها جمع شده باشد و مخلوط بگل و لجن و کثافات بوده باشد و از این جهت که ایشان از یکدیگر این علوم
 فاسده را اخذ کرده اند و بخد و رسول و ائمه حوجی که علوم حق نزد ایشان است منتهی نمیشود و تشبیه فرموده است که آن چشمها بعضی در بعضی
 ریخته میشود و علوم الطبیعت علیهم السلام را تشبیه فرموده اند چشمه صافی که پیوسته از جانب پروردگار جاری باشد از جهت آنکه علوم ایشان
 یقینی است و منبعش وحی و الهام الهی است و در آن اهشک و شبهه نیست و پیوسته با الفای روح القدس و الهامات یقینی که بر قلب

ایشان

ایشان فائز میشود و انقطاع و آخر شدن ندارد چنانچه بعد ازین مژگو میشود انشاء الله تعالی و ایضا بسند معتبر از ابو حمزه ثمالی روایت کرده است
که حضرت باقر علیه السلام باو گفت که ای ابو حمزه اصدی از شما اگر چند فرسخ راه خواهد پیرود و سیله و راهبهای پیدا میکند که راه کم نکند و تو جابل
تری بر ابراهیمی آسمان از اوجهای زمین پس از برای خود راههای طلب کن فرمود ابراهیمی آسمان عقائد و اعمال چندست که آدمی بسبب
احتیاج بهشت و درجات عالیه قریب آید و کمال معنوی فائز گردد و بسند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که از آن
حضرت پرسیدم از تفسیر این آیه و من یؤتی الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا یعنی هر که حکمت باو داده شده است پس تحقیق که خیر بسیار
باو داده شده است حضرت فرمود که مراد حکمت طاعت خداست و شناختن امام مقبر جم کو پیکر حکمت علوم حق یقینست که مقرون
بعمل باشد چنانکه گفته اند که حکیم راست گفتار درست کردار است لهذا حضرت تفسیر فرموده بکبریا نام که سرانجامه جمیع سعادت است
و علوم یقینیه را از کسب میتوان کرد و بطاعت خدا که عمل کردن بآن علوم است و از اینجا معلوم میشود که حکمت آن علوم باطنیهست
که جمعی از ارباب ضلالت بظلماتی قاصه خود استنباط کرده اند و حکمت نام نهاده اند و اکثر شراخ انبیاء و کتب الهی را بآن برجم زده اند و مردم
را از معرفت کتاب الهی و احادیث رسول و اخبار ائمه بهر سی صلاوات الله علیه محروم کرده اند بدون علم به شراخ دین و دانستن مسائل ضروری
بسبب چند مسئله باطل خود را عالم و حکیم نام کرده اند ایضا بسند موثق از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده اند از تفسیر این آیه و من
کان میتا فاحینا و یجعلنا له نورا یشیء به فی الناس کم من مثله فی الظلمات لیس من سیر منوها یعنی آیا اگر کسی که مرده باشد
پس او از زنده گردانیم و دیگر دایم از برای او نوری که بآن نور راه رود و در میان مردمان مانند کسی است که مثل حضرت آن باشد که در تاریکی
کفر و ضلالت باشد و هرگز از اینها بیرون نیاید حضرت فرمود که مراد بجهت کسی است که چیزی نداند و علم بحق را بدست نرساند و مردمانی
که راه رود بآن در میان مردم امامی است که پیروی او نمایند و کسیکه در ظلمات باشد کسی است که امام خود را نشناسد و بسند معتبر از حضرت
صادق علیه السلام روایت کرده است که ابو عبد الله جدلی بخدمت حضرت امیر المومنین علیه السلام حاضر شد و حضرت فرمود که ای ابو عبد الله
میخواهی که تو از خبر و هم از تفسیر قول حق تعالی جاعا بالسنه فله خیر منها و هم من فزع یومئذ منون و من جاعا بالسنه
فلیت وجوه و فی النار هل تجزین الا بما کنتم تتماون که تر منجه ظاهر فلتش آنست که هر که حسنه بیاورد و بدرگاه خدایس از برای
او است ثوابی بهتر از آن زیرا که در دعوی خست شریعت و در دعوی فانی باقی و در دعوی یک ده تا هفتصد باو عطا میکند و ایشان
از فزع و خوف روز قیامت ایمن اند و هر کس بیهوش بیاورد یعنی گناه و بدی و اکثر مفسرین تفسیر بشکر کرده اند پس برومی اندازد
ایشان را در جهنم آیا جزا داده میشود که بیاورده اید ابو عبد الله گفت بلی یا امیر المومنین علیه السلام فدای تو شوم حضرت فرمود که حسنه
معرفت و ولایت و امامت ما است و محبت ما ابلیت و مراد سیئه و اینجا انکار ولایت ما و بغض ما ابلیمیت است که باعث آن میشود که
او را به ذلت مغوری برد بجهنم می افکند فصل ششم در بیان وجوب اطاعت ائمه حق بست کلینی و غیره بسند کا صحیح از حضرت باقر
علیه السلام روایت کرده اند که بختی امر دین در فلتش و کلیدش و درگاه همه امور و خوشنودی خداوند رحمن اطاعت امام
است بعد از شناختن او پس فرمود که حق تعالی میفرماید من یطع الرسول فقد اطاع الله و من تولی فحاکمنا و
علیه و حفیظا یعنی هر که اطاعت رسول کند پس تحقیق که اطاعت خدا کرده است و هر که پشت کند و رواطاعت او دیگران
پس ما تو را نفرستاده ایم که حافظ بر ایشان باشی احوال ایشان را آنکه حساب کنی ایشان را که آنها بر تو رسانیده است و بر احسان

حیات القلوب ملودوم
کردن و ثواب و عقاب دادن معتبر هم گوید که استشهدا و باطنه بحجت آنست که حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم در و اطن متعده مردم را بایشان
ایشان امر فرموده پس اطاعت ایشان اطاعت رسول است و اطاعت رسول اطاعت خداست پس اطاعت ایشان اطاعت خداست و
بسن معتبر از ابو الصباح روایت کرده است که گفت که او ای مهدی هم که شنیدم از حضرت صادق علیه السلام که فرمود که او ای مهدی هم که شنیدم از حضرت صادق علیه السلام
امامی بود که خدا اطاعتش را واجب کرده بود و حسن ابن علی علیه السلام امامی بود که خدا اطاعتش را واجب کرده بود و حسن ابن علی علیه السلام امامی بود که خدا اطاعتش را واجب کرده بود
امامی بود که خدا اطاعتش را واجب کرده بود و اینها از آنحضرت روایت کرده است که حضرت امام محمد باقر علیه السلام فرمود که ما گردیم که خدا
واجب گردانیده است اطاعت ما را و شما اقتدا کنید بکسی که معذور نیست بشناختن او و اینها از آنحضرت روایت کرده است که حضرت امام
محمد باقر علیه السلام فرمود در تفسیر قول حق تعالی که در حق آل ابراهیم علیه السلام میفرماید و اینها همه ملکا عظیمای یعنی عطا کردیم بایشان بآنها
بزرگ فرمود که مراد به بادشاهی بزرگ، طاعت مفروضه است یعنی آنکه اطاعت ایشان از همه جمیع خلق واجب گردانیده است و رسول خدا
و الهییت او صواب است و آل ابراهیم علیه السلام داخل اند و از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که با ابوالحسن عطا گرفت
که شریک گردان انبیاء و اوصیاء را در اطاعت یعنی چنانچه اطاعت پیغمبر واجب است اطاعت او و صیای ایشان نیز واجب است و اینها
بسن صحیح معتبر روایت کرده است که ما گردیم که حضرت غرث اطاعت ما را واجب گردانیده و از برای ما قرار داده است انفال را که حاصل کوه
است در دو خاها و غیر آنها که در مجلس مذکور است و برگزیده مال غنیمت را بایتم رساند در علم که ثابت قدیم در علم و علوم با یقین است بایتم
حسن بدو با حق تعالی در حق ایشان فرموده است اما یحسدون الناس علی ما آتاهم الله من فضله آیا حسدی بر مردم بر نمی
خدا عطا کرده است بر ایشان از فضل خود و اینها بسند معتبر کالصحیح از حسین بن ابی عمار روایت کرده است که گفت بخیر حضرت صادق علیه السلام عرض کردم اعتقاد شیعیان را در باب اوصیاء که اطاعت ایشان فرض است از جانب خدا حضرت فرمود بلی ایشان انجیمت اند که
حق تعالی در شان ایشان فرموده است اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم یعنی اطاعت کنید خدا را و اطاعت کنید
رسول خدا را و اولی الامر خود را و بعد ازین انشاء الله بیان خواهد شد که مراد از اولی الامر ائمه معصومین علیهم السلام اند که امر امامت بایشان
است و اطاعت امر ایشان واجب است و ایشانند انجیمت که خدا در حق ایشان فرموده است انما ولیکم الله و رسوله و الذین
اصوال الذین یقیمون الصلوة و یؤتون الزکوة و هم را کون یعنی اولی الامر و صاحب اختیار شما نیست مگر خدا و رسول او آن جماعتی
که بر پامین دارند نماز را و میدهند زکوة را در حالیکه در رکوع اند که باتفاق خاصه و عامه از غیر امیر المؤمنین صواب است الله علیه تصدیق در رکوع
بجمل نیامد و موافق بعضی از احادیث ائمه علیهم السلام تصدیق در رکوع بجمل آمده و حقیقه جمع مؤنث اند نیست و بسند صحیح معتبر منقول
است که مروی از اهل فارس از حضرت امام رضا علیه السلام پرسید که اطاعت تو فرض است گفت آری پرسید که مثل اطاعت علی بن ابیطالب
علیه السلام فرض است گفت آری و اینها بسند معتبر از ابوبصیر روایت کرده است که از حضرت صادق علیه السلام سوال کرد که آیا اطاعت
علیه السلام در امر است و وجوب اطاعت همه بجهت یک شخص اند و حکم ایشان یکی است حضرت فرمود بلی و اینها کلمه و دیگران گفتند
معتبر از محمد بن زید طبری روایت کرده اند که گفت بر بالایی سر حضرت امام رضا علیه السلام ایستاده در خراسان و جمیع کثیری از بنی بایتم
در خدمت آنحضرت بودند که از جمله ایشان اسحق بن موسی بن عیسیٰ عباسی بود پس حضرت فرمود که ای اسحق بمن خبر رسیده است که
مردم میگویند که ما دعوی میکنیم که مردم زندگان مانند نه بحق قرابتی که من بحضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم دارم من هرگز این

سخن را گفته ام و نه شنیدم از احدی از پدران که این را گویند و خبر نیز بمن نرسیده است از احدی از آبا می سن که این را گفته باشند و لیکن
 میگویند که مردان بنده گان ما در اطاعت یعنی بنبر که بنده گان اند در آنکه واجب است اطاعت ما بکنند و مصلحت ما را در دین
 که بسبب متابعت ما در دین از آتش بهنم آزاد شده اند پس باید این سخن را حاضران بقایمان برسانند و اینها بکنند پس معتبر از این مسلم است
 کرده است که گفت از حضرت صادق علیه السلام شنیدم که میفرمود که ما نیز آنجا عتی که حضرت غوث اطاعت ما را بر خلق واجب گردانیده است
 و مردم را چاره نیست از معرفت ما و معذور نیستند مردم در شناختن ما هر که ما را باست بشناسد مومن است و هر که ما را انکار کند کافر است و هر
 که انکار کند و انکار نیز نکند که در مقام شک باشد مانند مستضعفین او کرده است تا بر گرد لبسوی هدایتی که حق تعالی پر او واجب گردانیده
 است از اطاعت و ایستاد و اگر بر این اعتدالت ببرد خدا با او میکند آنچه خواهد از عذاب یا عفو و ایضا پس معتبر روایت کرده است که از حضرت
 امام رضا علیه السلام شنیدم که از بهترین چیزی که بنده گان تقرب به پروردگار فرمود که بهترین آن تقرب به نبیان است و از اطاعت خداست و اطاعت رسول
 او و اطاعت ائمه از ائمه حضرت امام محمد باقر علیه السلام فرمود که دوستی ما ایمان است و دشمنی ما کفر است و ایضا پس معتبر روایت کرده است
 که گفت بحضرت امام محمد باقر علیه السلام گفتم که میخواهم عرض کنم بر تو دین خود را که خدا را با آن عبادت میکنم فرمود که بگو گفتم شهادت سید محمد
 خدا و رسالت حضرت رسالت پناه علیه السلام علیه آله و سلم و اقرار دارم با آنچه پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم از جانب خدا آورده است و اقرار دارم
 با آنکه علی علیه السلام امامی بود که خدا اطاعت او را واجب کرده بود پس بعد از حسن علیه السلام امامی بود که خدا اطاعت او را واجب کرده
 و پس از حسین علیه السلام امامی بود که خدا اطاعت او را فرض و واجب گردانیده بود و پس علی بن الحسین علیه السلام امامی بود که حق
 تعالی اطاعت او را فرض گردانیده بود پس همه ائمه علیهم السلام را چنین گفتم تا بآن حضرت رسید پس گفتم که تو بعد از ایشان امام واجب اطاعت
 حضرت فرمود که این دین خدا و دین ملائکه خداست معتبر هم گوید که دین ملائکه خداست یعنی ملائکه این دین را از برای بنده گان می نهند
 چنانچه در دین ایشان هر دو است یا اینکه او نیست که ملائکه کافران این اعتقادات جز آنچه از اخبار دیگر نقل میشود حاصل میگردد بیان آنکه هدایت نمیتوان
 یافت مگر از جهت ائمه حق و ایشانند و سیاه میان خدا و خلق بدون معرفت ایشان نجات از عذاب الهی حاصل نمیکرد و این باب و در جاسن دیگران پسندید
 معتبر روایت کرده اند از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام که آنحضرت فرمود که بلیچ مردم بر ما عظیم است اگر ایشان را بسو خود میخوانیم اوجابت نمیکند و اگر ایشان را
 و ایستادیم بغیر هدایت نمی یابند و ایضا و خیال و ایت کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بحضرت ابی موسی بن علی علیه السلام فرمود که سه
 چیز است که قسم یاد میکنم که آنحضرت را در اول آنکه او را عیای آن بعد از تو که عرفا میگویند که خدا را نمیتوان شناخت مگر به معرفت شما آدم
 آنکه شما عرفا و شما سائید که داخل بهشت نمیشود مگر کسی که شما را شناسد و شما او را بشناسید و سوم آنکه شما عرفا میگویند که داخل بهشت نمیشود مگر کسی که
 شما را بشناسد و شما او را شناسید و در علم الشرائع پسند صحیح روایت کرده است که حضرت امام حسن عسکری علیه السلام نوشتند بآقا
 بن اسمعیل که حضرت غوث به منت در حجت خود چون فراتش را بر شما واجب گردانیده واجب گردانید بر شما احتیاجی که بآن داشته باشد
 بلکه حجتی است از خداوندیکه بخیر او خداوندی نیست بسوی شما تا آنکه خدا کند نصیبت را از طیب و از برای آنکه امتحان کند آنچه در شماست
 شماست و خالص گردانید آنچه در دلها می شماست و از برای آنکه بشینی گیرید بسوی رحمت او و از برای آنکه زیادتى بهر شما نرسد
 شما در بهشت او پس واجب گردانید بر شما حج و عمره را بر پا داشتن نماز و دادن زکوة و روزه و ولایت اهل بیت علیهم السلام را
 گردانید بر شما در گاهی برای آنکه بکشاید بآن را بر خالقین را و کافیه باشد بسوی راه او و اگر چه صلی الله علیه و آله و سلم و اوصیای او را

داخل نشاء بپاک شد و شیخ طوسی رحمه الله بطریق بسیار این حدیث را از ابو ذر روایت کرده است و در بعضی از روایات در آخرش این زیادتى است که حضرت در آخرش سه مرتبه فرمود که آیا رسانیدم رسالت خدا را و تنبیه را بن طائوس در ظرف از سنن احمد بن حنبل روایت کرده است از ابو سعید خدری که روایت از انس بن مالک علیه السلام فرمود بدستیکه در میان شما دو چیز بزرگ سنگین گذاشته ام و ادام که متمسک با آنها باشید بزرگوار نمیشوید بعد از من یکی بزرگتر است از دیگری و آن کتاب خداست و آن ریشه است که ششیده از آسمان بسوی زمین و دیگری عترت من و اهل بیت من اند بدستیکه ایشان از یکدیگر جدا نمیشوند تا در حوض کوثر بر من وارد شوند و این روایت کرده است که اسرائیل بن عثمان گفت که من زیاده بین ارقام را دیدم در خانه مختار بن ابی ذر گفت که آیا شنیدید از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم که میگفت انى تارك فيكم بالتقليد یعنی در میان شما دو چیز بزرگ میگذازم گفت بلى و اینها احمد روایت کرده است از زید بن ثابت که حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم گفت بدستیکه من در میان شما دو چیز بزرگ میگذازم که جانشینان و خلیفه من اند در میان شما کتاب خدا را ریشه ای است که ششیده از آسمان بسوی زمین و عترت من که اهل بیت من اند بدستیکه از هم جدا نمیشوند تا در حوض کوثر بر من وارد شوند و این احادیث را شیخ باین طریق در عروه روایت کرده است و اینها سید ابن طاووس بطریق روایت کرده است و از جامع الاصول که معتبر ترین کتابهای عامه است درین زمان و خود او اصل آن نوشته است و لفظاً از نقل مسلمین و حدیث مسلمین روایت کرده است که روایت کرده اند از زید بن جهمان که گفت رفتم من و حمید بن اسیر و حجر بن مسلم بنبر ذریه بن ارقم پس چون نشستیم نزد او حمیدین باو گفت ای زید تو خیر بسیار یافته و دیده و در حدیثی از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم روایت از انس بن مالک علیه السلام فرمود که دو وعظ او نماز کرده ای زید و اوقات خیر بسیار کرده حدیث کن ما را ای زید یا آنچه شنیده اند از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم زید گفت ای پسر برادر من بخدا سوگند که سال من بسیار شده و عهد من با حضرت قدیمست و فراموش کرده ام و بعضی از آنها را که بخاطر گرفته بودم از حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم پس هر چه بشماروایت کنم و حدیث کنم قبول کنید آنچه را روایت کنم نگویم که روایت کن پس گفت قاهر رسول الله يومافينا خطيباً بما عدي عي خبايا من ملكة والمدينة فخر الله و انتى عليه و وعظ ثم ذكر فقال الايتها الناس انما انا بشر يوشك ان ياتيخ رسول ربى فاجيب و انى تارك فيكم بالتقليد و لهذا كتاب الله فيه الهدى والنور فخذوا بكتاب الله واستمسكوا به فحث على كتاب الله و مرغب فيه ثم قال اهل بيتى اذكر كما الله فى اهل بيتى اذكر كما الله فى اهل بيتى فقال له حميد و من اهل بيته يا زيدا اليس نساء و ه من اهل بيته فقال نساءه من اهل بيته و لكن اهدية من حرم الصدقة بعد ما قال و من ه قال ال على و ال عقیل و ال جعفر و ال عباس قال كل هؤلاء حرم الصدقة قال نعم یعنی حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم ایستاد و بسوی در میان ما و خبیله خواند و آنچه که از آنرا میگذشت در میان مکه و مدینه پس حمد و شای خدا گفت و پند داد و آخرت را بیاورد و فرمود که ای گروه مردم نیستی من مگر شیری نزدیک است که با رسول پروردگار من یعنی ملک موت پس اجابت کنم و بروم و بدستیکه میگذازم در میان شما دو چیز بزرگ اول آنها کتاب خداست که در خانه هدایت و نورست پس بگیرد که کتاب خدا را و چنگ زید در آن پس حضرت تحریر و ترغیب نموده در عمل بکتاب خدا پس فرمود دیگر اهل بیت هست پس سه مرتبه فرمود که خدا را بیا و شامی آورم و در حق اهل بیت من یعنی آنرا ایشان مکنید و حرمت ایشان را رعایت کنید و حق امامت را از ایشان غصب مکنید پس حمیدین گفت که اهل بیت او نیستند یا زید آنرا از اهل بیت او نیستند زید گفت که از اهل خانه او هستند و با هم او را از اهل بیت در اینجا آنها اند که محروم اند از تصدق بعد از گفت که کیستند آنها زید گفت آل علی و آل عقیل و آل جعفر و آل عباس حمیدین گفت آنها

همه مردم انداز صدقه گفت بلی متبرجم گوید که بعد ازین مذکور خواهد شد که بخاطر کرده است اهل بیت مخصوص آل عباس است و ایضا همین مضمون را باندک استحضار در جامع الاصول و سایر کاتب روایت کرده اند و سید از ابن مغازی شافعی چندین طریق روایت کرده است که حضرت رسولی خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که بدرستی که نزدیک شده است که مرا بخوانند بجام قوس و اجابت بنامیم و بدرستی که در میان شما دو چیز بزرگ گذاشته ام کتاب خدا را و سیمائی است کشیده از آسمان بسوی زمین و عترت من که اهل بیت من اند و بدرستی که خداوند لطیف خیر خیر داده مرا که این دو تا از یکدیگر جدا نمیشوند تا در جهنم کوشش بر من دارد شوند پس نظر کنید که چگونه خلافت من خواهند کرد در رعایت ایشان و ایضا سید از کتاب فضائل قرآن ابن ابی الدینار روایت کرده است که رسولی خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که منم فرط شارب حوض کوشش پیش از شما واد می شوم که از برای شما میباشم تا آنکه مردی از مهاجران برخاست و گفت ای پیغمبر خدا پدر و مادرم فدای تو باد و قتلان که نام اند حضرت فرمود بر گزین آنها کتاب خداست بکفر آن بدست خداست و طرف دیگر بدست شماست پس چنگ زنید در آن تاته لغری و گمراه نشوید و کوچک تر آنها عترت من اند هر که از ایشان رو بقبله من کند و اجابت دعوت من بکنار پس مکشید ایشان را و فریب دهید ایشان را بدرستی که من سوال کرده ام از خداوند صاحب لطف و احسان و دانایس عطا کرد مرا که هر دو با هم نزد من آیند در حوض کوشش مانند این دو تا و اشاره کرد با ناگشت شهادت و گفت میان یاری کننده این دو تا یاری کننده نیست و خوار کننده این دو تا خوار کننده من اند و دشمن این دو تا دشمن من اند و بدرستی که ملاک نشاند امتی پیش از شما بلکه آنکه عمل کرد و درخواهشهای نفسانی خود و معاونت نکند بیکدیگر کردند در ضرر پیغمبر خود و گشتند آنهارا که امر بعلت میکردند در میان ایشان و ایضا صاحب طرائف از ثعلبی که از مفسران عامه است روایت کرده است در تفسیر تیره و اغتشاموا بحبل الله جمیع کچید که رسولی خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که ایها الناس گذاشته ام در میان شما دو امر بزرگ که خلیفه و جانشین من اند در میان شما اگر بگیری و عمل کنید و متابعت کنید آنها را هرگز گمراه نشوید بعد از من یکی بزرگتر است از دیگری که آن کتاب خداست سیمائی است کشیده در میان آسمان و زمین و عترت من که اهل بیت من اند از یکدیگر جدا نمیشوند تا در حوض کوشش بر من دارد شوند پس نظر کنید که چگونه خلافت من در حق ایشان خواهند کرد و در احتجاج از سلیم بن قیس بلا روایت کرده است که گفت روزی من و جیش بن المعقر در مکه بودیم ناگاه ابوذر بزرگتر خاست و حلقه در کعبه را گرفت و بصدای بلند ندا کرد در موسم حج که ایها الناس هر که مرا شناسد شناسد و هر که نشناسد منم جناب بن جناده و منم ابو ذریها الناس من شنیدم از پیغمبر شما که مثل اهل بیت من در امت من مانند کشتی نوح است در میان قومش هر که سوار شد در آن کشتی نجات یافت و هر که تخلف کرد از آن غرق شد و مثل درگاه حطه است در بنی اسرائیل ایها الناس من شنیدم از پیغمبر شما که میگفت بدرستی که منم گذاشته ام در میان شما دو چیز

که هرگز گمراه نشود و یاد امام که شمسک با پنجاه بابشید کتاب خدا و اهل بیت من تا آخر حدیث نیست چون ابوذر سینه آمد عثمان فرستاد بسوی او و گفت چه باعث شد تو را که در موسم حج ایستادی و آنها را گفتی گفت عهدی بود که رسولی را صلی الله علیه و آله و سلم بسوی من کرده بود و مرا امر بآن کرده عثمان گفت کی از برای تو گواهی باین میدهم پس برخاست حضرت امیر المومنین علیه السلام و مقدار و شهادت دادند پس هر سه بیرون رفتند عثمان اشاره کرد و بحضور امیر المومنین علیه السلام و گفت ای بنو دهمصا حبش گمان میکنند که کاری از پیش خواهند برد و چیزی بدست ایشان خواهد آمد و این بابویه در ابالی بسند معتبر از ابن عباس روایت کرده است که رسولی را صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که هر که بدین سخن اعتقاد کند و بطریق من راه رود و متابعت من کند پس باید که اعتقاد کند که ائمه از اهل بیت من بهترین اند از جمیع امت من بدستیکه مثل ایشان درین امت مثل باب خطبه است در بنی اسرائیل و در عیون اخبار الرضا بسند های معتبره از استحضرت روایت کرده است که رسولی را صلی الله علیه و آله و سلم فرمود مثل اهل بیت من در میان شما مثل سفینه نوح است علیه السلام هر که در کشتی متابعت اهل بیت سوار شود نجات یابد و هر که مخالف کند از آن در پس گردنش زرقند و در آتش خیم اندازند و همین حدیث را ابن اثیر که از اعظم علمای عامه است در نهایت نقل کرده است و در صحیفه الرضا علیه السلام روایت کرده است و عیسا از امام روایت کرده است و تفسیر و قولوا حطه لغیرکم خطایا که حضرت امام محمد باقر علیه السلام در باب خطبه شهابیه هم گوید که میان مفسران و مورخان خلاف بسیاری در دخول باب خطبه است و آنچه مشهور است آنست که بعد از وفات حضرت موسی علیه السلام که چهل سال مدت تیه تمام شد حضرت یوشع وصی موسی علیه السلام بنی اسرائیل را بر داشت و جنگ عماله آمد که شهراریا که از بلاد شام است فتح کند پس چون فتح کردند و عمالقه را کشتند و بلاد شام را تصرف شدند حق تعالی امر کرد ایشانرا که داخل شهراریا شوند از روی تواضع و استغفار کنندگان سر بریزند چنانچه حق تعالی فرموده است و اذ قلنا ادخلوا هذه القرية فكلوا منها حيث شئتم رغدا و ادخلوا الباب سجدا و قولوا حطه لغیرکم خطایا که اکثر سجد را بر سر کرده اند خیم شدن و فروتنی کردن و حطه را تفسیر کرده اند حطه عنا خطایا یا یعنی فرویز گناهان ما را و گفته اند گناهان ایشان آن بود که در زمان حضرت موسی علیه السلام قبول نکردند که داخل اریحا شوند و مبتلا بر علیه شدند و از ابن عباس روایت کرده اند که حطه معنی لا اله الا الله است و سنزید المحسنین یعنی نبرودی زیاد میکنند نیکی کنندگان تر فیدل الذین ظلموا قولا غیر الذی قبل له معنی پس بدل کردند آنها که ستم کردند بر خود گفتاری غیر آنچه بایشان گفته شد و بود که بگویند گفته اند که ایشان خم نشدند و نشست گاه خود را بر زمین میکشیدند و میزدند و بجای حطه میگفتند حطه استغفارا یعنی گندم سرخی میخواهیم از روی استغفار و استخفاف با خدا پس ابر ایشان تاریکی و طاعون فرستاد که در یک ساعت هفتاد هزار کس ایشان مردند پس خدا رحم کرد بر ایشان و طاعون را برداشت چنانچه حق تعالی فرموده است له فانزلنا علی الذین ظلموا من جزا من السماء بما كانوا یفسقون یعنی پس فرو فرستادیم بر آنها که ستم کرده بودند عذابی از آسمان پدید فستی که ایشان کردند پس مثل اهل بیت علیهم السلام درین امت مثل آن درگذاشت زیرا که ایشان باب اسد اند هر که در درگاه متابعت ایشان داخل شود از عذاب دنیا و آخرت نجات یابد و هر که تکبر کند از اقرار بامت ایشان و متابعت ایشان هلاک شود بهلاک عنوی و گمراه گردد و در دنیا و عقبی عذابهای الیم معذب گردد و در جلد اول از تفسیر امام علیه السلام نقل شده که حق تعالی صورت محمد و علی صلوات الله علیه را در دروازه شهر مثل گردانید و امر کرد ایشانرا که سجده کنند برای تفسیر آن مثالها و تازه کنند بر خود و محبت ایشان را با خراجی که شبست پس حضرت فرمود که حضرت امیر المومنین علیه السلام فرمود که از برای بنی اسرائیل در درگاه خطبه انصیب دند و نصیب نداشتند شما ای

محمد صلی الله علیه و آله و سلم را و امر کردند شمار بمقتضای هدایت ایشان و ملازم بودند
 طریق ایشان تا آنکه بان شمار بیاورد و نیکو کاران شمار را ثواب زیاده کرامت کند و باب حله شمار بهتر است از باب حله نبی اکرم زیرا که درگاه ایشان
 از چوبی چیده بود و با سخن گویان راست گویان مومنان هدایت کنندگان فاضلانیم چنانچه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که ستارای در آسمان
 امان از غرق شدن و اهل من امان است من انداز گمراه شدن در دین خود و ایشان در زمین هلاک نمیشوند و ادام که از اهل بیت من کسی باشد که
 متابعت میرسد و سنت او نماید و اینها حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که هر که خواهد که بروش زندگانی من زندگانی کند
 بروش مردن من بمیرد و ساکن شود در جنت عدن که پروردگار من مراد و داد است و چنگ زند در دشتی که حق تعالی بدست قدرت
 خود غرس نموده است و فرموده است که باش پس بهم رسیده است پس ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام را اختیار کنند و اقرار کنند
 باماست او و با دوست او دوست باشند و با دشمن او دشمن باشند و اختیار کنند بعد از ولایت فرزندان فاضل او را که اطاعت خدا میکنند
 بدستیکه ایشان از طیف من خلایق شده اند و خوار و زاری ایشان کرده است علم و فهم مرا پس دایم بر آنجا از است من که تکذیب فضل ایشان کنند
 و قطع کنند از ایشان پیوند مرا خداوند به ایشان شفاعت مرا حدیث سفینه نوح را سید و طرائف از کتاب ابن معاذ فی شافعی چندی در طریق
 از ابن عباس و ابوذر و سلمه بن الاکوع و غیر ایشان روایت کرده اند و حدیث سفینه را و باب حله را سلیم بن قیس از حضرت علی بن ابیطالب
 علیه السلام روایت کرده و حضرت عرض کرد که زیاده از حد نفر از فقهای صحابه شنیدیم و ابن بابویه در امالی و اکمال الدین از ابن عباس روایت
 کرده است که رسولی اصلی الله علیه و آله و سلم بطی بن ایطالب علیه السلام گفت که یا علی من شهر حکمت ام و تو در آنده آنی و داخل شهر میتوان
 شد مگر از و از آن و دروغ میگوید یکسکه دغوی میکند که مراد دست میدارد و تو دشمن میدار زیرا که تو از منی و من از تو ام و گوشت تو
 از گوشت من است و خون تو از خون منست و روح تو از روح من است و پنهان تو از پنهان من است و آشکار تو از آشکار من است و تو امان است
 منی و خلیفه و جانشین منی بر است بین بعد از من سعادتمند کسی است که تو را اطاعت کند و دشمنی کسی است که از تو بگوید و سواد من کسی است
 که ولایت تو را اختیار کند و زیان کار کسی است که با تو دشمنی کند و دستگار کسی است که از تو جدا نشود و هلاک شده کسی است که از تو جدا شود مثل
 تو و مثل امامان از فرزندان تو بعد از من مثل کشتی نوح است که هر که سوار شد نجات یافت و هر که تخلف کرد غرق شد و مثل شمار برای آسمان است
 که هر که ستاره که فرو میرود ستاره دیگر طلوع میکند تا روز قیامت و از زید بن ثابت روایت کرده است که رسولی اصلی الله علیه و آله و سلم فرمود
 انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی اهل بیتی الا وهما الخلیفتان من بعدی و لن یفترقا حتی یرد اعلی الموضع
 و در اکمال الدین و معانی الاخبار و خصال از ابو سعید خدری روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که من فی میراث
 شما دو چیز بزرگ میگذارم که یکی بایز تر است از دیگری کتاب خدا که هیچمانی است کشیده از آسمان بسوی زمین و عترت من بدستیکه از یکدیگر
 جدا نمیشوند تا در حوض کوثر بر من وارد شوند و اومی میگویند که از ابو سعید پرسیدم که عترت او کیست گفت اهل بیت او و ایضا از ابو عمر و صاحب
 ابو العباس نخعی لغوی شنیدم که میگفت اینها را از برای آن ثقل میگفتند که تمسک با آنها سنگین و دشوار است و ابن بابویه حدیث ثقلین
 را در اکمال الدین و غیر آن به ثبت و پنج سند روایت کرده است از ابو سعید خدری و ثعلبه و ابو هریره و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام
 و زید بن ارقم و جابر بن عبد الله انصاری و ابوذر غفاری و زید بن ثابت و غیر ایشان از صحابه و علی بن ابراهیم در تفسیر روایت کرده است
 که حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم در حجه الوداع در منی خیمه فرمود که در من فرط شمایم و پیش از شما نبردی که حوض میرود و شما

از من وارد میشود بر جوض حوضی که عرضش از بامین بصری ششامست تا صحنای یمن در آن قبح باز نقره تمامست بعد دستارهای آسمان و دستار
در آنجا سوال خواهد کرد از شما از ثقلین که چه کردید با آنها گفتند یا رسول الله ثقلین کدام اند فرمود کتاب خدا که ثقل بر کثرت یک طرف است بهشت خدا
و طرف دیگر بهشت شماست پس دست زیند بان تا گمراه نشوید و هرگز نه لغو و غترت من که اهل بیت من اند و بدستیکه خبر داد مرا خداوند صاحب لطف
و احسان و دانای آشکار و پنهان که این دو تا از یکدیگر جدا نمیشوند تا در حوض کوثر بر من وارد شوند و مانند این بنده و انگشت من دو انگشت شهادت
را با هم بخت کرد و میگوید مانند این تا که یکی بگریزی زیادتی کند و جمع میان سباه و انگشت میان نمود و متبرجم بود در آنچه پیش من گذر شد که این دو انگشت
تشبیه شد منظور جدا نشدن بود و تشبیه با انگشت شهادت و میانین از یک دست مناسب تر بود و در اینجا منظور پیشی نگر فتن است و تشبیه بر
دو انگشت شهادت مناسب ترست و انگشت میان مناسب نیست زیرا که بلند ترست و پیشی میگیرد بر انگشت شهادت و مقصود از هر دو
فی الجملة آنست که لفظ و معنی قرآن نبرد اهل بیت علیهم السلام است و دیگری شام هر دو را ندارد و الا فیما عمل قرآن حمید تمامه از او امر و نواهی
مخصوص ایشان است چنانچه در وصف حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم وارد شده است که خلق آنحضرت بود و ایضا ایشان شهادت
سید هندی بر حقیقت قرآن و قرآن شهادت میدهد بر حقیقت ایشان چنانچه در حدیث وارد شده که ثلث قرآن در فضائل ایشان است و
ثلاثی دو غالب و شمنان ایشان و بعضی از روایات راجع وارد شده است و این بابویه در اکثر کتب خود از حضرت سید الشهدا علیه السلام
روایت کرده است که از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام پرسیدند که عزت کیست فرمود منم و حسن و حسین و نه امام از فرزندان حسین زخم
ایشان مهدی و قائم ایشان است سلام الله علیه و علی آباء که جدا نمیشوند از کتاب خدا و کتاب خدا از ایشان جدا نمیشود تا در حوض کوثر بر من وارد
شوند و صفار و بصائر درجات و عیاشی در تفسیر حدیث ثقلین را بسند های بسیار از طرق اهل بیت علیهم السلام بردایت کرده اند و ایضا در
بصائر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که خدا را در زمین سه حرمتست قرآن و عزت من و کعبه که خانه محرم خداست اما
قرآن را پس تحریف کردند و تغییر دادند و اما کعبه را پس خراب کردند و اما عزت مرا پس گشتند و همه اینها امانتهای خدا بودند پس همه را
ضایع کردند بدانکه احادیث ثقلین و سفینه و باب حطه متواتره اند و لغویان عامه همه نقل کرده اند و این اشیر در نهایی گفته است که در حدیث
وارد شده است انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترة گفته است که اینها را چرا نقل نایمید از برای آنکه خدا بآنها عمل کردن
با آنها سنگین و دشوار ترست و هر چه خیز نفیس را ثقل میگویند پس اینها را ثقل نایمید از جهت اعظام قدر آنها و تفضی شان آنها
و باز در نهایی گفته است که در حدیث است مثل اهل بیت کمثل سفینه نوح من تخلف عنها نزع الله فی النار و در قاموس گفته است
که ثقل حجر که هر چه خیز نفیس است که ضبط کنند و بچمان دارند و این معنی است حدیث انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترة
وسید مرتضی در شافی گفته است که دلیل بر صحت حدیث ثقلین آنست که جمیع است آنرا تلقی قبول نمود و اندو اصدی از
ایشان با اختلافی که در تالیف و ویش کرده اند اختلاف در صحت حدیث نکرده اند و قاعده علم آنست که اگر شک در صحت حدیث داشته
باشند اول در آن باب سخن میگویند و بعد از آن در تاول معنی آن سخن میگویند و عدول کردن ایشان ازین طریق دلیل است
بر آن که شک در صحت حدیث ندارند بعد از آن گفته است عزت آدمی و لغت نسل او است مانند فرزند و فرزند فرزند او و بعضی از
اهل لغت توسعه داده اند و گفته اند عزت نزد یک ترین قوم اوست بسوی او در نسب پس بنا بر قول اول ظاهر و حقیقت
لنظائری حسن و حسین است صلوات الله علیهما و اولاد ایشان خواهد بود و با آنکه حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم بتفصیل فرمود

است سخن را قید که بشماره از آنرا و اکل گردانیده است و سخن را واضح گردانیده است بآنکه فرمود دست عترت من اهل بیت من اند پس حکم را متوجه ساخته است لبسوی کسیکه مستحق برود تا بوده باشد و مانند آنکه کسیکه در عترت آدمی موصوف باشد بآنکه از اهل بیت او است اولاد و اولاد اولاد است و کسیکه جاری حواری ایشان باشد و نسب قریب بآنکه حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم خود میان فرموده که اهل بیت او چه جماعت اند زیرا که اخبار متضاد دارد شده است که جمیع کرد آنحضرت حضرت امیر المومنین علیه السلام و فاطمه و حسن و حسین علیهم السلام را در خانه خود عباسی بر روی ایشان افکند و گفت خداوند اینها اهل بیت من اند پس حبس فرمود و حبس را از ایشان گرفت و پاک کن ایشان را از

گناه و صفات ذمیه پاک گردانیدنی پس آیه تطهیر در حق وقت نازل شد پس آنجا که آنحضرت گفت یا رسول الله آیا من از اهل بیت تو نیستم حضرت فرمود نه ولیکن تو بر خیزی پس نام اهل بیت علیهم السلام مخصوص این جماعت گردانید و غیر ایشان داخل نگردد پس باید که حکم در حدیث نقلین متوجه باشد لبسوی ایشان و لبسوی کسیکه محقق باشند بایشان بلیل دیگر و اجماع کرده اند هر که این حکم را ثابت گردانید است در ایشان یعنی وجوب تمسک بایشان و پیروی کردن ایشان بر آنکه اولاد ایشان نیز جاری حواری ایشان اند و حکم ایشان دارند و اکثر گویند که بنا بر بعضی احتمالات که مذکور شد میباید که حضرت امیر المومنین علیه السلام داخل عترت نباشد جواب میگویم کسیکه عترت را مخصوص اولاد و اولاد اولاد میدانند از شیعه میگویند که حضرت امیر المومنین علیه السلام هر چند که ظاهر لفظ عترت آنحضرت را شامل نمیشد اما پدر عترت است و میرد و محقق و بهترین ایشان است و حکم در باب عترت بدلیل خارج شامل آنحضرت است و اگر گویند که گاه باشد که حکم بعد از ضلالت از برای کسیکه متمسک بکتاب و عترت هر دو بوده باشد نه به عترت تنها جواب میگویم که بنا بر این سخن میفاندد میشود زیرا که هر کتاب تنها حجت باشد چیزی که تنها حجت نباشد بآن نمیگویند فائده خواهد داشت مخصوص عترت داخل خواهد داشت هر کس که هر گاه و دافعی کتاب باشد حجت خواهد بود پس عترت را نیز

کردن و قطع کردن بر آنکه ایشان از کتاب خارج میشوند تا در قیامت دلیل آنست بر آنکه قول ایشان بقراین حجت است و غایب این حدیث را حل کرده اند بر آنکه اجماع اهل بیت علیهم السلام حجت است و این فائده نمیکند زیرا که معلوم است باجماع ایشان بر آنکه حضرت امیر المومنین علیه السلام بعد از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم بلافاصله خلیفه است الا شاذی که خروج ایشان از اجماع ضرر ندارد بآنکه از همین حدیث حکم است استدلال کردن بر آنکه در هر عصری حجتی معصوم مامون میباشد زیرا که ما میبینیم که حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم ما را حجتی باین سخن نکرد مگر برای آنکه قطع عذر ما بکند و حجت بر ما تمام کند در امر دین و راهبانی کند ما را بخیر که بسبب آن نجات یابیم از شک و تردید و مؤید اینست آنچه در روایت زید بن ثابت مذکور است و هما الخلیفتان من بعدی یعنی کتاب و عترت هر دو خلیفه و جانشین من اند بعد از من زیرا که معصوم است که مراد آنست که آنچه را در حال حیات من بمن رجوع میکردید باید بعد از من بایشان رجوع کنید پس میگویم خالی از دو صورت نیست اول آنکه اجماع ایشان حجت است چنانچه مخالفان فهمیده است دوم آنکه در هر عصری معصومی در میان ایشان است که قول و حجت است اگر اول مراد باشد حجت را بر ما تمام نموده خواهد بود و قطع عذر ما نشده خواهد بود در میان ما خلیفه که قائم مقام او باشد نگذاشته خواهد بود زیرا که در هر مسئله واجب نیست که اجماع ایشان منعقد گردد و آنچه اجماع ایشان بر آن منعقد شده است شاید یک جزء از هزار جزء مسائل شرعیست بوده باشد پس چگونه حجت بر ما تمام میکند در شریعت بکسیکه نزد او از حاجت ما نیست مگر اندکی از بسیار پس این دلیل است بر آنکه ناچار است در هر عصری از برای در میان اهل بیت علیهم السلام که مامون باشد و بگفته و قطع حاصل شود و این دلیل است بر وجود حجت جملاً و بادله خاصه

معلوم میشود که آن حجت کسی است بر سبیل تفصیل و چون فرمود که از هم جدا نمیشود و تار و زریاست پس حکم کتاب حاصل آن تاقیاست باقی است باقی
که آن حجت نیز همیشه باقی باشد بالغت و در هر عصری و در هر زمانی بوده باشد متبرجم گوید که بلکه احتیاج به حجت زیاد است از احتیاج بکتاب زیرا که
از ظاهر قرآن قلیله از احکام معلوم میشود و از اخبار و در نهایت اجمال و آتشانه چنانچه بعضی گفته اند که حکم ترین آیات قرآنی آیه و خلقت و در آن
تشابه است پس در اصل و اکثر عید و احکام شریعت با شرح و تفسیر و تفصیل احکام موجود و در ظاهر قرآن محتاج اند بخلاف و از اینجا نیز ظاهر میشود
که قول بآنکه هر دو در جوت بکتاب و عزت با هم است صورت ندارد زیرا که سائر احکام از قرآن ظاهر نمیشود بلکه آنها که ظاهر میشود نیز از حجت تشابه بر مردم
مشبه میماند و قطع عذر ایشان باین هر دو نمیشود و اما دلالت این عبارت بر تخصیص بر امام است و خلافت و و بوب متابعت پس کسیکه از
عقل و انصافی داشته باشد شک نمیکند در آن مثل آنکه هرگاه بادشاهی یا حاکمی از شهری بیرون رود و گوید فلان را در میان شما که داشته ام
از آن نمی فهمم بفرمانی چنانچه طاعت من میگردید باید که او را اطاعت کنید و کسیکه از خانه خود دارد سفری نماید و گوید که فلان را در میان شما میگذارم
دلالت نمیکند بر آنکه او وکیل من است و صاحب اختیار خانه نیست مخصوصاً وقتی که او بگوید که من بشیرم و بزودی داعی پروردگار خود را آنگاه
میکند و بعد از آن گوید که من در میان شما کتاب و عزت را میگذارم و اما آنچه در اکثر اخبار مذکور و تفصیل کتاب بر عزت دارد شده و از فحوی اینها
بسیار دیگر تفصیل عزت بر کتاب ظاهر میشود و جمع میان اینها خالی از اشکالی نیست و فقیه را وجهیست بخاطر قاهر رسیده و تفصیل آن در کتاب
عین الکیفیه ایراد نموده ام و جماعت آنست که قرآن مجید را الفاظ و معانی بسیار است از نظم و بطن تا هفت بطن و هفتاد بطن و موافق
احادیث بسیار لفظ قرآن و تشابه مخصوص اهل بیت علیهم السلام است و اخبار بسیار دلالت میکند بر آنکه معانی قرآن خصوصاً بطون
آن مخصوص ائمه اهل بیت علیهم السلام است بلکه علم باکان و باکیون تار و زریاست چه چه شرع و حکم در قرآنست و علمش نزد ایشان مخزون است
پس حامل و کامل قرآن مجید ایشان اند و همچنین عمل نمودن جمیع احکام و شرائع قرآن مخصوص ایشان است و چون از جمیع کلمات
معصوم و جمیع کمالات بشری منتصف اند و ایضا اکثر قرآن در مدح ایشان و مذمت مخالفان ایشان است چنانچه سابق مذکور شد و این معنی نیز
ظاهر است که مدح هر صفت گرامی که در قرآن واقع است بهر صاحب آن صفت بر میگردد و صاحب آن صفت بر وجه کمال ایشان اند
و مذمت هر صفت نقصی که وارد شده است به مذمت صاحبان آن صفت عائد میگردد و دشمنان ایشان اند و چون قرآن شخصی نیست
قائم بذات بلکه عرضی است که در محال متغایه ظهورات مختلفه دارد چنانچه پوسته بر علم ملک علام بوده و از اینجا در لوح ظاهر گردیده از اینجا در قلوب
حضرت جبرئیل منتقل گردیده و از جانب خدا بلا واسطه یا بواسطه جبرئیل در روح مقدس و قلب منور حضرت رسالت پناه صلی الله علیه
و آله و سلم ظاهر گردیده و از اینجا بقلوب اوصیاء و مومنان درآمده و در صورت کتابی جلوه نموده پس اصل قرآن از حشری است و بسبب
آن در هر جا که ظهور کرده و آن محل را حشری بنحیثه و در هر جا که ظهورش زیاد است موجب حرمت آن بیشتر گردیده پس هرگاه آن را در
مکرب و لوح و کاغذ که بر آن نقش بسته و جلدی که مجاد را آنجا گردیده با آنکه سبب ترین ظهورات آن است آنقدر حرمت با آنها بنحیثه که اگر
کسی خلاف آدابی نسبت با آنها بعمل آورد کار فرشته و پس قلب مومن که حامل قرآن گردیده حرمتش زیاد از نقش و کلمات قرآن است
چنانچه دارد شد بهر آنکه مومن حرمتش از قرآن بیشتر است و از مضامین و اخلاق حسنه قرآن هر چند در مومن بیشتر ظهور کرده موجب
احترام او زیاد گردیده و هر چند خلاف او صفات از نقائص و مساوی اخلاق رذیله ظهور کرده موجب نقصان ظهور قرآن و نقص
حرمت او گردید و پس این مراتب ظهورات قرآن و اوصاف آن زیاد میگردد و تا چون بمرتبه حضرت رسالت صاحب اهل بیت او

برینہ مرتبہ خوش جنابیت میر سید بس اگر بحقیقت نظر کنی قرآن حقیقی ایشان اند کہ محل لفظ قرآن و معنی آن اخلاق اخلاقیہ اند چنانچہ در تفسیر
قرآن نیز سزا گویند کہ نقش قرآن در آن باشد و نقش کامل قرآن بحسب لفظ و معنی در قلوب مطہرہ ایشان حاصلست چنانکہ حضرت امیر المومنین
علیہ السلام میفرمود کہ من کلام اللہ علی و احادیث بر این مضامین بسیارست کہ با درین الحیوۃ البعثیۃ آنحضرا را دیدم و کردار اہم بس عجایب تحقیق
حاصل این احادیث این نحو ایستاد کہ باین جہت ایشان کہ بہت اتحاد با قرآن و حاصل علم کن بودن بہت بہترست از سایر جہات ایشان
چنانچہ حضرت غرت فرمودہ است و لقلی فخرنا کما علم علی علی العالمین و سایر جہات ایشان انساب شریفہ و نصوح و امثالہا ایضا
اگرچہ اینخوارینہ داخل جہت قرآنست میتوان کرد ما عمدہ جہت قرآنست علمست واللہ یعلم فصل پنجم در بیان سایر خصوص متفرقہ ایشان کہ
مجملاً در ضمن اخبار مختلفہ وارد شدہ است در کتاب بشارۃ المصطفیٰ از ابوہریرہ روایت کردہ است کہ حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود
کہ بہتر شما بہتر شماست از برای اہلبیت من بعد از من و اینخوارینہ حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بر دایت جابر بن عبد اللہ روایت کردہ است
کہ فرمود کہ فرزندان پیری عصبہ یعنی خویشان پیری میدارند کہ منسوب با خطایب باشند مگر فرزندان فاطمہ کہ من لدی ایشان و عصبہ ایشانیم
و ایشان عترت من اند و از طینت من خلق شدہ اند و ای بر آنہا کہ نگذیب نمایند تفصیلت ایشان را کہ ایشان را دوست دارد خدا و او دوست
میدارد و ہر کہ ایشان را دشمن میدارد خدا او را دشمن میدارد و ایضا بسند معتبر از حضرت امیر المومنین علیہ السلام روایت کردہ است کہ بدایت
حضرت غرت بر بندگان پنج چیز واجب گردانیدہ است و واجب نکرد اینہست مگر خوب و نیکو را نماز و روزہ و زکوۃ و حج و ولایت ما اہلبیت
را پس عمل کردند مردم بچہا خیر و استخفاف کردند بر پنج خداسو گند کہ کامل نکردہ اند چہا خصلت را تا کامل نکردند آنہا را یہ چیم یعنی اعتقاد
بماست اہلبیت علیہم السلام شرط قبول آنہاست و ایضا از آنحضرت روایت کردہ است کہ ما یم نجیبان و اولاد ما و اولاد پیغمبران اند گردہ
گردہ خدا اند و گر و ہیکہ بر ما خردج کردہ اند لشکر شیطان اند کیسکہ بارایہ ایشان مساوی گرداند از ما نیست و صاحب کتاب مصباح الانوار
از حضرت صادق علیہ السلام روایت کردہ است کہ حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ من ترازدی علم علی علیہ السلام
و کفہ است و حسن و حسین علیہما السلام رسیما نہای آن اند و فاطمہ علائقہ است و اما ان بعد از ایشان بان ترازد و زن میکنند دوستان
دشمنان خود را کہ بان دشمنانست لعنت خدا و لعنت لعنت کنندگان و این اثر در جامع الاصول نقل کردہ است از صحیح ترمذی از حضرت
امیر المومنین علیہ السلام کہ حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دست حسن و حسین علیہما السلام را گرفت و گفت ہر کہ دوست دارد من
دوست دارد این تارا و پدر ایشان را و ایشان را با من ابد بود در درجہ من در قیامت و ایضا از صحیح ترمذی از زید بن ارقم روایت کردہ است کہ رسول
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم گفت از برای علی و فاطمہ حسن و حسین علیہم السلام کہ من جنگم با کسیکہ با شما جنگست و صلحم با کسیکہ با شما صلح
است و دیکمی از محمدشان عامہ در فردوس الاخبار روایت کردہ است از حضرت امیر المومنین علیہ السلام کہ رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
گفت کہ ما اہلبیتیم کہ خدا از ما فواحش آشکار و پنهان را دور گردانیدہ است و ایضا روایت کردہ است کہ حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
فرمود کہ ما اہلبیت ایم کہ خدا از برای ما آخرت را بزدینا اختیار کردہ است و سید رضی در نہج البلاغۃ روایت کردہ است کہ حضرت امیر المومنین
علیہ السلام در خطبہ کہ ذکر آل پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در آن خطبہ میکرد فرمود کہ ایشان موضع راز ہای پیغمبر اند و بلای امور رسالت اویند
و صدق علم اویند و محل بازگشت حکم اویند و محل و فخر نہای کتابہای اویند و رسیما نہای دین اویند با ایشان راست کرد منجی شد
پشتہ او را و با ایشان را زائل گردانید ترس او را قیاس نمیتوان کرد بآل محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ازین است احدی را و مساوی

نمی توان کرد هرگز یا ایشان گروهی را که نعمت آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم بر ایشان جاری گردید و به برکت ایشان هدایت یافته اند ایشان
اند بنامی حکم دین و ستون یقین بسوی ایشان باید برگردد و کسیکه غلو کرده و از اندازه بدر رفته و با ایشان باید ملحق شود کسیکه پس نماند و از بزرگی
ایشان ست خدای تعالی حق ولایت که محبت ایشان بر همه خلق واجب است و در میان ایشان است وصیت و وراثت یعنی ایشان اوصیا و پیغمبر اند
وارث اویند و این بابویه در امانی بسند معتبر از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که خبر دادم
جبرئیل از جانب خداوند جل جلاله که فرمود که علی بن ابیطالب علیه السلام حجت من است بر خلق من و دین مرا ویر یا میرا در دوازده صلب او اما
چند بیرون آوردم که قیام بینا نماید با من و مردم را میخواند بسوی راه من برکت ایشان دفع میکند عذاب را از غلامان و کنیزان خود بسبب
ایشان نازل میگردد و نعم رحمت خود را و اینها بسند معتبر روایت کرده است از امام مسلم که گفت شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم که میگفت
علی بن ابیطالب علیه السلام و امامان از فرزندان او بعد از من بزرگواران روی زمین اند و کثافتند دست و پا سفیدان و روسفیدان اند و قیامت
بسوی بهشت و اینها بسند قوی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم روایت کرده است که چون مرا بالا بردند با سمان رفتم و از آنجا بسند
و از سدره به حجابهای نورند کرد مرا و پر درگاه من جل جلاله که یا محمد صلی الله علیه و آله وسلم تو بنده منی و منم پروردگار تو پس از برای من
خضوع کن و مرا عبادت کن بر من توکل کن نه بر غیر من و بر من اعتماد کن و بس پس بدوستی که تو را پسندیدم که بنده من و دوست من
و رسول من و پیغمبر من باشی و پسندیدم تو را و برادر تو علی را که خلیفه تو و جانشین تو و درگاه علم تو باشد پس او حجت من است بر بندگان من
و امام و پیشوای خلق من است با و دانسته میشود دوستان و دشمنان من و با و ممتاز میشود گروه شیطان از گروه من و با و برپا میشود
من و حفظ گردد و حد و دین جاری میشود احکام من و با و امامان از فرزندان او رحمت میکنند بندگان و کنیزان خود را و بقیام از
شما معهود و آبادان میگردد و زمین خود را به تسبیح و تقدیس و تهلیل و تکبیر و تحمید و با و پاک میگردد و زمین را از دشمنان خود و بمیراث دهم
زمین را به دوستان خود و با و سخن و کلمه کافی از انراست میگردد و کلمه دین خود را بلند میگردد و با و زندگی گردانم بندگان و کنیزان خود
را بعلوم خود و از برای او ظاهر میگردد و هر گنجی و ذخیره را به بشیت خود او را منقطع میگردد و با و آنچه در خاطرهای مردم است بار آورده خود او اعانت
میکنم او را بلکه خود تا آنکه تقویت کنند او را بر جاری کردن امر من و ظاهر گردانیدن دین من و دوست دوست من بحقیقت و عهد بندگان من است بر استی و اینها
بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم گفت یا علی علیه السلام تو برادر منی و وارث من و وصی منی و خلیفه و جانشین من
در اهل بیت من هست و حیات من بعد از وفات من دوست من و دشمن من و دشمن من نیست یا من تو و امامان از فرزندان تو میر و خلیفانند و با و پادشاهان
اند و آخرت هر که مرا شناخته است پس خدا را شناخته است و هر که مرا انکار کند پس تحقیق که خدای غر و جل را انکار کرده است و اینها
بسند معتبر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که بگیرید امان این از آ
را یعنی علی علیه السلام را زیرا که پیشانی آنحضرت کشاده بود پس بدوستی که صدیق اکبر یعنی تصدیق پیغمبر صلعم پیشتر از هر کسی
کرده است در گفتار و کردار از همه صدیقان بزرگتر است و دوست فاروق که حدائی می افکند میان حق و باطل هر که دوست دارد او را خدا
هدایت کرده است او را هر که دشمن دارد او را خدا دشمن دارد و هر که از دشمنان خدا را پادشاه گرداند از او بهر سیده اند و سبطان
پیغمبر یعنی فرزندان رسول صلی الله علیه و آله وسلم حسن و حسین و اینها فرزندان من اند و از حسین امامان هدایت بهم رسانند خدا عطا کرد
با ایشان علم و فهم مرا پس ایشان را دوست دارید و اولی با من خود را در بهید و از برای بغیر ایشان نگیرید پس حلال کند بر شما غصب و غلبه

از پروردگار شاد و مہر کہ حلول کند بر او غنیمت از پروردگارش پس فرود رفتہ است در تہیہ خلالت و عذاب الہی و نیست زندگانی دنیا مگر متاع فریب
و علی بن ابراہیم در تفسیر روایت کردہ است از حضرت امیر المومنین علیہ السلام کہ در بعضی از خطبہا فرمود کہ بتحقیق میدانند آنجا کہ حفظ کنندگان
احادیث اند از اصحاب محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کہ آنحضرت فرمود کہ بدرستی کہ من و اہلبیت من مطہران و معصومانیم پس بر ایشان پیشو
نگیرید کہ اگر او شوید و از ایشان تخلف موزید کہ از او حق بغیرید و مخالفت ایشان کنید کہ جاہل گردید و ایشانرا چیزی تعلیم نکنید کہ ایشان
و اناترند از شما و انا ترین مردم اند و بزرگی و بزرگوارترین مردم اند و در خرد سالی پس متابعت کنید حق را و اہل حق را ہر جا کہ باشند و ایضا پسند
معتبر از حضرت صادق علیہ السلام روایت کردہ است کہ چون قیامت برپا شود بطلبند محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را پس بپوشانند او را حلقہ
پس باز دارند او را در جانب راست عرش پس ابراہیم علیہ السلام را بطلبند و حلقہ سفیدی بپوشانند و برپا دارند او را در جانب چپ عرش پس علی بن
امیر المومنین علی علیہ السلام را و حلقہ گلرنگی بپوشانند و از جانب راست حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم برپا دارند پس اسمعیل را بطلبند
و حلقہ سفید بپوشانند و از جانب چپ ابراہیم علیہ السلام برپا دارند پس امام حسن علیہ السلام را بطلبند و حلقہ سبزی بپوشانند و بر جانب راست
امیر المومنین علیہ السلام برپا دارند پس بطلبند امام حسین علیہ السلام را و حلقہ گلرنگی بپوشانند و در جانب راست امام حسن علیہ السلام
دارند پس شیعیان ایشانرا بطلبند و در پیش روی ایشان بایستند پس بطلبند حضرت فاطمہ علیہا السلام را و زنان و فرزندان شیعیان
او را پس داخل بہشت کنند ایشانرا بحساب پس منادی از میان عرش ندا کند از جانب رب الغفر و از افق اعلی کہ نیکو بدیست بد
تو یا محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و ابراہیم ست علیہ السلام و نیکو برادریست برادر تو و اعلی بن ابریطالب علیہ السلام ست و نیکو فرزند
فرزند زاد پانند فرزند زاد پانی تو و ایشان حسن و حسین اند و نیکو فرزند سقطش بہشت جنین تو کہ او محسن ست فرزند علی و فاطمہ و عمر او را
شہید کرد و نیکو امان ہایت یافتگان فرزندان تو و ایشانرا یک یک نام برند و نیکو شیعیان اند شیعیان تو بدرستی کہ محمد صلی اللہ علیہ
و آلہ وسلم وصی او و فرزند زاد پانی او و امان از فرزندان او بر سنگاران اند پس امر کند ایشانرا کہ بہ بہشت برند و نیست مضمون قول
حق تعالی فمن خرج عن النار و ا دخل الجنة فقد فاز یعنی پس ہر کہ دور گردانیدہ شود از آتش جہنم داخل گردانیدہ شود در
بہشت پس بتحقیق کہ اور سنگار گردیدہ و صفار بسند ہای معتبر از حضرت امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیہما السلام روایت
کردہ است کہ حضرت رسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ ہر کہ خواہد بروش زندگی من زندگانی کند و بروش مردن من ہمیرد و داخل
شود بہ بہشت کہ وعدہ دادہ است مرا پروردگار من کہ آن جنت عدن ست و منزل من ست در بہشت یک درخت از درختان آنرا
پروردگار من بدست قدرت و رحمت خود غرس نمودہ پس گفتہ باش پس آن بہم رسید پس دوست دارد و اعتقاد کند با ما ست علی
علیہ السلام بعد از من و امامت او صیاء فرزندان مرا کہ خدا عطا کردہ است بایشان فہم مرا و علم مرا و ایشان عترت من اند و از گشت
و خون بہم رسیدہ اند بجز اشکایت میکنم دشمنان ایشانرا از امت من کہ انکار فضیلت ایشان میکنند و قطع میکنند در حق ایشان صلہ
و پیوند مرا و اللہ کہ فرزند مرا خواهند گشت خدا شفاعت مرا بایشان نرساند و در روایت دیگر از حضرت امام محمد باقر علیہ السلام روایت
کردہ است کہ رسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ ہر کہ خوش آید او را کہ زندگی کند بخویش زندگی من و ہمیرد و بخویش مردن من و داخل جنت
عدن شود پس ولی و امام خود قرار دہد علی بن ابریطالب علیہ السلام و او صیاء او را بعد از من بدرستی کہ ایشان داخل نمیکند شمال
در درگاہ ضلالتی و بیرون نمیکند شمال از درگاہ ہدایتی و ایشانرا تعلیم کنید زیرا کہ ایشان داناترند از شما و سوال کردم از پروردگار

خود که بانی نیکبختی میان ایشان و میان قرآن تا آنکه بایکدیگر در عرض کوشش بر من وارد شوند چنین و دو انگشت خود را بایکدیگر ضم کرد و عرض آن حوض بقدر ما بین بصر شام ست تا صغای کیم در آن قدم است از نقره و طلا بعد دستارهای آسمان و این لطیف مضامین این روایات را از کتاب حلیه الاولیاء چندین سند از ابن عباس و زید بن ارقم روایت کرده است و صاحب کشف الغمّه از مشایخ خواری از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است و شیخ مفید در مجالس خود روایت کرده است از حضرت امام رضا علیه السلام که رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم گفت یا علی بشما فتح میکند خدا امر امام است را و بشما ختم میکند پس صبر کنید بر غضب خاصه بان و جور دشمنان بدرستی که عاقبت نیکو بر آید هرگاه آن ست شما کرده خدا و دشمنان شما کرده خدا نیستند بلکه درویشان و شیطانان و خود شما حال کسی که اطاعت شما کند و او را بر کسی که شما را نافرمان کند شما محبت خدا بر خلق و شما عیوذه الی الله که هر که تمسک و دبان هدایت یابد هر که ترک کند از گمراه گردد از خدا سوال میکنم از بر شما بهشت را که حق نیست که در شما کسب طاعت خدا بشما کسب طاعت حق و طاعت الهی از دیگران ایضا روایت کرده است از حضرت امیر المومنین علیه السلام که رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم گفت که یا علی خدا با ختم میکند دین را چنانچه با افتتاح کرد و با الفت میدهد خدا میان شما بعد از عدوت و کینه در کتاب فضائل از حضرت صادق علیه السلام از پدرانش علیم السلام روایت کرده است از جابر انصاری که حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که فاطمه سر و دل من ست و دو پسرش میوه های دل من اند و شوهرش نور دیده من ست و امامان از فرزندان او امانت من اند و ریسان کشیده اند از آسمان بر زمین هر که چنگ زند در ایشان نجات یابد و هر که تخلف کند از ایشان فرود در درکات ضلالت و در کتاب روضه و فضائل از ابن عباس روایت کرده اند که گفت چون از حجه الوداع برگشتیم در مسجد رسول صلی الله علیه و آله وسلم در خدمت آنحضرت نشسته بودیم فرمود که بدانید که حضرت غر مت گذاشته برای دین که هدایت کرد ایشان را بمن و من منت میکنم برای دین که هدایت میکنم ایشان را بعلی بن ابیطالب علیه السلام پس عمر من و پدر فرزندان من هر که هدایت یابد با ایشان نجات یابد و هر که تخلف نماید از ایشان گمراه گردد و مردمان خدا را بیا و آورید و از خدا تبرید در باب عترت من و اهل بیت من بدرستی که فاطمه پاره تن من است و دو فرزندان او دو بازوی من اند و من و شوهر او چراغ راه هدایتیم خدایا رحم کن بر هر که ایشان را رحم کند و میانه کسی را که بر ایشان ستم کند پس آب از دیده های مبارکش جاری شد و فرمود که گویا می بینم آن ستمها را که بر ایشان وارد خواهد شد و در عیون اجناسا پسند معتبر از آنحضرت روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم گفت که یا علی تو و فرزندان تو برگزیده های خداوند از خلقش و ایضا از آنحضرت روایت کرده است که رسول صلی الله علیه و آله وسلم گفت که هر که من مولی و صاحب اختیار اویم پس علی علیه السلام اولی بنفس و صاحب اختیار دوست خداوند و دوستی کن هر که با او دوستی کند و دشمنی کن هر که با او دشمنی کند و یاری کن هر که با او یاری کند و مدد کن هر که او را مدد کند و دشمنش را مخدول گردان و یا او را و فرزندان او با دشمن و خلیفه او با دشمن در فرزندانش و برکت ده ایشان را در آنچه بایشان عطا کرده و تائید کن ایشان را بروح القدس و حفظ کن ایشان را بهر طرف از زمین که متوجه شوند و امامت را در میان ایشان قرار ده و زنند کن هر که ایشان را طاعت کند و هلاک کن هر که ایشان را نافرمانی کند بدرستی که تو نزدیکی بدعا کننده گان و اجابت ایشان مینمائی و این بابویه در کتاب فضائل الشیعه از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که مردم غافل شدند از گفتار حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم و حق علی علیه السلام در رد

عذیر خم چنانچه غافل شده اند از گفتار حضرت در حق علی علیه السلام در غفله مستغرق و در سستی که مردم بعبادت حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم آمدند در آن غفله پس علی علیه السلام داخل شد و خواست نزدیک آنحضرت بنشیند جای نیافت پس چون حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم دید که آنحضرت را جانداوند فرمود که ای گروه مردم اینجا ابلهیت من اند و شما استحقاق ایشان را نمیکند و هنوز من زنده ام در میان شما بنحی که گویند که اگر من غائب شوم از شما خدا غائب خواهد شد از شما بدرستی که روح و راست خود را و بشارت و دوستی و محبت از برای کسیست که اقتدا کند بعلی بن ابیطالب علیه السلام و اعتقاد کند بامامت او و تسلیم و انقیاد کند از برای او و از برای او صیبا بعد از او و لازم است بر من داخل گردن ایشان را در شفاعت خود زیرا که ایشان اجماع من اند و هر که متابعت من کند پس او از من است این مثلی است که در برابر اسم علی علیه السلام جاری شد و گفت فمن تبعنی فانه منی زیرا که من از ابراهیم ام و ابراهیم از من است و دین من دین اوست و سنت من سنت اوست و فضل من فضل اوست و من از او افضل و فضیلت من فضیلت اوست بتصدیق قول پروردگار من که فرموده ذریة بعضهما من بعض والله سمیع علیم

باب دوم

در بیان آیاتی که در شان ائمه مجازات نازل گردیده و در آن چند فصل است فصل اول در تاویل سلام علی آل یس حق تعالی فرموده است لیس والقرآن الحکیم و فرموده است سلام علی آل یس مفسران از حضرت امیر المومنین علیه السلام و امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده اند که یس اسم رسول است و در آیه دوم فخر رازی گفته است که نافع و ابن عامر و یعقوب آل یس خوانده اند و اما لفظ آل بلفظ یس و باقی قرآن سوره و سکون لام خوانده اند و در قرات اولی سه وجه گفته اند اول آنکه الیاس پسر یاسین است پسر الیاس آل یس است دوم آنکه آل یس آل محمد اند سوم یس اسم قرآن است و از طریق عامه و خاصه حاوی بسیار وارد شده است که در بنشر آل یسین است و مراد آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم است و ابن حجر و صواعق از فخر رازی نقل کرده است که ابلهیت حضرت رسول با آنحضرت مساوی و این پنج چیز در سلام درباره رسول السلام علیک ایها النبی و در آیه ابلهیت سلام علی آل یس و در صلوات بر او و بر ایشان در تشبیه فرموده است در حق رسول طه یعنی یا طاهر و در شان ابلهیت و یطهر که تطهیر او و حرمت تصدق و در محبت در شان رسول صلی الله علیه و آله وسلم فاتبعونی یمحبکم الله و در شان ابلهیت علیه السلام قل لا اسألكم علیه اجزا الا المودة فی القربی و علی بن ابراهیم در تفسیر روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام که یاسین اسم رسول خداست صلی الله علیه و آله وسلم و دلیل بر این آنکه بعد از آنحضرت فرموده است انک لمن المرسلین و ایضا گفته است در تفسیر سلام علی آل یس که یاسین محمد صلی الله علیه و آله وسلم است و آل محمد ائمه اند علیه السلام و در آیه و المعانی الاخبار و تفسیر محمد بن العباس ابن مایه روایت کرده است از حضرت صادق که حضرت امیر المومنین علیه السلام فرمود در تفسیر قول حق تعالی سلام علی آل یسین که یس محمد است و یسین و ایضا در آیه و المعانی الاخبار روایت کرده است از ابی مالک که یاسین محمد صلی الله علیه و آله وسلم است و ایضا در هر دو کتاب از ابن عباس روایت کرده است در قول حق تعالی سلام علی آل یس که گفت یعنی علی آل محمد است و ایضا در معانی الاخبار از ابن عباس روایت کرده است در تفسیر سلام علی آل یسین یعنی سلام از جانب پروردگار عالمیان بر محمد و آل او صلوات الله علیه و سلامتی از برای کسیکه ولایت ایشان را اختیار کند در قیامت از عذاب خدا و ایضا

و در حقیقت اخبار از عید الرحمن سلمی روایت کرده است که عمر بن الخطاب سلام علی آل یاسین متوجه اند ابو عبد الرحمن گفت که آل یاسین که
 محمد است و این بابها را در تفسیرش روایت کرده است از سلیم بن قیس بلالی که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمود که رسول خدا صلی الله
 علیه و آله و سلم را بمش یاسین است و ما هم آنجا که خدا در شان ایشان فرموده است سلام علی آل یاسین و ایضا ابن بابیه روایت
 بن ابراهیم در تفسیرهای خود بطریق متعدد این مضمون را از ابن عباس روایت کرده اند که در حدیث طولانی که حضرت امام رضا علیه السلام
 احتجاج نموده بر علمای عامه در فضل عشرت ظاهر و نه کورت که حضرت از ایشان پرسید که خبر دهید مرا از قول حق تعالی کبریا و القرآن
 انکم انکم لمن المرسلین علی صراط مستقیم مراد یس کیست علما گفتند محمد است کسی در آن شکلی ندارد حضرت فرمود که پس خدا
 کرده است محمد و آل محمد باین سبب فضیلتی که کسی نمیرسد بکنه و صفه آن مگر کسیکه درست تعقل کند آنرا زیرا که حق تعالی سلام نفرستاد
 است مگر بر انبیا پس فرموده است سلام علی نوح و آل نوح و سلام علی ابراهیم و فرموده است سلام علی
 موسی و هرون و گفته است سلام علی نوح و گفته است سلام علی آل ابراهیم و گفته است سلام علی آل موسی
 و هرون و گفته است سلام علی آل یس یعنی آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم است فصل دوم در بیان آنکه فکر ابله است
 علیه السلام اند و آنکه بر شیعه سوال از ایشان واجب است و بر ایشان جواب واجب نیست حق تعالی فرموده است فان
 اهل الذکر انکم لا تعلمون بالبینات و الزبر و در بانی دیگر نیز فرموده است هذا عطا و نانا فمن اوامسک بغیر
 حساب و فرموده است و انه لذکر الذکر و له و ما و سوف تستلون ظاهر آیه اولی و ثانیه آنست که سوال کنید از اهل فکر
 اگر باشد که ندانند و خلاف کرده اند مفسران که اهل ذکر کیستند و بعضی گفتند اهل علم اند و بعضی گفته اند اهل کتاب اند و خوبا
 بسیار دارند که مراد آنکه اند و وجه آنکه ایشان اهل علم قرآن اند چنانچه بعد ازین در آیه سوره نحل میفرماید و انزلنا
 علیک الذکر لتبین للناس ما نزل الیه فصل سوم آنکه ایشان اهل رسول اند و رسول ذکر است چنانچه فرموده است
 قد انزل الله الیکم ذکرا من کلامه و در آیه سوم مشهور میان مفسران آنست که خطاب به حضرت سلیمان است یعنی این پادشاهی عطا
 است از ما که تو واد و او ایم خواهی بود و منت گذار و خواهی اسماک کن و ده بی آنکه بر تو حسابی باشد نه در دادن و نه در نگاه داشتن
 و از اخبار آئینده ظاهر میشود که مراد عطا می علم است و در آیه چهارم اکثر مفسرین ذکر را بشرف تفسیر کرده اند یعنی قرآن شریف است
 از برای تو و از برای قوم تو و در قیامت سوال کرده خواهد شد از ادای شکر قرآن و قیام نمودن بحق آن و در احادیث آئینده از
 شده است که مراد آنست که سوال از علوم و احکام قرآن از شما خواهند که دو علی بن ابراهیم و صفار بسندهای معتبر بسیار
 روایت کرده اند که زراره از حضرت امام محمد باقر علیه السلام سوال کرد از اهل ذکر حضرت فرمود که ما هم زراره گفت پس از شما
 باید سوال کنند فرمود بی زراره گفت ما هم سوال کنندگان فرمود بلی گفت پس بربا واجب است که از شما سوال کنیم فرمود
 بلی گفت پس بر شما واجب است جواب ما بگوئید فرمود اختیار با ما است اگر نخواهیم جواب میگوئیم و اگر نخواهیم نمیگوئیم
 پس این آیه را خواند لهذا عطا و نانا آخر مترجم گوید که بایست که ارباب و خفی از شکر و امر بمعروف و بدوین مانعی و با تحقق شکر
 بر همه کس واجب است خصوصاً این امان و پیشوان دین که ایشان برای این امور منصوص اند پس این حدیث
 و امثال آن یا محمول اند بر حال تقیه که با موافقتند که ترک تقیه کنند و باطلین مشرب البهائم حق نگنند و یکی از مشرب

امر بمعرف و بعضی از منکر عدم خوف ضرر است و شرط دیگر تجویز تاثیر است یا محمول اند بر بعضی از تاویل آیات نسبت کجی که عقول ایشان تاب فهم آن ندارند باشد یا بعضی از دقائق معرفت الهیه یا معرفت احوال غریبه حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم و حضرت ائمه معصومین علیهم السلام که فهم اکثر خلق قاصر است از ادراک آنها زیرا که ائمه با مخلوقات الهیه از شیعیان قاصرند و از شیعیان تقیه میکردند پس آنکه از شیعیان نترسیدند بعضی از منجات غریبه یا شنیدند بعضی از احوال عجیبه ایشان را شنیدند و باو بهیست ایشان قائل شدند و اما استشهادهای قصه سلیمان اینست که بر سبیل مثل و نظیر ذکر کرده اند بعضی همچنانچه حضرت سلیمان علیه السلام را در امور دنیوی مخیر نموده بودند میان عطا و منع ما را در افاضه علوم و حقائق مخیر گردانیده اند و یا آنچه در قصه حضرت سلیمان علیه السلام نیز مراد خصوص علوم معارف باشد یا اعم از اینها از امور دنیوی یا آنکه در حق ائمه نیز اعم از هر دو مراد باشد و در عیون اخبار الرضا در حدیث احتجاج در فضیلت عترت طاہره آنحضرت فرمود اهل ذکر میروند و نصاری اند حضرت فرمود بسما الله آیا جان ترست که از ایشان بهر پرسم اگر از ایشان سوال کنیم ما را بدین خود دعوت خواهند کرد و خواهند گفت که دین ما بهتر از دین اسلام ما مون گفت که آیا شرجی و بیانی بخلاف گفته ایشان نترسید شما هست حضرت فرمود که بلای ذکر رسولی است و اما بهیست اویم و این مطلب در کتاب خدا بئین و واضح است در آنجا که در سوره طلاق میفرماید الذین امنوا قدام الله الیکم خلا رسولک یتلوا علیکم آیات الله پس ذکر رسولی است و اما اهل اویم و در قرب الاسناد و در بصائر الدرجات و کافی بسند صحیح روایت کرده اند که حضرت امام رضا علیه السلام نوشت باین ابی بصیر که حضرت غرت میفرماید فاسأوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون ایضاً میفرماید و ما کان المؤمنون لیغفروا کافاً فلو لا نفر من کل فرقة منهم طائفة لیتفقوهوا فی الدین ولینذروا قومهم اذا رجعوا الیه لعلهم یحذرون یعنی نبودند مومنان که بیرون آیند از شهر ما می خود پس چرا که از هر فرقه طائفتی بیرون می آیند از برای این آنکه مسائل دین خود را بیاموزند و تبرسانند قوم خود را از عذاب آبی چون برگردند بسوی ایشان شهادت دهند حضرت فرمود پس واجب شده است بر شما سوال کردن و بر گردن بسوی ما و بر ما واجب نه کردند گفتن را حق میفرماید فان لم یستجیبوا فاعلم انما یتبعون اهل الذکر و من اضل من اتبع هواه بغیر هدای من الله یعنی اگر شما نتوانید سخن ترا قبول نکنند پس بدان که ایشان متابعت نمیکند مگر خواهشهای نفسانی خود را و کیست گمراه تر از کسی که بر او کند خواهش خود را بغیر هدایتی از جانب خدا متبرجم گویند ظاهر حضرت آیه را تاویل فرموده اند بآنکه هرگاه دانید که استیجابت تو نمیکند در کار نیست تبلیغ رسالت و مبالغه در آن نسبت بایشان پس دلیل خواهد بود که برای ایشان جواب گفتن واجب نیست و در بصائر الدرجات چندین طریق موقوف فرمود که شما ندیدید یعنی شیعیان گفتیم چنانچه ما موافق شدیم اید که سوال کنیم و گمان کردیم که ازین راه که بدو آیم هر چه سوال کنیم جواب خواهد گفت پس فرمود که شما ما موافق سوال شده اید و ما موافق جواب نشد و ایم اختیار را با شما اگر خواهیم جواب میگوئیم اگر نخواهیم جواب نمیگوئیم و صفار در بصائر الدرجات نیز آمده از سی سند معتبر این مضمون را روایت کرده است و علامه حلی رحمه الله در کتاب کشف الحق از تفسیر محمد ابن موسی شیرازی که از علمای عامیه است و از دوازده نفر استخراج کرده است روایت کرده است که او از ابن عباس روایت کرده است که اهل ذکر محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین اند ایشان اهل ذکر و علم و عقل اند و اهل بهیست نبوت اند و معدن رسالت اند و محل آمدن و رفتن ملائکه اند و الله که خدا مومن را مومن

نماید مگر از برای کرامت امیرالمومنین علیه السلام و شکیان ثوری نیز این حدیث را روایت کرده است از سندی از حارث اعور و در
بصائر الدرجات بچهار سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است در تفسیر واته لذلک و لقومک و سوف تسئلون
که ذکر قرآن است و ما یم قوم آنحضرت و از ما سوال میکنند از معانی و احکام قرآن و در روایت صحیح دیگر حضرت باقر علیه السلام فرمود که
مستعود باین آیه ما یم و ما یم اهل ذکر و ما یم سوال کرده شده که باید از ما سوال کنند و در روایت صحیح دیگر حضرت باقر علیه السلام
فرمود در تفسیر این آیه که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت او اهل ذکر اند و از ایشان سوال میکنند و بسند صحیح معتبر از حضرت
امیرالمومنین علیه السلام روایت کرده است که ما یم قوم آنحضرت و این ما بسیار در تفسیرش مثل این روایات را از سلیم بن قیس
از حضرت امیرالمومنین علیه السلام روایت کرده است که حضرت این آیه را خواندند و فرمودند که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت
او اهل ذکر اند و ایشان اند سوال کرده شده که آن خدا امر کرده است مردم را که از ایشان سوال کنند پس ایشان اند و الیایم مردم
و اولی با مر ایشان پس حلال نیست احدی از مردم را که این حتی که خدا از برای ایشان واجب گردانیده است از ایشان بگیرد و این
در حدیث معتبر دیگر از آنحضرت روایت کرده است که قوم آنحضرت امیرالمومنین علیه السلام است و مردم را از ولایت آنحضرت در
قیامت سوال خواهند کرد و در کافی بسند معتبر روایت کرده است از موسی بن اشیع که گفت در خدمت حضرت صادق علیه السلام
بودم شخصی از تفسیر آیه سوال کرد حضرت جواب فرمود مرد دیگر داخل مجلس شد و از همان آیه سوال کرد حضرت تفسیر دیگر فرمود
غیر از آنکه اول فرمود بود پس مرا حالتی عارض شد که خراسان را حتی آنکه گویا دلم را بکار و پاره پاره کردند و در دل خود گفتم که
من ابو قبا و را در شام گذاشته ام که یک حرف مانده و را خطا نمیکند و آمده ام بنزد این مرد که چندین جفا می میکند درین
خیال بودم که مرد دیگر آمده و از همان آیه سوال کردند و تفسیر دیگر فرمودند بغیر آنچه هر دو جواب گفته بود پس نفس من ساکت شد
و دانستم که این خطا نیست دانسته اینها را فرموده اند از برای تقیه و مصالحت و چون حضرت دانستند که چه در خاطر من
گذشت بجانب من التفات نمودند و فرمودند که ای پسر اشیم خدا تفویض کرد و فرمود و ما اتکم الرسول فخذوه و ما نهکم
عنه فانتهوا یعنی هر چه عطا کند شما را رسول پس بگیرید و عمل کنید و آنچه نهی کند شما را از آن پس ترک کنید و آنچه بحضرت رسول
صلی الله علیه و آله و سلم تفویض کرده بود بهما تفویض نمود و در کتاب اختصاص همین حدیث را روایت کرده و در آخرش
چنین است که چون حاضران مجلس بیرون رفتند نظر کردند بسوی من و فرمود که گویا دلتنگ شدی گفتم دل تنگ شدم
فدایت شوم از سه قول مختلف در یک نوع سوال حضرت فرمود که ای پسر اشیم بد رستیکه خداوند تفویض کرد بسایمان علیه السلام
امور ملک و بادشاهی را و فرمود هذا عطاؤنا فامنن او امساک بغیر حساب و تفویض کرد به محمد صلی الله علیه و آله و سلم
امردین خود را و فرمود و ما اتکم الرسول فخذوه و ما نهکم عنه فانتهوا و خداوند تفویض کرده است بآنکه از ما بسوی ما آنچه تفویض
کرده بود به محمد صلی الله علیه و آله و سلم پس دلتنگ میشود در بصائر الدرجات بسند حسن کا صحیح روایت کرده است که صفوان از
حضرت امام رضا علیه السلام پرسید که آیا میتوان بود که از امام به پرسند از مسئله حلال حرام و جوابش نداد و نپاشد فرمودند اما گاه
که جوابش نداد و هست و نمیکند و از برای مصالحت از حضرت صادق علیه السلام بسند صحیح روایت کرده است که ما یم اهل ذکر و اولو العلم
و نذر است علم حلال و حرام و علی بن ابراهیم رحمه الله روایت کرده است در تفسیر این آیه الذین امنوا و تطمئن قلوبهم

بذلک الله یعنی آنجا که ایمان آورده اند و مطمئن و ساکن میگرد و درهای ایشان بیا و خدا فرمود که یا محمد ای محمد بن عبد الله علیه السلام و کرم الله
علیه السلام یعنی ولایت ایشان بآنکه یا و ایشان یا و خداست و این مایه برار دایت کرده است از حضرت امام موسی علیه السلام در تفسیر
این آیه لقد انزلنا الیکم کتابا بایده ذکر که اذلا لتقلون یعنی تحقیق که فرستاده ایم بسوی شما کتابی را که ذکر شماست قرآن آیا نمیفهمید
و تقل نمیکنید فرمود که مراد بکرا طاعت امام است بعد از پیغمبر که مورت شرف دنیا و آخرت است فصل سوم در بیان آنکه ایشان انزال
علم قرآن در سخن در علم و انداز کنندگان بقرآن و این مایه بر بند معتبر از امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است در تفسیر این آیه
فالذین انبتنا هم الکتاب یؤمنون به یعنی پس آنها که دادو ایم بایشان کتاب را و ایمان می آورند باحضرت فرمود که مراد با آنجا که کتاب
بایشان داده شده است آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم و آنکه علم قرآن بایشان داده شده است و من هو الا من یؤمن به
یعنی و ازین جماعت بعضی هستند که ایمان می آورند بکتاب حضرت فرمود که مراد اهل ایمان اند از اهل قبیله و ایضا سکنه و دیگران
روایت کرده اند پسندیدنی بسیاری از حضرت صادق علیه السلام در تفسیر این آیه بل هو آیات بینات فی صدور الذین اوتوا العلم
یعنی بلکه قرآن آیات واضحی چند است که در سینهای آنها که علم بایشان داده شده است فرمود و آنجا که علم بایشان داده شده است
آنکه انداز آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم و نفی و معنی قرآن در سینهای ایشان است و در بعضی از رجاءات بسند معتبر از ابوبصیر از امام محمد باقر
علیه السلام روایت کرده است که حضرت این آیه را خواند بعد از آن فرمود که خدا نگفت که در میان دو جلد مصحف است بلکه گفت در سینهای آنهاست
که علم بایشان داده است ابوبصیر گفت شاید آنجا فرمود که کی میتواند بود قریب به بست سدر روایت کرده است که این آیه در شان
ایشان است و متصل است که حضرت فرمود که فی صدور الذین اوتوا العلم را متعلق به بنیات گردانید و بشت یعنی وضو و شستن و بنیات آنهاست
و کسی بغیر ایشان معافی و اسم را آنها را نمیدانند پس در فهم قرآن رجوع بایشان باید کرد و عیاشی از حضرت صادق علیه السلام
روایت کرده است در تفسیر این آیه الذین انبتنا هم الکتاب یتلونه حق تلاوته اولئک یؤمنون به یعنی آنجا که کتاب را بایشان
داده ایم تلاوت میکنند آنرا چنانچه شایسته تلاوت کردن ایشان اند که ایمان آورده اند بکتاب حضرت فرمود که آنها که کتاب بایشان
داده شده است آنکه علیه السلام اند متبرجم گوید که بعضی از مفسران گفته اند که مراد بکتاب تورات است و آنها که علم بایشان داده
شده است آن جماعت اند از یهود و نصاری که ایمان بحضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم آورده بودند یعنی گفته اند که کتاب
قرآن است و آنها که کتاب بایشان داده شده است مومنان این است اند و تفسیر که حضرت فرموده اند منی بر این است و موافق
ترست بسباق آیه که میزیر که حق تلاوت قرآن موقوف است بر علم با سیر و بطون آن و آن مخصوص بایشان است چنانچه
ایمان کامل بقرآن بعمل نمی آید مگر از ایشان و کلینی بسند امامی معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است در تفسیر این
آیه فادھی الی هذا القرآن لا تذکره و من بلغ انکم الخ یعنی وحی کرده شده است بسوی من این قرآن که ترسانم بآن
شمار و هر که برسد حضرت فرمود که یعنی هر که سی ایمان است بر سر انداز آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم انداز میکنند و من را بقرآن چنانچه
میگرد و رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بآن و علی بن ابی طالب روایت کرده است که من بلغ انکم است و فرمود که محمد صلی الله علیه
و آله و سلم انداز میکنند و ما انداز میکنند چنانچه محمد صلی الله علیه و آله و سلم انداز میکرد و متبرجم گوید که اکثر مفسران گفته اند که من بلغ عطف است
بر من یعنی من را بقرآن که انداز کنم هر کس را که قرآن بآن برسد تا روز قیامت و بنا بر آنچه در احادیث وارد شده است

عطف به ضمیمه فاعل اندر کفر خا بد بود و علی بن ابراهیم رحمه الله بسند معتبر روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام که فرمودند و اما اگر گفته است امر میکند به بهشت و نجر میکند و جهم و در آن محکم است که واضح الالالت بر معنی مقصود و تشابه است که بسیار در آن محتمل است و فهم معنی مقصود از آن مشکل است اما محکم را پس ایمان می آوری و عمل میکنی بآن و اعتقاد میکنی بآن و اما تشابه را پس ایمان می آوری و عمل نمیکنی بآن و نیست معنی قول حق تعالی فاما الذین فی قلوبهم مرض لا یفتنبون ما تشابه منه ابتغاء الفتنة وابتغاء تأویله و ما یعلم تأویله الا الله و الراسخون فی العلم یقولون امنا به کل من عند ربنا و استخوان در علم آل محمد صلی الله علیه و آله سلم اند و الاشیاء علی بن ابراهیم و صاحب اختصار بسند باری صحیح و معتبر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده اند که رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم بهترین راسخان در علم بود و دانست آنچه خدا بر او فرستاده بود و از تنزیل قرآن تا دلیل قرآن یعنی نظم و لفظ قرآن و نحوی که بر او فرستاده بود را که تا ویش را تعلیم او نکردند و او صیاد او که بعد از او آمده اند همه تنزیل تا ویش را میدانستند و در کافی و بصائر ترجمه است که آنها تا ویش را نمیدانند از شیعیان چون عالم یعنی امام زردی علم و دانائی در میان ایشان میان کند میگویند ایمان آوردیم بآن همه از جانب پروردگار است و قرآن در آن خاص میباشد و عام میباشد و محکم میباشد و تشابه میباشد و ناسخ میباشد و منسوخ میباشد و راسخان در علم همه را میدانند متبرجم گوید اول آیات چندین است هو الذین علیک الکتاب یعنی اوست خداوندی که فرستاده است بر تو قرآن را منته آیات محکمات من ام الکتاب از جمله قرآن است و است واضح الدلالت که اینجا اصل قرآن است و آخر تشابهات و آنچه چند دیگر است که تشبیه بیکدیگر است معنی آنها و معنی مقصود از آن واضح نیست و اما الذین فی قلوبهم مرض لا یفتنبون ما تشابه منه پس اما آنجا که در لای ایشان میل بسوی باطل است فیلتعنون ما تشابه منه پس متابعت میکنند آنچه تشابه است از قرآن ابتغاء الفتنة وابتغاء تأویله از برای آنکه مردم را گمراه کنند و بشبهه اندازند و از برای آنکه بخوابش خود تا ویش کنند و ما یعلم تأویله الا الله و نمیدانند تا ویش تشابه را مگر خدا و الراسخون فی العلم و آنها که ثابت اند در علم و بجا علم ایشان بر یقین است و اینجا خلاف است میان مفسران و اکثر ایشان وقف میکنند بر آمدن این را بر تدریج کلام میدانند و یقولون امنا به کل من عند ربنا از خبر آن میدانند یعنی راسخان در علم میگویند ایمان آوردیم به تشابه همه از جانب پروردگار است هر چند معنی آنرا ندانیم و بعضی بر آمدن وقف نمیکند و الراسخون را عطف بر آمدن میکنند یعنی راسخون در علم نیز میدانند یعنی تشابه قرآن را و احادیث بسیار دارد شده است بر این تفسیر بر آنکه مراد از راسخون رسول خدا و ائمه و اهل بیت صلوٰه الله علیهم اند و در بعضی از روایات وارد شده است که یقولون استیناف کلام است و فاعل آن شیعیان است یعنی چون شیعیان از ائمه خود که راسخ در علم اند تا ویش تشابه را میشنوند و تصدیق ایشان میکنند و میگویند همه از جانب پروردگار است و گاهی بسند صحیح روایت کرده است که ما ایم راسخان در علم و ما میدانیم تا ویش قرآن را و بسند معتبر دیگر روایت کرده است از آنحضرت که راسخون در علم امیر المؤمنین و امامان بعد از اوست صلوات الله علیهم و در بصائر الدربات روایت کرده است بسند صحیح از حضرت امام محمد باقر علیه السلام که هیچ آیه در قرآن نیست مگر آنکه آنرا از ظهری و باطنی است و هیچ حرفی در آن نیست مگر آنکه اشاره است بامریکه حادث میشود و حدوث آن و ظهور آن بر امام وقتی دارد و بر امام ندرت علم بآن فائض میشود و بر امام گذشته چنانچه فرامیفرماید که نمیدانند تا ویش آنرا مگر خدا و راسخان در علم و ما میدانیم آنرا و علی بن ابراهیم روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام در تفسیر این آیه قال الذین لا یوالی العلم ان الخیر فی الیوم و السوء علی الکافون

یعنی خواهند گفت آنجا عتی که داده شده است بایشان علم که خواری امر و زوال بدبر کافران است حضرت فرمود که آنجا عتی که علم بایشان داده شده است امم علیه السلام اند و آیت را روایت کرده است در تفسیر این آیه و یوم الذین اوتوا العلم الذی انزل الیک من ربک هو الحق یعنی میدادند آنها که علم بایشان داده شده است که آنچه نازل شده است بسوی تو از پروردگار تو آن حق است حضرت فرمود که مراد حضرت امیر المومنین علیه السلام است که تصدیق کرد حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم را در آنچه خدا بر او فرستاده است و همچنین روایت کرده است که معتبر از امام محمد باقر علیه السلام که دعوی نه کرده است احدی از مردم که همه قرآن را چنانچه خدا نازل کرده است میداند مگر دروغ گوئی جمع نکرده است و حقیقت نه کرده است قرآن را چنانچه خدا فرستاده است مگر علی بن ابیطالب علیه السلام و ائمه بعد از و علیهم السلام و در روایتی که فرمود که نمیتواند دعوی کند کسی که نزد او جمیع قرآن است ظاهرش و باطنش غیور و صیبا و پیغمبر علیه السلام در حدیث دیگر فرمود که از حرم علمها که خدا بر او داده است تفسیر قرآن است و احکام قرآن و علم تغییر زان و حوادثی که در زمانه واقع میشود پس فرمود که اگر ضبط کنند عیسا فترکه را ما را فاش نکنند یا کسیکه رازک با تو ان گفت میگفتم و آیتها بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود که بخدا سوگند که من میدانم کتاب خدا را از اول تا آخر چنانچه گویا دو کف من است در قرآن خبر آسمان و خبر زمین و خبر گذشته و خبر آینده و خدا میداند فیضه تنبیات کل شیئی یعنی در قرآن است بیان همه چیز در حدیث دیگر فرمود که خدا در شان آنصف وزیر سلیمان علیه السلام گفته است که گفت آن کسیکه نزد او علمی از کتاب بود من می آیدم برای تو تحت بلنثیس را پیش از آنکه چشم بر چشم زنی پس حضرت انگشتها را کشود و بر سینه حقیقت و فیتنه خود گذاشت و گفت نزد ما است و الله علم جمیع کتاب و بسند صحیح از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که معاویه بن عمار از آن حضرت کرد سوال از تفسیر این آیه قل کلف باله شهیدا بیننا و بینکم و من عندنا علم الکتاب یعنی بگو یا محمد که پس است خدا گواه میان من و میان شما و آنکه نزد او است علم کتاب افضل است و بهتر است بعد از پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم و در بعضی اثر بسند معتبر روایت کرده است که شخصی بخدمت حضرت امام موسی علیه السلام عرض کرد که شما تفسیری چند می کنید کتاب خدا را که ناشنیده ایم از دیگری حضرت فرمود که قرآن بر ما نازل شده پیش از دیگران و از برای ما تفسیر شده پیش از آنکه در میان مردم منتشر گردد پس ما می گیم حلال و حرام قرآن را و ناسخ و منسوخ آن را و امید اینیم که کدام آیه در سفر نازل شده و کدام آیه در حضر نازل شده و در کدام شب نازل شده و در شان کی نازل شده و در چه باب نازل شده پس ما حکیمان و دانایان خدا نیم در زمین او و گویان خدا نیم بر خاق او و این مفاد قول حضرت غرث است سنکلتب شها د تههم و یستلوف یعنی بزرگداشتن میشود و شهادت ایشان و از ایشان سوال میکنند حضرت فرمود پس شهادت از برای ما است و سوال کردن از برای شهود و علیه است که سائر است باشند پس این علم آن چیز است که اعلام کردیم بسوی تو و ادا کردیم بسوی تو آنچه لازم شده بود بر من پس اگر قبول کنی شکر کن و اگر ترک کنی پس خدا بر همه چیز گواه است فصل چهارم در بیان آنکه آیات شلو بینات خدا و کتابها بایشان اند و در بطن قرآن علی بن ابراهیم بسند معتبر روایت کرده است که سوال کردند از امام محمد باقر علیه السلام در تفسیر این آیه الذین کنوا با یا تا تصاد و بکم فالظلمات من لیشاء الله اضلله و من یشاء یجعله علی صراط مستقیم که ترجمه ظاهرش آنست که آنها که تکیه کردند بآیات مگر آنند که نمی شنوند آیات را شنیدنی که از آن منتفع گردند و آنرا که گویا بحق میگردد و تارکهای کفر و جهالت و ضلالت حیران مانده اند هر که را خدا خواهد گمراهی او را اگر او میگردد و انداز یعنی هر که مستحق العافی است نیست او را بخود میگرداند و هر که را خواهد میگردد و انداز و بر او راست حضرت فرمود که این آیه نازل شده است در شان جماعتی که تکیه

که در او صیبا و انبیا را که ان دلالت اند چنانچه خدا فرمود و در ظلمات اند که از فرزندان ایشان است تصدیق نمیکند با و صیبا و ایمان نمی آید
ایشان هرگز در اینجا اند که خدا گمراه کرده است ایشان را و هر که از فرزندان آدم است که شیطان در لطفه او شریک نشده است ایمان می آورد با و
ایشان اند که برادر راست اند راوی گفت که از حضرت شنیدم که میفرمود که بر جاکه کن بوابا یا تا در قرآن در شده است مرا و کذب همه و صیبا است
منبر هم گوید که تکذیب آیات را تا دلیل کردن بتکذیب با و صیبا و وجه دارد اول آنکه مراد بآیات علامات عظمت و جلال الهی باشد و ایشان
اعظم علامات بزرگی الهی اند چنانچه بعد ازین خواهد آمد دوم آنکه آیاتی مراد باشد که در شان ایشان در قرآن وارد شده و تکذیب آنها
مستفمن بتکذیب همه قرآن است و اینها علی بن ابراهیم روایت کرده است در تفسیر این آیه و الذین هم عن آیاتنا غافلون یعنی
و آن جماعتی که ایشان از آیات ما غافل اند که مراد از آیات حضرت امیرالمومنین علیه السلام و اسماء صلوات الله علیهم اند و دلیل برین قول امیرالمومنین
علیه السلام است که خدا را آیتی از من بزرگتر نیست و اینها بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است از تفسیر قول حق تعالی و غافل
الآیات و الذین هم عن آیاتنا غافلون یعنی فائده نمی بخشد آیات و نذر یعنی ترسانندگان اند که هر که ای را که ایمان نمی آورند و فرموده که آیات
اند و نذر پیغمبران اند و باز فرموده است برین آیه و الذین هم عن آیاتنا غافلون که فائده می بخشد آیات و نذر یعنی ترسانندگان اند که هر که ای را که ایمان نمی آورند و فرموده که آیات
و تکذیب کردند بآیات ما پس از برای ایشان عذاب است خوار کننده که مراد آن گروهی اند که ایمان نیامده اند بولایت امیرالمومنین علیه السلام
و اسماء علیهم السلام و باز گفته است در تفسیر این آیه سایر یکم آیات فخر و فوניה یعنی بزرگمی بنمایند خدا بشما آیات خود را پس خواهید شناخت
آنها را فرمود که مراد امیرالمومنین علیه السلام و اسماء علیهم السلام اند چون بر میگردد در رحمت و شهنای ایشان پیشناشد ایشان را چون می بینند
روایت کرده است بسند حسن که صحیح از حضرت صادق علیه السلام و در تفسیر این آیه ان نشا نزل علیهم من السماء آیه قطلت اعناقهم
لیها خاضعین یعنی اگر خواهم میفرستیم بر ایشان از آسمان آیتی پس میگردد که و نهامی ایشان برای آن آیت خاضع و ذلیل که مراد
خضوع گردنهای بنی امیه است در وقتیکه صد از آسمان باسم صاحب الامر علیه السلام ظاهر گردد و اینها گفته است در تفسیر قول حق تعالی
و ما یجحد بآیاتنا الا الکافرین یعنی انکار نمیکند آیات ما را مگر کافران که مراد آنست که انکار نمیکند امیرالمومنین علیه السلام را بلکه کافران
و اینها بسند معتبر از حضرت امام موسی علیه السلام و در تفسیر این آیه ذالک بانه کانت نایتهم تساهل بالبینات که مراد به بینات اسماء علیهم السلام اند و گاهی روایت کرده
است از حضرت صادق علیه السلام و در تفسیر این آیه و الذین هم عن آیاتنا غافلون قال الذین لا یرجون لقاءنا ثلث لقرآن خیر هذا و بدله یعنی چون تامل شود در ایشان
آیات ما در حالتیکه بنشیند واضح اند میگویند آنچه عتیکه امید ملاقات ما ندارد یعنی اعتقاد با آخرت ندارند بیا و قرآنی غیر این یا بدل
کن این را حضرت فرمود که یعنی بدل کن علی علیه السلام را گویا مراد این باشد که ایشان میگفتند که قرآنی بیا و که ولایت علی علیه السلام
در آن نباشد یا درین قرآن بجای علی دیگر از او آورده و در احادیث بسیار بروایت ابن ابی سیر و دیگران از حضرت صادق و امام رضا
علیهما السلام وارد شده است در تفسیر این آیه و انه فی امر الکتاب لدنیا لعل حکیم که اکثر مفسران گفته اند که مراد آنست که بتکذیب
قرآن در لوح محفوظ نزد ما محفوظ است از تغییر و بلند مرتبه است در میان کتابهای آسمانی و حکیم است یعنی مشتعل است بر حکمتها و احکام
است و نسخ نمیکرد و بغیر خود فرمودند که مراد آنست که حضرت امیرالمومنین علیه السلام در سوره حمد که ام الکتاب است مذکور است حکیم
و دانا است و این معنی برایین است که صراط المستقیم امیرالمومنین علیه السلام است و راه ولایت و متابعت او چنانچه منقول
است که از حضرت امام رضا علیه السلام پرسیدند که در کجا در ام الکتاب ذکر علی بن ابیطالب علیه السلام شده است فرمود در آیه

المستقیم که علی علیه السلام صراط المستقیم است و در دعای روز غدیر واروده است که شهادت میدهم که علی علیه السلام امام هدایت
کننده است و امیر مومنان است که در ادب کتاب خود ذکر کرده بدستیکه گفته و آنه فاما الكتاب لدینا لعل حکیم فصل پنجم و بیان آنکه برگزیده
بنندگان و آل ابراهیم ائمه علیهم السلام اند و در آن چند آیه است آیه اول آنکه حق تعالی میفرماید ثواب ثنا الكتاب الذین اصطفینا من
عبادنا فمنهم ظالم لنفسه ومنهم مقتصد ومنهم سابق بالخیرات باذن الله ذالک هو الفضل الکبیر
جنات عدن یدخلونها الخ یعنی میراث وادیم کتاب را که قرآن باشد یا توریت یا مطلق کتابهای الهی الذین اصطفینا من
عبادنا و آن کسانی که برگزیدیم از بنندگان بعضی گفته اند که این برگزیده های پیغمبران اند و بعضی گفته اند علمای است محمد صلی الله
وآله وسلم اند و احادیث بسیار خواهد آمد که این مخصوص اهل بیت است و منهم ظالم لنفسه پس بعضی از ایشان ستم کننده
اند و نفسهای خود را اختلاف کرده اند مفسران در مرجع ضمیر هم سید مرتضی رحمه الله و جماعتی از مفسران گفته اند که ضمیر راجع است
بعباد یعنی بعضی از بنندگان ما ستم کننده اند و نفس خود را و بعضی گفته اند که راجع است برگزیدگان و منهم مقتصد و بعضی از
ایشان میماند رواند و منهم سابق بالخیرات باذن الله و بعضی از ایشان پیشی گرفته اند بخیرات و نیکیها بتوفیق خدا ذالک هو الفضل
الکبیر نیست آن فضیلت بزرگ بآن اختلاف کرده اند مفسران در احوال این سه فرق که در آیه مذکور شده بعضی گفته اند همه نجات مییابند
و بعضی گفته اند که آنها که ظالم اند از عذاب الهی نجات نیابند چنانچه قتاده گفته است که ظالم از اصحاب شتمه است و مقتصد از اصحاب
سپمنده است و سابق سابقون مقرب اند جنات عدن یدخلونها بهشتهای عدن و اقامت که ایشان داخل میشوند آنجا و اقلان
کرده اند و آنکه ضمیر فاعل یدخلونها بچه چیز راجع است بعضی گفته اند بهر سه راجع است و هر سه داخل بهشت میشوند و بعضی گفته اند
که راجع است برگزیدگان که فرموده الذین اصطفینا من عبادنا و بعضی گفته اند که راجع است به مقتصد و سابق و ظالم داخل است
و اما احادیث که درین باب واروده است و در معانی الاخبار از حضرت صادق علیه السلام منقول است که ظالم پوسته مبتلاست
شهوات نفس خود میکند و مقتصد و دل خود میگرد و یعنی سعی در تصحیح عقائد خود و دنیا بدو اصلاح نفس خود دست
یا در عبادت و در اغراض دنیوی نیز او منظور دین میباشد و سابق بخیرات گرد و پروردگار خود و میگرد و بعضی از مرادات خود را
شده و بغیر رضای پروردگار خود غرضی نمیدارد و ایضا بسند معتبر از حضرت محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که ظالم از دست
طیبه حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم آنست که حق امام را نداند و مقتصد آنست که امام است امام را اعتقاد کند و حق او را داند
و سابق بخیرات امام است در جمع البیان از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است این مضمون را و در آخر فرمود که همه
ایشان آمرزیده اند جنات عدن یدخلونها یعنی سابق و مقتصد داخل جنات عدن میشوند و ایضا بسند معتبر از حضرت
امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که تفسیر این آیه سوال کردند فرمود که در حق ما اهل بیت نازل شده است ابو حمزه ثمالی گفت
که پرسیدم که ظالم گفته بر خود از شما کیست فرمود که آنست که گناه و ثواب او برابر باشد از اهل بیت یعنی ذریت حضرت رسول صلی الله
علیه و آله و سلم نیست او ظالم گفته است بر نفس خود که تقصیر در عبادت خدا کرده است گفتیم کیست مقتصد از شما فرمود که آنست
که عبادت خدا کند در حال شدت و در جایا در حال غلبه اهل باطل تا وقتیکه مرگ حقیقین یابد و برسد گفتیم سابق بخیرات از شما
فرمود که آنست که مردم را بر آه راست پروردگار امر نماید و مردم را بر نیکیها و طاعت و نهی کند مردم را از بدیها و معاصی و یاد

گردد که گنندگان بنامش در جانب خیمات کنندگان خصمی ننماید و راضی بچشم فاسقان نباشد مگر کسیکه بر نفس خود و دین خود ترسد و یاد
 نیند که با ایشان معاشرت کند و از روی تقیبه بایشان بداند نماید و علی بن ابی اسیم گفته اند از اصطفینا ائمه علیهم السلام اند و ظالم لنفسه
 از آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم خیار نموده که انکار حق امام کند و معتقد آنست که اقرار با نام مندر از آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم و سابق
 بنیات امام است و در احتجاج روایت کرده است که ابوبصیر از حضرت صادق علیه السلام سوال کرد از تفسیر این آیه حضرت فرمود تو چه میگوئی گفت
 من میگویم مخصوص فرزندان فاطمه است حضرت فرمود کسیکه شمشیر بلند کند و مردم را بسوی خود دعوت کند و بسوی خلافت اهل بی نبی
 دعوی امامت کند بخواد از قرآن فاطمه باشد و خواه از غیر ایشان داخل این آیه نیست گفت پس کی داخل است درین آیه فرمود که ظالم
 بر نفس خود آنست که مردم را بسوی خلافت میخواندند بسوی هدایت و معتقد از امامیت آنست که حق امام را بشناسند و سابق بخیر
 امام است و از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که الذین اصطفینا آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم اند و سابق بخیرات امام
 است و از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که این آیه در شان ما نازل شده است و سابق بخیرات امام است و بسند دیگر از آنجا
 روایت کرده است که سابق بخیرات امام است و این آیه در شان علی و فاطمه صلوات الله علیهما نازل شده است و در کشف الغمیه از آنجا
 حمیری روایت کرده است که ابوباشم جعفری گفت سوال کردم از حضرت امام حسن عسکری علیه السلام از تفسیر این آیه فرمود که سب از آل
 محمد صلی الله علیه و آله و سلم اند و ظالم لنفسه آنست که اقرار با نام نمیکند ابوباشم گفت پس آب از دیدن بر خیت و در خاطر خود گذرانیدم
 که این چه بزرگی است که خدا بآل محمد صلی الله علیه و آله و سلم داده است حضرت با عجز دانست که این معنی در خاطر من خطور کرده است پس
 نظر کرد بسوی من و فرمود که امر با ماست عظمت و مرتبه امام بزرگتر است از آنچه در خاطر گذرانیدی از عظمت شان آل محمد صلی الله علیه
 و آله و سلم پس حمد کن خدا را که ترا متمسک بجبل ایشان گردانیده است و معتقد بامامت ایشان کرده است ترا در فرد قیامت بنام
 ایشان خواهند طلبید و در وقتیکه هر گرهی را بنام ایشان بخواهند پس شاد باش ای ابوباشم که تو بزرگ بختی و در جمع البیان از ابوالفضل
 روایت کرده است که گفت از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شنیدم که در تفسیر این آیه میفرمود که سابق داخل بهشت میشود و حساب
 و معتقد را حساب میکنند حساب آسمان و ظالم کنند بر نفس خود و درستی طویل و مقام حساب او را حساب میکنند پس داخل
 بهشت میشود پس ایشان اند که میگویند الحجل لله الذی اذهب عنا الحزن یعنی سپاس خداوند را منتر است که از ما بزرگ
 کرد ترس اند و بدی عاقبت را و از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که ظالم کنند بر خود از آنست که عمل شائسته کنند و عمل
 دیگر کنند و شائسته و معتقد عبادت کنند ایست که سعی بسیار در عبادت کند و سابق بخیرات علی و حسن و حسین علیهم السلام است
 و بر که شهید گشته شود از آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم و سید بن طاووس در کتاب سعد السعود از تفسیر محمد بن عباس روایت کرده است
 و صاحب تاویل الآیات الباهره نیز از روایت کرده است بسند از ابی اسحق بیسی که گفت بحج رفتم محمد بن علی را ملاقات کردم یعنی
 ابن الحنفیه پس از تفسیر این آیه پرسیدم او گفت قوم تو در تفسیر این آیه چه میگویند و مرا از قوم او اهل کوفه اند گفتم که میگویند فراد
 شیعیان اند فرمود پس چرا می ترسند هر گاه از اهل بهشت اند گفتم پس تو چکار نه میگوئی فدای من تو شوم فرمود که این مخصوص ما
 امامیت است ای ابواسحق اما سابق بخیرات پس علی بن ابی طالب علیه السلام و حسن و حسین علیهم السلام اند و هر امانی از
 و در بعضی از نسخ هر شهید معنی از ما و معتقد آنست که روزی روزی میدارد و شبها بعبادت می ایستد و اما ظالم بر خود درو است

و حق تو به کاران نازل شده است و در بعضی از روایات آنچه در سر امر مردم است و او آخر زید است ای ابو اسحق بسبب این که میگوید و انما یستقیم
 شمار و باینکه شاید بند ذلت از گردنهای شما و برامی آنرا و خدا گنا بان شمارا و او میگوید قرصها و شمارا و باینکه افتتاح میکند خلافت و است
 را و با ختم میکند نه بشما و ما بنیم غار شما و پناه شما تا خدا صاحب کشف و ما بنیم گشتی نجات شما تا گشتی نوح و ما بنیم و کاف و حله شما تا خدا باین
 حطه بنی اسرائیل و سید رحمة الله فرموده است که محمد بن العیاش تا و یل این آیه را باین وجه به نسبت طریق روایت کرده است باین
 زیادتی و نقصان و فراتر بن ابراهیم تیر روایت کرده است باینکه تافقی در کتاب تا و یل الآیات الباهرة از تفسیر محمد بن العیاش بن عیسی معتبر از سواد
 بن کلب روایت کرده است که از حضرت امام محمد باقر علیه السلام سوال کردم از تفسیر این آیه حضرت فرمود که ظالم لنفسه آنست که امام را نشناخت
 گفتیم پس مقتصد کیست گفت آنست که امام را نشناسد گفتیم پس سابق بخیرات کیست گفت ایس امام است گفتیم که پس از برای شیعیان شما
 چیست گفت گنا بان ایشان آذر زیده میشود و قرصهای ایشان داده میشود و ما بنیم باب حطه ایشان و با آخر زیده میشود و گنا بان ایشان
 و اینها بسند معتبر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که الذین اصطفینا آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم اند که برگزیده
 خدا اند و ظلم کننده بر نفس خود و مالک است و مقتصد صالحان اند و سابق بخیرات علی بن ابراهیم علیه السلام است خداوند عالمیان میفرماید
 ذلک هو الفضل الکبیر یعنی قرآن جنات عدن را بدو و ما بنیم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم داخل میشوند و در قرصهای بهشتیهای
 که هر قصری از یکدانه مراد است که در آن شگاف و وصلی نیست اگر جمع شوند از اهل اسلام در آن قصر گنجایش همه داشته باشد و در آن قصر
 قبه با از بر جبهه بوده باشد و در بر قبه و درگاه بوده باشد هر درگاهی طولش دوازده میل بوده باشد که چهار فرسخ است پس بعد از آن خدا
 میگوید که ایشان چون داخل بهشت میشوند گنیزند و سپاس خداوندی را از است که از ما برداشت خزان را حضرت فرمود که خزان آن چیز است
 که در دنیا با ایشان رسیده از ترس شده و سختیها مترجم گوید که حاصل این احادیث یکی از دو وجه بر میگردد اول آنکه خصم را راجع
 است با اهل بیت علیهم السلام و سایر ذریه طیبه بوده باشد و ظالم فاسق ایشان باشد و مقتصد صالح ایشان باشد و سابق بخیرات
 امام باشد و بنا بر این درین قسمت داخل نخواهد بود کسی که دعوی امامت بنا حق بکند یا از جهت دیگر عقایدش درست نباشد و دوم
 آنکه ظالم کسی باشد که اعتقادش درست نباشد و امری که منافی ایمان باشد از حد و نشود پس ضمیر بدو و ما بنیم راجع بمقتصد و سابق
 خواهد بود و و ظالم میتواند بود که هر دو مراد باشد بحسب طهر و لطف آیه یا بطول مختلفه و بر هر تقدیر مراد اصطفا آن خواهد بود که حق تعالی
 این ذریه طیبه را برگزیده است باینکه در میان ایشان او صیاد ائمه قرار داده آنکه هر یک از ایشان را علم کتاب داده و این شرفی است
 از برای همه اگر ضایع نکنند آیه دوم ان الله اصطفی ادم و نوحا و آل ابراهیم و آل عمران علما العالمین ذریه بعضیها من
 بعض و الله سمیع علیم یعنی بدینستیکه حضرت عزت تعالی شان را برگزیده برای نبوت و امامت و خلافت آدم و نوح و آل ابراهیم را
 که اولاد او اند و رسول خود و ائمه هدای علیهم السلام نیز در ایشان داخل اند و آل عمران را خداوند است که کیستند بعضی گفته اند مراد
 موسی و هارون و ایشان اند زیرا که موسی و هارون پسرای عمران اند و بعضی گفته اند که مریم و عیسی مراد اند زیرا که
 مریم دختر عمران بود و شیخ طبرسی گفته است که در قرائت اهل بیت چنین است و آل محمد علی العالمین و از ائمه علیهم السلام
 منقول است که آل ابراهیم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم است و اینها گفته است طبرسی که واجب است که آنجا عتیقه حق تعالی ایشان
 برگزیده است مظهر و معصوم و منزه باشد از قباحت زیرا که خدا اختیار نمیکند و برگزینند مگر کسی را که چنین باشد و ظاهرش را

بانگش باشد و در این وقت که در این دنیا بود که مستعصوم باشد از آل ابراهیم و آل عمران و آل نوح و آل
 و آل ابراهیم باشد و در این وقت که در این دنیا بود که مستعصوم باشد از آل ابراهیم و آل عمران و آل نوح و آل
 از وی و یا از سر که گویند زیرا که قدرت آدم از پیش فریت نوح پس فریت ابراهیم چنانچه از حضرت صادق علیه السلام منقول است
 که فرموده است که آنکه که از ایشان را برگزیده است یعنی از نسل بعضی از ایشان شد که از طبرسی و علی بن ابراهیم در تفسیر گفته اند
 موسی خرم فرمود که آنکه چنین نازل شده است و آل ابراهیم و آل عمران و آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم را از آل
 انما ختمه و تشریف عیسی در جمیع اینهاست و در این روایت آمده است که گفت شنیدم از حضرت صادق علیه السلام
 که این چنین است و این را از آل الله اصطفا آدم و نوح و آل ابراهیم و آل عمران و آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم را از
 قرآن انما ختمه و گفت چنین نازل شده است در کتاب تاویل الآیات از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم
 علیه و آله و سلم فرمود که چیست حال جماعتی که چون آل ابراهیم و آل عمران را یاد میکنند بشا و میشوند و چون آل محمد را یاد میکنند بشا
 ایشان منتقبض میگردد و میگردد و میگردد بآن خداوند که جان محمد صلی الله علیه و آله و سلم در دست قدرت اوست که اگر یکی از ایشان
 بقیامت براید با عرض بخت از پیش از قبول نه کند تا ولایت من و ولایت علی بن ابراهیم و آل عمران را یاد و ولایت روایت کرده است
 از ابن عباس که گفته است که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام و گفتن امی ابو الحسن خبر دهد مرا آنچه وصیت کرد بسوی تو رسول خدا
 صلی الله علیه و آله و سلم گفت خبر میدهم شما را بدو شد که حضرت غریر از برای شما دین حق را پسندید آنرا از برای شما و تمام کرد
 نعمت خود را بر شما و شما را بر او و دید بآن نعمت و اهل آن بودید و بدو شد که حق تعالی وحی کرد بسوی پیغمبرش که وصیت کند بسوی من پس
 حضرت فرمود که یا علی حفظ کن و نصیحت مرا و رعایت کن امان مرا و وفا کن بعهد من و بوعدهای من و او را که حق تعالی او را احسان سفت مای
 مرا و دعوت کن مردم را بسوی ملت من زیرا که حق تعالی برگزید مرا پسندید مرا پس بخواهرم آمد و عاصی برادر من گفت خداوند را بگردان
 از برای من و زبیری از اهل من چنانچه بگردان را از برای موسی قرار ددی پس حق تعالی وحی کرد بسوی من که علی وزیر است
 و یا و رتبت و خلیفه هست بعد از تو یا علی تو از امانان بدایتی و اولاد تو از تو اند پس شما کشانندگان اید بسوی هدایت و تقوی و در
 که من اصل آنم و شما شاخها و فرع اید هر که بآن درخت چنگ زند پس تحقیق که نجات یافته است و هر که از آن تخلف نماید پس بدو
 گردیده است و در درکات ضلالت فرو رفته است و شما یار آنرا که حق تعالی واجب گردانیده است مودت و محبت شما و از برای اوست
 شما را و شما یار آنرا که خدا ایشان را در کتابش یاد کرده و وصفت کرده است ایشان را از برای من و گاش پس فرموده است
 ان الله اصطفا آدم و نوح و آل ابراهیم و آل عمران علی العالمین خیرة بعضها من بعض و الله سمیع علیم پس شما
 برگزیده خدا اید از آدم و نوح و آل ابراهیم و آل عمران و بهترین قبیله و شریف اید از اسمعیل و عترة هدایت کننده اید از محمد و عیسی
 از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است در تفسیر ان الله اصطفا تا ذریة بعضها من بعض فرمود که از آن فریت که
 و بقیة آن عترتم و پسند دیگر روایت کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که روح و راحت و حریت نصرت و آسایش
 و تو نگرانی و خوشنودی و غلبه بر عادی و قرب خدا و محبت از جانب حق تعالی و از جانب رسول صلی الله علیه و آله و سلم و از برای
 کسی است که علی علیه السلام را دوست دارد و پیروی کند او و بعد از او را بر من واجب و لازم است که ایشان را داخل گردانم در

شفاعت خود و پروردگار من لازم است که شفاعت و در حق ایشان قبول کند زیرا که ایشان تبع من اند و هر که متابعت من نماید از من است مثل ابراهیم
 جاری شده است در من که ابراهیم گفت من تبع من فانه من زیرا که ابراهیم از من است و من از دین من است و دین من دین است
 دین من دین است و سنت من سنت است و فضیلت من فضیلت است و من از و افضل و این
 تصدیق گفته پروردگار من است که فرموده ذریعة بعضی من بعضی و الله معهم علیم و این بطریق در کتاب حمزه از تفسیر شریف
 روایت کرده است از ابی و اهل که گفت خوانند و در مصحف عبدالمعین مسعودات الله اصطفی آدم و نوحا و آل ابراهیم و آل
 محمد علی العالمین آیه سوم قول تعالی است الحمد لله و سلامه علی عباده الذین اصطفی یعنی پیاس مخصوص خداوند
 عالمیان است و سلام خدا بر بندگان او که برگزیده است ایشان را علی بن ابراهیم گفته است که بندگان برگزیده آل محمد صلی الله
 علیه و آله و سلم اند آیه چهارم مرتباً است گفت من ذریعتی تا آخر آیات در وقتیکه حضرت ابراهیم علیه السلام استعیل با جود را با هم
 الهی در نزد مکمل گفت ای پروردگار ما بر سببیکه من ساکن گردانیدم بعضی از ذریت و فرزندان خود را با خود غیر ذریعتی
 در وادی که آنجا زراعت نمیشود و قابل زراعت نیست چون از سنگ است عند بیتک اللهم فتر دخانه لک که محرم و مکرم بوده است پیش
 ربنا ليقوموا الصلوة ای پروردگار ما از برای آنکه نماز را بر پا دارند فاجعل افئدة من الناس تهووا الیه و پس بگردان آنها
 چند از مردم را که معرفت کنند مجود و شوق بسوی ایشان یار دوست و مشتاق ایشان باشند و از رفیقهم من الثمرات و در
 کتب ایشان از میوه با عالمه لشکر و شاید که ایشان شکر کنندگان باشند این نعمتها را عیاشی و این شهر آشوب از حضرت امام
 محمد باقر علیه السلام روایت کرده اند که ما یحیی بقیة آن عترت و در تفسیر فرات ابن ابراهیم از ابن عباس روایت کرده است که رسول
 صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که مرا از افئدة من الناس و لها می شنیدند و معرفت بینایند بسوی محبت و دوستی
 دیگر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که حق تعالی فرمود فاجعل افئدة من الناس تهووا الیه که ضمیر راجع
 بذریت باشد و فرمود الیه که ضمیر راجع بخانه نکه باشد پس شما گمان میکنید که خدا بر شما واجب گردانیده است آمدن بسوی شما
 دوست مالیدن بسوی ایشان را و واجب نه گردانیده است بر شما آمدن بسوی ما را و سوال کردن مسائل از ما و محبت ما و اهل بیت را
 و الله که بر شما واجب نه گردانیده است غیر دین ما آیه پنجم اولی الناس للذین اتبعوه و هذا النبی و الذین امنوا و الله ولی
 المؤمنین یعنی من و از ترین مردمان بانتساب حضرت ابراهیم علیه السلام آنجا عتی اند که پیروی او کردند و این پیغمبر و آنجا که ایمان آورده
 با و و خادای و با و مومنان است در کافی بسند معتبر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که مراد بآنجا که ایمان آورده
 اند ائمه علیهم السلام و اتباع ایشان اند و در مجمع البیان از عزم بن نیرید روایت کرده است که حضرت صادق علیه السلام فرمود که شما
 و اند از آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم آید گفتم از خودشان گفت بلی و الله از خودشان سه مرتبه فرمود پس نظر کرد بسوی من و
 نظر کرد بسوی او پس فرمود که ای عمر حق تعالی در کتابش میفرماید اولی الناس تا آخر این آیه که در کتب و کتب ایشان
 الله علیهم من الذین من ذریة آدم و من حملنا مع نوح و من ذریة ابراهیم و اسرئیل و من هدینا و اولی
 اولی علیهم آیات الرحمن و اسجدوا لی کل جمیعا و بیجا ترجمه ظاهر نقشش آنست که ایشان آنجا عتی اند که انعام کرده است خدا
 بر ایشان از پیغمبران از فرزندان آدم از آن جماعت که ایشان را برگزیدیم یا نوح در کشتی و از ذریت ابراهیم و اسرئیل که یعقوب

است از اجتماع که ایشان اهل بیت کریم و برگزیده ایم که وحی هستند که برگاه خوانده میشود بر ایشان آیات خداوند رحمن بر زمین می افتد و چون که در کتب
و گریه کنندگان محمد بن العباس را روایت کرده است بسند معتبر از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام که از آنحضرت پرسیدند از تفسیر این آیه که فرمود
که ما یم خیریت ابراهیم و ما یم آئنها که بانوح و کشتی ما و ابراهیم و یاقیم برگزیده خدا و اما قول حق تعالی و من هدینا و اجبتینا پس ایشان بخوانند
که شیعیان مانند که خدا هدایت کرده است ایشان را بسوی مودت و محبت ما و انقیاد کرده است ایشان را از برای دین پس بدین لازم می آید که در تفسیر این آیه
و در حدیث کرده است حقیقتا ایشان را بعبادت و خشوع و رقت قلب با آنکه فرموده است اذا تلک علیهم تا یکبار متبرحم گوید که تفسیری که حضرت
فرموده یعنی بر آنست که و من هدینا جمله مستانفه باشد چنانکه جمعی از مفسران گفته اند آیه هفتم و لقد اخترناهم علی علم علی العالمین
یعنی برگزیدیم ایشان را دانسته بر عالمیان در تفسیر محمد بن العباس بسند معتبر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است در تفسیر این آیه
که یعنی امامان را تفضیل دادیم بر غیر ایشان متبرحم گوید که اگر چه ظاهر آیه آنست که ضمیر راجع بحضرت موسی علیه السلام و قوم
او بوده باشد اما چون حکم نبی اسرائیل این است متشابه است و بجای پیغمبران که در امت موسی بودند که خلفای او بودند و درین است
آنکه قائم مقام حضرت رسول اند و افضل اند از سایر امت فضل ششم در بیان وجوب مودت و محبت اهل بیت علیهم السلام است و آنکه
مودت ایشان فردر نکالت حق تعالی میفرماید و لقد ارسلنا رسلنا من قبلك وجعلنا لهم انوارا و ذریة و میفرماید
قل لا استلکم علیه اجوا الا المودة فی القرب و من یقترف حسنة نزد له فیها حسنات الله غفور شکور شیخ طبرسی
در تفسیر این آیه اولی روایت کرده است از ابن عباس که کافران سرزنش کردند حضرت رسول صلی الله علیه و سلم را ببلایا
ترویج کردند زنانه و گفتند اگر پیغمبر بود و بر آئینه مشغول میکرد و او را پیغمبری از خواستین زنان پس این آیه نازل شد و
روایت کرده اند از حضرت صادق علیه السلام که این آیه را خوانند پس اشاره نمود بسینه خود و گفت ما یم خیرا سوگند فریت رسول خدا
صلی الله علیه و سلم و در تفسیر این آیه دوم گفته است که اختلاف کرده اند در معنی صدر آیه بر چند قول اول آنکه سوال نمی کنیم
تسلیم رسالت فردی ما دوستی و محبت کردند در چیزیکه موجب قرب الهی باشد دوم آنکه مراد آن باشد که ما آنکه دوست داریم در قرابتی که با
شما داریم دوم آنکه میخواهیم از شما بر رسالت فردی ما آنکه دوست داریم بخویشان و عترت را و حفظ نماید حرمت مراد ایشان و این معنی
منقولست از علی بن الحسین و سعید بن جبیر و عمر بن شعیب و امام محمد باقر و امام جعفر صادق و جماعتی و در شواهد التشریح روایت
نموده است از ابن عباس که چون این آیه نازل شد صحابه گفتند یا رسول الله کیستند آن جماعت که ما را امر کرده اند بدوستی
ایشان حضرت فرمود که علی و فاطمه و فرزندان ایشان و اینها از ابوامامه بابلی روایت کرده است که رسول خدا گفت که حضرت غوث خلق
کرده پیغمبر از درخت های متفرق و مخلوق شدیم من و علی از یک رخت پس من اصل آن درختم و علی فرع آنست و حسن و حسین
میوه های آنند و شیعیان ما برگزیده ایم پس هر که بشاخی از شاخهای آن کجپس نجات می یابد و هر که میل کند از آن فرو میرود و در
درکات عذاب الهی و اگر نهد عبادت کند خدا را در میان صفا و موده هزار سال تا آنکه تندر مشک پوشیده شود پس درینا بد محبت ما را
خدا و اسرنگون در آتش جهنم اندازد و پس این آیه را خواند قل لا استلکم علیه اجوا الا المودة فی القرب و فرادان از حضرت امیرالمؤمنین
روایت نموده است که در سرهای حم در شان مودت ما آیه هست که حفظ نمیکند مودت ما را اگر بر مونی پس این آیه را خواند پس شیخ طبرسی
گفته است که بر هر تقدیر درین مودت دو قول است اول آنکه استثناء منقطع است زیرا که این مودت بسبب اسلام واجب است

پس فردی نمیگویم فردی مگر بدو است که باین مرد راضی شدم و این نفعش شما
 بر میگردد پس گویا فردی سوال نموده ام و ابو حمزه شمالی در تفسیرش از ابن عباس که رسول خدا چون بیدیه تشریف
 آورد مستحکم شد اسلام و انصار در میان خود گفتند که میرویم بخدمت آنحضرت و عرض میکنیم که خبر جبار بر تو وارد میشود و اینک مالک
 ما از تست هر حکم که میخواهی در آنها بکن بی آنکه حرجی بر تو باشد یا حرام باشد بر تو چون این را عرض کردند این آیه نازل شد قل لا
 استلکم علیه اجر الا المودة و الفلح پس آیه را بر ایشان خواند و فرمود که باید خوششان مرادوست و درید بعد از من پس از خدمت
 آنحضرت بیرون آمدند انقیاد کنندگان فرموده آنحضرت را پس منافقان گفتند که محمد این را در همین مجلس اقرار کرد میخواهد ما را دلیل خویشان
 خود گرداند بعد از خود پس این آیه نازل شد افتخروا علی الله کذا بالیس فرستاد بسوی ایشان پس آیه را بر ایشان خواند پس گریستند
 و فرمود این آیه بر ایشان دشوار آمد پس این آیه نازل شد هو الذی یقبل التوبة عن عباده یعنی او است خداوندیکه قبول میکند
 توبه را از بندگان پس از عقب ایشان فرستاد و ایشان را بشارت داد و فرمود و یستحب الذین امنوا یعنی مستحب است که بندگان خدا را
 آنها را که ایمان آورده اند یا ثواب میدهند ایشان را یا ایشان اجابت میکنند دعوت خدا را پس گفت مراد آن جماعت از که اول انقیاد کردند
 فرموده خدا و من یقتف حنة نردله فیها حسنا یعنی هر که طاعتی بکند زیاد میکند برای او و برین طاعت نیکی را یا آنکه ثواب برای او
 نیکی دادم یا مضا عاف میگردد و اینم ثواب او را ابو حمزه شمالی از سیدی روایت کرده است که اقرار حنة دوستی آل محمد است در حدیث صحیح
 روایت شده است از حضرت امام حسن مجتبی که خطبه برای مردم خواند و در خطبه فرمود که من از اهل بیتی هستم که خدا فرض گردانیده است
 مودت ایشان را بر هر مسلمانی پس گفته است قل لا استلکم علیه اجر الا المودة و الفلح و من یقتف حنة نردله فیها حسنا و این
 حنة دوستی با اهل بیت است و از حضرت صادق منقول است که این آیه نازل شده است در شان اهل بیت که اصحاب عبا هم تا اینجا
 کلام طبری بود و علامه علی قدس اندر سره در کشف الحق گفته است که روایت کرده اند سنیمان در صحیح بخاری و مسلم و احمد بن حنبل و مرسل
 خود و ثعلبی در تفسیر خود که چون این آیه نازل شد صحابه گفتند یا رسول الله کیستند قریبت تو که خدا واجب گردانیده است مودت ایشان را و فرمود
 که علی و فاطمه و فرزندان ایشان مودت مستانم و خوب اطاعت است و این روایت را بیضاوی نیز در تفسیرش روایت
 نموده و فخر رازی که از معظم علمای ایشان است در تفسیر کبیر خود روایت نموده از ابن عباس که رسول خدا چون بیدیه آمد خبر جبار بر
 وارد میشد حقوق بر او لازم میشد بسبب بسیار آمدن عرب و غیر آن و وسعت مالی در دست او نبود انصار یکدیگر گفتند که خدا شمار آنها
 کرد و بدست این مرد و او خواهر زاده شما است و نازل شده است بر شما در شهر شما پس از برای او جمع کنید قدری از اموال خود پس
 قدری از اموال خود جمع نمودند و بخدمت آنحضرت آوردند حضرت قبول نفرمود و رد کرد و بر ایشان این آیه نازل شد قل لا استلکم
 علیه اجر الا المودة و الفلح یعنی برای آن آوردن شما فردی نمیخواهم مگر آنکه دوست دارید اقارب و خویشان مرا پس تحریرین و نیز
 کرد ایشان را بر مودت اقارب خود پس نقل نموده است از صاحب کشف که در روایت کرده است از حضرت رسول که هر که بمیرد بر محبت آل
 محمد شحید مرده است و هر که بر محبت آل محمد بمیرد توبه کرده است و هر که بر محبت آل محمد بمیرد با ایمان کامل مرده است و هر که بر محبت آل محمد بمیرد
 بشارت دهنده و ملکات به بهشت پس بشارت میدهند او را و انکه و منکر به بهشت و هر که بمیرد بر محبت آل محمد او را از فاف کنند بسوی بهشت
 چنانچه زفاف میکنند و در آنجا نشوهرش و هر که بر محبت آل محمد بمیرد بر سنت و جماعت مرده است و هر که بر بغض و عداوت آل محمد

برید که فرموده است و هر که بر بغض آل محمد برسد بوی بهشت را نشنود و فخر رازی گفته است اینست آنچه صاحب کشف روایت نموده است و من
میگویم آل محمد آنجا هستند اند که در ایشان آنحضرت آنکه در راجع میشود و هر که برگردد در ایشان آنحضرت آنکه در راجع میشود و هر که برگردد در ایشان آنحضرت آنکه در راجع میشود
فاطمه علی حسن حسین تعلیق میان ایشان میان رسول خدا و ترین تعلقات بود و این نیز بابت معلوم متواتر است پس میباید که ایشان آل باشند و اینها
اختلاف کرده اند مردم در آل بعضی گفته اند خویشانند و بعضی گفته اند است آنحضرت اند پس اگر حلی بنخویشان کنیم ایشان آنکه در راجع
کنیم برستی که قبول دعوت آنحضرت کرده اند باز ایشان آنکه پس ایشان بر بر تقیر آنکه و اما غیر ایشان پس خلافت نیست پس هر تقدیر
ایشان آل محمد اند و روایت نموده است صاحب کشف که چون این آیه نازل شد گفتند یا رسول الله کیست قرابت تو آن قرابتی که
واجب است بر ما مودت ایشان حضرت فرمود که علی و فاطمه و دو پسیر ایشان پس ثابت شد که این چهار نفر قارب پیغمبر اند و هر گاه این
ثابت شد واجب است که ایشان مخصوص باشند بزیادت تعظیم و دلالت میکنند بر اختصاص ایشان بزیادت تعظیم و تکریم چند وجه اول
قول حضرت غرث الا الودعة فی القبر چنانچه گذشت دوم چون ثابت شده است که حضرت رسول حضرت فاطمه بسیار دوست میداشت
فرمود فاطمة بضعة منی یؤذنی ما یؤذنها و ثابت شده است بمقل متواتر از پیغمبر که او دوست میداشت علی و حسن و حسین را و هر گاه
این ثابت شد بر همه است مثل آن واجب است دلیل قول حق تعالی فاتبعوا حکم الله تعالی یعنی پس متابعت کنید حضرت رسول را شایسته
فلاح و رستگاری میباشد و فرموده است فیلحمذکر الذین یمثلون عن احد یعنی یا بد خداوند آنها که مخالفت میکنند از هر خدا از آنکه
ایشان برسد فتنه یا عذاب الیمی و فرموده است که قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحبکم الله بگوید یا محمد یا ایشان که اگر دوست دارید
خدا را پس متابعت کنید مرا تا خدا شما را دوست دارد و باز فرموده است لقد کان لکم فی سبیل الله اسوة حسنة یعنی تحقیق که بود شما را
در رسول خدا اقتداء و متابعت کنید و سوم آنکه دعا کردن از برای آل آنحضرت منسب عظیمی است و لهذا این دعا را خاتمه تشنه قرار دادند
در همه نمازها که میگویند اللهم صل علی محمد و آل محمد و این تعظیم در غیر آل بعضی نیامده پس اینها همه دلالت میکنند بر آنکه محبت آل
محمد واجب است پس شعری چنین را ز شافعی نقل نموده است از جمله نیست آنکه آن صاحب آل محمد فلیشهد الثقلان
رافض یعنی اگر دوستی آل محمد رفض است پس گواه باشد آنس و چون که من رافضی تمام شد کلام فخر رازی و صاحب کشف زیاده آنکه
رازی از آن نقل کرده و روایت نموده است از حضرت امیر المؤمنین که شکایت کردم بسوی رسول خدا حسد بردن مردم را بر من حضرت
فرمود که آیا راضی نیستی که چهارم چهار نفر باشی اول آنکه کسی که داخل بهشت میشود منم و تو و حسن و حسین و زنان ما از جانب راست
و چپ ما و فرزندان ما از عقب زنان ما و حضرت رسول روایت کرده است که حرام است بهشت بر کسی که ظلم کند یا بیهیت مرا و از آنکه در
وزن عمرت من و هر که احسان کند بسوی یکی از فرزندان عبدالمطلب و او جز اندکها و از برای آن احسان من جز امید هم او را بر آن جهان
از حضرت امام محمد باقر علیه السلام این آیه قل لا اله الا الله من خیر فهو خیر لکم فرمود که رسول خدا از قومش سوال کرد که قارب او را دوست
دارند و از آن سرانند با ایشان پس این آیه نازل شد که آن فردیکه سوال کرده ام از شما ثوابش و منفعتش شما عائد میشود و در کافی
و مناقب ابن شهر آشوب و قرب الاسناد و مختصا بسندهای صحیح روایت کرده اند که حضرت صادق از مومن الطاق پرسید که
بصورتی گفت بلی فرمود و برعت مردم را در امر تشیع و دخول ایشان در دین حق چگونه دیدم گفت والله که بسیار کم است بعضی
از ایشان میل کردند اما بسیار کم فرمود که بر تو باد یحییانان که بهر چیزی مسازعت ایشان بیشتر است از پیران پس فرمود چه میگویند

اهل بصره و دین آیه قل لا اسئلكم علیه اجرا الا المودة فی القربی گفت فدای تو شوم میگویند این آیه از برای خویشان حضرت رسول است
 و از برای اهل بیت او فرمود که نازل نشده است مگر در شان ما اهل بیت حسن و حسین و علی و فاطمه که اصحاب عجباند و در قرب
 و اختصاص بسند برای معتبر از حضرت صادق روایت کرده اند که چون آیه قل لا اسئلكم تا آخر آیه بر رسول خدا نازل شد آنحضرت و میان
 ایشان ایستاد و فرمود و ایها الناس بدستی که حق تعالی واجب نموده است از برای من بر شما فرضی آیا ادا می کنید آنرا هیچک از ایشان
 جواب نگفتند پس حضرت برگشت و روز دیگر آمد و ایستاد و همان سخن را اعاده کرد و جواب نگفتند در روز سوم نیز چنین کرد و هیچک از آنها جواب
 نگفتند پس حضرت فرمود که از طلا و نقره نیست و خورون و آشامیدن نیست ایشان گفتند پس بگو فرمود که حق تعالی این آیه را فرستاده
 است گفتند اگر این است قبول داریم و ادای آن میکنیم و مودت اهل بیت ترا بر خود واجب میگردد اینم پس حضرت صادق فرمود که بخدا
 سوگند که وفا باین عهد نکرده مگر سفت نقر سلمان و ابوذر و عمار و مقداد بن الاسود و کندی و جابر بن عبد الله انصاری و شبیب آزاد
 کرده رسول خدا و زید بن ارقم و علی بن ابراهیم در تفسیر بسند کا الصبح از حضرت امام محمد باقر روایت کرده است و تفسیر الا المودة فی
 القربی یعنی و اهل بیت آنحضرت و فرمود که انصار آمدند بسوی رسول خدا و گفتند که ما پناه دادیم ترا و یاری کردیم ترا پس بگویم قدری از
 اموال ما را در استعانت شما بر خرجهای که بر تو وارد میشود پس حق تعالی فرستاد که قل لا اسئلكم علیه اجرا الا المودة فی القربی یعنی
 سوال میکنیم از شما و بر پیغمبری الا المودة فی القربی یعنی مگر مودت در اهل بیت آنحضرت پس فرمود که منی منی که شخصی دوستی دارد و دوست
 نفس آن دوست عداوتی و کینه بر اهل بیت او هست پس آن شخص سینه اش صاف نیماشد با آن دوست پس خواست
 که در نفس حضرت رسول خدشه از آتش نباشد پس واجب گردانید مودت خویشان و اهل بیت او را اگر قبول کنند امر و بی
 را و اگر ترک نمایند امر و اجبی را ترک کرده اند پس چون آیه را حضرت بر صحابه خواند و از مجالس آنحضرت بیرون رفتند بعضی از آنها
 گفتند که ما اموال خود را بر او عرض کردیم و گفت بعد از من قتال کنید از جانب اهل بیت من و طائفه گفتند این را آنحضرت از پیش
 خود گفت و انکار کردند و در این خدا فرستاد ادر یقولون افترا علی الله کن بالیقین بلکه آیا ایشان میگویند اقرار بسته است بر
 خدا بدو پس خدا فرمود فان یبشایتم علی قلوبک یعنی اگر خواهی بر خدا اقرار کنی خدا میتواند محضر زنده بر دل تو که توانی آن اقرار را اقا
 کنی و میجو الله الباطل فرمود که یعنی خدا باطل میگردد و بر طرف میکند باطل را و یحق الحق بکلماته یعنی ثوابت میگردد و اند حق را بکلمات
 خود حضرت فرمود یعنی بائمه و قائم آل محمد و استجیب الذین امنوا حضرت فرمود آنجا که تصدیق کردند و گفتند گفته گفته رسول خدا
 است و من یقترب حسنة فرمود که حسنة اقرار با ما است اهل بیت است و احسان کردن با ایشان و نیکی و صفا ایشان نزد له فیها
 حسنا یعنی مکافات میدهم ایشان را با احسان و در بصائر بسند معتبر از حضرت باقر روایت کرده است و تفسیر این آیه که والد و اب
 است از جانب خدا بر بندگان از برای محمد و اهل بیت او و بر وایت محاسن از آنحضرت فرمود که قربی ایتمه اند که صدق بر ایشان
 حلال نیست و آینه را وایت نموده که حضرت صادق از ابو جعفر احوال پرسید که چه میگویند علمای عامه که نزد شما آیند و تفسیر این
 آیه گفت حسن بصری میگفته است که مراد تمام خویشان آنحضرت است از عرب حضرت فرمود که جماعتی از قریش که نزد ما میباشند
 میگویند از برای ما و شما است همه پس میگویم با ایشان که مرا خبر دهید از رسول خدا هر گاه شدتی عارض میشد کی را مخصوص
 بآن میکرد و این در وقتیکه ملا عننه بانصاری بخوان کرد و دوست علی و فاطمه و حسن و حسین را گرفت و ایشان را در عرصه نفرین در آورد

و در روز باری که کسی را که بپای فرستاده و حلی بود و حمزه و حمیده بن حارث بودند پس شیرین برای شما قرار داده و تلخ را مخصوص اگر دانید
و در تفسیر فرات است معتبر از حضرت امام محمد باقر روایت نموده که فرمود ما یم دختی که اصلش پیغمبر و فرزند علی است و شاخهایش فاطمه و
میوه اش حسن و حسین است و ما یم دخت پیغمبری و خانه رحمت و کلید حکمت و معدن علم و مونس رسالت و محل آمد و شد ملائکه و منزه
اسرار الهی و ودیعه و امانتی که عرض کردند بر آسمانها و زمین و کوهها و ما یم حرم بزرگ خدا و بیت الله العتیق و نردماست علم مرگ
مردم و بلاهای آنها و قنایهای خدا و وصایای پیغمبران و فصل خطاب بر آنکه حق از باطل میدانیم که کی بر اسلام متولد شده و نسبها
عرب را بد رستی که از نژاد نوری بودند و در عرش پروردگار پس امر کرد ایشان را که تزیین کنند خدا را پس اهل آسمانها به تزیین ایشان تشریف خدا
کردند و ایشانند صافون و مسجون که خدا در قرآن فرموده هر که بعد ایشان و فاکند بعد خدا وفا کرده است و هر که حق ایشان را بشناسد
حق خدا را شناخته است و هر که انکار حق ایشان کند انکار حق خدا کرده ایشانند و ایان امر خدا و خازنان وحی خدا و ارثان کتاب خدا
و ایشانند اهل بیت پیغمبری و عترت رسول خدا و ایشانند که انس میگیرند ببال زدن ملائکه و ایشانند آنخا که خدا داده است جبرئیل ایشان را
با مر خدا و ایشانند خانه آبادی که خدا ایشان را گرامی داشته است بشرف خود و شرف داده است ایشان را بکبر است خود و شرافت داده
است ایشان را بکبر است خود و غیر کرده است ایشان را بهدایت خود و ثابت گردانیده است ایشان را بوحی خود و گردانیده است
ایشان را پیشوایان هدایت کننده و نور در تاریکی فتنها و مخصوص گردانیده است ایشان را برای دین خود و زیادت داده است
ایشان را بر دیگر بی علم خود و داده است با آنها آنچه نهداده است با حدی از عالمیان و گردانیده است ایشان را ستوده دین خود
سپرد و است بایشان را از برای پنهان خود و گردانیده است ایشان را بر امتا بروح خود و گواهان بر خلق خود و برگزیده است ایشان
را و مخصوص گردانیده است و زیادت داده است ایشان را و پسندیده است ایشان او گردانیده است ایشان را نوری از برای
شهرت و ستونی برای بندگان و حجت بزرگ خود و اهل نجات و قرب خود و ایشانند برگزیدگان گرامی و قاضیان حاکم کننده بحق
و ستارهای راه نماینده و ایشانند صراط مستقیم و راهی که درست ترین راههاست هر که از راه ایشان بگذرد از دین بدر رفته است و هر که
پس ماند از ایشان باطل است و هر که ملازم طریق ایشان باشد با ایشان ملحق میگردد و ایشانند نور خدا در دلهای مومنان و دریایا
که گواراست برای آشامندگان و امینی اند از برای کسی که با ایشان ملحق گردد و در امتا نزل برای کسی که با ایشان تمسک جوید بسوی خدا
میخوانند مردم را از برای خدا تسلیم و انقیاد نمایند و با مر خدا عمل میکنند و ببیان خدا حکم میکنند در میان ایشان همه معصوم گردانیده
پیغمبر خود را و ایشانند ملائکه و ملائکه ایشان فردنی آید سکنند او و بسوی ایشان معصوم گردیده است روح الامین این نعمتی است از خدا بر ایشان
که ایشان را بآن مخصوص گردانیده و بر دیگران فضیلت داده و بایشان خطا کرده است تقوی ایشان را و حکمت تقویت کرده است ایشان را ایشانند ذریع طیب
و حصول مبارکه و خیریه از ان علوم و انایان عالم پر سیرگاری و عقل و نور و خیرا و ایشانند ارثان انبیا و بقیه و صیاء از جمله ایشان است
طیب محمد مصطفی و برگزیده و رسول الهی و از جمله ایشان است شیر بدشته شجاعت حمزه ابن عبد المطلب و از ایشان است عباس
عم پیغمبر از ایشان است جعفر صاحب دواب و نماز کرده بد و قبله و هجرت کننده بد و هجرت بسوی حبشه و مدینه و بیت کرده بد
بیعت و از ایشانست دوست محمد و برادر او و تبلیغ کننده بعد از او و بران او تا ویل را و حکم تفسیر امیر مومنان و ولی و اولی
با مر ایشان و وحی رسول خدا علی بن ابیطالب اینها نیستند که خدا فرض و واجب گردانیده است مودت و ولایت ایشان را

بر هر روزن سلمان پس فرموده است در آیه محکم قل لا استلکم علیه اجر الا المودة فی القربی ومن یقترف حسنة نزد له فیها
 حسنا ان الله غفور شکور حضرت فرمود که اقراون حسنه محبت ما اهل بیت است و ایضا از حضرت امیر المومنین روایت کرده
 است که چون جبرئیل این آیه را آورد گفت یا محمد هر دینی اصلی و ستونی و فرقی و بنیانی دارد و اصل این دین و ستونش گفتن کلا اله
 الا الله است و فرارش و بنیانش محبت شما و اهل بیت است و متابعت شما در آنچه موافق حق باشد متبرجم گوید که بر مضامین فرمود
 احادیث بسیار است بهمین گفتار کردیم و از جمله آیاتیکه موافق احادیث معتبره و دلالت بر وجوب مودت اهل بیت طهارت میکنند این
 آیه کریمه است و اذ المودة سئلنت بائی ذنب قتلت اگر چه قراوت مشهوره و جمهور است بر وزن مفعول اما در قراوت اهل بیت
 بفتح و او و وال مشد و است بدون همزه و شیخ طبرسی رحمه الله گفته که مودده دختر بر او گویند که زنده و دفن کنند و در جا بهیت چنین بود که زن
 حامله وقت ولادتش که میشد گودالی میکرد و بر سر آن گودال می نشست اگر دختر می زاید و در آن گودال می افکند و خاک بر آن می ریخت و آن
 قبرش می بود و اگر پسری زاید نگاه میداشت یعنی بر قیامت سوال کرده میشود از دختر که چه گناه کشته شدی و غرض از این حال سرزنش و تهدید
 کشته است که چرا او را کشته است و بعضی گفته اند سوال از کشته می کنند که چرا او را کشته است و از حضرت امام محمد باقر و از امام جعفر صادق روایت
 شده است که ایشان و اذ المودة بفتح میم و او خوانده اند و از ابن عباس نیز چنین روایت شده است پس مرا رحم و خویشی خواهد بود و آنکه سوال از
 که را قطع رحم کنند که چرا قطع کردی و از ابن عباس نیز روایت نموده اند که مراد کسی است که در مودت اهل بیت کشته شود و از امام محمد باقر منقول
 است که یعنی قرابت رسول و کسی که در جهاد کشته شود و در روایت دیگر کسی که کشته شود در مودت و ولایت ما تمام شد کلام طبرسی
 و علی بن ابراهیم بسند معتبر از امام محمد باقر روایت کرده است که مراد کسی است که در مودت ما کشته شود و محمد بن العیاش در تفسیر
 روایت کرده از زید بن علی بن الحسین که و الله مراد مودت ما است و در شان ما نازل شده و پس از حضرت صادق روایت کرده
 که مراد کسی است که در مودت ما کشته شود از کشته آدمی پرسند که چرا او را کشتی و از حضرت باقر روایت نموده که مراد کسی است که در
 مودت ما کشته شده است و بر روایت دیگر فرمود که مراد شیعه آل محمد است سوال میکنند که بچه گناه کشته شده اند و بسند معتبر از آن
 حضرت روایت کرده که مراد مودت ما و در حق ما نازل شده است و از حضرت صادق روایت نموده که مراد حضرت امام حسین
 است و در تفسیر فرات از محمد بن الحنفیه روایت کرده که مراد مودت ما است و از حضرت باقر روایت نموده که سوال خواهند کرد از
 مودتی که نازل شده بر شما فضل آن بچه گناه آنها را کشته اید و از حضرت صادق روایت نموده که مراد مودت ما است و آن حق
 است از ما که واجب است بر مردم و محبت ما است که واجب است بر خالق ایشان کشتن مودت ما را متبرجم گوید که بنامی این احادیث
 بر قرات دوم است و آنچه بخاطر میرسد چهار وجه تاویل میتوان کرد اول آنکه مضامین در کلام تقدیر کنند یعنی از اهل مودت سوال میکنند
 که بچه گناه ایشان را کشتند دوم آنکه اسناد قتل بمودت اسناد مجازی باشد و مراد قتل اهل مودت باشد شوم آنکه تجویزی در قتل
 ارتکاب کنیم و تفسیر مودت را قتل گفته باشند مجاز و مراد از قتل مودت باطل کردن آن و عدم قیام بآن و بحقوق آن باشد چنانچه
 آنکه بعضی از روایات را حمل کنیم بر قراوت مشهوره بآنکه مراد بموود و نفس مرفونه در تراب باشد مطلقا مرده یا زنده و اشاره باشد
 بآنکه چون در راه خدا کشته شده اند مرده نیستند بلکه زنده اند نزد خدا و روزی میخورند چنانچه حق تعالی فرموده و لا تحسبن الذين قتلوا
 فی سبیل الله تا آخر آیه پس گویا مدفون شده اند و این وجه نهایت لطف دارد و فصل مفتی در تاویل و الدین و ولد و ارحام و در

القرنی بر رسول خدا ائمه پس مقتضای اینست که والد و ماولد یعنی سونگه یا دیکنیم میبرد و آنچه از خود متولد شده است یعنی از منقره ان گفته اند که والد حضرت آدم است و ماولد فرزندان او بنده همه یا از بنیا و او حید از فرزند ان او و بعضی گفته اند که والد حضرت ابراهیم و ماولد فرزندان او بنده و بعضی گفته اند بر پدر و فرزندی اشامل است و این شهر آشوب از سلیم بن قیس روایت کرده است که والد رسول خدا و ماولد او میباد از فرزندان آنحضرت است و در تفسیر محمد بن العیاض و کافی بسند یاسی معتبر از حضرت امام محمد باقر روایت کرده اند که والد حضرت امیر المومنین و ماولد ائمه است و اینضا بسند معتبر از حضرت صادق روایت کرده است و در تفسیر قول حق تعالی و آیتا حل بیخذا البلد یعنی رسول الله و والد علی و ماولد اولاد آنحضرت است و در کافی بسند معتبر از ابی صفی بن نباته روایت کرده است که او سوال کرد از حضرت امیر المومنین از تفسیر قول حق تعالی ان آشکاره و لولاد بنی الی المصیر حضرت فرمود که الدان که خدا ایشان را واجب گردانیده آن دو پدر اند که علم از ایشان متولد شده و حکمت از ایشان بهیراث مانده و مامور شده اند مردم با طاعت ایشان پس فرمود حق تعالی الی المصیر پس باز گشت بنده گان بسوی خداست و دلیل برین تاویل لفظ والد انست پس برگردا سخن را ابو بکر و عمر و فرمود که وان جاهدک علی ان نشترک فی یعنی اگر ابو بکر و عمر با تو مجادله کنند که شرک بیاوری یعنی در جویت شرک کردانی بآن کسی که خدا امر فرموده است که وصی خود گردانی یعنی علی بن ابی طالب و دیگری را پس اطاعت ایشان کن و سخن ایشان را بشنو پس برگردانید سخن را بسوی والدین و فرمود و صاحبها فی الدنیا معروفا یعنی مردم بشناسان فضیلت ایشان را و مردم را دعوت کن براه متابعت ایشان و این است معنی قول حق تعالی و اتبع سبیل من اناب الی تعالی جعلم یعنی بسوی خدا پس از خدا تبرسید و معصیت و مخالفت والدین نکنید که رضای ایشان موجب رضای خداست و غضب ایشان موجب غضب خداست متبرجم گوید که اینی ریش از اخبار مشکو و بطون غریبه تفسیر است و حاصلش آنست که حق پادشاه جسمانی از جهت آنست که در حیات فانی دنیا که نبرودی منقص میشود فی الجمله دارند از مال فانی دنیا محکم است که میراثی از او با و برسد که در حیات فانی شاید از ان منتفع گردند و دو پدر روحانی که پیغمبر و امام است سبب حیات معنوی ابدی آخرت میشوند بسبب ایمان و معرفت و عبادت که موجب نعیم ابدی بهشت میگردد و میراثی که از ایشان مانده حکمتها می ربانی است که اثر آنها ابد الابد با نفس هست پس حق ایشان عظیم و حق رعایت ایشان اولی خواهد بود و اما بحسب لفظ خود ترجمه میگردانم زیرا که اطلاق والدین بر والد و والدیه تعلیما مجاز است و بنا برین تاویل در لفظ والد و اطلاق آن بر والد روحانی تجویز شده و احد تجویزین اولی از دیگری نیست با آنکه آن مرجحات معنویه که مذکور شد از آن طرف هست و دفع اشکالات وارده بر حدیث را در کتاب بجا را لا نوار ذکر کرده ایم و در تفسیر فرات از حضرت صادق روایت کرده است تاویل قول حق تعالی و لا تشرکوا به شیئا و بالوالدین احسانا که رسول خدا و علی بن ابی طالب و امامان و بنی القری مراد حسن و حسین اند و در تفسیر امام حسن عسکری مذکور است در تفسیر قول حق تعالی و اخذنا من ایشاق بنی اسرائیل لا نقبذون الا للوالدین احسانا که رسول خدا و فرمود که بهترین والدین شما و سزاوارترین آنها بشما محمد و علی بن ابی طالب فرمود که تنیدم از حضرت رسول که من و علی دو پدر این امتیم و حق ما بر ایشان عظیم تر است از حق پدر ما و ولادت ایشان زیرا که ما خلاص میکنیم ایشان را اگر طاعت ما نکنند از آن گشت جهنم و میراثیم ایشان را بسوی بهشت

کہ دار قراست و ملحق میگردد انیم ایشان را از زندگی شہوات بپہترین آردان و حضرت فاطمہ فرمود کہ دو پدر این است محمد و علی است
 کہ راست میکنند کجیهای ایشان را و نجات میدهند ایشان را از عذاب الیم اگر اطاعت ایشان کنند و مباح میگردد از برای ایشان
 نعیم دائم بہشت را اگر موافقت کنند با ایشان و حضرت امام حسن مجتبی فرمود کہ محمد و علی دو پدر این است اند پس خوشحال سیکم
 عارف باشد بحق ایشان و در ہمہ احوال مطیع ایشان باشد خدا و از بہترین ساکنان بہشت گرداند و سعادتمند گرداند و اگر استہوا و شہوات
 خود و امام حسین فرمود کہ ہر کہ بشناسد حق و دو پدر افضالش را محمد و علی اطاعت کند ایشان را چنانچہ حق اطاعت است با دو گویند در
 قیامت کہ در بہشت در ہر جانی کہ خواہی بوسعت و رفاهیت ساکن شود و امام زین العابدین فرمود کہ اگر پدر و مادر حق ایشان
 عظیم شدہ است بر اولاد ایشان از برای احسانی کہ نسبت با ایشان میکنند پس احسان محمد و علی بسوی این است جلیل تر و
 عظیم تر است پس ایشان پدر بودن و رعایت حق ایشان نمودن سزاوارترند و امام محمد باقر فرمود کہ ہر کہ قدر خود را نزد حضرت
 عزت بداند پس باید نظر کند کہ قدر دو پدر افضالش او کہ محمد و علی اند نزد او چگونه است یعنی ہر چند قدر ایشان نزد او عظیم تر است
 قدر او بآن نسبت نزد خدا بزرگ تر است و امام جعفر صادق فرمود کہ ہر کہ رعایت کند حق دو پدر افضالش خود را محمد و علی صلوات
 علیہما حاضر نماید و را انچہ ضائع گرداند از حق پدر و مادر خود و از حقوقی سائر عباد اللہ زیرا کہ آن دو پدر بزرگوار ایشان را راضی
 میگردد اند از و در قیامت و حضرت امام موسی فرمود کہ بزرگ میشود ثواب نماز بقدر تعظیم صلوات فرستادن بر دو پدر افضالش محمد
 علی و حضرت امام رضا فرمود کہ آیا اگر بہت نادر و احدی از شما از آنکہ نفی کنند او را از پدر و مادر یکہ از ایشان متولد شدہ است گفتند
 لی و اللہ فرمود کہ پس جہد کند کہ او را نفی کنند از دو پدر کہ افضل اند از پدر و مادر او و امام محمد تقی روزی شخصی در حضور آنحضرت
 گفت کہ من محمد و علی را چنان دوست میدارم کہ اگر اعضا می مرا از یکہ یکہ جدا کنند یا بدن مرا بمقتراض برند ترک آنچنان خواہم کہ در حق
 فرمود کہ محمد و علی خیرای ترا بقدر محبت تو خواہند داد و در روز قیامت از برای تو است دعا خواہند کرد از اگر استہوا و درجات عظیمہ آتد
 ما بخیر تو در محبت ایشان بعمل آوردہ و فایک خبر و از صد ہزار خبر و آن تو اند کہ دو حضرت امام علی نقی فرمود کہ ہر کہ دو پدر دینی او
 محمد و علی است نزد او گرامی تر نباشد از پدر و مادر نسبی او و از نزد حق تعالی ہیچ منزلتی و کرامتی نخواہد بود و امام حسن عسکری
 فرمود کہ ہر کہ اختیار کند اطاعت دو پدر دینی خود را بر اطاعت پدر و مادر نسب خود حضرت عزت او را خطاب کند کہ البتہ ترا اختیار
 نمودن چنانچہ مرا اختیار کردی و ترا شریف و بزرگ گردانم در حضور دو پدر دینی چنانچہ خود را شرف دادی با اختیار محبت ایشان بر محبت پدر
 و مادر نسب خود پس امام حسن عسکری فرمود اما قول حق تعالی و ذوی القربی پس ایشان خویشان تو اند از پدر و مادر دینی تو
 تو گفتہ است حق تعالی کہ بشناس حق ایشان را چنانچہ عہد گرفتہ ایم بر بنی اسرائیل و گرفتہ شدہ است بر شما ای گروہ امت محمدی
 پیمان کہ بشناسید قربات محمد را کہ امامان بعد از اویند پس ہر کہ بعد از مرتبہ ایشانست از برگزیدہ های اہل دین ایشان بدرستی کہ
 حضرت رسول فرمود کہ ہر کہ رعایت کند حق خویشان پدر و مادر خود را خدا در بہشت ہزار درجہ باو کرامت کند کہ باہین ہر دو
 رجبہ صد سالہ راہ باشد بدو این اسپ تند و فریبہ کرد و دیگر رجبہ از فقرہ باشد و دیگری از ظال و دیگری از مرد و دیگر از زہید
 و دیگر از زہد و دیگر از مشک و دیگری از عنبر و دیگر از کافور و همچنین از سائر درجات از اصناف مختلفہ است و ہر کہ رعایت کند حق
 ایشان محمد و علی را حق تعالی عطا کند با و از زیادتی درجات و ثنوبات بقدر زیادتی نفیاست محمد و علی بر پدر و مادر نسبی او و

حضرت فاطمه سبطی از زمان گفت که راضی کن و پدر دین خود را محمد و علی السبط و غضب پدر و مادر نسبی خود را در راضی نگردان پدر و مادر
نسب خود را بغضب دو پدر دین خود را که اگر پدر و مادر نسب تو با تو در غضب باشند راضی میگردانند ایشان را به ثواب یکصد هزار جزو
آن یک ساعت از طاعتها می خود و اگر دو پدر دینی تو با تو در غضب باشند پدر و مادر نسبی تو قادر نیستند بر راضی کردن ایشان زیرا که
ثواب طاعتها می جمیع دنیا برابر می نمیکند با غضب ایشان و حضرت امام حسن مجتبی فرمود که بر تو باد با حسان کردن ثوابات پدر دینی
خود و محمد و علی و هر چند ضایع کنی ثوابات پدر و مادر نسبی خود را در خوار ضایع کنی ثوابات پدر دینی خود را بتلافی خویشاں پدر و مادر نسبی خود
زیرا که شکر این جماعت بسوی دو پدر دینی تو محمد و علی فائده مند ترست از شکر آن ثوابات بسوی دو پدر نسبی تو بدینست که ثوابات دو پدر
دینی تو هر گاه شکر کنند ترا نزد ایشان بآنکه نظر شفقتی از ایشان جمیع گنا بان تو از تو میرند هر چند گنا بان تو بپر کنند باین شری تا
عرش را و ثوابات پدر و مادر نسبی تو اگر ترا شکر کنند نزد ایشان و حال آنکه ضایع کرده باشی ثوابات دو پدر دینی خود را هیچ فائده
نیخواهد بخشید و حضرت امام زین العابدین فرمود که حق ثوابات دو پدر دین ما محمد و علی و دوستان ایشان نزد او ترست از ثوابات
پدر و مادر نسبی ما را بدینست که دو پدر دین ما را راضی گردانند از پدر و مادر نسبی ما را و حضرت امام محمد باقر فرمود که هر که دو پدر دینی او محمد و علی را بزرگتر
تر باشد نزد او و خویشاں ایشان گرامی تر باشد نزد او و از پدر و مادر نسبی خویشاں ایشان حق تعالی خطاب میفرماید او را که تفضیل دادی
فاضل تر او اختیار کردی کسانی را که دلی بودند اختیار کردن ایشان را پس نزد او تر است که ترا در بهشت که دار و در است ندیم و هم صحبت
و دوستان خود گردانم و حضرت امام جعفر صادق فرمود که هر که بدست تنگ شود و نتواند ثوابات دو پدر دینی و ثوابات پدر و مادر نسبی برادر را ثواب
کند پس مقدم دارد رعایت ثوابات دو پدر دینی را بر ثوابات پدر و مادر نسبی خود و حق تعالی در روز قیامت فرماید چنانچه مقدم داشتی رعایت ثوابت بر
دینی خود را ثوابت نسبی خود پس مقدم دارد پدر و مادر نسبی خود را بر پدر و مادر نسبی من پس زیاد میکنند پانچ از برای او و حیا کرده بودند هزار برابر و حضرت امام
موسی فرمود که اگر کسی دو متاع را عرض کند و هر دو هم داشته باشد و فایلی از آن دو متاع را کند و بپوشد که کدام از این دو متاع برای من سودمند
تر است گویند که این متاع بخش هزار برابر زیاده از آن متاع دیگر است آینه چنین است بمقتضای عقل او که باید بهتر را اختیار کند حاضران
مجلس گفتند بلی حضرت فرمود که همچنین اختیار کردن دو پدر دینی تو محمد و علی ثوابت زیاد است از پدر و مادر نسبی تو زیاد و ازین
زیرا که فضلش بقدر فضیلت محمد و علی است بر پدر و مادر نسبی او و مردی بخضرت امام رضا عرض نمود که میخواهم خبر دهم شما را باین
پس مانده فرمود که کیست گفت فلان مرد و هزار شرفی داشت و او ده هزار در هم گرفت حضرت فرمود که اگر ده هزار شرفی را هزار
در هم بفروشد آیا زیانش بیشتر نیست گفتند بلی فرمود که خبر میدهم شما را یک کسی که زیانکاریش و حسرتش ازین بیشتر است اگر هزار
کوه از طلا داشته باشد و بفروشد به هزار حبه از نقره مغشوش حسرتش ازین زیاد نیست گفتند بلی فرمود که ازینم زیانکار تر و
معا جب حسرت تر کسی است که اختیار کند در بر و نیکی و احسان و قربت پدر و مادر نسبتش را بر قربت دو پدر دینی ایش محمد و علی
زیرا که فضل ثوابات محمد و علی بر قربت پدر و مادر نسبتش زیاد است از فضل هزار کوه طلا بر هزار حبه نقره و حضرت امام محمد باقر
فرمود که هر که اختیار کند ثوابات دو پدر دینی خود را محمد و علی بر ثوابات پدر و مادر نسبتش خدا او را اختیار کند بر رؤس اشخاص و رؤس
قیامت که همه خلایق به بند او را در میان ایشان مشهور گردانند و خلعتهای گرامت خود و شرف و بها و بر همه بندگان مگر کسی
که مثل او باشد درین فضیلت یا زیاده بر او باشد و حضرت امام علی نقی فرمود که از جمله بزرگ شمرن جلال خدا اختیار کردن

قربت دو پدرینی تست محمد و علی بر قربت پدر و مادر نسبی تو از جمله حقیر شمردن بزرگی خدا اختیار نمودن خویشان پدر و مادر نسبی تست
 بر خویشان دو پدرینی تو محمد و علی و حضرت امام حسن عسکری فرمود که شخصی عیالش گرسنه شدند از خانه بیرون آمد که از برای
 ایشان چیزی تحصیل کند یکدیگر هم تحصیل کردند و نان و ناختورشی بدست آورد و خواست برای عیال خود بیاورد و در آشتامی راه برد
 و زنی از قربات محمد و علی برخورد و ایشان را گرسنه یافت با خود گفت که ایشان سزاوارترند از خویشان من آنها که خریدیه بود بایشان
 داد و حیران مانده بود که عیال خود را چه جواب بگوید در این اندیشه متفکر بود قدری حرکت کرد ناگاه پیکری را دید که او را طلب مینماید
 چون نشان دادند نامه باو داد و با نامه اشرفی در میان همیانی و گفت این بقیه مال پسر عم تست که در مصروفیت شده و صد هزار
 در سحر از او مانده است که بر ذمه حجاز که و مدینه است و اضغاف آن از حقار و مستقلات و اموال در مصر دارد و پس آن پانصد
 اشرفی را گرفت و بر عیال خود توسعه کرد و چون شب بخواب رفت محمد و علی را در خواب دید که باو فرمودند که چگونه دیدی غنی کردن ما را
 چون اختیار کردی قربت ما را بر قربت خود پس نماند در کمه و مدینه از آنها که بر ذمت ایشان چیزی از آن صد هزار در سحر بود مگر آنکه محمد
 و علی در خواب دیدند که بایشان فرمودند که اگر با ما در حق غلام سر در از میراث پسر عمش باو نمیرسانی ما با ما در تزلزل و مستهل
 میگردانیم و نعمت ترا از تو زائل مینماییم و ترا از چشم و اینت جدا میسازیم صبح که شد هر که از آن مال بر ذمت او بود دهمه را نبرد او آورد تا آنکه
 در جهان با ما و جمیع آن صد هزار در سحر نبرد او حاضر شد و هر که در مصر مالی از نو نرد او بود محمد و علی در خواب او را امر کردند با هر یک یک
 تحصیل کنند در رساندن مال آن مرد و در اسرع از سنه باو برسانند و محمد و علی بخواب آن مرد مومن آمدند و باو گفتند چگونه دیدی
 صنع خدا را نسبت تو امر کردیم هر که در مصر مال تو نرد او بود که نردی برساند آیا میخوانی که امر کنیم حاکم مصر را که مستقلات و املاک
 ترا بفرشد و حال کند که در مدینه تو بدینند که بتوض آنجا املاک در مدینه بخبری گفت بلی پس محمد و علی در خواب حاکم مصر را فرمودند
 که املاک او را بفرشد و زرش را حال کند حاکم املاک را بصد هزار اشرفی فروخت و از برای او فرستاد و او نالدار ترین اهل مدینه شد
 پس حضرت رسالت پناه در خواب باو فرمود ای بنده خدا این خبری تست در دنیا برای آنکه اختیار کردی قربت مرا بر قربت خود
 و در آخرت بدل هر چه از این مال در بهشت هزار قصر تو عطا کنم که کوچک تر آنها از جمیع دنیا بزرگ تر باشد و بقدر هر سوزنی از آنها
 بهتر از دنیا و آنچه در دنیا است بوده باشند و ایضا امام حسن عسکری فرمود در تفسیر رحمن که رحمن مشتق است از رحمت و بعضی
 از نسخها از رحم و حضرت امیرالمومنین فرمود شنیدم از رسول خدا که فرمود خداوند عالم میفرماید که منم رحمن و از برای رحم نام
 از نام خود اشتقاق کردم و آنرا رحم نامیدم هر که وصل کند رحم مرا من وصل نمایم او را بر رحمت خود و هر که قطع کند رحم مرا من
 قطع کنم او را از رحمت خود پس حضرت امیرالمومنین یکی از اصحاب خود پرسید که میدانی این کدام رحم است هر که او را وصل کند
 خداوند رحمت او را وصل کند و هر که او را قطع کند خداوند رحمت او را قطع کند گفتند ترغیب فرموده است حق تعالی هر قومی را
 که گرامی دارند خویشان و درجهای خود را حضرت فرمود که آیا ترغیب نموده است که رحمهای کافر خود را وصل کنند و تعظیم
 نمایند کسی را که او را حقیر شمرده است گفت نه و لیکن ترغیب کرده است ایشان را بر صله رحمهای مومن خود حضرت فرمود
 که واجب گردانیده است حقوق رحما را از برای آنکه متصل بشود نسب ایشان به پدر و مادرهای ایشان گفت بلی اسی برادر
 رسول خدا فرمود که پس در صله رحم ایشان رعایت حقوق پدران و مادران میکنند گفت بلی اسی برادر رسول خدا فرمود که پدران

و مادران ایشان غذا داده اند ایشان را در دنیا و نگاه داشته اند ایشان را از به کاره دنیا و اینجا نعمتی چندند زائل و بگردد و هیچ چندند
 منتقضی میشوند و رسول خدا و ایشان را بسوی نعمت دائمی که آخر شدن ندارد پس کدام یک از این دو نعمت عظیم تر است گشتا نعمت
 رسول خدا جلیل تر و عظیم تر و بزرگتر است حضرت فرمود که پس چگونه جائز باشد که ترغیب کند بر قضا می حق کسی که خدا حق آنرا حقیر
 شمرد و تحقیر این سخن بر قضا می حق کسی که خدا حق آنرا بزرگ شمرد گفت جائز نیست فرمود که پس حق رسول خدا عظیم تر است از
 حق پدر و مادر و حق رحم و خویشان او عظیم تر است از حق رحم پدر و مادر پس رحم رسول خدا اولی است بصله و اعظم است در قطع
 کردن پس عذاب و کل عذاب برای کسی است که قطع کند آنرا و ویل و اعظم عذاب برای کسی است که قطع کند عظیم حرمت آن بکند
 مگر نمیدانی که حرمت رسول خدا حرمت خداست و حق تعالی محقق عظیم تر است از هر نعمتی که غیر او است از هر نعمتی که غیر او است
 نمیکند مگر توفیق او و خطاب نمودن حق تعالی بحضرت موسی که یا موسی آیا میدانی که رحمت من نسبت به تو بچه مرتبه است موسی عرض
 نمود تو رحم کننده تری نسبت بمن از مادر من حق تعالی فرمود یا موسی مادر تو رحم کننده است ترا مگر بسبب زیادتی رحمت من که من
 او را هر بران گردانیدم بر تو و من او را چنین کردم که خواب شیرین خود را ترک کرد از برای تربیت تو اگر چنین نمیکردم او و دیگران نسبت
 به تو یکسان بودند یا موسی آیا میدانی که بنده از بندگان من آنقدر گناه میبرد که با طرف آسمان میرسد و من پیامم را بآن او را
 دیر و انیمیکند موسی گفت چگونه پدر و انیمیکند فرمود که برای یک خصالت شریف که در آن بنده هست که آن خصالت را دوست میدارم
 و آن خصالت آنست که دوست میدارد و برادران و مو من خود را و باحوال ایشان میسرند و ایشان را با خود و مسادی میگرداند و نمیکند
 بر ایشان پس چون چنین کنی آدمی آفریم گناهانش را دیر و انیمیکند یا موسی بدستی که فخر کرد و دایمی نیست و که با او من هر که
 یا من درین دو صفت متنازع کند او را عذاب میکنم یا تش خود یا موسی از جمله عظیم من آنست که بهره از مال فاسد دنیا با او
 داد بآدم گرامی دارد بنده مؤمن مرا که دستش در دنیا کوتاه شود و اگر نگردد بر او عظیم جلال مرا بسبب شمرده پس حضرت امیرالمؤمنین
 فرمود که آن حسی که خدا آنرا از رحمت مشتق نموده رحم محمد است و از جمله عظیم و استن خدا عظیم و استن محمد است و از جمله عظیم
 و استن محمد عظیم و استن رحم و خویشان محمد است و بدستی که هر مرد و مو من وزن من از شیعیان ما و از رحم محمد است و تقطیع
 ایشان تقطیع محمد است پس دایمی بر کسی که استخفاف کند بچیزی از رحم محمد و خوشحال کسی که تقطیع کند حرمت محمد را و گرامی دارد
 وصله کند رحم و قربت او را و در اخبار بسیار در کافی و سایر کتب منقول است در تفسیر قول حق تعالی و اعلموا انما اخفتم من
 شئی فان الله خمسة و للرسول و لذی القربی که مراد از ذوی القربی ائمه معصومین اند که یکجمله ضمن از امام زمان است و تفسیر
 دیگر از یقینان و مساکین و ابنا و سبیل سا و آنست و ایضا اخبار بسیار روایت نموده اند در تفسیر آیه انفال که میفرماید که ما فاعل
 الله علی سهوله من اهل القربی فله و للرسول و لذی القربی و الیتامی و المساکین و ابن السبیل که مراد از ذوی القربی
 ائمه معصومین اند و ایضا اخبار کثیره روایت نموده اند و اولاً لاهلهم بعضهم و بعض فکتاب الله یعنی اولوالارحام و
 خویشان بعضی از ایشان اولادین بعضی در کتاب خدا که فرمودند که این آیه در شان فرزندان حضرت امام حسین بازل شد
 است و در باب امامت و امامت و خلافت است که بفرزند میرسد و برادر و عم نمیرسد و در بعضی روایات وارد شده که مراد از ذوی القربی
 پیغمبر و خویشان او حق اند بخلاف او از دیگران و در تفسیر علی بن ابراهیم و عیاشی از حضرت امام موسی روایت کرده اند در تفسیر آیه

آنکه کریمه ان الذین یصلون ما امر الله به ان یوصل یعنی آنجماعتی که وصل میکنند آن چیزی را که خدا امر بوصول آن کرده حضرت فرمود که رحم آل محمد پسند و است بعرض آسمی و میگوید خداوند وصل کن هر که مرا وصل کند و قطع کن هر که مرا قطع کند و این آیه در جمیع دیگر نیز جاریست و در معانی الاخبار روایت نموده است که رحم اممه از آل محمد چنگ میزند بعرض در روز قیامت و در جمعی مومنان نیز چنگ میزنند و میگویند پروردگار وصل کن بر رحمت خود هر که مرا وصل نموده باشد و قطع کن رحمت خود را از هر که مرا قطع کرده باشد پس حق تعالی میفرماید که منم رحمن و توئی رحم اشتقاق نموده ام نام ترا از نام خود پس هر که ترا وصل نموده باشد من او را وصل میکنم بر رحمت خود و هر که ترا قطع نموده باشد من او را قطع میکنم و باین سبب حضرت رسول فرمود که رحم قرابتی است از خداوند رحمن مشترک میان خداوندگان و عیاشی از حضرت صادق در تائیل این آیه روایت نموده است که صلای رحم داخل است درین آیه و غایت تاولیش صله و احسان تست نسبت به اهل بیت و آیین شهر آشوب از امام محمد باقر روایت نموده که صلای رحم خلست درین آیه و غایت تاولیش صله و احسان تست نسبت به اهل بیت و آیین شهر آشوب نیز از حضرت امام محمد باقر روایت کرده در تفسیر قول حق تعالی و اتقوا الله الذی تسائلون به و لا تحاجوا که مراد از احرام قرابت پیغمبر است و سید و بزرگ ایشان امیر المومنین است امر کرد خدا مردم را بمحبت ایشان پس مخالفت نمودند آنچه را بآن مامور شده بودند در تفسیر فرات از ابن عباس روایت کرده که این آیه نازل شد در شان حضرت رسول و ذوی الاحرام اوزیر که هر سبب و سبی منقطع میشود در روز قیامت مگر کسی که سبب لبشر باشد حضرت منتهی میشود متبرجم گوید که اکثر قراء و الارحام بمنصب خوانده اند و حمزه که یکی از قرامی سبعة است و الارحام بکسب خوانده و باین تائیل این دو حدیث بر قرئت اول است یعنی بر پیغمبر و از رحمتها و قطع کردن آنجا و عیاشی از امام محمد باقر روایت کرده در تفسیر آنکه کریمه ان الله یامر بالعدل و لا احسان و اتباع ذی القربی و ذی القربی یعنی خدا امر میکند بعد از آنکه توسط در عقاقد است میان افراط و تفريط مثل امر بین الامیرین میان جبر و تفویض و اخراج حق تعالی از تعطیل و تشبیه و امثال آنها و احسان که نیک بعل آوردن عبادات شود یا نیکی بعباد و اتباع ذی القربی یعنی بنحو ایشان عطا نمودن آنچه ایشان را در کار باشد و بنهی میکند از فحشا یعنی افراط و متابعت قوه شهوانی و منکر که افراط در متابعت قوه غضبیه و بنهی که استیلا و تسلط و تجاوز بر خلق شود اینها موافق ظاهر لفظ و اقوال مفسر است حضرت فرمود که عدل محمد است که اساس عدالت را آنحضرت گذاشت و احسان علی بن ابیطالب است که شراعی و عبادات را از برای خلق تمام کرد و فرمود که اتباع ذی القربی مراد قرابت است که خدا امر کرده است بنندگان را بمحبت ما و ادا کردن حقوق ما و بنهی کرده است ایشان را از فحشا و منکر و بنهی یعنی بغی بر اهل بیت و خواندن مردم بسوی غیر ایشان و محمد بن العیاش و غیر او بسندهای معتبر روایت نموده اند که جبرئیل بر رسول خدا نازل شد و عرض نمود یا محمد از برای تو فرزندی متولد خواهد شد که امت تو او را شهید خواهند کرد و بعد از تو حضرت فرمود که یا جبرئیل من بچنین فرزندی احتیاج ندارم جبرئیل گفت اما مان از و بهم خواهند رسید و بر اوایت دیگر با آسمان رفت و برگشت و گفت پروردگار سلام میفرساند و بشارت میدهد ترا که در فریه او امامت و ولایت و وصیت را قرار داده گفت راضی شدم پس حضرت رسول بنزد فاطمه آمد و فرمود فرزندی از تو متولد خواهد شد که امت من بعد از من او را خواهند کشت حضرت فاطمه گفت من بچنین فرزندی احتیاج ندارم سه مرتبه این را فرمود و این جواب شنید در آخر فرمود اممه و او حیا از و بهم خواهند رسید گفت راضی شدم

امی پدر پس عالم شد بحضرت امام حسین پس خدا او را با انچه در لطن مظهر او بود از شر شیطان حفظ نمود و شش ماه که گذشت متولد شد و کسی نشنیده است که فرزندی شش ماهه متولد شود و بماند مگر حضرت امام حسین و حضرت یحیی و چون متولد شد حضرت رسول زبان مبارک خود را در دهان شریف او گذاشت و یکید و شیر و عسل مردمان او میرخت و ابام حسین از زنی شیر نخور و گوشت و خوش از آب دهان حضرت رسول روئیده شد و اشاره باینست قول حق تعالی و وصینا الاناس بوالدیه حسنا حملته امه کرها و وضعت کرها و حمله و فصالة ثلاثون شهرا یعنی وصیت کردیم انسان را به پدر و مادرش نیکی حمل کرد و مادرش او را از روی کراهت و بیزین گذاشت از روی کراهت و مدت حملش تا شش ماه و گذشت سسی ماه بود پس این آیه مناسب آنحضرت است از چند جهت یکی آنکه حمل و وضع از روی کراهت بودن مخصوص آنحضرت است باعتبار خبر شهادت دوم آنکه مدت حمل و فصل سسی ماه بودن بآیه دیگر که دلالت میکند بر آنکه مدت رضاع دو سال است اشاره است بآنکه مدت حمل شش ماه بوده و دانستی که درین امت مخصوص آنحضرت بود سوم آنکه بعد ازین میفرماید حتی اذا بلغ اشده و بلغ اربعین سنة قال رب اوزعنا ان اشکر نعمتک التي انعمت علی و علی والدک و ان اعمال صالحة ترضیها یعنی تا آنکه رسید بحد نهایت قوت بدن و عقل و رسید بحمل سال گفت پروردگار را الهام کن مرا و تو فرمود که شکر کنم نعمت ترا آن نعمتی که انعام کرده تو بر من و بر پدر و مادر من و اینکه بکنم عملی که پسندد آنرا و این مناسب آنحضرت است که امامت آنحضرت در حواله سال چهل از عمر شریف آنحضرت بود و چهارم آنکه بعد ازین فرموده است و اضلع فی فخر حقیقی یعنی و اصلح کن از برای من در میان ذریه من یعنی بعضی از ایشان را و این مناسب آنحضرت است که دعا از برای امامان از ذریه خود کرد با است از دعا از برای بعضی از ایشان کرد زیرا که نمی توانست بود که همه امام شوند چنانچه حضرت صادق فرمود که اگر صلح و فخر حقیقی میگفت هر یک از ذریه آنحضرت امام میشدند و احادیث بسیار در آیه و انت خالق الحق و المسکین و ارشد و از طرق عامه و خاصه که مراد از ذالقرنی فاطمه است و مراد از حق فدک است و بعد از نزول این آیه رسول خدا فاطمه را طلبید و فدک را با و تسلیم نمود و ذکر هر یک ازین اخبار موضع دیگر دارد که انشاء الله در آنجا بیان خواهد شد و فصل هشتم در بیان آنکه در قرآن امانت بمحضی امامت است و آن در دو آیه است آیه اول آنکه خدا میفرماید ان الله یموکلکم ان تؤمنوا و لا کفارات الی اهلها و اذا حکمکم بین الناس ان تمکلو باالعدل ان الله لعا یطعمکم به ان الله کان سمیعا بصیرا یعنی که خدا امر میکند شما را که امانت با او اکتفا بسوی اهل آنجا و هر گاه حکم کنید در میان مردم آنکه حکم کنید بعد از آنکه بدستی که خدا خوب خیر نیست آنچه چند میباید شما را با آن بدستیکه خراب بوده است و هست شنوا و بینا و دوز و نزول آیه میان مفسران خلاف است بر چند قول اول آنکه در باب هر کس است که او را بر امانتی از امانتجا امین گردانند و امانتجا خطی او امر و نواهی است و امانتجا می بندگان آن خیر است که امین میکنند بعضی از ایشان بعضی را بر آنجا از مال غیر مال چنانچه در روایت متعددی منقول است از حضرت باقر و صادق حتی و بعضی از روایات ارشد که اگر قاتل امیر المومنین شمشیر بیک آنحضرت را بآن شهید نموده بمن بسیار و البته با و میکند دوم در باب خلفا و اولیان امر است شیخ طبری گفته که خدا کرده است ایشان را که قیام نمایند بحق عیسی و بعد از ایشان را بر حاکم و این روایت نموده اند اصحاب آنحضرت از امام باقر و امام جعفر صادق فرمودند که خدا کرده است هر یک از آنکه را که تسلیم کند امامت را با امام بعد از خود و موافقتش آنست که بعد ازین امر کرده است رعیت را با اطاعت الی ان امر و امر فرموده اند که دو آیه است یکی از برای امانت و دیگری از برای حقیقت میفرماید ان الله یموکلکم ان تؤمنوا و لا کفارات الی اهلها و اذا حکمکم بین الناس ان تمکلو باالعدل ان الله لعا یطعمکم به و ای طبعو

الرسول و اول الامر منكم و طبری گفته است که این قول داخل است در قول اول زیرا که این از جمله خبری چند است که حضرت عترت امین کرده است بر آن آنکه سادقین را و همچنین امام محمد باقر فرمود که ای نماز و زکوة و روزه و حج از جمله امانات است و از جمله است امریکه و ایمان امر را مرا کرده اند به قسمت غنائم و صدقات و غیر ذلک از خبری که حق رعیت با آنها تعلق دارد و سوم آنکه خطاب بحضرت رسول است که رد کند گایید کعبه را بعثمان بن طلحه در وقتی که در فتح مکه کلید را از او گرفت و خواست که بعباس بدهد و در بصره بربند موقوف از حضرت امام محمد باقر و پیغمبر نموده که این آیه در شان مانا نازل شده و از خدا یاری میطلبیم و باز بسند یاسی صحیح از آنحضرت روایت کرده که در تفسیر این آیه فرمود که مراد آنست امام علی باید که امامت را با ما می بعد از خود بدهد و نباید از او بگیرد و بدین وجه دیگر روایت کرده که مراد ما اینست که باید امام اول را با ما بعد از خود بدهد بکتابها که نزد او است و سلاح رسول خدا و احکامات بین الناس ان تحکمو بالعدل یعنی وقتی که ظاهر شوید حکم کنید بآن احکام عدلی که در دست شماست و بسند یاسی صحیح روایت کرده است از حضرت صادق که در تفسیر ان الله یامرکم ان تعبدوا کلاما نأت الی اهلها فرمود که بخدا سوگند که مراد ادای امامت و وصیت است بسوی امام و ایضا بسند معتبر روایت نموده است که حضرت باقر از مالک جعفی سوال کرد که این آیه در کی نازل شده است مالک گفت میگویند در عهد مردم نازل شده حضرت فرمود که پس همه مردم حکم نمیتوانند کرد در میان مردم زیرا که خطاب و احکامات همه جماعت نازل شد پس بدانکه در شان مانا نازل شده و بسند موقوف کا الصبیح از حضرت صادق روایت نموده که امام را به خصلت میتوان شناخت اول آنکه اولی باشد از جهت نسب با ما می که قبل از او بوده دوم آنکه سلاح رسول باشد که ذوالفقار است نزد او باشد سوم آنکه امام سابق او را وصی نموده باشد اینست که حضرت باری میفرماید ان الله یامرکم ان تعبدوا کلاما نأت الی اهلها و فرمود که سلاح و زمین ما بمنزله تابوت است در میان بنی اسرائیل پادشاهی و امامت با سلاح حضرت رسول است نزد هر کس که صلاح هست با او است چنانچه در میان بنی اسرائیل تابوت بهر جا که میرفت پادشاهی در آنجا بود و در معانی الاخبار از امام موسی روایت نموده که از تفسیر این آیه پرسیدند فرمود که این خطاب با ما مست و بس خدا امر کرده است هر امامی از ما را که او کند امامت را با ما می بعد از خود و او را وصی خود گرداند پس جاری شد آیه در سائر ائمتهای مردم مرا خدایا پدرم از پدرش که علی بن الحسین با صاحب خود فرمود بر شما باد با دای امامت که اگر قاتل پدرم حسین بن علی مرا این میکند بآن شمشیریکه بآن پدرم زکشته بود بر زمین باورد میگردم و نجانی بسند صحیح از حضرت باقر روایت نموده که این آیه در شان ماست امر کرده امام از ما را که او کند امامت را با ما می بعد از او و او را وصیست که بدیگری بدهد مگر نشینده که بعد از آن میفرماید و احکامات بین الناس پس معلوم شد که خطاب با ما است و قرأت در تفسیر روایت نموده از شعبی که در تفسیر ان الله یامرکم ان تعبدوا کلاما نأت الی اهلها گفت میگویم و از غیر خاندانی ترسم بخدا سوگند که ولایت علی بن ابیطالب است آنچه و دوم انا عرضنا الامانة علی السموات و الارض و الجبال فابین ان یمحلها و اشقق منها و حملها الا انسان فکان ظلوا ما جھولاً و تاویل این آیه اقوال بسیار است اول آنکه اشاره است بآیه سابق و من یطع الله و رسوله فقد فاز فوزاً عظیماً و اطاعت خدا و رسول را امامت نامیده از جهت آنکه واجب است ادای آن و مراد آنست که عظمت شان این اطاعت میرتبه است که اگر عرض کنند برین اجسام عظیمه و صاحب شعور باشند با خود که از حمل آن و خواهند ترسید و انسان باین ضعف بنیه و سستی قوت حمل آن گردانند تا توانش در دنیا و عقبی عظیم است پس

که او ظلم کند و بدین نفس خود که حق آنرا چنانچه باید رعایت کرد ذکر و جابل نمادان بود بعاقت آن وصف متعلق نبوده است باعتبار غلبه
 از او دش دوم آنکه مراد بامانت اطاعت است اعظم از آنکه طبیعی شود یا با اختیار و مراد بعرض است عای آنست اعظم از آنکه از فتنه طلب کند یا از او
 صدور آن نمایند از غیر مختار و مراد بجل خیانت در امانت است و امتناع از ادای آن چنانچه حاصل امانت کسی را میگویند که خیانت
 کند در آن و بر ذمه اش باقی بماند پس مراد به ابا کردن اینان اوست بآنچه ممکن باشد که از او بجل آید و مراد بظلم و جهالت خیانت
 و تقصیر است سوم آنکه مصالح تعالی شأنه این اجرام را خلق کرد در اینجا فنی و شعوری خلق نمود و گفت من فریضه واجب گردانیدم
 و بهشتی خلق کرده ام برای کسیکه مرا اطاعت کند و آتش آفریده ام برای آنکه مرا معصیت کند گفتند ما مستحکم برای آنچه را از برای
 آن خلق نموده و تاب فریضه نداریم و ثواب و عقابی نمی خواهیم و چون آدم را خلق کرد مثل این را بر او عرض نمود و او قبول کرد
 و ظلم کند و بدین نفس خود که بر آن بار کرد و چیزیکه دشوار بود و بر او ندادن بود بیداری عاقبت آن چهارم آنکه مراد بامانت عقل است یا
 تکلیف و مراد بعرض بر ایشان رعایت استعداد ایشان آن امر را و مراد به آبایی ایشان آبایی طبیعی است که عبارت از عدم نیاز
 و استعداد است و مراد بجل انسان قابلیت داشتن است و ظلم و جهول بودن عبارت است از غلبه قوه شهواتی و غضبی بر او
 و بعضی امانت را کنایه از محبت گرفته اند و صوفیه وجه دیگر نیز گفته اند و اما تاویلاتی که در اخبار وارد شده است در کافی و غیر آن از
 حضرت باقر و روایت نموده اند که مراد از امانت ولایت حضرت امیر المومنین است و معانی الاخبار روایت شده از حضرت
 امام رضا سوال کردند از تفسیر این آیه حضرت فرمود که امانت ولایت است هر که ادعا کند آنرا بغیر حق کافر است و در معانی الاخبار
 پسند صحیح از حضرت صادق روایت نموده که امانت ولایت است و انسان ابو الشر و منافق است یعنی ابو بکر و علی بن ابراهیم
 روایت کرده که امانت امامت است و امر و نخی است و دلیل بر امامت بودن آنست که خدا خطاب نموده است بآنکه ان الله یامرکم
 بالتقوا و الا لهان الالهه پس مراد آنست که امامت را عرض کردند بر آسمانها و زمین و کوها پس ابا کردند از آنکه دعوی کنند
 آنرا بنحی یا غضب کنند آنرا بنحی از اهلش و ترسیدند از اهلش و حل کردند آنرا انسان یعنی ابو بکر و علی که و ظالم و جابل بوده برای آنکه عذاب کند حق تعالی
 مردان منافق و زنان منافقه را و مردان مشرک و زنان مشرکه را و قبول کنند توپ مردان مومن و زنان مومن را و بود خدا و هست امر
 و مهران آیین ترجمه آیه بعد ازین آیه است و در بصائر و کافی پسندیده می باشد معتبر از حضرت صادق روایت نموده که امانت ولایت
 علی بن ابیطالب است و ایضا در بصائر از حضرت صادق روایت کرده است که امانت ولایت است ابا کردند از آنکه حل کنند آنرا
 و کافر شود در محل آن و انسانیکه آنرا حمل کرد ابو بکر بود و ابن شهر آشوب و مناقب روایت نموده از مقاتل از محمد بن حنفیه از حضرت
 امیر المومنین که فرمود در تفسیر این آیه خدا که امانه عرض کرد از حضرت غوث امامت را بر آسمانهای هفت گانه با ثواب و عقاب گفتند
 پروردگار با ثواب و عقاب حمل نمی کنیم و لیکن بدون ثواب و عقاب حمل میکنیم و عرض کرد امامت و ولایت برابر مهران پس
 اول مرغیکه بآن ایمان آورد باز بای سفید و قبه بود و اول مرغیکه انکار نمود و بوم و عقاب بود اما بوم نمیتواند که در روز ظاهر شود و برای
 نفی که سائر مهران نسبت بآن دارند و اما عقاب پس پنهان شد و دریا که کسی آنرا نمی بیند و بدستی که عرض کرد امامت مرا
 بر زمین بای پس هر بقعه که ایمان آورد بولایت من آنرا طیب و پاکیزه گردانید و گاه و میوه اش آشیرین و گوارا گردانید و آتش
 را صاف و شیرین ساخت و هر بقعه که انکار امامت و ولایت من کرد آن را شوره زار گردانید و گیاهش را تلخ و میوه اش را عجم

و خشنود و او را بش ران شور و گنج گدازید بعد از آن فرمود و حملها الا انسان یعنی است تو یا محمد حمل کردند ولایت ابراهیم و منین را و اما است و اول
 با نچه در آن هست از ثواب و عقاب بدستی که بسیار ظالم بود و نفس خود را بسیار نادان بود و امر بروردگار خود را یعنی هر که او را کرد حق آنرا عمل
 بمقتضای آن نکرد ظالم و عدوان کند بود و در کجاست از حضرت صادق روایت کرده که ولایت ما را عرض نمودند بر آسمانها و زمین
 و کوهها و شهرها قبول کردند مثل قبول کردن اهل کوفه و در تفسیر قرأت از حضرت فاطمه زهرا روایت کرده که حضرت رسول فرمود که
 چون مرا در شب معراج آسمان بردند و از سدرة المنتهی گذشتیم و بجهت قباب قوسین اودانی رسیدیم و فاطمه را بدل دیدیم نه بدیده پس
 صدای اذان و اقامه شنیدیم و صدای منادی شنیدیم که ندا کرد که ای ملائکه من مساکنان آسمانها و زمین من جلالان عرش من گواهی
 بپیدای ملائکه من که منم خداوند یگانه و شریک ندارم گفتند گواهی دادیم و اقرار نمودیم باز ندا آمد که گواهی بپیدای ملائکه من مساکنان آسمانها
 و زمین من جلالان عرش من که محمد بنده و رسول منست گفتند شهادت دادیم و اقرار کردیم حضرت باقر فرمود که هرگاه ابن عباس این
 حدیث را ذکر میکردیم میگفت این همان امانتی است که خدا در قرآن فرموده است انا عرضنا الامانة تاء آخر آیه و بخدا سوگند که با شما
 دینار و درجهی سپرد و نه گنجی از گنجهای زمین و لیکن وحی کرد بسوی آسمانها و زمین که گواهی پیش از آنکه خلق کند آدم را که من در شما خلافت
 میکنم و انم در یه محمد را با ایشان چه خواهید کرد هرگاه شمار آنچه از اجابت کنید ایشان را و اطاعت ایشان بکنید بر دشمن ایشان پس
 آسمانها و زمین و کوهها ترسیدند از این اطمینان که خدا ایشان را بان امر کرد و فرزندان آدم را قبول کردند و این تکلیف را بر ایشان
 بار کردند پس حضرت باقر فرمود که قبول کردند و وفا کردند متعجبم گوید که تا ویلا تیکه در این اخبار شریفه و امثال اینها وارد شد و بچند وجه
 بر میگردد اول آنکه حمل کرده باشند امانت را بر مطلق تکالیف و تخصیص ولایت بذکر باعتبار این باشد که عمده و اصل سائر تکالیف است
 و شرط اعظم آنها است و محل اختلاف میان امانت و تخصیص ابوبکر و امثال او بذکر باعتبار این باشد که در ظاهر از روی نفاق
 بیعت کردند و پیش از دیگران شکستن و باعث شکستن دیگران نیز شدند در پس مراد بجل قبول کردن ولایت است و مؤید آنکه مراد از امانت
 تکالیف است و مراد بجل قبول کردن آنست که این شهر آشوب و دیگران روایت نموده اند که چون وقت نماز داخل شد حضرت ابراهیم بنیمن
 اندام مبارکش میلزید و از رنگ برنگ میگردد چون میبرسیدند که چه میشود شمار می فرمود که رسید بهنگام امانتی که بر آسمان و زمین
 عرض کردند و آنها با نمودند و ترسیدند و انسان متحمل آن نشد و نمیدانم که این بار که متحمل شدیم آدم نیکو را خواهیم کرد یا نه دوم آنکه الف لام
 الانسان از برای عهد و مراد ابوبکر باشد ولایت بکسر شود بمعنی خلافت و امارت و مراد بعرض آن باشد که با ایشان التا کردند که آیا قبول
 میکنید که و عوی امانت بناحق بکنید و حقوقهای الهی را متحمل شوید یا ایشان ترسیدند از عقاب و ابوبکر داند و آن ظالم جاهل با علم
 بعبودیت متحمل آن نوز شد سوم آنکه بنا بر هر یک از این دو وجه مراد بجل خیانت باشد نه قبول نمودن چنانچه سابقا گفته شد و بوجه دوم النسب
 است فصل پنجم در بیان آیاتی که دلالت بر وجوب متابعت اهل بیت میکنند حق تعالی میفرماید یا ایها الذین امنوا اطیعوا الله و
 اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم فان تنازعتم فی شئ فردوه الی الله و الرسول انکم تعلمون ان الله و الیوم الاخره الا ان
 و احسن تاویل الی اخره و باز فرموده است و لورده الی الرسول و اولی الامر منکم لعلمه الذین لیستنبطونه منهم و باز فرمود
 است امر محمد و ناس علی ما اوتهم الله من فضله فقد اتینا ال ابراهیم الکتاب و الحکمة و اتینا ماسک علیها
 فمنهم من آمن به و منهم من صد عنه و کف یجهم سعیل ترجمه آیه اول آنست که ای گروهی که ایمان بخدا و رسول آورده اید

اگر اطاعت کنید خدا و اطاعت کنید رسول را و اول الامر از شما را که امر ایشان و حکم ایشان بر شما جاریست پس اگر تنازع کنید در چیزی پس رد کنید آنرا بسوی خدا و رسول اگر بوده اید که ایمان آورده اید بخدا و روز قیامت این بهتر است از برای شما و عاقبتش نیکوتر است و آیه دوم فرموده است که اگر رد کنند آن امر را که انشاء میکنند از امر حق و موافق روایات مطلقه امر رسول بسوی اولی الامر از ایشان هر آینه نخواهند دانست آنها که استنباط مینمایند و علمش را طلب میکنند از انجمن اطاعت یا از اولی الامر موافق روایات ظاهره بدانکه خلاف کرده اند مفسران در تفسیر اولی الامر بعضی از مفسران عامه گفته اند که مراد امر و سرکرد و پادشاهانند و بعضی از ایشان گفته اند که مراد علمای اند و علمای امامیه اتفاق کرده اند که مراد ائمه از آل محمدند بمقتضای روایاتی که مذکور خواهد شد بآنکه اولی الامر صاحب اختیار است و چون مقید بقیدی نشده است باید که صاحب اختیار مطلق در جمیع امور دین دنیا باشد و آن امام است و یا هر که در امری صاحب اختیار شود اطاعت او واجب باشد در آن امر پس کسی که صاحب اختیار در همه امور باشد مطاع مطلق خواهد بود و آن امام است و اینها ترک لفظ اطیعوا میماند رسول اولی الامر مشعر است باینکه مرتبه امارت نظیر مرتبه نبوت و مثل آن نیست بلکه چنانچه نبوت رسالتی است از جانب خدا بواسطه ملک امامت نیز فی الحقیقه نبوتی است بواسطه نبی و باین سبب اطاعت اولی الامر اطاعت پیغمبری پس باین سبب اطیعوا و میان متوسط نشد و بخلاف مرتبه نبوت که هر چند بالاترین در مراتب است مثل مرتبه الوهیت نیست و متوسط اطیعوا میماند لفظ جلالة و رسول اشاره است باین و اینها چون اطاعت این جماعت را مقرون باطاعت خود تعالی شانه و رسول خود گردانید البته جمعی باید باشند از منصوب ایشان که امر و حکم شان امر و حکم ایشان باشد تا اطاعت شان اطاعت ایشان مقرون بآن باشد و الا لازم آید که طاعت جمیع ملوک جبابره مانند سلطان روم و اورنگ و غیرشان همه داخل اطاعت اولی الامر باشند مثل خدا و رسول را و قباح و شناخت این قول بر هیچ عاقل مخفی نیست چنانکه شیخ طبرسی گفته است که جائز نیست که خداوند عظیم واجب گرداند طاعت شخصی را علی الاطلاق مگر کسی که عصمت او ثابت باشد و بداند که باطن او مثل ظاهر او است و ایمن باشد که از او غلطی یا قبیحی صادر نشود و این معنی در امر او علمای غیر ائمه معصومین حاصل نیست و حقتعالی جلیل تر است از آنکه امر کند کسی که معصیت او کند و با نقیض جماعتی که مختلف در فعل و قول باشند زیرا که محال است که طاعت کرده شوند جماعت مختلف چنانچه جماعت اجتماع پذیر اختلاف کرده اند در جمله ائمه گفته اند که حضرت غرمت مقدون کرده است اطاعت رسولش باطاعت خود برای آنکه اول الامر فوق جمیع خلقند چنانچه رسول فوق اولی الامر است و فوق سایر خلق و این صفت ائمه از آل محمد است که ثابت شده است امامت و عصمت ایشان اجماع کرده اند بر علو مرتبه و حد ایشان فان تنازعتم فی شئ فراجع الیه یعنی اگر اختلاف نمایند در چیزی در امور دین خود فرد و علی الله و رسول پس رد کنید آنچه در آن نزاع کرده اید بسوی کتاب خدا و سنت رسول و اگر وه شیعه میگوئیم که رد بسوی ائمه که قائم مقام رسولند بعد از وفات آنحضرت مثل رد بسوی رسول است در حیات آنحضرت زیرا که ایشان حافظان شریعت آنحضرت خلیفهای اویند و میان امت تا اینجا کلام شیخ طبرسی بود و در اول آیه ذکر اولی الامر شده و در آخر آیه فاشده بجا بر قرآءه مشهور و دانسته که شیخ طبرسی فرموده مذکور شد و میتوان بدو که نکته آن باشد که نزاعی که در امامت اولی الامر شود منتهی باید رجوع بکتاب و سنت کرد پس بیاید امام منصوب از جانب خدا و رسول باشد نه هر که که مخالفان قائل اند که امامت را مستند باجماع میدانند و منصب امام را از جانب امت میدانند اما در بعضی از اخبار وارد شده است که در قرآءه اهل بیت والی اولی الامر در آخر نیز بوده چنانکه علی بن ابراهیم گفته است که مراد از اولی الامر حضرت امیرالمومنین است

پس روایت نموده است پسند کا صحیح از حضرت صادق که آیه چنین نازل شده فان تنازعتم فی شئی فارجعوا الی الله و الی الرسول
والا ولی الامر منکم و عیاشی نیز روایت نموده که حضرت امام محمد باقر آیه را چنین تلاوت فرمودند و کلینی پسند کا صحیح روایت کرده
است که حضرت باقر آیه را چنین تلاوت نمودند طبعوا الله و اطیعوا الرسول و الی اولی الامر منکم پس حضرت فرمود که چگونه امر
میکنید با طاعت ایشان و رخصت میدهند در نماز عه ایشان این خطاب را با جماعتی فرمود که مامور شد و اند با طاعت خدا و رسول
متبرجم گوید که مراد حضرت آنست که اگر والی اولی الامر در آخر آیه بنامش مشعر خواهد بود و به توجیه نماز عه سائر است با ایشان و این منافات
دارد با امر با طاعت ایشان در اول آیه و عیاشی پسند و دیگر روایت نموده که حضرت باقر آیه را چنین خواندند فان تنازعتم فی شئی فارجعوا
الی الله و الی الرسول و الی اولی الامر منکم و در عیون اخبار الرضا روایت نموده است از حضرت امام محمد باقر که وصیت نمود رسول
خدا بسوی علی و حسن و حسین پس فرمود در قول حق تعالی اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و الی اولی الامر منکم که مراد با ولی الامر
اما نند از فرزندان علی و فاطمه تا روز قیامت و ذوالکمال الدین نیز همین مضمون را پسند صحیح از حضرت باقر روایت کرده است و
در اعلام الوری و مناقب ابن شهر آشوب از تفسیر جابر جعفی روایت شده است که جابر انصاری گفت که پرسیدم از حضرت رسول از
قول حق تعالی یا ایها الذین امنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و الی اولی الامر منکم حضرت فرمود که خلیفه شما
منند ای جابر و اما ان مسلمانانند بعد از من اول ایشان علی بن ابیطالب است پس حسن پس حسین پس علی بن الحسین پس محمد
بن علی که معروف است در توبیت باقر و زود باشد که تو او را دریابی ای جابر پس چون او را ملاقات کنی سلام مرا بیا و برسان پس صادق
جعفر بن محمد پس موسی بن جعفر است پس علی بن موسی پس محمد بن علی پس علی بن محمد پس حسن بن علی پس عیسی بن عیسی
نیت من حجت خدا و زمین او و بقیه خلیفهای خدا در میان بندگانش فرزندان حسن بن علی آنکه فتح میکنند خدا بر دست او مشرکها
زمین و مشرکهای آنرا آنست که غائب میگردد از شیعیانش غائب شدنی که ثابت نمیمانند بر قول با امامت او مگر کسی که امتحان کرد و باشد
حق تعالی دل او را با ایمان و کلینی و عیاشی از زید بن معاویه روایت کرده اند که گفت سوال نمودم از حضرت امام محمد باقر از تفسیر
قول حق تعالی اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و الی اولی الامر منکم حضرت شروع فرمود بتأویل اول آیات المرتبة الذین و تو
نصیباً من الکتاب یؤمنون بالحبیب و الطاغوت یعنی آیامنی یعنی و نظر میکنی بسوی آنها که بهر از کتاب با ایشان
داده شده ایمان می آورند بحبیب و طاغوت که دوت قریش بودند مفسران گفته اند که مراد کعب بن الاشرف و جماعتی از یهودند
که بیکه رفتند و بتجاهی قریش راسیده کردند حضرت فرمود که مراد بحبیب و طاغوت دوت منافقانند ابو بکر و عمر و یقولون للذین
کفر با هؤلاء اهدی من الذین امنوا سبیلاً بقول مفسران یعنی میگفتند بکافران که ابوسفیان و اصحاب او بودند که ایشان
بدایت یافته ترند از محمد و اصحابش براه دین حق حضرت فرمود که مراد خلفای جور و اما ان که پسند که مردم را بسوی آتش جنم
میخوانند ایشان میگفتند که اینجا هدایت یافته ترند از آل محمد و لئانک الذین لعنهم الله اینها نند آنجا طاعت که خدا ایشان را لعنت
کرده است و من یلعن الله فلن یجد له نصیباً و هر که خدا او را لعنت کند پس نییابی از برای او یا وری او هر چه نصیب من
الملک آیا از برای ایشان بهره از ملک هست حضرت فرمود که مراد از ملک امامت و خلافت است فاذا لایقولون الناس
لقیرا یعنی پس اگر بهره از خلافت با ایشان باشد نخواهند داد و مردم نه قلیل و نه کثیری حتی بقدر تقیری نخواهند داد حضرت فرمود

که مراد از الناس که ایشان پیغمبری بایشان نخواستند و ما بایم و مراد از فقیر آن نقطه نیست که نمی بینی و روانه خرابه میسوزد و ان الله اعلم
 ما انتهم الله من فضله بلکه آنرا حسد میبرد مردم را بر آنچه خدا عطا کرده است بایشان از فضل خود و بعضی گفته اند و اینها که حسد بر ایشان
 میریزد حضرت رسول است که بر پیغمبری او حسد میبردند ویرانگره حقیقتی از وجه بر او حلال کرد و بعضی گفته اند نمرد و اصحابش مرادند و بعضی
 گفته اند محمد را کشت مرادند و فضل در آنحضرت پیغمبری است و در آنکس امامت و از حضرت باقر و صادق روایت نمود و اندر چنانچه خواهد
 آمد حضرت فرمود که خدایم که حسد میبرد بر آنکه خدا امامت را مخصوص ما گردانید و با حق از خلق غیر ما نداد و فقد انبتنا الی ابراهیم
 الکتاب و الحکمة و انبتناهم ملکاً عظیماً پس تحقیق که عطا کردیم کمال ابراهیم کتاب را و حکمت را و حکمت را که پیغمبری باشد و عطا کردیم بایشان
 پادشاهی عظیم حضرت فرمود که مراد آنست که گردانیدیم میان آل ابراهیم رسولان و پیغمبران و امامان پس چرا اقرار میکنند اینها را و آل
 ابراهیم و انکار میکنند و آل محمد رفته رفته من امن به و منهم من صدق عنه و کفی بجهنم سعيراً پس بعضی از امت ابراهیم
 ایمان آوردند و بعضی روگردان شدند و ایمان نیاوردند و پس است آتش جهنم برای سوختن و عذاب ایشان و بعضی گفته اند
 که مراد آنست که بعضی از اهل کتاب ایمان بجهت آوردند و بعضی ایمان نیاوردند و وی گفت پرسیدم که ملک عظیم که خدا بآل
 ابراهیم داد چیست حضرت فرمود که مراد آنست که در میان ایشان امامان قرار داد که هر که اطاعت ایشان کند اطاعت خدا
 کرده باشد و هر که معصیت ایشان کند معصیت خدا کرده باشد اینست پادشاهی عظیم پس حضرت فرمود که حضرت باری بعد
 ازین فرمود که خدایم که باید امام سابق با نام بعد از خود تسلیم کند کتابها و علم و سلاح رسول الله و اخلاص حکمت بین الناس
 ان تحکوا بالعدل یعنی چون حکم کنید میان مردم حکم نمایند بآن عدالتی که در دست شماست پس حقیقتی خطاب کرد و بسائر
 مردم که یا ایها الذین امنوا پس خدا جمع کرد و در این خطاب جمیع مومنان را تار و ز قیامت اطیعوا الله و اطیعوا الرسول
 و اولی الامر منکم مراد از اولی الامر ایم و پس فان تنازعتم فی الامر فارجعوا الی الله و الی الرسول و الی الامر منکم
 آیه چنین نازل شده و چگونه امر میکنند ایشانرا بطاعت اولو الامر و حضرت میداد ایشانرا در منازل عه ایشان این خطاب متوجه مامور
 آنست که ایشانرا امر باطاعت کرده است و عیاشی روایت نموده که ابان بن تغلب بخدمت امام رضا رفت و سوال کرد و از اولو الامر حضرت فرمود
 علی بن ابیطالب است و عاقت شد پس ابان پرسید که بعد از او که بود فرمود امام حسن و باز ساکت شد من باز سوال نمودم فرمود که حضرت
 امام حسین و ساکت شد باز سوال نمودم فرمود حضرت علی بن الحسین و همچنین هر یکی را که میفرمود ساکت میشد و من سوال میکردم
 تا آنکه تا آنکه آخر را فرمود و ایضا روایت نموده از عمران طبری که حضرت صادق با او فرمود که شما گروه شیعه دین خود را از اهل عیالشان بفرمود
 انداز گشته خدا که اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم و از گفته رسول خدا که دو چیز در میان شما میگذرد م تا آنها متمسک
 شوید و هرگز گره نیما بیند از گفته ابوبکر و عمر و امثال ایشان و ایضا از حضرت باقر روایت کرده در تفسیر این آیه که در شان علی و ائمه از قرنها
 اوست خدا ایشان را بجای پیغمبران قرار داده است و وقتی که هست ایشان چنانچه حلال نمیکند بلکه شریعت حضرت رسالت
 را بخلق میرسانند و ایضا روایت کرده است از حکیم که گفت از حضرت صادق پرسیدم که فدای تو شوم و اول الامر که خدا امر باطاعت
 ایشان نموده است کیستند فرمود علی بن ابیطالب است و حسن و حسین و علی بن الحسین و محمد بن علی و جعفر بن محمد که منم
 پس حمد و شکر کنید خداوندی را که شما شناسانید امامان و پیشوایان شمار در وقتی که مردم انکار ایشان کردند و چه روایت دیگر از حضرت

و هرگاه آیه اقتضای وجوب اطاعت اولوالامر در همه چیز کنند باید که معصوم باشد و الا لازم آید که حقتعالی امر بقیح کرده باشد زیرا که غیر
 معصوم مأمون نیست از انکار و بقیح کردن یا قبیحی از او صادر شود و هرگاه قبیحی از او صادر شود متابعت او در آن امر قبیح خواهد بود پس
 مراد امری لشکر نمیداشته زیرا که با اتفاق عصمت ایشان شرطنیست و مشروط نیست امری از آیه فهمید و نمیشود و بعضی گفته اند اولوالامر
 علمای است اند و این نیز باطل است زیرا که ایشان در اینها اختلاف دارند و اطاعت بعضی موجب معصیت دیگری است و حقتعالی بکنیز
 چیزی امر نمیفرماید و آیهنا حق تعالی وصف نموده اولوالامر را بصفتی که دلالت بر علم و امارت هر دو میکنند و آن آیه که فرموده است
 و اذا جاءکم امر من الامم او الخوف اذا عولیه و لورح و الی الرسول و الی اولی الامر منہم لعلہ الذین یستنبطون
 منہم پس این خوف را رد کرده است با مراد استنباط را بعلما و این هر دو جمع نمیشود مگر در امیریکه عالم شود و شعبی گفته است که این عبارت
 میگفت که ایشان امرای لشکر باشند و علی اول ایشانست و حسن بن صالح از حضرت صادق پرسید از تفسیر اولوالامر فرمود که ایشان
 امامان از اهل بیت رسول اند و عباد و تفسیرش گفته است که این آیه در شان امیرالمومنین نازل شد در هنگامی که حضرت رسول
 او را خلیفه و جانشین خود گردانید و مدینه حضرت امیر گفت یا رسول الله چنگ میزدی و مرا در میان زنان و کودکان نمیکزاری
 حضرت فرمود که یا علی آیا راضی نیستی که نسبت بمن بمنزله مارون باشی از موسی در وقتیکه موسی به مارون گفت اخلفه فقوم
 و اصلح یعنی خلیفه بمن باش در میان قوم من و اصلح کن در میان ایشان حضرت امیر فرمود بلی و اندلس نازل شد و
 ای ای الامر منکم یعنی علی بن ابی طالب که حقتعالی امر است را با و گذاشت بعد از محمد و او را خلیفه نمود در مدینه پس امر که در خانه
 نبندگان را که اطاعت او را لازم شمارند و عجا گفت او کند و فلکی در بابان روایت نموده است که این آیه وقتی نازل شد که شکایت
 کرد ابو بروه از حضرت امیرالمومنین با اینچه کلام این شهر آشوب بود و اما آیه سوم ابن شهر آشوب و عیاشی بخیر ایشان روایت کرده اند
 پسندایمی بخیر از حضرت صادق که ایتم قومیکه حضرت غوث واجب گردانیده اطاعت ما را و از ما است انقال بر گردیده مال و ما یم
 را سخن در علم و ما یم حیدر برده شد بندگان بر ایشان که خدا و ایشان فرموده امر میسندون الناس علی ما اتکم الله من فضله
 و عیاشی و دیگران از حضرت باقر روایت کرده اند در تفسیر قول حقتعالی و اتیناهم ملکاً عظیماً یعنی عطا کردیم بآل ابراهیم بادشاهی بزرگ حضرت فرمود
 که ملک عظیم آنست که در میان ایشان امامان قرار داد که هر که اطاعت ایشان کند خدا را اطاعت نموده و هر که معصیت ایشان کرد معصیت خدا
 کرده است اینست ملک عظیم و در بعضی از روایات از حضرت باقر پسندایمی روایت کرده در تفسیر قول حقتعالی امر میسندون الناس علی ما اتکم
 الله من فضله که فرمود ما یم آنها که حیدری برید بر ما و پسندایمی از حضرت صادق روایت کرده است که اشارت به سینه مبارک خود فرمود
 و گفت ما یم آنها که حیدر سینه بر ما ایشان و پسندایمی دیگر از حضرت باقر روایت نموده که در تفسیر این آیه فرمود که ما یم آن ناس که حیدر
 میرند بر ما امشی که خدا با داده است و یکس را بکیر از است داخل نیستند و پسندایمی صحیح دیگر بسیار روایت کرده است که ملک عظیم
 مفروضه است یعنی اطاعت ایشان را که خدا بر خلق واجب نموده و پسندایمی صحیح روایت کرده است که از حضرت صادق سوال کردند که این
 ملک عظیم چیست فرمود که فرض اطاعتست حتی آنکه در قیامت جهنم نیز اطاعت ایشان میگذرد هر که را میگویند بیکدیگر و دیگر را میگویند
 بگذرد میگویند که هر چه اطاعت نموده و پسندایمی صحیح دیگر از حضرت صادق روایت کرده است که در تاویل این آیه فقد اتینا آل ابراهیم
 الکتاب فرمود که کتاب پیمبر است و الاملاة فرمود که فهم و حکم کردن در میان مردم است و اتیناهم ملکاً عظیماً فرمود که وجوب

اطاعت و در حدیث معتبر دیگر فرمود که باشیم بخدا سوگند آن نامس که خدا بخواهد بشود و ما هم اهل آن پادشاهی که در زمان قائم میاید و
و عیاشی روایت کرده است از حضرت باقر که کتاب پیشین است و الحکمة حکیمان از پیشین بر گرفته اند و ملک عظیم اماران و این کلمات
بر گرفته اند و احادیث برای این مضامین بسیار است به همین اکتفا کردیم و عیاشی روایت کرده است که داود بن فرقد بن جریث صادق
عرض نمود که حق تعالی میفرماید قل الله هو مالک الملك توفی الملك من تشاء وتنزع الملك من تشاء یعنی بخواه از او مالک را بکنی
عزل میکنی پادشاهی را بر هر که میخواهی و باز میستانی پادشاهی را از هر که میخواهی پس خدا پادشاهی را به بنی امیه داده است حضرت فرمود
که چنین نیست که مردم فهمیده اند خدا بخواهد داده است پادشاهی را به بنی امیه و غضب کرده اند مانند کسی که جامه داشته باشد و دیگری
بجای او بپوشد آن شخص مالک آن جامه نخواهد بود و اینضا از حضرت صادق روایت کرده که مقتضای تادیب نمودن پیشینش را موافق
خواهش و محبت خود پس از خطاب نمود که انک الله خلق عظیم بدستی که تو بر خلق عظیم هستی و در جمیع اخلاق حسنه کامل گردیده
پس مردم را خطاب کرد که ما اتکلم الرسول فخذوا و ما نهکم عنه فاجتنبوا یعنی هر چه رسول خدا بگوید قبول کنید و هر چه نهی کند از آن منتهی شوید و ترک کنید آنرا و فرمود که و من یطع الله فقد اطاع الله
یعنی هر که اطاعت رسول میکند پس تحقیق که اطاعت کرده است خدا را پس حضرت فرمود که رسول خدا تفویض کرده امر است را به رسولی علی
و او را این که گردانید بر دین خدا و احکام الهی و امر است پس شما تسلیع کردید و قبول کردید و انکار کردید و سزاوارست پس بخدا سوگند که یا
دوست میدارم شما را که سخن گوئید هرگاه ما سخن گوئیم و شما موش باشدید هرگاه ما موش باشیم و شما اسطه میان خدا و خلق و بخدا سوگند
که خدا چیزی نداده است با حدی در مخالفت امر او این شهر آشوب روایت کرده است در تفسیر قول حق تعالی و الله یبذل مملکة من
یشاء یعنی میدهد پادشاهی خود را بر هر که میخواهد فرمودند که این آیه در شان ما نازل شده و فرات بن ابراهیم روایت نموده از حضرت
صافق در تفسیر این آیه من یطع الله و رسوله فقد فاز فوزا عظیما یعنی هر که اطاعت کند خدا و رسول او را پس شکرگزار شده است
رستگاری عظیم فرمود که مرا و اطاعت در ولایت امیر المؤمنین و امامان بعد از او است در تفسیر محمد بن العیاش از حضرت موسی ابن
جعفر روایت کرده است در تفسیر آیه کریمه قل اطیعوا الله و اطیعوا الرسول فاقضوا فاعلیه ما جعل و علیکم ما جعلتم یعنی
بگردانید اطاعت کنید خدا و رسول را پس اگر پشت کنند و قبول نکنند پس بر رسول است آنچه او را تکلیف کرده اند که تبلیغ رسالت
باشد و بر شما است آنچه شما را تکلیف نموده اند که اطاعت کنید فرمود که فعلیه ما جعل یعنی بر او است آنچه تکلیف کرده اند او را
که بشنود و اطاعت کند و خیانت نکند در رسالت و صبر کند بر آزارهای امت و بر شما است که قبول کنید و وفا کنید یعنی بپای که خدا بر شما
گرفته است و رامت علی و آنچه در قرآن بیان کرده است از واجب بودن اطاعت او و از تطیع او فخذوا و ایضا که اطاعت
کنید علی را به این میباید و ما علی الرسول الا البلاغ و نیست بر رسول مگر رسانیدن رسالت خدا را فیما بینهم و در تائیل آن
نزد در الیه بیت و بیان آنکه ایشانند انوار سبحانی و تائیل مسا جد و بیوت مقدسه بختها می ایشان و تاءیل فیما بینهم بختها می ایشان
آیه اولی الله نور السموات و الارض مثل نوره مشکوٰۃ فیها مصباح المصابیح فنسب جلیة الشریعة کما انها کواکب
دری یوقد من شجرة مبارکة زیتونة لاشرقیة و کاعربیة یکادرنیة لایضو و لم یقسم نار نور علی نور و یهدی الله
لنور من یشاء و یضرب الله الامثال للناس والله یعمل شئ عظیم این آیه کریمه از آیه مشابه است و در تائیل آن چو

بسیار گفته اند اما ظاهر اینست که حقیقتی بود و هندو آسمانها در زمین است بخود وجود و علم و قدرت و انوار ظاهر و از کواکب و غیر آنها
 مثل و صفت نور خدا مانند مشکوّه است و آن سوزا نیست که چراغ را در میان آن میگذازند و بعضی گفته اند اوله نیست در میان قندیل
 که فیکله را در میان آن میگذازند و در میان آن مشکوّه چراغی بود و یا شد چراغ در میان قندیلی از آنکه گفته بود و باشد و آن قندیل در شب
 باشد که گویا ستاره بسیار روشن است یا ستاره زبرده است و آن چراغ را فروخته باشند از درخت یا برکتی که از درخت زیتون است و چنان
 درخت زیتونی باشد که نه شرقی باشد و نه غربی بعضی گفته اند که در طرف مشرق یا مغرب نروئیده باشد که آفتاب گاهی بر آن تابیده و گاهی
 تابیده بلکه در صحرائی کشاده یا فاکه گاهی بوده باشد که پیوسته آفتاب بر آن تابد تا آنکه میوه اش خوب برسد و در غلش حاصل شود
 و بعضی گفته اند در مشرق و مغرب معمره نباشد بلکه در وسط معمره باشد که بلاد شامست و زیتونش بهترین زیتون است
 و بعضی گفته اند که در جایی نروئیده باشد که پیوسته آفتاب بر آن تابد که آنرا بوزانند و در جایی نباشد که آفتاب بر آن تابد و خام بماند بلکه
 گاهی تابد و گاهی نتابد نزدیک باشد که روغن زیتونش روشن شود و آنکه آتش با و برسد و نور آن بر نور سیزده زیر که نور چراغ مضاعف میشود
 بسبب صفای روغن زیت و درختش کی قندیل و ضبط نمودن چراغدان نور آنرا هدایت میکند و در این وسیله نور خود هرگز نخواهد و میرند
 خدا مثلها از برای مردم و خدا همه چیز دانا است و تاویل این آیه بوجه بسیار کرده اند اول آنکه این تفسیر است که خدا برای حضرت رسول
 فرموده و مشکوّه سینه حقیقت و فیه استخفیت است و زجاجه دل حکمت او و مصباح پیغمبر است که نه شرق نیست و نه غربی یعنی نه شرق
 و نه یهودی زیرا که نصاری بجانب مشرق نماز میکنند و یهود بجانب مغرب و مشرّف مبارک پیغمبر است که ابراهیم باشد و نور محمد نزد یک است
 که ظاهر گردد از برای مردم هر چند سخن نگویید دوم آنکه مشکوّه ابراهیم است و زجاجه اسمعیل و مصباح محمد و شجره مبارک ابراهیم است زیرا که
 اکثر پیغمبران از صلب او بهم رسانند و نه شرقی و نه غربی یعنی نه یهودی و نه نصرائی یکا در زیتها یعنی نزدیکی است که محاسن محمد ظاهر گردد
 پیش از آنکه وحی با و برسد و نور علی بن ابی طالب پیغمبری از نسل پیغمبری سوم آنکه مشکوّه عبدالمطلب است و زجاجه عبداللّه و مصباح حضرت
 رسول است نه شرق نیست و نه غربی بلکه یک است که مکه وسط دینا است چهارم آنست که این مثلی است که حضرت غزات از برای مؤمن
 زده است و مشکوّه نفس اوست و زجاجه سینه اوست و مصباح ایمانست و قرآن که در دل اوست و فروخته میشود از شجر مبارک
 که خلاص خداوند یگانه است پس آن درخت پیوسته سبز و خرم است مانند درختی که درختان دیگر بر گرد آن درخت برآمده باشند و آفتاب
 بآن نرسد نه در هنگام طلوع نه در هنگام غروب و مؤمن چنین است و اثر هیچ فتنه با و نمیرسد پس او در میان چهار خصلت است
 اگر خدا با و عطا میکند شکر میکند و اگر مبتلا میشود بدلائی صبر میکند و اگر حکم میکند بدلات حکم میکند و اگر سخن میگوید راست میگوید پس
 او در میان سائر مردم از بابت مردود است که در میان قبرهای مردگان راه رود و نور بر نور است کلامش نور است و عملش نور است و
 داخل شدنش در هر امری نور است و بیرون رفتنش نور است و بازگشتش در قیامت بسوی نور است چنانکه این مثلی است که خدا
 برای قرآن زده است مصباح قرآن است و زجاجه دل مؤمن و مشکوّه زبان و زبان او صحت و شجره مبارک که وحی است یکا در
 زیتها یعنی نزدیکی است که جمیع قرآن و انجیل که در هر چند خوانده نشود یا آنکه نزدیکی است که جهت برای نور بر خالقش روشن شود
 برای کسی که تفکر و تدبیر نماید در آنها هر چند قرآن نازل نشود و نور بر نور است یعنی قرآن نور است با سائر نور که پیش از آن بوده
 بود و الله نور که من نشاء یعنی هدایت میکند از برای وینش و ایانش یا از برای پیغمبری و امامت بر او خواهد و ابدیات و

نیز درین آیه کرده اند که ذکر شان موجب تطویل کلام است و اما خاندیشی که در تاویل این آیه وارد شده است چند نوع است اول آنکه علی بن ابراهیم در تفسیر روایت نموده است از حضرت صادق که مشکوة حضرت فاطمه است فیها مصباح و اینجا حضرت امام حسن است المصباح و فرج جاح
این مصباح حضرت امام حسین است و چون هر دو از یک نورند تعبیر از هر دو بمصباح نموده اند فرمود که مراد بجا به نیز حضرت فاطمه است
یعنی گویا فاطمه کعبه و خشنده است میان زنان دنیا و زنان اهل بهشت و شجره مبارکه حضرت ابراهیم است که شرفیه
فکاجزیه یعنی نه یهود و نه نصرانی است یکبار در دنیا و یکبار در آخرت است که علم از او و از ذریه او بچو شد نور علی نور یعنی امامی از
بهم میرسد بعد از امامی بپدری الله لنوره من ایشان یعنی هدایت میکند خدا بسوی ائمه هر که میخواهد و گنجینه و فرات بن ابراهیم نیز این
روایت را بچندین سند روایت نموده اند و علامه در کشف الحق و ابن بطریق در عمده و سید بن طاووس در طرائف از ابن محازی سنا
قریب باین مضمون را روایت نموده اند و گفته است مشکوة فاطمه است و مصباح حسن و حسین است و فاطمه کعبه و خشنده
بود میان زنان عالمیان تا آخر از جهت فرید توضیح و تشبیه و تطبیق بر مشبه میگوئیم که چون حضرت ابراهیم اصل و عمده انبیاء بود
و انبیاء بمنزله شاخهای او بودند و از شاخهای مختلف منشعب شد از انبیاء او و صیاد فرزندان اسحق که بنی اسرائیل اند و
فرزندان اسمعیل که عمده ایشان حضرت رسول و او و بنیامی اویند و از ایشان انوار عظیمه در سه فرقه از اهل کتب که یهود و نصاری
و مسلمانان باشند ساطع گردید پس ابراهیم بمنزله شجره زیتونه است از جهت این شعب و انوار و چون تحقیق شمار شجره و سریان انوار
این زیتونه در پیغمبر و اولاد و ابلیت او کامل تر و بیشتر و تمام تر بود زیرا که ایشان از همه انبیاء و اوصیاء افضل بودند و امت و سبط و سبط
ایشان بودند و شریعت و سیرت و طریقت ایشان اعدل سیر بود چنانچه حقیقتی فرموده است و کذا لک جعلنا کما راعی سبطا
و مؤید سبط بودن ایشان توسط در خارج است چنانچه یهود بسوی مغرب نماز میکردند و نصاری بسبب مشرق و قبله این است میان
این دو قبله واقع شده و همچنین در حکم قصاص و دیات و سایر احکام ایشان را توسط قرار دادند پس تشبیه نمود خدا حضرت ابراهیم را
از برای جهت این انوار عظیمه از و بر تئو که که شرقیه و نه غربیه باشد یعنی منحرف نباشد از اعتدال بسوی افراط با تفریط که دولت یهود
و نصاری تحقیق یافته و ایما کرد بشرقیه بسوی نصاری و بغربیه بسوی یهود باعتبار قبله های ایشان و ممکنست که مراد باینکه زیتونه
باشد که در وسط شجره باشند در شرق آن که آفتاب عصر بر آن متابد و در غرب آن که آفتاب در اول روز بر آن متابد پس تشبیه تمام تر
و کامل تر میشود و مراد زیتونه در مشبه ماوه بعیده علمست که امامت و خلافتی باشد که نبض ابراهیم است چنانچه حقیقتی با و خطاب نمود
که انجا علیک للناس اماما و سرایت نمود در ذریه مقدسه او و مراد بریت مواد غریبه است از وحی و الهام و اصنامت زیت عبارت
از مستقر شدن علمست از زمین او و اولو له و تمسسه نام مراد از نار و حیست با تعلیم از بشره با سوال زیرا که سوال نیز آتش علم را بر می افروزد
و نور علی نور تاویل بایام بعد از امام فرموده برای آنکه برای امامی که بعد از دیگر می آید نور علم و حکمت آگهی را در میان خلق می افروزد
و باین نحو که تقریر نمودیم این تاویل را مستانت و حسن این تاویل کنار علی علی ظاهر و هوید است دوم این بابویه در توحید و
معانی الاخبار روایت کرده است بسند معتبر از فضیل بن یسار که گفت از حضرت صادق پرسیدم از الله نور السموات الارض
فرمود که چنین است خدای عز و جل آسمانها و زمین نور او روشن است گفت مثل نور؟ فرمود که نورش مظهر است گفت مشکوة
فرمود مشکوة سینه محمد است گفت فیها مصباح فرمود که یعنی در آن نور علم هست یعنی پیغمبری گفت المصباح و فرج جاح فرمود

که علم محمد منقل شد بدل علی گفتیم که آنها فرمود چرا که آنها میخواستند گفتیم بچرخ خود نام فرمود که آنها گویند که گفتیم یوقد من شجرة مباركة زنتیة
 لا شرقية ولا غربية فرمود که اینها اوصاف علی بن ابیطالب است نه یهودی است و نه نصرانی گفتیم یکا در نیتها ایضاً و لولم
 تقبسه نار فرمود یعنی نزدیک است که علم بیرون آید از زبان عالم از آل محمد پیش از آنکه از سوال کنند یا پیش از آنکه آن عالم گفته شود
 باشد با و با الهام گفتیم نور علی نور فرمود که امامی بعد از امامی متبرع گوید که قرأت کانه در قرأت شاذه نقل کرده اند تذکره خیر ما اعتبار
 خبر است یا بتاویل زجابه یا بآنکه زجابه دوم در قرأت اهل بیت نبوده باشد در کعبه و اختصاص از حضرت باقر روایت است که
 مثل نوره نور محمد است فیها مصباح مصباح علم است المصباح فی زجابه زجابه امیر المؤمنین است و علم رسول خدا نزد او
 است و ایضاً فرات در تفسیر از حضرت باقر روایت نموده است که مثل نوره مشکوة فیها مصباح یعنی علم در سینه رسول خدا است
 و زجابه سینه حضرت امیر المؤمنین است یوقد من شجرة مباركة نور علمست لا شرقية ولا غربية یعنی از آل ابراهیم بسوی
 محمد آمد و از و علی بن ابیطالب رسید نه شرقیست و نه غربی یعنی نه یهود و نه نصرانیست یکا در نیتها ایضاً یعنی نزدیک است که عالم از
 آل محمد سخن بگوید بعد از پیش از آنکه از سوال کنند و در کشف الغمّه از دلائل حمیری روایت کرده است که خدمت حضرت امام حسن
 عسکری نوشتند و سوال کردند از معنی مشکوة حضرت در جواب نوشت که مشکوة دل محمد است و ایضاً در توحید از حضرت باقر
 روایت کرده است مشکوة فیها مصباح یعنی نور علم در سینه نبی است المصباح فی زجابه الزجابه سینه علی است علم نبی
 بسینه علی آمد حضرت رسول صلی الله علیه و آله را تعلیم او کرد یوقد من شجرة مباركة نور علمست لا شرقية ولا غربية نه یهودی و نه نصرانی
 یکا در نیتها ایضاً و لولم تقبسه نار یعنی نزدیک است که عالم از آل محمد سخن بگوید بعد از پیش از آنکه از سوال کنند نور علی نور
 یعنی امامی مؤید نور علم و حکمت بعد از امامی از آل محمد و این امر همیشه بوده است و خواهد بود از زمان او دم تا قیام قیامت و
 ایشانند اوصیا که حق تعالی ایشانرا خلیفهای خود گردانید و در زمین و ججهای خود گردانید بر خاکی خود و در هیچ عصری زمین
 خالی از ایشان نمیباشد و در کافی بسند معتبر از حضرت باقر روایت کرده است که حضرت رسول علمی که نزد او بود گذاشت نزد وصی
 خود و آنست معنی قول حقی تعالی الله نور السموات و الارض میگوید منم بهایت کنند اهل آسمانها و زمین مثل علمی که با
 عطا نمودم و آن نور است که بآن بهایت می یابند مثل مشکوة نیست که در آن مصباح بوده باشد پس مشکوة دل محمد است مصباح
 نور علمست که در آن قلبست و قول حقی تعالی المصباح فی زجابه یعنی محمد را بسوی خود میبرم و علمی که نزد اوست نزد منی او میگذازم
 چنانچه چراغ را در میان تمذیل آگینه گذارند که آنها گویند که گفتیم یوقد من شجرة مباركة اصل شجرة مباركة اصل ابراهیم است چنانچه حقی تعالی فرموده است و بحق او رحمة الله و برکاته علیکم اهل البیت
 انه حمید مجید و فرموده است ان الله اصطفی ادم و نوحا و ال ابراهیم و ال عمران علی العالمین ضیة بعضها من بعض
 و الله سمیع علیم لا شرقية ولا غربية یعنی شما یهود نیستید که نماز کنید بجانب مغرب و نصاری نیستید که نماز کنید بجانب مشرق
 و شما بر ملت ابراهیم اید و حق تعالی فرموده است ما کان ابراهیم یهودیاً ولا نصرانیاً و لکن کان حنیفاً مسلماً و ما کان
 من المشرکین یعنی نبود ابراهیم یهودی و نه نصرانی و لیکن بود مائل از دنیاها می باطل بسوی دین حق و مسلمانان و بنود از
 جمله مشرکان و اما قول حقی تعالی یکا در نیتها ایضاً تا آخر آیه مراد آنست که مثل اولاد شما که از شما متولد میشوند مثل زیت است

که از تیر و نیش زرد و یکست که گاه نه تیر و پنج سیم می آید بر این ان نازل شد و سوم علی بن ابراهیم و فرات روایت نموده اند که عبد الله بن جندب بخداست حضرت امام رضا کوشش که فدائی ایشان بود پس بر نشیفت و با خبر شد و ام از بسیاری آنچه که پیشتر قوت آنها را داشت و فدای تو شوم مرا تعلیم کنی سخنی که مرا بروردگار خود نزدیک گرداند و فهم و علم مرا زیاده گرداند حضرت در جواب او فرمودت که نامه بسوی تو فرستادیم و درست بفهم که در آن شفا هست برای کسیکه خاشاقتی او را نخواهد و در آن هدایت هست برای کسیکه خدا را هدایت او را نخواهد پس بسیار بگو لبس الله الرحمن الرحیم لا حول و لا قوة الا بالله لعالم العظیم حضرت علی بن الحسین گفت بدرستی که محمد بن خدا بود در زمین چون او را از دنیا برد ما اهل بیت ایمان اویم در زمین نماند است علم بلا فاسی مردم و هر گاه می مردم و نسبها می عرب و آنکه که بر اسلام متولد شد و ما می شناسیم کسی را که می بینیم او مومن است یا منافق و شیعیان یا ماناها می ایشان بپدران ایشان نزد ما نوشته است خدا بر او بر ایشان بپان گرفته است هر جا که ما وارد میشویم ایشان وارد میشوند و هر جا که ما داخل میشویم ایشان داخل میشوند و نیست بر ملت ابراهیم غیر او ایشان و ما در روز قیامت چنگ میزنیم بنور پیغمبر خود و پیغمبر ما متمسک میشود و نور خدا و شیعیان ما متمسک میشوند بنور ما هر که از ما جدا میشود و هر که متابعت ما میکند سبابت پیدا بدو کسی که انکار ولایت ما میکند کافر است و کسی که متابعت ما کند و هدایت کند ایم برای کسیکه متابعت ما کند و با هدایت ما بدو هر که ما را نخواهد از ما نیست و هر که از ما نباشد از اسلام هیچ بهره ندارد و با فتح کرد دست دین او با ختم نموده است آنرا برکت ما خدا در زمی شمار از زمین میرود و برکت ما خدا باران از آسمان میفرستد و برکت ما خدا شمار از این میگردد و انداز غرق شدن در دریا و از فرورفتن بر زمین در صحرا و با نفع می بخشند خدا بشما در زندگانی شما و در قبر باقی شما و در صحرا و محشر و نرد حصار ط و نرد میزبان و نرد داخل شدن جنان مثل ما در کتاب خدا مثل مشکوٰۃ است و مشکوٰۃ در قندیل است پس ما یکم مشکوٰۃ که در آن مصباح است و مصباح محمد است و مصباح در جابه است که غرض ظاهر آن حضرت و بردایت فرات ما یکم نه جابه لا شرقیه و لا غربیه یعنی در نسب شریفین هیچکس نه قدحی نیست که گاه بمشرق نسبت دهند و گاه بمغرب یکا در نهیها یعنی ولولح تمسسه ناکر ما در از نادر قرآنست نور علی نور یعنی امامی بعد از امام یحیی علی الله الخیر من لیساع نور علی بن ابراهیم است خدا هدایت میکند بسوی ولایت ما بر کرد و دست میدارد و لازم است بر خدا که معوض گرداند ولی ما و شیعه ما در حالتی که رویش منور باشد و بر بانش واضح و جسته نرد خدا عظیم باشد و بیاید دشمن ما در روز قیامت باروی سیاه و جفتش نرد خدا باطل باشد و لازم است خدا که بگرداند دوست ما را رفیق بفرمان و صدیقان و شهیدان و صالحان و نیکو رفیقانند ایشان و لازم است خدا که بگرداند دشمن ما را رفیق شیاطین کافران و بد رفیقانند ایشان و شهید ما را فضیلتی در یادتی است بر سایر شهیدان بده درجه و شهیدان شیعیان ما را فضیلت و زیاده است بر سایر شهیدان بده درجه پیر ما یکم خجیان و ما یکم فرزندان انبیا و اوصیا و ما یکم مخصوصان در کتاب خدا و ما یکم اولای ماس بر پیغمبر خدا و ما یکم که خدا دین خود را برای ما مقرر کرده است در آن آیه که فرموده است شرع لکم من الدین ما وصی به نوحا و الذی اوحینا الیک و ما و حسینا با ابراهیم و موسی و علی بن ابراهیم و موسی و عیسی را شما از دین آنچه وصیت نمودن با نوح را و آنچه وحی کرده ایم بسوی تو ای محمد و آنچه وصیت نمودن با ن ابراهیم و موسی و عیسی را آنکه هر یک از دین را و لا تتفرقوا فیه و متفرق میشوید در آن حضرت فرمود که اینی بر جماعت محمد باشد که علی المشرکین و ما تدعوهم انیه فرمود که یعنی بزرگ و دشوار است بر آنها که شرک آورده اند بولایت علی آنچه تو ایشان را بسوی آن میخوانی نه ولایت

نمی است آیه یکتا الیه منشیاء و اولیای الهی و درین باب فرمود که یعنی بنده را میگویند بسوی خود هر که میخواند و هدایت میکند بسوی خود هر که هدایت تو میکند بسوی دلالت علی بن ابی طالب و آیتها محرمین المعشایش از حضرت صادق روایت کرده است که حضرت علی بن الحسین فرمود که مثل این در کتاب خدا مثل مشکوۃ است پس باین مشکوۃ و مشکوۃ سوراخ است که چهارم از دران میگردد و چهارم در زجاجه است و زجاجه کوب در می یوقد من شجره و در مبارکه علی بن ابی طالب است نور علی و نور است میهدای الله انور من نیشاء هدایت میکند بسوی دلالت ما هر که دوست میدارد و چهارم علی بن ابی طالب روایت کرده است از حضرت صادق که حضرت باقر و تقی این آیه الله اولیای الهی است و کلامی است فرمود که ابتدا نمود و بنور خود مثل هدایت او در دل مومن مشکوۃ و در زجاجه مومن است و در زجاجه نور است و در زجاجه نور است که خدا در دل او قرار داده است یوقد من شجره مبارکه که شجره مومن است که شرقیه و غربیه یعنی در میان کوه شود و نه شرقی باشد که نزدیک غروب آفتاب باشد نه غروب باشد که در وقت طلوع آفتاب بران قرار بگیرد که در هنگام طلوع و غروب و سایر اوقات بران تابد یکبار در تنه ایضی یعنی در یک است آن نور که خدا در دل او قرار داده و روشنی بخشد هر چند سخن نگوید نور علی نور یعنی فریضه بر بالای فریضه و سنت بر بالای سنت میهدای الله انور من نیشاء یعنی هدایت میکند بسوی فریضه و سنتهای او هر که خواهد و بیضرب الله اکامثال للناس فرمود که پس این مثالی است که خدا برای مومن زده است پس مومن میگردد و در پنج نور داخل شدند در هر کار نور است و در درون رفتنش نور است و سختش نور است و عاشش نور است و باز گشتش در قیامت بسوی بهشت نور است راوی بحضرت صادق عرض کرد که سنیان میگویند که این مثل نور پروردگار است حضرت فرمود سبحان الله خدا را مثل نمیشد فلا تضر بوا الله اکامثال یعنی پس فریضه برای خدا مثلها آیه ثانیه فی بیوت اذن الله ان یرفعه و یدلک فیها اسماء یسبح فیها بالغد و الاصل الراجح لا تلومهم بما رآه و لا یبیم عن ذکر الله و اقاموا الصلوة و ایتاء الزکوة یتخافون یوما یتقلب فیها القلوب و الا بعدا لیسیر لیسیر الله احسن ما علوا و ینزید هو من فضله و الله یرزق من یشاء غیر حساب این آیه که تفسیر تفسیری است که در آیه سابقه مذکور شد یعنی این چراغهای هدایت و انوار است و خلافت و خاندان چند یا در خانه آباد و چند افرودخته میشود که خدا حضرت داده است و مقدر فرموده است که بلند گردانند آنها را پند کردن و تعظیم و تکریم نمودن یا آن خانه آباد و پادشاه رفعت قدرشان را شایسته و اعتقاد با ما است و خلافت ایشان کردن و متابعت ایشان نمودن بعضی گفته اند مراد از این خانه ها مساجد است چنانچه منقول است که مساجد خانه های خداست در زمین در روشنی میدهند برای اهل آنها چنانچه بنابر روشنی میدهند اهل زمین را و بعضی گفته اند خانه های پیغمبر است چنانچه حق تعالی فرموده انما یرید الله لیتذهب عنکم الرجس اهل البیت و فرموده است رحمة الله و بركاته علیکم اهل البیت و شیخ طبرسی گفته است که اذن الله ان ترفع بیوت انبیاء او میرای مطلق است و مراد بر رفع آنها تعظیم است و بر رفع مقامات آنها کردن و از معاصی و گناهان پاک داشتن و بعضی گفته اند مراد بر رفع جوارح است و در آنها بسوی خداوند یکسریها اسماء یعنی و مذکور شود در آنها نام خدا گفته اند باینکه قرآن و در آنها خوانده شود و یا اسمهای حسنه در آنها گفته شود و یا اسمها را بلیغانه فیها بالغد و الاصل یعنی تشریف کنند از برای خدا در آن خانه ها در بارگاه و پسین بپوشیده اند مراد از خانه ها که نیست و بعضی گفته اند مراد از تشریف خداست از چیزیکه جائز نیست بر خداوند

نمودن خداست بعضی آنکه مستحق آنهاست لذا افعال که همه مقروضت بحکمت و صواب پس بیان کرد که تسبیح کنندگان کیستند فرمود که
 سه جال لا تلهیهم تجارۃ ولا بیع عن ذکر الله یعنی مردانیکه غافل و مشغول نمیکردند ایشانرا تجارتی و نه بیعی از یاد خدا و بر یاد او بیشتر
 نماز و دادن زکوة ینافون یوما تنقلب فیہ القلوب و لا بصائر و با این عباد تمام ترسند از روزیکه از هول آن متعجب و مضطرب میگرددند
 و لما و دید با نماز خدا ایشانرا بهترین جزائی برگردایم ایشان و زیاده گردانند ایشانرا از فضل خود و خدا روزی میدهد هر کس که خواهد
 به چنان این ترجمه لفظ آیه است و اما اخبار عامه و خاصه از انس و بریده روایت کرده اند که چون حضرت رسول این آیه را تلاوت کردند مرد
 بر خاست و گفت کدام خانهاست اینها یا رسول الله فرمود که خانهای پیغمبر نیست پس ابو بکر بر خاست و اشاره کرد بخانه علی و فاطمه و
 گفت این خانه هم از آنهاست حضرت فرمود بلی از بهترین آنهاست و شاذان روایت کرده از ابن عباس که گفت در مسجدی پیغمبر بودم
 کسی این آیه را خواند من گفتم یا رسول الله کدام خانها فرمود که خانهای پیغمبران و اشاره بدست خود نمود و بسوی منزل فاطمه و محمد
 بن العیاش بسند معتبر از محمد بن الفضیل روایت کرده است که از حضرت امام موسی سوال کرد از تفسیر این آیه فرمود که بیوت محمد
 رسول خداست پس خانهای علی نیز از آنهاست و بسند دیگر از حضرت روایت کرده که خانهای آل محمد است خانه علی و فاطمه و
 حسن و حسین و حمزه و جعفر گفتیم با لفظ و الاصلال فرمود که مردان از اوقات فضیلت است پس صف نمود و ایشانرا که سه جال لا
 تلهیهم تجارۃ و لا بیع عن ذکر الله ایشانرا رجال و غیر ایشان را با ایشان خلوط نگردانید پس فرمود که لیکن سید محمد حسن
 ما علموا و نیرید هم من فضله مراد آنچرا است که ایشانرا مخصوص با آنها گردانیده است از واجب بودن مودت و اطاعت و ما و
 ایشان بهشت گردانیده و کلینی روایت کرده از ابو حمزه ثمالی که قتاده بصری بخدایت امام محمد باقر علیه السلام حضرت از او پرسید که تو فی فقه اهل
 بصره گفت بلی حضرت فرمود ای بر تو ای قتاده بدستی که حقیقی جمعی را خلق نمود و ایشانرا حجت خدا بر خلق خود گردانید پس
 ایشان میخوامی زمیند مانند کوهها قیام نمایند با مرد خدا و بنیدبند بسبب علم خدا بر گردید ایشانرا پیش از آنکه خلافت را خلق کند و جهان
 لطیفه بودند در جانب راست عرش پس قتاده مدت طولی ساکت شد پس گفت بخدا سوگند که در نزد فقها نشسته ام و پیش این
 عباس نشسته ام در پیش هیچیک از آنها دلم این اضطراب را بهم نرسانند که در خدمت تو بهم رسانید حضرت فرمود میدانی که در کجا
 نشسته در پیش خانه آباده نشسته که اذن الله ان ترفع و یذکر فیها اسماء تا آخر آیه تو آنجا نشسته و ما آنجا عظیم که خدا درین آیه
 یاد کرده قتاده گفت راست میگویی بخدا سوگند خدا مرا فایم تو کند بخدا قسم که این خانه سنگ و گل نیست یعنی خانه آباده عزت
 و رفعت و شرفست و کلینی از حضرت صادق روایت نموده در تفسیر بیوت اذن الله ان ترفع که مراد خانهای پیغمبر است
 و در خصال از حضرت امام موسی روایت کرده است که حضرت رسول فرمود که خدا از خانه آباده چهار خانه آباده را برگزیده است چنانچه
 فرموده است ان الله اصطفی آدم و نوحا و آل ابراهیم و آل عمران علی العالمین و در احتیاج روایت نموده که این
 سوال کرد از حضرت امیر المؤمنین از تفسیر این آیه که نمیه لیسر البیوت تا تلو البیوت من طهورها و لکن الله موافق
 و اتوا البیوت من ابوابها که ترجمه اش اینست که نیست نیکی آنکه در آیند در خانها از پشت آنها ولیکن نیکی کسی است
 که بر نیزه کار باشد و در آیند خانها را از درهای آنها حضرت فرمود ما اینم آن خانه پاکه خدا امر کرده است که از درهای آنها در آیند و ما
 درگاههای خدا و خانهای او که بسوی خدا از آن درها و خانها باید رفت پس کسی که متابعت ما و اقرار بولایت و امامت ما نماید

خامنه از درگاههای آنها در آمد و کسی که مخالفت با کند و دیگری را بر با تقصیل و به خامنه از عقب آنها آمده متبرجم گوید که حاصل این آیات آنست که خداوند هدایت و نبوت و امامت و خلافت را در خانه آباد و افروخته از زمان آدم دست بدست داده شده تا بحضرت ابراهیم رسیده و از بابای طاهرین حضرت رسالت پناه منتفی شده و از ایشان با حضرت رسید و از آنحضرت با وصیای کرام او منتقل گردید و خداوند گردانیده که همیشه اینخانه آباد و بلند آواز و محل امامت و خلافت بود و باشد و بنور علم ایشان عالم منور بود و باشد و بهیچانها و منازل ایشان در حیات ایشان تعظیم باید نمود و بسوی آن خانه ها باید میرای کسب معارف ربانی و اخذ شریع دین مبین و هم بعد از وفات ایشان تعظیم خراج مقدسه ایشان باید نمود و قلعه گیر آنها از دنیا من در جاس باید کرد و خانه آباد و ایشان را تعظیم و تکریم باید نمود و متابعت ایشان را واجب باید بشمر و دست از دامن متابعت ایشان نباید برداشت آنیه تالشه و العبه و الذین کفرو اعمالهم کسراب بقیعة یحسبه الظن انهم مع الحقی اذا جاءه لم یجدہ شیئا و وجد الله عنده فوفیه حسابا و الله سریع الحساب او کظلمات فی مجمر لچی یفشا مویج من فوقه مویج من فوقه سحاب ظلمات بعضها فوق بعضها اذا اخرج یداکم یکدی یزلفها و من لم یجعل الله له نورا فعالمه من نور و چون در آیات سابقه تمثیل نمود و ایام و علم و نبوت و امامت و مومنان کامل انور و این دو آیه تمثیل احوال کافران که خدا ایشان را بیان میفرماید که آنها کافرانند و از دنیا و رسول اعمال ایشان مانند سیراب است که در میان بانی ظاهر شود که تشنه گمان کنند او را که آب است تا آنکه نبرد او بیاید هیچ چیز نیابد او را و عقبا آبی را نیز در آن بیابد و خرامی او را و خدا بر وی خاستگاری بینماید یا مثل ایشان مانند تار یکجاست که در دریای عمیقی بوده باشد و موجی در آن گیرد آن دریا را از بالای آن موج موج دیگر از بالای آن موج ابری تار یکها بعضی بر بالای بعضی هرگاه خود را که ظاهر ترین اعضای او است برون آورد نزدیک نیست که تواند دیدن او را و هر که از برای او نوری قرار نداده پس از برای او هیچ نور نیست و این ما هیار بسند مستبر از حضرت باقر روایت نموده که مراد از الذین کفرو انبی امیه است و مراد بظلمت و تشنه لب عثمان است که بنی امیه را بسوی سیراب میدید که این آب است چون با آنها رسیدند بغیر غراب آبی چیزی ندیدند و در تفسیر علی بن ابراهیم از حضرت صادق روایت کرده است که ظلمات اشاره است بفتنه ابوبکر و عمر و پینشاه مویج مراد فتنه عثمان است من فوقه مویج اشاره است بفتنه طلحه و زبیر ظلمات بعضها فوق بعضها اشاره بفتنهای معاویه و سائر بنی امیه است هرگاه مومنین دست خود را در تار یکهای فتنهای ایشان بدارند و نترسند و یک نیست که تواند دید و من یجعل الله له نورا فعالمه من نور یعنی هر کس را خدا از برای او امامی از فرزندان فاطمه قرار نداده پس او را در قیامت امامی خواهد بود که نور او را رود چنانکه در آیه دیگر فرموده است نور هم لیسع بین الیدیه و یایمانهم فرمود که یعنی انجمن مومنین در قیامت نور ایشانند که در پیش رو و دست راست ایشان میروند تا شایعین از منازل ایشان در بهشت نازل گردانند و کلین بسند صحیح و موثق این حدیث را در روایت کرده بانه کن احتمالی و این ما هیار بسند مستبر از حضرت صادق روایت کرده که کظلمات فتنه است اشاره با ابوبکر و عمر است من فوقه مویج اشاره با صاحب جبل و صفین و نه و است من فوقه سحاب ظلمات بعضها فوق بعضها یعنی بنی امیه از اخرج یدکم یکدی یزلفها یعنی هرگاه امیر المومنین دست خود را در تار یکهای فتنهای ایشان بدارد و نترسد و یک نیست که بیدار نیست که بیدار نیست اگر سخن حکمتی در میان ایشان با بود قبول نکنند از او کسی مگر کسی که او را بولایت و امامت

او کرده باشد و من له محمد بن الله له نور افکاره من نفس یعنی هر کس خدا و دنیا برای او امامی قرار نداده باشد پس او را از مرتبه نورانی نیست یعنی امامی نیست که او را خدا و شماید بسوی بهشت آنکه خاسمه فامنوا بآله الله و من سوله والنور الذی انزلنا یعنی پس ایمان بیاورید بچند رسول که نوریکه بافرود فرستادیم اکثر مفسران گفته اند که مراد از نور در این آیه قرآن مجید است و کلینی و ابن ابراهیم و دیگران بسندهای معتبره از حضرت باقر و ائمه تا منوره اند که حضرت فرمود که نور و اله درین آیه ائمه اذ آل محمد تار و زقیامت و ایشانند پس اسوگند نور خدا که فرستاد است ایشان را و ایشانند و اله نور خدا در آسمانها و در زمین و بجز اسوگند که نور امام در دلها می مومنان روشن تر است از آفتاب در روز ایشان و اله که منور میگردد و انند و اله می مومنان را در محبوب میگردد و انند نور ایشان را از هر که خواهد پس تاریک میشود و اله می ایشان و اله که دوست نمیدارد و اما رانده و ولایت را از اختیار نمیکند مگر آنکه خدا دل او را پاک میکند و خدا پاک نمیکند و انند بنده را تا آنکه منقاد گردد از برای ما و با او در مقام مسلمانه شود و چون منقاد نگردد و حق تعالی او را سالم میکند و از او شهادت حساب و ایمین میکند و از او از فرع اکبر و زقیامت متبرجیم گوید که بنا بر این تاویل سبب اترازی فرود فرستادن بایشان باعتبار فرستادن ارواح مقدسه ایشانست بسوی ابدان مطهره ایشان یا باعتبار آنکه بعد از روحانیت و نورانیت ایشان در نهایت مرتبه قرب ایشانرا امر کردن بپلیخ رسالات و دعوت خلق و معاشرت ایشان بمنزله نزول از در چرخ رفیع بمرتبه پستی است چنانچه خدا تعالی فرموده انا انزلنا الیک ذکرا من سواک یا باعتبار آنکه در بعضی اخبار وارد شده است که حق تعالی نور مقدس ایشان را فرستاد و در صلب آدم ساکن گردانید یا باعتبار آنکه محبت و ولایت ایشانرا از حضرت رسول فرستاد و ممکن است که مراد از نور قرآن شود و اطلاعش بر ایشان باعتبار آن باشد که سابقا تحقیق شد که کتاب الهی قرآن و قرآن حقیقی ایشانند و حافظ و حامل مفسر کتاب ایشانند و اکثر قرآن بحسب بطون در شان ایشانست پس باین سبب نور را بایشان تاویل کرده اند و این نظیر وجود است و احادیث در تاویل آیه برین وجه بسیار است بعضی بعد ازین مذکور خواهد شد آیه سادسه الذین یتبعون الرسول النبیه الامی الذی یجده و نه مکتوبا عندهم فی التوریه و الانجیل یا موهوم بالمعروف و ینهلهم عن المنکر و یحل لهم الطیبات و یحرم علیهم الخبائث و یضرم عنهم اصرهم و الاغلال الیه کانت علیهم فالذین امنوا به و عذروه و نصروه و اتبعوا النور الذی انزل معه اولئک هم المفلحون حق تعالی در اوصاف مومنان و متقیان که رحمت خود را برای ایشان نوشته میفرماید که آنها که متابعت مینمایند رسول پیغمبر حق را یعنی سواد و خط نداشت یا آنکه از اهل مکه بود که ام القری است آن پیغمبر کیه نعمت و صفت و پیغمبری او را میبایند نوشته شده نزد ایشان در توریه و در انجیل ام میکند ایشانرا بنیکیهما و نخی میکند ایشانرا از بدیهما و حلال میکند داند برای ایشان چیزهای طیب و پاکیزه را و حرام میکند داند بر آنها چیزهای خبیث و بد را و بر میدارد از ایشان بارهای گرانرا که تکالیف دشوار است و غلها که بر ایشان از عهد پاکه بر دست ایشان بود یا تکالیف صعبه پس آنها که ایمان آوردند با و و تعظیم نمودند او را و یاری کردند او را و متابعت پیروی کردند نور ربی را که نازل گردیده است با و ایشانند و سنگاران اکثر مفسران نور را تفسیر کرده اند بقرآن و کلینی از حضرت صادق روایت نموده که مراد بنور در این آیه امیرالمومنین است و ائمه اند و علی بن ابراهیم روایت کرده که نور امیرالمومنین است پس خدا پیمان حضرت رسول را بر پیغمبران گرفته که خبر دهند امتها می خود را و یاری کنند او را و اگر

یاری کردند قبول و امر کردند امتهای خود را باین وزو باشند که در رجعت رسول خدا برگردند و پیغمبران برگردند بدینا و در دنیا یاری او کنند
و کلینی نیز در حدیث دیگر از حضرت صادق روایت کرده است قال الذین آمنوا به یعنی ایمان آوردند با ما و عترت و ما آخر ما
یعنی اجتناب از عبادات حبیث و طاعت نکره و نکره البکر و عمرند و عبادت ایشان اطاعت ایشانست عیماشی از حضرت باقر
روایت کرده که مرا و بنور در این آیه علی است مترجم گوید و جوهری که در توجیه انزال نور در آیه خامسه مذکور شد همه در اینجا جاری
میشود و نازل شدن با آن نهایت مناسبت دارد بوجه سوم و پنجم نیز باعتبار آنکه در اول که نبوت نازل شد و ولایت امیرالمومنین بان
نازل شد آیه سابعه یدون لیطفوا نور الله باقوا هم والله نوره و لکراه الکافرون یعنی مینمایند که فرو نشانند
خاموش گردانند نور خدا را بدینهای خود و مانند کسی که خواب نور آفتاب را بپا و دوان فرو نشانند و خدا تمام کنند است نور خود را
که است داشته باشند کافران و کلینی و دیگران بسندهای معتبر از حضرت امام محمد باقر روایت کرده اند که از آنحضرت از تفسیر
این آیه پرسیدند حضرت فرمود که یعنی خواستند فرو نشانند ولایت امیرالمومنین را بدینهای خود و خدا تمام میگردد انداخت
را چنانچه در آیه دیگر فرموده است الذین آمنوا بالله و رسوله والنور الذی انزلنا نور در اینجا امامست پرسیدند از تفسیر
بعد از این هو الذی ارسل رسوله بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کله فرمود که یعنی اوست خداوند یک
امر کرده است رسولش را بولایت از برای وی خود علی بن ابیطالب و ولایت دین حق است تا غالب گرداند او را بر دنیا
همه نزد قیام قائم آل محمد چنانچه فرموده است که خدا تمام میکند نورش را بولایت قائم و لکراه الکافرون بولایت علی
نخواهند کافران بولایت علی پرسیدند که آیه چنین نازل شده است فرمود بلی و علی بن ابراهیم روایت نموده و تفسیر الله تم نوری
که خدا تمام میکند نور خود را چون تقایم آنرا رسول تا آنکه چون بیرون آید خدا غالب گرداند او را بر همه دینها تا آنکه در هیچ جا غیر خدا عبادت
نکرده نشود و چنانچه حضرت رسول فرمود که میرکند زمین را از قسط و عدالت بعد از آنکه پر شده باشد از جور و ظلم و دلکمال الدین و است
کرده اند از حضرت صادق که زمین خالی نمیشد از حجت خدای دانا یکم زنده گرداند در زمین آنچه را بپایند از حق پس این آیه را
خواندند و لیطفوا نور الله تا آخر آیه و محمد بن العیاش روایت کرده است که حضرت باقر این آیه را تلاوت فرمود که بخوانند
اگر شما دست از دین حق و ولایت اهل بیت بردارید خدا دست بر زمین را یعنی البته جمعی را می برد که این دین را اختیار کنند یا قائم
آل محمد را ظاهر میگردد و آنکه همه خلق را باین دین در آورد و ایضا روایت نموده از حضرت امیر که روزی حضرت رسول صلعم بمنبر
و فرمود که خدا نظر کرد بسوی اهل زمین نظر کردنی پس مرا از میان همه اختیار کرد و پس نظر دیگر کرد و علی را اختیار کرد که برادر من و وزیر
من و وارث من و وصی و خلیفه منست در امت من و ولی و امام هر مومن است بعد از من هر که با و دوستی کند با خدا دوستی کرده
و هر که با و دشمنی کند با خدا دشمنی کرده و هر که او را دوست دارد و هر که او را دشمن دارد خدا او را دشمن دارد و خدا
سو کند که دوست بمنیدارد او را که مومنی و دشمن بمنیدارد او را که کافری و او نور من است بعد از من و رکن زمین است و اوست
کلمه تقوی و عروة الوثقی که خدا در قرآن فرموده پس حضرت این آیه را خواندند و لیطفوا نور الله باقوا هم و یالے
الله الا ان یتیم نوره و لکراه الکافرون پس فرمود که ایها الناس این سخنان مرا حاضران لغائبان رسانند خداوند ترا
گواهی میکند بر ایشان پس خدا بعد از آن در مرتبه سوم نظر کرد بسوی اهل زمین و اختیار کرد بعد از من و بعد از برادر من علی

یازده امام یکی از دیگری یکی که از دنیا برو و دیگری قائم مقام او خواهد بود و مثل ایشان مثل ستارهای آسمانست که هر یک ستاره
که فرو میرود ستاره دیگر طلوع میکند و مانند و هدایت یافتگانند ضرر نمی رسد بایشان مگر کسی که بایشان مکر کند و یا سر
ایشان نکند ایشان حجت خداوند در زمین و گواهان خداوند بخلق هر که ایشان را طاعت نماید از اطاعت کرده است و هر که نافرمانی آنها را
خدا را معصیت نموده است ایشان با قرآن اند و قرآن با ایشان از قرآن جدا نمیشوند تا در حوض کوثر بر من وارد شوند آئینه شامه یا
ایها الذین امنوا اتقوا الله وامنوا برسوله یؤتکم کفلا من حبه و یجعل لکم نوراً تمشون به و یغفر لکم و الله غفور
رحیم مفسران گفته اند که یعنی ای جماعتیکه ایمان آورده اید به یگانگی خدا و تصدیق نموده اید بموسی و عیسی پس هر یک از عذاب خدا
و ایمان میاورید بر رسول خدا یا آنکه ایمان آورده اید بخدا و رسول ظاهر ایمان میاورید بر رسول خدا باطناً تا عطا کند ل شما دو بهره از رحمت
خود و یکبار انداز برای شما نوریکه بآن نور راه روید در قیامت و بعضی گفته اند مراد قرآن است و پیامرزد و شمار خدا و خداوند و مهر با است
و کلینی و ابن مایه و دیگران بسندهای بسیار روایت کرده اند که مراد از کفلا من حبه و یجعل لکم نوراً تمشون به یعنی قرار دهم برای شما امامیکه پیروی او نمایند و این امام را بسند دیگر روایت کرده است انحضرت باقر که مراد از کفلا من حبه
حسین است و یجعل لکم نوراً تمشون به یعنی امام عادلیکه با اوقات انما ید او علی است و ایضا از جابر انصاری بسند معتبر
روایت نموده است که کفلا من حبه و یجعل لکم نوراً تمشون به و قرأت نیز از ابن عباس این مضمون را روایت نموده و ایضا از حضرت
باقر روایت کرده که مراد از کفلا من حبه و یجعل لکم نوراً تمشون به و قرأت نیز از ابن عباس این مضمون را روایت نموده و ایضا از حضرت
که داند هر یک از اینها را در دنیا با و برسد هر چند قادر نباشد بر چیزی که بخور و در گریه زمین متبرجم گوید که مراد بر رحمت یا رحمت اخروی است یا دین
و چون امام اعظم رحمتها و نعمتها می خداست بر بندگان درین اخبار اعظم مصداق ذور رحمت را بیان فرمودند و محتمل است که مراد امام
ناطق و امام صامت باشد در هر عصری و ذکر آن دو معصوم بر بنیال تمثیل باشد که در وقت نزول آیه موجود بود و محتمل است که
مراد بکفلا من حبه و یجعل لکم نوراً تمشون به و قرأت نیز از ابن عباس این مضمون را روایت نموده و ایضا از حضرت
و خون مال شیعیان محفوظ گردانید و حضرت امام حسین اعظم مصداق نعمت اخروی بود که احباب او با عیال و اهل در جات شهادت
فانگردد و دیدند باین سبب تخصیص بایشان فرمودند و تمشون که در آیه وارد شده بنا بر این تا و یل ممکن است مراد شمس و کواکب
باشد بنابر تکیلات عقلانی و سعادات اخروی و ممکن است مراد مشی در قیامت باشد بنابر آنچه در تا و یل لیسع نور هم
نکر میشود و آیه تاسعه و عاشره و یوفی تری المومنین و المومنات لیسع نور هم باینکه یوم لیسع نور هم لیسع نور هم
جنات متبرجی من تمتعوا لکنها سرخا کین فیها ذلک هو الفوز العظيم یوم یقول الما فقیه و الما فقات للذین
امنوا انظر من لا یفتن من نورکم فیل است بهی و راء کم فالتمسوا نوراً فضر ب بلیهم بسور له باب باطنه فیه
الرحمة و ظاهر من قبله العذاب ینادونهم الم نکر معکم قالوا بلی و لکنکم فتنتم انفسکم و تر یصتم
و ایتیم و غیر تکمل الا ما زحمتی بجاء اسر الله و غیر کم بالله الف و الف یوم لا یؤخذ منکم فدیة و لا من الذین کفروا
ما و لکن لنا سره هو لکم و بشر المصیر یعنی روزیکه بر پنی مردان مومن و زنان مومنه را که میرود بسعت نور ایشان
در پیش روی ایشان و جانب راست ایشان ملائکه بایشان گویند بشارت باد شما را بهشتی چه که جاری دیگر و در زیر

آنحضرت را همیشه در آنجا باشد اینست در تکراری عظیم روزی که گویند مردان زمان منافق با جماعتیکه ایمان آورده اند از شما را با شهادت و انصاف
 بسوی ما نماند مگر به پیوستن از نو شد از جانب ایشان گفتند و در که برگزیده از عتبات خود به دنیا و کسب نور بگفتند یا ایمان و اعمال صالحه یا تقوی
 محض را بهر جا که خواهید بود که از ما بشمارید و نمیرسد پس دوری کشیده شود میان مومنان و منافقان که در گاهی داشته باشند
 که مومنان از آن درگاه داخل شوند اندرون آن دیوار و دیوارگاه رحمت دراز باشد که برشت است و بیرونش عذاب الهی باشد که
 جهنم است در که گشتند منافقان مومنان را که در دنیا با شما بودیم مومنان گویند علم بودید و لیکین مفتون گردید و انفس خود را بتفاتی
 و انتظار بلا با براسی مومنان میکشیدید و شک در دین و میکردید و فریب داد و شوار از تر و با تا آنکه از آن که مرگست بشمارید و غافل
 گردانید شمار از خدا شیطان فریب دهند و یاد دنیا پس امر از شما نداشتی که فتنه نمیشود و در آن کافران مسکن شما جهنم است آن نزد
 تراست ایشان را به محل بازگشتنی است جهنم از برای شما و در جایی دیگر فرموده است یا ایها الذین امنوا اتوبوا الی الله توبه
 نصوبنا عسی ربکم ان یتنصر عنکم سبیلا تا بعد دیدم خلک جنات پشیمی من تحتها که آنها بر یوم کافری الله النعم و
 الذین امنوا معه فی سمره لیسع بین ایدیههم و بایعانههم یتولون سر بیا اتمع لنا نورنا و غفر لنا انک حاکم کل شیء
 قدیر یعنی ای گرد و همیکه ایمان آورده ایم تو بکنید بسوی خدا از گناهان تو بپنجه نصیحت که دیگر عود بآن گناهان نکنید شاید پروردگار
 شما یک نظر کند و بیاورد گناهان شما را و داخل کند شما را در بهشت را که جاری میشود و در زیر آسمانها صخره را در روزیکه خوار نمیکند و اندر خود را
 پیغمبر را در آنهارا که ایمان آورده اند با نور ایشان میرود و در پیش روی ایشان راست است ایشان میگویند ای پروردگار اگر تمام
 گردان از برای ما نور را بدستی که تو بر همه چیز قادر و توانائی و علی بن ابراهیم روایت نموده از حضرت صادق علیه السلام در تفسیر قول حق تعالی
 نور هم لیسع بین ایدیههم و بایعانههم فرمود که ایمان مومنان نور ایشان است میگویند از پیش روی و جانب راست ایشان تا
 ایشان را نازل کرده اند و در آنرا ای ایشان در بهشت در تفسیر فرات از حضرت باقر روایت کرده که سوال کردم از تفسیر نور هم لیسع
 بین ایدیههم فی جنات یعنی نور هم بین ایدیههم فرمود که حضرت رسول فرمود که آن نور امام مومنین است که در روز قیامت
 میرود و در پیش روی ایشان در وقتیکه خدا از حضرت فرمایند نام پاک برود و بسوی منازل خود در جنات عدن و ایشان از آن نور
 تا آنکه با او داخل بهشت شوند و او قول حق تعالی و بایعانههم پس شما در قیامت میگیرید و ایمان اهل محمد را و متوسل میشود بایشان
 و ایشان میگیرید و ایمان حسن و حسین را و ایشان میگیرید و ایمان امیر المومنین داود و اسحق را و حضرت رسول را تا آنکه داخل بهشت
 میشوند با آن حضرت در جنات عدن پس اینست معنی قول حق تعالی لیسع بین ایدیههم فی جنات الی آخر و این شهر آشوب در مناب
 از حضرت باقر روایت کرده است که تمام گردان از برای ما نور را بدستی که تو بر همه چیز قادر و توانائی و علی بن ابراهیم روایت نموده که
 در تفسیر کبریا که میباید از نظر و ناظر بسوی حق تعالی که فرمود که حق تعالی قسمت میکند از برای منافق پس نور می
 میرسد و نور می بر طرف میشود و پس باین سبب مومنان میگویند که نور را تمام کن غلی بن ابراهیم از حضرت باقر روایت نموده که
 در قیامت نور می دارد نجات مییابد و هر مومنی البته نور می رسد و او ایضا روایت کرده در تفسیر نور هم لیسع بین ایدیههم و
 بایعانههم که قسمت میکند نور میان مردم در قیامت لیسع بین ایدیههم و قسمت میکند از برای منافقان پس نور ایشان
 در امام پانجمی که پیغمبر ایشان ظاهر میشود و در هر طرف میگرد و پس میگویند منافقان بمومنان که باشند در جایی خود تا با بهر

از نور شما بیاید پس مومنان با ایشان میگویند برگردید بعقب خود پس طلب نمایند توری پس بر میگردد پس ایشان دیواری را میسازند
پس متناقضان از پس دیوار نمیکنند مومنان را مگر با شما نبودیم در دنیا ایشان میگویند بلی ولیکن فریب دادید نفسهای خود را
بگناهایان و شک نمودید در دین و انتظار بلا را برای مومنان کشیدید فالیه و کلا یوخذ منکم فدیة فرمود که بنی اسرائیل که مقتدر
ازین آیه میبود و نصاری نیستند و آورده نکرده است مگر اهل قبله را هم و لکن لغوی آتش جهنم اولی است بشما و در خطبه غدیر حضرت
امیر مذکور است که مسابقت کنید بسوی من بپایان سبب آفرینش پروردگار شما باشد پیش از آنکه دیواری کشیده شود که باطنش حیرت
باشد و ظاهرش عذاب پس نشنوند نامی شمارا و شنید و پیر و انکند بشیون شمارا و در حدیث طویلی در کتاب خصال روایت
کرده که حضرت رسول فرمود که محشور میشوند امت من در قیامت بر پنج علم اول علمی که دارد میشود با فرعون این است
است که ابوبکر است دوم با سامری این است که عمر باشد سوم با جاثلیق این است که عثمان است چهارم با معاویه پنجم
با تو یا علی که در زیر آن مومنها خواهند بود و تو امام ایشان پس خطاب کند با صحاب آن چهار علم که برگردید بعقب خود پس
طلب کنید توری را پس در میان ایشان دیواری کشند که در آن درگاههای باشد که اندرون آن رحمت و ایشان شیعیان
و موالیان غنند و آنجا عتی که با من بودند در قتال فقه باغینه و محاربه عدول کنندگان از راه راست و درگاه رحمت شیعیان
نمند پس ندانند آنها که آیا با شما نبودیم تا آخر آنچه گذشت پس حضرت فرمود که پس دارد میشوند امت من و شیعیان پس
جوین محمد و در دست من عصائی بوده باشند از درخت عوسج که می نامیم بآن دشمنان خود را چنانچه شتر غریب را از خوش شتر
میراند و آیت در خصال از جابر انصاری روایت کرده است که گفت روزی در خدمت حضرت رسول بودم با اهل بیت
گفت خدا عطا کرده شیعیان و محبان ترا هفت خصلت مداری در وقت مردن و آیمینی نزد وحشت و نور در تاریکی و آیمینی
در فزع و ترس قیامت و عدالت نزد ترا و می اعمال و گذشتن بر صراط و داخل شدن بهشت پیش از سایر مردم بعد از آن
این آیه را خوانند نور هم یسع بین اید یهم و با یحی انهم آیه هادی عشر الله و الذین امنوا یحییهم من الظلمات
الانوار و الذین کفرو اولیاءهم الظلمات یخرجونهم من النور الی الظلمات یعنی خدا ولی و دوست یاست
امرا آنجا غنست که ایمان آورده اند بیرون میرد ایشان را از تاریکیهای کفر و ضلالت و جهالت بسوی نور ایمان و هدایت
و علم و آنها که کافر شده اند یعنی در عالم الهی باشند که کافر خواهند شد و ستان ایشان بایا و ان ایشان طاغوتست یعنی
شیطانست و پیشوایان کفر و ضلالت بیرون میدهند ایشان را از نور ایمان و علم و هدایت یا قابلیت این مراتب بسوی
ظلمات کفر و ارتکاب فسوق یا از نور بر این یقینیه بسوی ظلمات شکوک و شبهات و در تفسیر عیاشی از حضرت صادق
روایت کرده که مراد از نور در این آیه آل محمدند و ظلمات دشمنان ایشانند و از حضرت صادق روایت کرده که مراد
انست که هر که ایمان بیاورد با ما آن که از جانب خدا منصوب گردیده اند هر چند بد کردار باشد در اعمال خود خدا ایشان را
در ظلمات قیامت بیرون می آورد بسوی نور عفو و آمرزش و داخل بهشت میکند ایشان را و آنها را که کافر شده اند با ما حق
و اعتقاد کرده اند یا امت اما هر که از جانب خدا منصوب نگردیده اند محکوم در جهنم خواهند بود هر چند در اعمال خود نهایت زهد
و وضع و عبادت داشته باشند و کلینی بسند معتبر از ابن ابی یعفور روایت کرده که حضرت صادق عرض کرد که من فی الظلم

میکنم یا مردم و تشجب بسیار میکنند از جفا حتی که ولایتشان ندارند و ولایت را بیکر و عود دارند و صاحب امانت و وفا راستی اند و از روی
 جبر که ولایتشان را از ایشان گرفته و راستی و وفا ندارند حضرت در ستایش بنده بادم غضبناک و فرمودند که دین ندارد کسی که
 عبادت خدا کند با ولایت امام جابر بیکه منصوب از جانب خدا نباشد و عثمانی نیست بکسی که عبادت خدا کند با ولایت امام جابر
 از جانب خدا منصوب باشد من از روی تشجب گفتم که آنهارا دین نیست و بر اینها عتاب نیست فرمود بلی مگر نشنیده قول حق
 را الله و الذین امنوا یخیرهم من الظلمات الى النور یعنی بیرون میرد ایشانرا از تاریکیهای گناهان بسوی نور توبه
 و آمرزش بجهت آنکه اعتقاد کرده اند بامامت بر امامی عادل که از جانب خدا تعیین شده است و فرموده است و الذین یفکروا
 اولیا و هم الظالمون یعنی چون آنها من الظلمات را می گفت که من عرض کردم که مراد از الذین کفر و الظالمین
 نیستند حضرت فرمود که کافر آنرا چه نور هست که ایشانرا از آن نور بیرون برند بسوی ظلمات بلکه مقصود آنجا عقد که بر نور اسلام
 بودند پس چون اختیار ولایت بر امام جابر کردند که از جانب خدا منصوب نیستند بسبب این ولایت بیرون رفتند از نور اسلام
 بسوی ظلمات پس واجب گردانید خدا بر ایشان آتش جهنم را با کافران پس ایشان اصحاب نار جهنم اند و همیشه در جهنم خواهند
 بود و شیخ طوسی در مجالس روایت کرده است از حضرت امیرالمومنین که حضرت رسول این آیه را خواند تا هم فیها خالدا
 از آنحضرت پرسیدند که کیستند اصحاب نار فرمود که هر که جنگ کند با علی بعد از من پس ایشان در آتش جهنم خواهند بود و با کفای
 زیرا که کافر شدند بحق بنی ازان که بسوی ایشان آمد محبت بر ایشان تمام شد آنکه ثانیه عشر یا ایها الناکر قد جاءکم
 من ربکم و انزلنا الیکم نورا مبینا فاما الذین امنوا با الله و اعتصموا به فسید خلعهم فی رحمة منه و
 فضل و یهدیم الیه صراطا مستقیما یعنی امی کرده مردمان تحقیق که آمد بسوی شما برانی از جانب پروردگار
 شما و فرستادیم بسوی شما نوری ظاهر کننده پس آنجا که ایمان آوردند بخدا و جنگ زدند با و پس برود می داخل گردانید ایشان
 در رحمتی از خود که وعده داده است ایشانرا و فضلی زیاده بران نهاد است که ایشانرا بسوی آنچه وعده داده ایشان داده شده و طریق
 مستقیم یعنی راهی راست که اسلام و ایمان و طاعت است و دنیا و طریق بهشت است در آخرت و بدانکه بعضی از مفسران بر آن
 را معجزه و بعضی دین بعضی حضرت پیغمبر گفته اند و گفته اند مراد بنور قرآن است و در کتاب تا ویل الایات از ویلی روایت کرده
 که حضرت صادق فرمود که بران حضرت رسول است و نور مبین حضرت امیرالمومنین و علی بن ابی طالب گفته که نور امامت
 امیرالمومنین است و الذین امنوا با الله و اعتصموا به آهن مانند که متمسک شده اند بولایت امیرالمومنین و ائمه طاهران
 و در مجمع البیان از حضرت صادق روایت کرده که بران محمد است و نور صراط مستقیم علی بن ابی طالب پیغمبر است
 من کان میتا فاحینا ید و جعلنا له نورا عیسه به فی الناس کم من مثله فی الظلمات لیس یخرج منها کذا الشفیر
 لکما فیرین ما کانوا یحیون یعنی آیا کسی که مرده باشد گفته اند یعنی کافر باشد پس زنده گردانیم که راست کنیم او را بایمان
 و بگردانیم از برای او نوری که راه رود بان در میان مردم بعضی نور را بعلم و حکمت تفسیر نموده اند و بعضی فقر آن و بعضی
 بایمان مانند کسی است که مثل و صفت او آنست که در تاریکیهای کفر و ضلالت و جهالت است و هرگز از آن بیرون
 نمیرد و چنین زینت داده شده است برای کافران که دایم ایشان و کلینی بسند معتبر از حضرت صادق روایت کرده

است در تفسیر و جعلنا له نوراً که مراد از نور ایا نیست که با و اقتدا کند بکن مثله فی الظلمات کسی است که امام را نشناخته و پس
معین دیگر و اینست که در که چون خدا خواست حضرت آدم را خلق کند جبرئیل را فرستاد و اول ساحتی از نور جمیع پس بدست راست
یک تبخیر گرفت از آسمان به قسم تا آسمان اول و بدست چپ خود یکقبضه گرفت از زمین اول تا زمین به قسم پس حق تعالی خطاب نمود
با نوح در دست راست جبرئیل بود که از تو خلق میکنم چنانچه از او و صیاد و صدیقان و مومنان و سعادتمندان را و خطاب کرد با نوح
در دست چپ او بود که از تو خلق میکنم چنانچه از او و مشرکان و کافران و اشیقارالپس این دو طینت را با یکدیگر مخلوط کرد و در ولایت
از یکدیگر جدا میشود چنانچه میفرماید پیغمبر الخ من الطینت و پیغمبر المیت من الخ یعنی بیرون می آید و زنده را از مرده و مرده را
از زنده حضرت فرمود زنده که از مرده بیرون می آید آن مومنی است که از طینت کافر طینت او بیرون می آید و مرده که از زنده بیرون
می آید کافر است که از طینت مومن بیرون می آید پس زنده مومنست و مرده کافر این است معنی قول حق تعالی او من کانت
صیبتا فاحیینا پس مرگش اختلاط طینت او با طینت کافر زنده گیش در آن وقتست که خدایا میسکین طینت او را از طینت
کافر تبارت خود و پیغمبر حضرت غرت بیرون می آید و مومن را در ولادت از ظلمت طینت کافر بعد از آنکه داخل در آن شده بود
بجای نور و بیرون می آید کافر از نور که طینت مومن باشد بسوی ظلمت کفر چنانچه میفرماید لیتظن من کان حیاً و حی
القول علی الکافسین یعنی فرستاد پیغمبر را که تیرساند کسی را که زنده باشد یعنی مومن باشد و ثابت شود و عید عذاب بر کافر
یا حجت ایشان تمام گردد و چنانچه از حضرت باقر روایت نموده در تفسیر این آیه که مراد از نیست کسی است که این امر است
دارند زنده شدن او و معرفت اوست و مراد از نور علی بن ابرطالب است و آنکه مثلش آنست که در ظلمات است این خلق کنند
که چیزی نمیدانند و امام خود را نشناخته اند و بدست مبارک خود اشاره کرد بسوی ایشان و این شهر آشوب روایت نموده قریب
باین مضمون را و علی بن ابراهیم گفته او من کانت صیبتا یعنی جاهل شود و از حق فاحیینا یعنی او را هدایت کنیم بسوی حق و
جعلنا له نوراً مراد بنور لایست کن مثله فی الظلمات یعنی در ولایت ایمنه غیر حق بوده باشند آیه چهارم و مومن داخل بیت
مومنانا و المومنانا و الاموات و لا تزد الظالمین الا تبارا یعنی اسی پروردگار من بیا مرز مرا و پدر مرا و هر که داخل خانه
من شود با ایمان و مردان مومن و زنان مومن را و زیاد کند مرا و مرا را که علی بن ابراهیم از حضرت صادق روایت کرده
است که مراد به بیت ولایتست که هر که داخل ولایت شود داخل در خانه پیغمبران شده متبرجم گوید که مراد به بیت بیت مضمومی است
چنانکه سابقاً بیاوردیم یعنی خانه آباد غرت و کرامت و اسلام و ایمان پس هر که ولایت ایشان را اختیار نماید داخل خانه آباد ایشان
گردد است و با ایشان ملحق شده پس شیعیان که اهل ولایتند درین خانه داخلند و دعای نوح ایشان را شامل است
و شیخ طبرسی گفته که مراد به بیت یا خانه آنحضرت است یا مسجد یا گشتی و بعضی گفته اند مراد خانه محمد است و مراد مومنین
یا جمیع مومنانست یا از است محمد آیه پانزدهم اجبار نیست که تاویل مسجد باهل بیت و خانه های ایشان شده است کلینی در
ماهیاری از حضرت موسی روایت کرده اند و تاویل قول حق تعالی و ان المساجد لله فلا تدعوا مع الله احدا یعنی مسجد را
از خداست پس خوانند با خدا احدی از حضرت فرمود که مراد بمساجد و حیوانند و علی بن ابراهیم از حضرت امام رضا روایت کرده است
که مساجد خوانند و اینها را هم از امام موسی روایت کرده که گفت از پدرم شنیدم که مراد بمساجد و حیوانند و اینها را هم از

و دیگری پس مراد آنست که دعوت میکنند مردم را بسوی خیر ایشان پس مانند کسی خواهند بود که خدای دیگر خوانند باشد متبرجم گوید که اختلاف کرده اند مفسران در تاویل مسأله که درین آیه کریمه وارد شده و بعضی گفته اند مواضعی است که از برای عبادت برانگیزد و بعضی اخبار نیز وارد شده و در احادیث بسیار از حضرت امیر المؤمنین و از حضرت امام جعفر صادق و امام محمد تقی منقولست که مراد بمساجد نیست عضو است که میباشد با آنجا سجد کنند بمشانی و کفها و زانو و انگشت همین پایا و آلتا و پای که در آن اخبار وارد شده است چند وجه احتمال دارد اول آنکه مراد خانهای ایشان در حال حیات و در وفات مقدسه ایشان بعد از وفات بوده باشد پس تقدیر مضبوط در اخبار باید کرد و بنابر این وجه ممکنست که مراد جمیع بقاع مشرفه بوده باشد و تخصیص این فرد بزرگ برای آن باشد که اشرف افراد آنست دوم آنکه مراد میوت مغوی بوده باشد چنانچه سابقا مذکور شد سوم آنکه در آیه کریمه مضانی مثل اهل تقدیر کنند زیرا که ایشان اهل مساجد حقیقه و عیاشی روایت کرده است از حضرت صادق در تفسیر قول حق تعالی واقموا وجوهکم عند کل مسجد ترجمه اش آنست که باز دارید و پای خود را نزد هر مسجدی ایمنی هر جای نمازی یا وقت نمازی فرمود که یعنی آنکه متبرجم گوید ممکنست که مراد آن باشد که مراد بمسجد خاکی است یعنی باید که در حال حیات بمنازل شریفه ایشان رجوع کنید برای اخذ معالم دین از ایشان و انقیاد و اطاعت ایشان و بعد از وفات بمساجد مشرفه ایشان برای زیارت یا مراد از مسجد اهل مسجد باشند زیرا که ایشان عاملان مساجد آگهی یکایک ایشان را مساجد نامیده اند مجاز برای آنکه خدا امر کرده است بخضوع نزد ایشان و تعظیم کردن ایشان و احادیث بسیار وارد شده که مراد در بقیه آورده آنست در وقت هر نماز در مساجد یا مطلقا و ایضا عیاشی از حضرت صادق روایت کرده در تفسیر قول حق تعالی خذوا زینتکم عند کل مسجد ترجمه اش آنست بگیرید زینت خود را نزد هر مسجد فرمود که مراد از آنکه اندواین حدیث را بچند وجه توجیه میتوان کرد اول آنکه مراد تفسیر مسجد باشد چنانچه منوره و مشاهد معطره ایشان چنانچه بعضی احادیث وارد شده دوم آنکه مراد آن باشد که خطاب در آیه کریمه متوجه ایشانست چنانچه در احادیث وارد شده که آیه کریمه مخصوص جمعه و عیدین است و با حضور ایشان مقدم از بزرگواران سوم آنکه مراد تاویل زینت شود بولایت چنانچه از بعضی اخبار نیز ظاهر میشود و لکن از بعضی احادیث ظاهر میشود که مراد جامه فاخر پوشید آنست در وقت هر نماز و از بعضی بوی خوش کردن و از بعضی شانه کردن در وقت هر نماز و جمیع میان اخبار باین نحو بخاطر قاصر میرسد که مراد بزرگواران اعم از زینتها می رود حافی و جفافی بوده باشد و ولایت اهل بیت اشرف و افضل زینتها می رود حافیست و در هر حدیث انچه مناسب فهم راوی و موافق حال او باشد بیان فرموده باشند فصل یازدهم در بیان آنکه ایشانند شهدا و گواهان بخلق و آنکه اعمال عباد را ایشان عرض میشود اما آیات حق تعالی فرموده است و کذالک جعلناکم امة وسطا لتکونوا شهداء علی الناس و لیکون الرسول علیکم شهیدا و ایضا فرموده و قد کلفناکم کل امة بشهید و جعلناک علی هؤلاء شهیدا و در جامی دیگر فرموده و قل اعلموا ان فی الله عملا و رسول و المؤمنون و تردون الی عالم الغیب و الشفاعة فینبئکم بما کنتم تعملون و ایضا فرموده و یوم نبئت فی کل امة شهیدا علیهم من انفسهم و جعلناک علی هؤلاء شهیدا و ایضا فرموده و جاهدوا فی الله حق جهاده هو اجتنابا کرم و جعل علیکم فی الدین من حرج ملة ابراهیم هو ستملکم المسلمین من قبل و فی هذا لیکون الرسول شهیدا علیکم و تکونوا شهداء علی الناس و فرموده و نزعنا من کل امة شهیدا

است بلکه مراد آن آنکه که: عامی حضرت ابراهیم در حق ایشان مستجاب گردید و آنها را فاد که خدا بایشان خطاب نموده که گفتیم خیر
امه اخراجت للناس یعنی بودید شما بهترین امتی که بیرون آورد و نشده است از برای مردم بعد از آن او صاف ایشان را فرموده
که امر میکنند بیکدیگر و نمیکنند از بدیها و مراد ائمه اند و ایشانند است وسطی و بهترین آنها و اینها از آنحضرت روایت کرده اند
که شهید او گواهان مردم نیستند مگر پیغمبران و امامان زیرا که جائز نیست که حق تعالی گواهی بطلید مردم از جمله است و حال آنکه در میان ایشان
جمع هستند که در دنیا گواهی ایشان را بر یک بسته سبزی قبول نمیکند و ابوالقاسم حکانی در شواهد التنزیل روایت کرده است از
حضرت امیرالمومنین که حق تعالی ما را اراده و بما خطاب فرموده در آنجا که گفته است لکنوا لشهداء علی الناس پس رسولان را که است
بما و گواهییم از جانب خدا بخلق او و وجههای خدایم در زمین او و ما یم سخا که خدا فرموده و کذا لک جعلنا کرامه وسطا و یم
ترجمه اش آنست که پس چگونه خواهد بود حال کافران در دقتیکه پیادیم از برای امتی گواهی مفسر آن گفته اند یعنی پیغمبران که گواهی
برای است خود و بر ایشان و پیادیم ترا سی محمد بر ایشان گواهد و بعضی گفته اند که یعنی تو گواهی بر امت خود و بعضی گفته اند که گواهی
بر آن گواهان چنانچه کلینی بسند معتبر از حضرت صادق روایت کرده است که این آیه نازل شده در امت محمد و پس و در هر قرنی
از ایشان ادما امامی هست که گواهیست بایشان و محمد گواهد است بما و در کتاب احتجاج در حدیث طولانی از حضرت امیرالمومنین
روایت کرده است که فرمود در وصف اهل موقف پس باز میگرداند رسولان را و سوال میکنند از ایشان که آیا او کردید یا التها
یا که بسوی شما فرستاده بودیم یا متهمای خود ایشان گویند که او کردیم پس از امتهمای ایشان سوال کنند که آیا پیغمبران رسالتها
ما را بشمارسانیدند کافران ایشان انکار کنند چنانچه خدایم فرماید فالنسل الذین ارسل الیههم و لیسئلوا
نسل کافران گویند ما کجاء من بشیر و کاذب پس رسولان شاهدت میکنند از رسول خدا و آنحضرت شهادت میدهند که راست میگویی
پیغمبران و دروغ میگویند آنها که انکار تبلیغ رسالت کرده اند از امتهمای ایشان پس بهر امتی از ایشان خطاب میفرماید
که بلی قد جاءکم البشیر و الذین علی کل شیء قدیر یعنی بلکه تحقیق آمد بسوی شما پیغمبر شایسته و منبده و ترساننده
و خدا بر همه چیز قادر است حضرت فرمود که یعنی قادر است که جوارح و اعضای شما را بسخن آورد که گواهی دهند بشما بآنکه رسول
خدا رسالتهای او را بشمارسانیده اند و اشاره است باین قول حق تعالی فکیف اذا جعلنا ما آخر آیه پس در آن وقت خدایتوانند
که رد کنند گواهی حضرت رسالت را از ترس آنکه محض ترنند بر زبان ایشان و گواهی دهند اعضا و جوارح بر کردهای ایشان و با
گواهی میدهند حضرت رسول بمنافقان قوم خود و است خود و کافران ایشان بآنکه میترسند و از دین برگردیدند و عناد با اوصیای
آنحضرت ورزیدند و عهد با دشمنانهای او را شکستند و سفتههای او را تغیر دادند و با طعینت او ستم کردند و از پس پشت برگشتند و
مترس شدند و پیروی کردند امتها را که بدشته خیانته ورزیدند با پیغمبران و ستم کردند با اوصیای ایشان پس در آنوقت از
میکند بکفر و ضلالت خود میگویند و بنا غلبت حالینا شقوتنا و کنا قوم اضا لکن یعنی پروردگار را غالب شد بما شقاوت
ما بودیم با گروهی گمرازان و بعد از وجننا با کس علی هکذا شهیدا خدایم فرماید که یومئذ یؤذ الذین کفروا و عصوا السبل
لولا سؤی بعد کلا سر ذکرا یکقوت الله محدثا یعنی در آن روز که گواهان بایشان گواهی دهند و دوست دارند و آرزو میکنند
که همیشه و در زمین فروروند و سخن را از خدا بگمان نکرده باشند و علی بن ابراهیم روایت کرده است که مراد آنست که آرزو میکنند

آنحضرت حق علی بن ابیطالب را غصب نمود که در آن موضع که جمع شدید برای غضب حق آنحضرت زمین ایشانرا فرو میبرد و کتمان نمیکند
 آنچه را حضرت رسول در حق امیر المؤمنین و خلافت او گفته بوده آیه سوم و چهارم نیز در یکست منضمون شان یکدیگر و منضمون چهارم است
 که بگوید یا محمد بکنید آنچه ما مورد شده اید یا آنکه ما بسبیل تحسید است پس زود باشد که خدا به بند عمل شما و مومنان و بنو دسی بر خیزد
 گشت بسوی دانی پنهان و آشکار پس خبر میداد شما را بآنچه کرده اید و خلاف نموده اند مفسران در مومنان بعضی گفته اند شریفان
 اند و بعضی گفته اند ملائکه کاتبان اعمالند و احادیث بسیار از طرق خاصه و عامه دارد شده که مراد آنکه اند چنانچه صفار و ابن شهر
 آشوب و عیاشی و کلینی و دیگران بسند پای بسیار روایت کرده اند از حضرت صادق و باقر که فرمودند مراد از مومنان ما ایم و در
 مجالس شیخ طوسی و بصائر الدرجات و تفسیر عیاشی از حضرت باقر روایت کرده اند که روزی حضرت رسول در میان جمعی از صحابه
 نشسته بود و فرمود که بودن من در میان شما خیر است از برای شما و مفارقت نمودن ما از شما خیر است پس جابره انصاری برخاست
 و گفت یا رسول الله بودن تو در میان ما معلومست که خیر است از برای ما پس چگونه مفارقت تو خیر است از برای ما حضرت فرمود که
 بودن من در میان شما خیر است از برای شما بجهت آنکه خدا فرموده و ما کائنات الله ليعذب بهم و انت فیهم و ما
 کائن الله معذب بهم و هم لیتغفروا یعنی نبوده است که خدا عذاب کند ایشان را و حال آنکه تو در میان ایشان
 باشی و نبوده است که خدا عذاب کند ایشان باشد و حال آنکه ایشان استغفار میکنند حضرت فرمود که یعنی عذاب ایشان بشمار میکنند
 و اما خیر بودن مفارقت من شما را برای آنست که اعمال شما در هر روز و شنبه و پنجشنبه بر من عرض میشود اگر عمل نیک از شما می بینم حمد میکنم
 خدا بر آن و اگر عمل بد می بینم طلب آمرزش میکنم از برای شما و در مجالس شیخ و بصائر بکند معبر روایت کرده اند که ابن اذینه از
 حضرت صادق سوال نمود از تفسیر قول خدا و قل اهلوا فسیوی الله عملکم و رسول الله و المؤمنون فرمود که مراد از مومنان
 ما ایم و آیتنا شیخ در مجالس و دیگران بسند پای معتبر از او و بن کثیر روایت نموده که گفت روزی در خدمت حضرت صادق نشسته بودم
 حضرت ابتدا فرمود: دن آنکه من سوال کنم ای داود عرض شد بمن اعمال شما در روز پنجشنبه پس دیدم در آنچه عرض شد بمن صلوات احسانیکه
 تو نسبت بفلان پسر عمر خود کرده پس شاد گردانیدم آن و دانستم که این صلوات باعث آن میشود که زودتر فانی گردد و او قطع شد
 اجل او و او گفت من پسر عمری داشتم معاند و ضلیف و مجنون خبر رسید که او و عیالش از پیریشانی حال بدی دارند پس برای برآ
 ایشان حواله کردم پیش از آنکه روانه مکه معظمه شوم چون به مدینه رسیدم حضرت مرا خبر داد بان و علی بن ابراهیم کلبی صحیح از
 حضرت صادق روایت کرد که مراد بکومنون در آنکه که عیال طاهرینند و آیتنا از آن حضرت روایت کرده است که اعمال
 بندگان در هر صباح بر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم عرض میشود اعمال نیکان و بدان ایشان پس خدایند و شرم
 نمایند هر یک از شما از آنکه عرض شود به پیغمبر او عمل قبیح او و از آنحضرت روایت نموده که هیچ مومنی و کافر و فریاد قبر
 نمیکند از آنکه عرض میشود عمل او بر رسول خدا و امیر المؤمنین علیه السلام تا آخر آنکه که طاعت آنها را خدا بخلاق واجب
 اگر دانیده است و نیست معنی قول حضرت غوث و قل اهلوا تا آخر آیه و در معانی الاخبار و تفسیر عیاشی نقل
 کرده اند از ابو بصیر که خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کرد که ابوالخضاب میگفت که در هر روز پنجشنبه اعمال است بحضرت
 رسول صلی الله علیه و آله و سلم عرض میشود و غمخواران چنین است و لیکن عرض میشود بر آن حضرت صلوات اعمال است

در هر صبح علی نیکو و بد ایشان پس خذ کنید پس حضرت امیر را ملاوت نمود و ساکت شد باو بصیرت گفت مراد از مومنان ائمه اند و در
 بعد از حضرت صادق روایت کرد که هر صبح علی نیکو و بد فکدان بر رسول خدا عرض میشود پس خذ کنید و بر روایت دیگر محمد بن مسلم از
 آنحضرت سوال کرد که آیا اعمال بر رسول خدا عرض میشود و حضرت فرمود که در آن شکی نیست پس از تفسیر این آیه پرسیدم فرمود که مومنون
 آنکه گواهان خوانند در زمین و آیتها از آنحضرت روایت نمود که اعمال عباد در هر روز پنجشنبه عرض میشود بر رسول خدا و بر روایت دیگر فرمود
 که در هر روز پنجشنبه عرض میشود بر رسول خدا و آیتها که در هر روز پنجشنبه عرض میشود اعمال بنندگان بر رسول خدا
 و چون روز عرفه میشود حق تعالی اعمال دشمنان مادی دشمنان شیعیان را باطل میکند و اندک چنانچه فرموده است که و قد منّا
 الیها اعمالها من عمل فجعلناها هباء منثورا یعنی آدمی بسوی آنچه ایشان کرده اند از عمل پس گردانیدیم آنرا مانند
 زره ها که در هوا پخش گردیده که هیچ از آن بدست نمی آید و فائده بر آن مترتب نمیکرد و بر روایت دیگر در تفسیر آیه فرمود
 که بر رسول خدا صلی الله علیه و آله سلم و ائمه بدین عرض میشود و ایشان اعمال بنندگان در هر روز پنجشنبه و بر روایت دیگر فرمود که
 مومنان ائمه اند که اعمال بنندگان هر روز ایشان عرض میشود و آثار و قیامت و آیتها روایت نمود که یکی از خواص اصحاب حضرت
 امام رضا از آنحضرت التماس نمود که دعا کن از برای من و از برای اهل بیت من حضرت فرمود که منیکم خیر از آنکه اعمال شما در هر شب
 و روز بمن عرض میشود و گفت من این سخن را عظیم شمرم حضرت فرمود که مگر نخواهی آیه را که قل اعلموا انما آخرایه و آیتها روایت کرد
 که حضرت صادق باصحاب خود فرمود که چرا حضرت رسول را آزرده میکنید یکی از ایشان گفت فدای تو شوم چگونه آنحضرت را آزرده
 میکنیم فرمود مگر نمیدانید که اعمال شما عرض میشود با آنحضرت و چون محضتی و گناهی در آنحضری بیند آزرده میشود و پس آزرده میکنید
 آنحضرت را بمحضیت و خوشحال نمائید او را با اعمال صالحه و کلینی روایت کرده که مردی این آیه را در خدمت حضرت صادق خواند
 حضرت فرمود که آیه چنین نیست و بجای و المومنون و الماتون است و ما یم یومنا مومنون یعنی ما یم یومنا مومنون و ما یم یومنا مومنون
 و احکام او و سید بن طاووس در رساله محاسن النسخ از تفسیر این مایه روایت کرده که عمار حضرت رسول عرض کرد آرزو دارم
 و دوست میدارم که شما در میان ما بقدر عمر و نوح زندگانی کنید پس حضرت فرمود که ای عمار از زندگانی من بهتر است از برای شما
 و وفات من بهتر است از برای شما از زندگانی من برای آنکه شما کارهای بد میکنید و من استغفار میکنم از برای شما و اما بعد از وفات
 من پس از خدا توبه و خوب بفرستید صلوة بمن و اهل بیت من بدستی که شما عرض کرده میشود بر من با آنحضری شما و آنجا
 پیران شما اگر امر نیکی از شما بمن عرض میشود چه میکنم خدا را و اگر امر بدی عرض میشود استغفار میکنم از برای گناهان شما پس شما حق
 و آنجا که شک داشتند و آنجا که در دل ایشان مرض کفر و نفاق بود گفتند که گمان میکنید که اعمال عباد بر او عرض میشود بعد
 از وفات او با نامهای مردان و پیران ایشان و نسبتهای ایشان بقیه های ایشان این سخن نیست مگر دروغ پس خدایان
 آیه را فرستاد قل اعلموا انما المومنون گفتند یا رسول الله کیستند مومنان فرمود مراد از مومنان در این آیه آل محمد پس گفت
 و مستردون العالم الغیب و الشهادة فیتکم بما کنتم تعملون حضرت فرمود که یعنی خبر میکنم شما را آنچه میکنید از طاعت
 یا معصیت و بهر یک از این مضامین احادیث بسیار هست و باعتبار اتحاد مضامین با آنچه مذکور شد گفتا نمودیم آیه بیستم ترجمه اش
 اینست و یا آفر روزی را که مبعوث گردانیم از هر امتی گواهی که شهادت دهد از برای ایشان و بدان پس نخست مذکور شد که وفات را

مسلمانان گفتند بیان فرمایید از این برای ما یا رسول الله فرمود که من و برادر من علی و یازده نفر از فرزندان من همه گفتند بلای خفیه می آید به ششم ترجمه
 اش آنست و بیرون آمدیم از هر شهری گواهی پس میگفتیم بامتیا که بیاید بر ما خود را بصورت دینی که اختیار کرده بود و ندانیم در آنوقت بنیاد
 که حق از خداست و کم شود و از ایشان و بر طرف شود و آنچه از آنکه خداوند علی بن ابراهیم از حضرت امام محمد باقر روایت کرده و تفسیر این آیه که از هر شهری
 از این است امام ایشان را ندیده بودیم که گواهی دهند بر ایشان آنچه میخواستند آنست که در روز قیامت روشن گردند زمین بخورد و درگاهش
 بعد از آن چنانچه منصفان گفته اند و علی بن ابراهیم از حضرت صادق روایت کرده که رب زمین امام زمین است پسینکه امام که بیرون خواهد
 چنانچه خواهد بود و فرمود که مردم مستغنی خواهند گردید از آن خواب و راه و انکشاف میکنند بنور امام و در اثر او منصفان از حضرت روایت نموده وقتی که
 قائم ظاهر میشود روشن گردند زمین بخورد و درگاهش و مستغنی میگرددند نیکوگان از روشنائی آن کتاب و نعمت بر طرف میشود و وضع الکذبات
 یعنی و اگر نوشته شود کتاب و نامه حساب و پیار و پیغمبران و گواهان را منصفان گفته اند که گواهان ملائکه اند یا مومنان و علی بن ابراهیم گفته
 که نموده اند و قضیه بین من و کسایت یعنی و حکم کرده شود میان ایشان بقی و حکم لایطاعت و ایشان حکم کرده نشود و آنچه هم ترجمه شده است
 که گویند که گواهان که اینها اند آنچه عمت که در رخ گفته بیرون رود که خود بستی که لعنت است بر گناهان است علی بن ابراهیم روایت نموده که مراد
 باشد مراد آنست اند و ظالمان آنها نیز که ستم کردند بآل محمد و غصب نمودند حق ایشان را آنهم یازدهم موافق تفسیر منصفان ترجمه شده است
 که آنانی که بر طبقه برانی باشند از جانب پروردگار خود و از بی گواهی از جانب خداوند کسی است که چنین باشد و تابع دنیا و لذات آن باشد و بعضی
 بینه قرآن است و گواه برین است که تلاوت میکنند قرآن را و بعضی گفته اند که شاهد است علیه گفته اند شاهد کسیست که او را حفظ میکنند و بقی
 میدارد و بعضی گفته اند شاهد علی بن ابراهیم است که شهادت میدهد بر تنبیه رسول خدا و از آنحضرت است و احادیث بانی منصفان بسیار
 بسیار است چنانچه شیخ طبری از حضرت امام رضا و امام محمد تقی روایت نموده است و گاهی از امام رضا که امیر المؤمنین نشاندار است بر توکل
 در رسول الله و بر آنست از جانب پروردگارش و در بعضی از روایات روایت نموده که امیر المؤمنین فرمود که من که آیه نازل
 نشد در کتاب خدا و شب یار فرزند آنکه میدانم که کی نازل شود و کسی نیست که تیغ بر سرش گردیده باشد از صحابه که آیه در شان او نازل شود
 که او را بسوی بهشت میرساند و بسوی جهنم میبرد و میگوید که ام است آن آیه که در شان شما نازل شده و فرمود که اگر نشانی
 که نازل میگردد یا این کافران و قیلاوت کنند و من پس سوره ابره بینه است از جانب پروردگارش و من شاهدیم بر او و من از اویم
 و شیخ طوسی نیز در رجال این غمخیزان را روایت کرده و در تفسیر حاشی از حضرت باقر روایت کرده که آنکه بینه است از جانب پروردگارش
 رسول است و آنکه نالی دوست بهر از شما باشد با و از او است حضرت امیر المؤمنین است پس از حشای او یکی از یاران که درین باب است بسیار
 و بعضی از جمله کینه که در بیان حال امیر المؤمنین است مذکور خواهد شد انشاء الله تعالی آید و از دهم ترجمه و اینست که پیارید و قیامت
 هر نفسی با او کشانده باشد و گواهی در تفسیر علی بن ابراهیم و شیخ البلاغه از حضرت امیر المؤمنین متفق است که سابق میکند از
 او را بسوی محشر و شاهد گواهی میدهد با و با اعمال او در کتاب تا ویل آیات از حضرت صادق روایت کرده که سابق امیر المؤمنین
 است و شهید حضرت رسول فصل ثانی و از دهم در بیان اخبار که مشتمل است بر وایل آیات مومنین و ایمان مسلمانان
 با ایمیست و ولایت ایشان و تا ویل آیات کفار و مشرکین و کفر و شرک و اصنام با عدای ایشان و ترک ولایت ایشان این
 شهر آشوب از حضرت امام زین العابدین روایت کرده و در تفسیر قول حق تعالی بئسما آتته و اباه انفسهم ان یکفر علیما انزل الله

بنیاد این بنیاد است که خداوند عز و جل از پیشانی این بزرگواران خریدند با نجاتی خود را آنکه کافر شوند با نجاتی خود را فرستاد است
از برای این که خداوند عز و جل از فضل خود و وحی را به هر که خواهد از بنیاد این بزرگواران حضرت فرمود که مرا در حدیث و ولایت امیرالمؤمنین و او صبیای از فرزندان
او است و علی بن ابراهیم روایت نموده و تفسیر قول حق تعالی و کذلک انزلنا الیک الکتاب فالذین اتیناهم الکتاب یؤمنون به
او من حق الکلام من یؤمن به و یأمن به بایاتنا که الکافر من یمنی و یمنی من فرستادیم بسوی آنکه کتاب را پس آنکه که داده ایم بایشان کتاب را
ایمان می آورند که کتاب و از این جماعت نیز بعضی ایمان می آورند که الکافر من یمنی بایات را که کافران علی بن ابراهیم گفته است که مرا با نجاتی
که کتاب بایشان داده شده آل محمد که لفظ و معنی کتاب به نرسد و از این جماعت یعنی سائر مومنان از اهل قبله و این روایت
کرده است و تفسیر آنکه کریمه لقد من الله علی المؤمنین از این است که این تفسیر یعنی تحقیق که منیت گذاشت خداوند مومنان
چون فرستاد در میان ایشان رسولی از انفسهم می ایشان فرمود که مرا از مومنان آل محمد که این بهتر است از آنچه مفسرین گفته اند
کرده اند که مرا با انفس ایشان جنس ایشان است که عرب باشند و ایضا روایت کرده و تفسیر این آیه و الذین آمنوا و اتوا بحکمهم و هم باهم
بایمان الحقنا به و ما یأمنهم و ما اتهم من شیء یعنی آنکه که ایمان آوردند و تابع ایشان گردانیدیم فرزندان ایشان را
در ایمان ملحق گردانیدیم بایشان فرزندان آنها را داخل شدن بهشت با رسیدن بدرجه پدران و کم نکردیم باین ملحق کردن عمل پدر را و
ایشان چیزی را و مشهور میان مفسران آنست که این آیه در باب اطفال مومنانست که خدا ملحق میکرد و اندک ایشان را به پدرهای ایشان
در بهشت و در احادیث ما نیز این تفسیر وارد شده است و علی بن ابراهیم روایت کرده است که الذین آمنوا پیغمبر است و امیرالمؤمنین
در بایات ایشان ائمه و او صبیای از فرزندان ایشانند که در امامت و خلافت ایشان را ملحق با امیرالمؤمنین گردانید و حق تعالی و حق تعالی که حضرت
رسول در حق امیرالمؤمنین بیان کرد هیچ کم نکرد و حق در حق ذریه آنحضرت و حجت امامت ایشان یکی است و اطاعت همه یکی است و پیروی
همه اجابت و حق تعالی میفرماید قولا امنا بالله و ما انزل الینا و ما انزل الی ابراهیم و اسمعیل و یعقوب و اسباط و ما
انزل موسی و عیسی و ما اوتی النبیون من ربهم لا نفرق بین احد منهم و نحن له مسلمون فان امنوا فامتلوا
امنتم به فقد اهتدوا و ان تعلو فانما هم فی شقاق فیسکفناهم الله و هو السميع العليم یعنی گویند ایمان آوردیم بخدا
و آنچه نازل شده بسوی ما که قرآن باشد و آنچه نازل شده بسوی ابراهیم و اسمعیل و اسحق و یعقوب و اسباط که فرزندان و فرزندان و
یعقوبند و آنچه داده شده است بموسی و عیسی و آنچه داده شده اند پیغمبران از جانب پروردگار ایشان ما جلالی نمی افکنیم میان احدی از
ایشان و از برای خدا انقیاد کنیم گانیم پس اگر ایمان بیاورند بمثل آنچه شما ایمان آورده اید پس تحقیق که بایست یافته اند و اگر دیگر
و ایمان نیارند پس ایشان در مقام شقاق و معاندانند پس بزودی خدا کفایت شر ایشان میکند و خدا شنیده است گفته های شما را و او
است اخلاص شما را و کلینی و عیاشی و دیگران از حضرت امام محمد باقر روایت کرده اند که خطاب قولوا در این آیه بسوی آل محمد است
یعنی علی و فاطمه و حسن و امامان بعد از ایشان و شرط آن امنوا یعنی اگر ایمان بیاورند مرا و سائر مردم آنکه بای ایمان ایشان مثل
ایمان ائمه باشد و در عقائد و اعمال متابعت ایشان کنند و اکثر مفسران خطاب قولوا را متوجه جمیع مومنان گردانیده اند فان امنوا
پس اگر ایمان بیاورند گفته اند مرا و اهل کتاب اندازید و اولاد و ای که در حدیث است ظاهر تر است از ما و اهل ایشان بسبب آنکه
ما انزلنا الینا باین تفسیر نسبت زیر که نزد قرآن اولاد رسول خدا و اهل بیت او که در خانه وحی حاضر بودند و بعد از آن

مردم آنچه نازل شده است بسوی تو از جانب پروردگار تو در آنوقت حضرت شکایت کرد بسوی جبرئیل و گفت مردم در باب خلافت علی مرا نکند
 میکنند و قبول قول من نمیکنند پس این آیه را فرستاد که اگر با علی دیگری را شریک گردانی عمل تو جسط میشد و نمیتواند بود که خدا پیغمبری را
 بسوی اهل عالم بفرستد و او شفیع کند که اگران باشد و ترسد که او شریک باشد و قرار دهد رسول خدا او توفیق و امین تر بود و خدا از آنکه با او بگوید
 که اگر شرک بیاوری بمن و حال آنکه او از برای باطل کردن شرک و ترک نمودن تبه و هر معبودی که غیر از خدا باشد آمده بود پس خداوند
 که شریک گردانی در ولایت علی مردان دیگر را و اینها بسند معتبر از حضرت باقر و است کرده است و تا و ایل این آیات و کذا لک حقت کلام
 ربک علی الذین کفروا انهم اصحاب النار یعنی و همچنین واجب و لازم شده است حکم پروردگار تو بر آنجا که کافر شدند آنکه ایشان
 اصحاب آتش جهنم اند حضرت فرمود که یعنی بنی امیه ایشانند که کافر شدند و ایشانند اصحاب جهنم پس حقتعالی فرمود الذین یحذرون
 العرش یعنی آنها که بر میسازند عرش را حضرت فرمود که یعنی رسول خدا و اوصیای او حاملان عرش علم آسمانی اند فرمود که یعنی عرش
 یسبحون بحمد ربهم و یتستغفرون للذین امنوا یعنی تنزیه و ثنا میکنند پروردگار خود را و طلب آمرزش میکنند برای آنها که ایمان
 آورده اند حضرت فرمود که ایشان شیعه آل محمدند ربنا و سعت کل شیء رحمة و عفا غفر للذین تابوا یعنی میگویند ای پروردگار
 ما فر گرفته همه چیز را بر حمت و علم فاغفر للذین تابوا پس بیا مرا آنها را که توبه کردند فرمود که یعنی توبه کردند از ولایت و محبت ابوبکر و عثمان بنی امیه و استغفر
 سبیلک و پیروی نمودند راه تو فرمود که یعنی متابعت امیر المؤمنین کردند و او سبیل خداست و قوه عذاب الحکیم ربنا و ارحمهم
 جنات عذات التی وعدتهم و من صلح من ابائهم و ازواجهم و ذریاتهم انک انت الغریز الحکیم و قوه السیئات یعنی
 نگاهدار ایشان را از عذاب جهنم ای پروردگار ما و داخل کن ایشان را در باغستان های آفاست که از آنجا بیرون نیایند آن باغستان های
 وعده داده ایشان را و هر که شاکست است از پدران و زنان و فرزندان ایشان بدستی که توفی غالب و حکیم و نگاهدار ایشان را از بدبختی
 فرمود که مرا از سیئات و بدبختی بنی امیه اند و سایر خلفای جور و شیعیان ایشان و من لقی السیئات یومئذ فقد رحمتهم و ذالک العفو
 العظیم ان الذین کفروا یتیقون لقتل الله اکبر من مقتلهم الفسکه اذ تدعون الی الايمان فتکفر من ذالک و ارتبنا امتنا الثنین
 و احمیننا اثنتین فاحترقنا بذنوبنا فهل لخرج من سبیل یعنی و هرگز از نگاهداری از بدبختی در روز جزا پس بدستی که رحم کرده
 او را و نیست فیروزی عظیم بدستی آنا که کافر شدند کرده شوند در قیامت که هر آینه دشمنی خدا بر کتر است از دشمنی شما بر نفسهای
 خود و در وقتیکه خواند میشد بسوی ایمان پس کافر شدند و بگردید بآن گویند ای پروردگار ما بیا بیداری ما را و مرتبگی در دنیا و یکی در قبر
 بعد از سوال و زندگ کرد انیدی ما را در مرتبه یکی در دنیا و یکی در قیامت یا در قبر پس اعتراض کردیم بکتمان خود پس هیچ راهی نیست به
 بیرون رفتن از راه جهنم حضرت فرمود و مردان آنان که کافر شدند بنی امیه اند و مردان ایمان علی بن ابیطالب است ذالک بانه اذا دعی الله
 و حده کفر لک و انت کثیر به لک و منوا فالحکم الله العلی العکبر یعنی این لازم بودن عذاب شما را بسبب آنست که هرگاه اهل
 ایمان خدا را بوجوهانیت و یگانگی میخواندند در دنیا کافر میشدید و اگر مشرکان شریک با خدا میشدند ایمان می آوردید پس حکم امروز از برای
 خداوند بلند مرتبه و بزرگوار است حضرت فرمود که این خطاب با تنیاست که چون خدا را بولایت علی بن ابیطالب میخواندند کافر میشدید اگر با علی
 در خلافت شریک قرار میدادند و نامی غیر از نام پیغمبر ایمان می آوردید و قبول میکردید امامت او را و اینها از حضرت امام محمد باقر است
 در حدیث در تفسیر قول حقتعالی فلیذیقن الذین کفروا عذابا شديدا و لنخرجنهم اسوع الذی کانوا یعلمون ذالک جزاء

صلوات الله

احدا الله النار لهم فيها دار الجلد جزاء بما كانوا اياها يتأخذون فرموده که یعنی البته بچشایم آنان را که گذشتند بزرگ ولایت الهی سخت در دنیا و هرگز نیستند جزا و هرگز ایشان را بدترین آنچه میکردند و آخرت نیست جزای دشمنان خدا آتش جهنم ایشان راست درین عالم است یعنی برگزیده و نیایند این جزای است که بودند در دنیا که کار میکردند آیات ما حضرت فرمود که آیات خدا انما الله و این ما بسیار دوست کرده است از حضرت علی بن الحسین که فرمود ما اینم اولای مردم بخدا و ازترین مردم بدین خدا و ما اینم آنجا که مقرر کرده است دیان خود از برای ما و این خود را پس فرموده که شرح لکم من الدین یعنی بیان کرد و ظاهر کرد و ایند از برای شما از دین اسی آل محمد و ما و صریح نوحا آنچه وصیت کرد بان نوح را که بعمل آورد و حفظ کند حضرت فرمود که پس خدا وصیت کرد ما را با آنچه وصیت کرد بان نوح را و الذ او حینا الیها و آنچه وحی کردیم بسوی تو ای محمد و ما و صیدنا به ابراهیم و موسی و عیسی و آنچه وصیت کردیم بان ابراهیم و موسی و عیسی را حضرت فرمود ما و المستقیم علم ایشان را و سایندهیم آنچه دانستیم و ما سپردند علم ایشان را پس ما اینم دارث پیغمبران و دارث الانبیا از رسولان این اقیما الدین آنکه بر پا دارند دین را اسی آل محمد و لا تتفرقوا فیه و متفرق و پراکنده مشوید و مجتمع باشید و دین حق کبر علی المشرکین مانند عوهم الیه بزرگ و دشوار است بمشرکان آنچه میخواهی ایشان را بسوی آن حضرت فرمود که یعنی ولایت علی الله یحب الیه من یشاء و یهدی الیه من یشاء و یسکد بسوی خود هر که انابه و بازگشت کند بسوی خدا حضرت فرمود که یعنی اجابت تو کند بسوی ولایت علی و اینها این ما بسیار روایت کرده که حضرت باقر مجتهد بن حنفیه فرمود که حضرت ما اهل بیت خیر است که خدا در جانب راست دل مو من مینویسد و هر که این محبت را خدا در دل او نوشت کسی نمیتواند که در کشتی که حضرت غرغرت میفرماید اولئک کتب فی قلوبهم الایمان و محبت ما اهل بیت ایمانست و ایضا بسند ما می بسیار از حضرت صادق و امام رضا روایت است در تفسیر آیه اسریت الذی یکذب بالکذیب آیا دیدی آن کسی را که تکذیب کرد بدین و از او بدرون نسبت داد فرمودند که مراد بدین ولایت علی است و فرات بن ابراهیم از حضرت صادق روایت کرده است در تفسیر آیه صبغة الله و من احسن من الله صبغة یعنی طلب کند رنگ کردن خدا را و کیست نیکوتر از خدا از برای رنگ کردن بدین ایمان نه اینکه ترسایان فرزندان خود را در آب فرو میریزند و میگفتند رنگ میکنیم برنگ نصرت حضرت فرمود که مراد رنگ کردن سونماست بولایت اهل بیت و اقرار بامامت ایشان در روز است که بیان ولایت از ایشان گرفته و ایضا روایت کرده است از ابان بن تغلب که گفت از حضرت یاقربسیدم از تفسیر این آیه که الذین امنوا و لم یلبسوا ایمانهم بظلمه اولئک لهم اکرام من هم مهتدون یعنی آنانکه ایمان آوردند و نخواهند که ایمان خود را بظلمه این کرده مرا ایشان راست امینی و ایشانند باریت یافتمگان حضرت فرمود اسی ابان شما میگویند که ظلمه در این آیه شرک است و ما میگوییم این آیه در شان علی بن ابیطالب و اهل بیت او نازل شده است زیرا که ایشان یکپیشه زدکن بخدا شرک نیاورده اند هرگز و عبادت لات و غری نکردند چنانچه آن سه خلیفه ناحق کردند و حضرت امیر اول کسی بود که باینجه شرک نکرد و تصدیق او کرد پس این آیه در شان او نازل شده و کلینی از حضرت صادق روایت کرده در تفسیر این آیه که مراد آنست که ایمان آورند با آنچه محمد آورده است از ولایت و امامت حضرت امیر المؤمنین و در آنکه او و خطو نکردند بولایت ابی بکر و عمر و عثمان پس ایمان بطلب نظام آنست که بولایت ایشان نخواط کرد و انبیا و ایضا در تفسیر فرات از حضرت صادق روایت کرده در تفسیر آیه الذین امنوا و لم یلبسوا ایمانهم بظلمه اولئک لهم اکرام من هم مهتدون یعنی

بیاورند بخدا و رسول و ائمه علیهم السلام و خلائق دین القیم و این قیمه فرمود که قیمه قاطعه زهر است و بر وایت دیگر قاطع آل محمد است
 ان الذین امنوا و عملوا الصالحات فرمود که یعنی آنانکه ایمان آورده اند بخدا و رسول و با و لوا الامر و اطاعت کرده اند ایشانرا
 در آنچه امر کرده اند و نیکو کرده اند و ثواب بسیار بدو رسیده است و این آیه در شان آل محمد علیه السلام
 علیه و آله و سلم نازل شده است و در امالی شیخ از جابر انصاری روایت کرده است که روزی نزد حضرت رسول بودیم
 حضرت امیر المومنین آمد حضرت رسول فرمود آمد بسوی شما برادر من پس فرمود و بحق آن خداوند یکجا نم به یقین است و است
 این و شیعیان شش سنگاران اند و روز قیامت بدرستی که او بیش از همه کس میکند قسمت با سویی را و بیش از همه رعایت
 سینما و منیت فضاوتش نزد خدا از همه بیشتر است پس این آیه نازل شد و هرگاه آنحضرت پدید آمدند می گفتند که خیر البریه ایضا از
 حضرت امیر المومنین علیه السلام روایت کرده است که رسول خدا فرمود که هیچ بد نیست مگر آنکه برایش نوشته شده بخط و بیان
 سریانی که آل محمد خیر البریه و آئینا از یعقوب پسر میثم تماری روایت کرده است که رفتم بخیر است حضرت امام محمد باقر علیه السلام
 و گفتم فدای تو شوم ای فرزند رسول خدا و در کتابهای پدر خود یافتیم که امیر المومنین علیه السلام به پدرم میثم گفت که دوست دار
 دوست آل محمد را هر چند فاسق و زنا کار باشد و دشمن دارد و دشمنان آل محمد را هر چند بسیار روزه گیر و بسیار نماز کننده باشد
 بدرستی که من شنیدم از رسول خدا که این آیه را خواند ان الذین امنوا الخیر البریه پس رو به جانب من گردانید که ایشان
 و الله و ستان تو و شیعیان تو اند یا علی و عده نگاه تو و ایشان حوض کوثر است خواهند آمد بار و نای نورانی و ناجای بر سر پس
 حضرت امام محمد باقر علیه السلام فرمود که در کتاب علی چنین نوشته است و احادیث بسیار در باب نزول آیه در شان حضرت
 علیه السلام روایت شده است و بعضی در جملہ احوال آنحضرت انشاء الله تعالی فرموده است
 رضی الله عنهم و رضوا عنه خدا از ایشان راضی شده و ایشان از خدا راضی شده اند از حضرت صادق علیه السلام روایت
 کرده اند که خدا را نیست از مومن هر چند در دنیا از خدا راضی است اما در دشت چیز هست
 برای آنچه می بیند از تمحیص ابتلا و امتحان و چون در روز قیامت ثوابهای خدا را که برای او مقرر کرده می بیند و آنوقت
 راضی میشود و از خدا آنچه حق و سزاوار رضا و خوشنودی است و آئینا روایت کرده است از ابان بن کثلب که حضرت صادق
 علیه السلام این آیه را تلاوت نمود و ویل للمشرکین الذین لا یؤتون الزکوة و هم بالاکفون یعنی وای بر مشرکان آنانکه نمی دهند
 زکوة را و ایشان با خیرت کافر اند پس فرمود ای ابان آیا گمان میکنی که خدا از مشرکان و بت پرستان زکوة اسوا ل ایشانرا
 طلب میکند و ایشان با خدا خدای دیگر می پرستند ابان گفت پس کیستند ایشان حضرت فرمود که یعنی وای بر آنانکه با امام اول
 شریک قرار داده اند و درنگ کردند بسوی امام آخر آنچه گفت در حق او امام اول و ایشان با و کافر اند و علی بن ابراهیم روایت کرده است
 در تفسیر قول حق تعالی و اذکر انعمه الله علیکم و میثاقه الذی و اقلتم سمعنا و اطعنا یعنی یا گویند بعت
 خدا را بر شما و پیمان آور که بر شما محکم گرفت چون گفتید و شنیدیم و اطاعت کردیم که چون حضرت رسول پیمان گرفت بر ایشان
 بولایت و امامت علی بن ابیطالب علیه السلام گفتند شنیدیم و اطاعت کردیم پس شستند پیمان را بعد از آن حضرت و گویی از
 حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است در تفسیر قول حق تعالی هو الذی خلقکم و شککم کافر و منکم مومن یعنی بعت

که خلق کرده است شمار ایس یعنی از شما کافر اند و بعضی مومن فرمود که دانست خدا ایمان شمار ابولایت ما و کفر ایشان را بولایت ما
ورونی کی بیان گرفت در صلب آدم علیه السلام و ایشان فرمودند و ایضا روایت کرده است از حضرت امام محمد باقر
علیه السلام که حق تعالی خطاب کرده است حضرت امیر المومنین و در قرآن در اینجا فرموده است و لولا انهم ظلموا انفسهم
جاؤک و استغفروا الله و استغفر الرسول لوجدوا الله توابا رحیما فلا و سرباک لا یومنون
حتى یحکموا کما شیع بینهم ثم لا یجدون فی انفسهم حرجا کما قضیت و یسکتموا تسلیما کما کنه
اگر آنکه ایشان چون ستم کردند بر نفسهای خود می آمدند بسوی تو پس طلب آمرزش میکردند از خدا و طلب آمرزش میکرد
برای ایشان رسول هر آینه می یافتند خدا را قبول کننده توبه و مهربان پس نه بحق میروید و کار تو که ایشان ایمان نیاوردند
تا آنکه حکم سازند ترا در آنچه نزاع و اختلاف افتد در میان ایشان پس نیابند در خواطر خود شک از آنچه حکم کنی تو و
انقیاد کنند بر حکم ترا حکم گرانی حضرت فرمود که این خطاب بامیر المومنین است در باب صحیفه ملعونه که ابوبکر و عمر و جمعی از منافقان
نوشته بودند بایکدیگر عهد کردند که اگر حق تعالی محمد را از دنیا ببرد و نگذاردند که خلافت به بنی هاشم برسد مراد از ما شیع بینهم نیست
که عجمی بر خود کردند سیئه ایشان کافر شدند باین عمل و ایمان ایشان درست نمیشود مگر آنکه بیابند بزرگوار حضرت
امیر المومنین علیه السلام پس استغفار کنند از خدا و طلب مغفرت کنند از برای ایشان رسول خدا و این قرینه است
بر آنکه مخاطب باین خطاب حضرت رسول نیست و اگر نه بایست استغفار میکردید هر آینه توبه ایشان قبول خواهد شد
پس بعد از آن بیان فرمود کیفیت توبه ایشان را که مقبول نیست و ایمان ایشان درست نیست مگر آنکه سجد مست
حضرت امیر المومنین بیایند و اقرار بگناهان خود بکنند و آنحضرت را حکم کنند که اگر سنجوایی ما را بتلافی آن خطا که کردیم
یکش و میخوایی عفو کن و بخشش پس هر حکمی از اینها که بکنی در حق ایشان را نمی باشند و لکنک نباشند هر گاه چنین توبه
بکنند توبه ایشان مقبول میشود و پس بعد از آن فرمود و لولا انهم فعلوا ما یو عظون به لکان خیرا لهم حضرت فرمود
که یعنی اگر بکنند آنچه پند داده شدند بآن در باب علی علیه السلام چنانچه در آیه سیالقه مذکور شد هر آینه بهتر خواهد بود
از برای ایشان و ایضا از حضرت صادق علیه السلام وارد شده است و تفسیر این آیه بل توثقون بالحیوة الدنیا
یعنی بلکه اختیار میکنند زندگی دنیای را حضرت فرمود که یعنی ولایت ابوبکر و عمر و عثمان و سایر خلفای جور که دنیا
یا ایشان بود و الا خیر و الدنیا و سراسر آخرت بهتر و باقی تر است حضرت فرمود که مراد ولایت امیر المومنین علیه السلام
است که ثواب آخرت تشریف است بر آن و ایضا از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که در تفسیر
این آیه فاقم وجهک للدين الختانی یعنی راست گردان روی خود را برای دین حق در حالتیکه میل کننده باشی از دنیا
باطل فطره الله الذی فطر الناس علیها یعنی آن خلقته که خدا مرفوم را بر آن خلق کرده علی بن ابراهیم و صفار و
ابن بابویه بسندهای بسیار از حضرت امام رضا و حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که مراد آنست
که مفسرین گردانیده است ایشان را بر حضرت در روز است و بر توحید اله که الله و محمد رسول الله و علی امیر المومنین و الله
تا اینجا داخل توحید است و هر گاه اقرار با ماست علی بن ابیطالب کرده است بیکانگی خدا و قرارش درست نیست

بر خیزند و با آنها که ایمان آورده اند بعد از مبعوث شدن محمد پس بر خیزد علی بن ابی طالب علیه السلام علی
از نور سفید بدست او هستند و در زیر آن علم جمیع سابقان و لاحقان از اولین و آخرین باشند
مخلوط نمیشود و پایشان غیر ایشان تا آنکه نبشند بر منبر از نور رب العزت و عرض گشت جمیع را بر آن حضرت
یکی یکی و هر یک را مزدش و نورش باو عطا میکند پس چون با خبر ایشان برسد ایشان گویند و استنید صفت خود را و
منازل خود را و بهشت بدرستی که پروردگار شما میگوید که شمار از من آفریش و من و عظیم هست پس حضرت بر خیزد و این گروه که در زیر
علم او باشند تا ایشان را داخل بهشت گرداند و غیر ایشان را داخل جهنم گرداند پس اینست معنی قول حق تعالی و الذین امنوا بالله و
رسوله اولئک هم الصديقون و الشهداء عند ربهم لهم اجرهم و هو فی عینهم و آتاکم ایمان آورند
بخدا و پیغمبران او و این جماعت ایشان بسیار تعدیق کنندگان اند پیغمبر انرا و شهیدان باگوانان اند نزد پروردگار ایشان مرثیه
است اجر ایشان نور ایشان حضرت فرمود که یعنی سابقین اولین و مومنان که ولایت امیر المومنین را دارند و الذین کفروا و کذبوا
بآیاتنا اولئک هم الاعداء یعنی و آتاکم کافرشند و تکذیب کردند بآیات ما و ایشان اند اصحاب جهنم فرمود که یعنی کافر شدند و دروغ
پنداشتند و ولایت را و انکار حق علی را کردند و مترجم گوید که احادیث و تائیل این نوع از آیات بسیار است که در کتاب سجاد الزوار
ذکر شده است و بعضی در مجلد احوال حضرت امیر المومنین علیه السلام مذکور خواهد شد انشاء الله تعالی و تائیل ایمان بولایت
اهلبیت علیهم السلام ظاهر است زیرا که جزو عمده ایمان است و مستلزم سایر اجزایز هست و اصول و فروع ایمان به بیان ایشان
معلوم میشود و تائیل ایمان با ایشان باعتبار همین جهات و کمال ایمان در ایشان واضح است و تائیل کفر با انکار ولایت نیز
معلوم است زیرا که جزو عمده ایمان از ایشان مسلوب است و ایضا انکار آنچه پیغمبر آورده است عین کفر است و تائیل شرک
بشریک گردانیدن در ولایت یا انکار ولایت بچند وجه است اول آنکه در برابر امامی که خدا نصب کرده و دیگر را نصب کردن
با خدا شریک شدن است دوم آنکه اطاعت کسی کردن که خدا نفرموده باشد حکم پرستیدن او باشد چنانچه حق تعالی مکرر در
قرآن میفرماید که عبادت شیطان نکنید و اطاعت خود را عبادت فرموده و فرموده است که اهل کتاب علماء و رهبانان خود را
خدایان گرفته اند و بغیر از خدا عبادت ایشان را و باطل پرستیدن شمرده سوم آنکه حق تعالی بسیار از چیزها که نسبت بدو تائیل
واقع شده است بخود نسبت داده است چنانکه ظلم بر ایشانرا ظلم بر خود شمرده و اطاعت و بیعت ایشانرا اطاعت و بیعت خود
شمرده پس میتواند بود که شریک با ایشان قرار داد و انرا شرک با خود قرار داده باشد

فصل سیف در بیان احادیثی که دلالت کند بر آنکه ایشان اند ابرار و متقیان و سابقان و مقربان و شیعیان ایشان
اصحاب الیمین اند و دشمنان ایشان اشرار و فجار و اصحاب الشمال اند اینها بسیار گفته است و تفسیر قول حق تعالی
و الصالحون السابقون اولئک المقربون فی جنات النعیم و تفسیر این آیت مفسران گفته اند
یعنی آنها که سبقت گرفته اند بایمان و طاعت سبقت خوانند گرفت و در آخرت بسوی بهشت ایشان اند مقربان و شیعیان
یعنی از حضرت امیر المومنین علیه السلام روایت کرده است که فرمود که من اسبق سابقانم بسوی خدا و رسول و نزدیک ترین مقربانم بسوی
در رسول و آنرا بن عباس روایت کرده است که سبقت گیرندگان سر کس اند حق تعالی مومن آل فرعون که پیش از

همه کس ایمان آورد و بحضرت موسی علیه السلام و حبیب صاحب السین که پیش از همه کس ایمان آورد و بحضرت عیسی و علی بن ابی طالب علیه السلام که پیش از همه کس ایمان آورد و بحضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و او افضل ایشانست این شصت آشوب از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که ما نیم سابقون که پیشی گرفتیم بر همه امت در همه کمالات و ما نیم آخرون که دولت ما بعد از همه نخواهد بود و این ما پس را از شیخ طوسی روایت کرده است پسند او از ابن عباس که گفت پرسیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از تفسیر قول حق تعالی **وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ** اولئك المقربون حضرت فرمود که جبرئیل گفت که ایشان علی و شیعیان او اند که سبقت میگیرند بسوی بهشت مقرب اند بسوی خدا بگرمای داشتند خدا ایشان او اینها از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است در تفسیر قول حق تعالی **فَأَمْثَلُكُمْ** فاما انت سمات من المقربين فروح و هی میمان و جنة نعید یعنی اگر میت از جنة مقربان ست پس از برای او روح هست یعنی استراحت یا نیم بهشت در میان یعنی رزق طیب نیکو یا گل بهشت که در وقت مردن می آورند که او بوی بهشتی که در آن تنعم کند حضرت فرمود که این آیه در شان حضرت طایفه المؤمنین است و اما مان بعد از و علیهم السلام و در عیون اخبار الرضا از حضرت امیر المؤمنین روایت کرده است که فرمود که در شان من نازل شده است این آیه **وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ** اولئك المقربون و در کتاب سلیم بن قیس هلالی روایت کرده است که در شان حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است در حجتی که بر مهاجران و انصار تمام کرده و فرمود که سوگند میدهم شمار اینها را یا میدانی و در وقتیکه نازل شد **وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ** اولئك المقربون پرسیدند از حضرت رسول از تفسیر این دو آیه حضرت فرمود که خدا فرستاده است در شان پیغمبران و اوصیای ایشان پس من بهترین پیغمبران خدا و رسولان او نیم و علی بن ابیطالب علیه السلام و من بهترین اوصیاست همه گفتند بل شنیدیم و شیخ طبرسی در مجمع البیان از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که سابقان چهار کس اند پس سابقین آدم که کشته شد و سابقان است موسی و او موسی آل فرعون است و سابقان است عیسی و او حبیب بنجار است و سابقان است محمد علیهم السلام و او سید بن ابیطالب است و گفته روایت کرده است که حضرت باقر علیه السلام بجایعتی از شیعه خطاب کرد که شما شیعیان خدا هستید و شما یاوران خدا هستید و شما سبب بقون اولون و سابقون آخرون و سابقون در دنیا و سابقون در آخرت بسوی بهشت ما ضامن شده ایم از برای شما بهشت را بضامن خدا و ضامن رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و علی بن ابی طالب روایت کرده است که اصحاب میمنه مؤمنان اند که گنا یا ن کرده اند و ایشان را در موقف حساب باز میدارند و سابقان آنرا اند که سبقت میمانند بسوی بهشت بحساب و کلین از اصبع بن نباته روایت کرده است که مردی آمد بخیر مت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام و گفت یا امیر المؤمنین جایعتی میگویند که بنده زنا نمیکند و در حال تنگی مومن باشد و خون حرام نمیزد و در حال تنگی مومن باشد و دزدی نمیکند و در حال تنگی مومن باشد و این سخن سنگین است بر من و سینه ام تنگی میکند که بگویم این بنده نماز را مثل من میکند و مردم را و عورت با سلام مثل من میکنند و او دختر بمن میدهد و من دختر باو میدهم و او میراث از من میدهد و من میراث از او میدهم بحسب گناه الله سبحانه که کند از ایمان بدر میرود و حضرت فرمود که راست است آنچه گفتی و من شنیدم از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم که چنین

میگفت و دلیل بر این کتاب خداست حق تعالی مردم را بر سه طبقه خلق کرده است و سه منزله برای ایشان قرار داده است
 و در قرآن اصحاب میمنه و اصحاب شمشیر و ساقیان و آنچه ذکر کرده است از امر سابقین پس ایشان پیغمبران اند بعضی مرسل
 و بعضی غیر مرسل و در ایشان پنج روح قرار داده است روح القدس روح ایمان و روح القوت و روح الشهوة و روح الهی
 پس بر روح القدس مبعوث گردیدند پیغمبران بعضی مرسل بعضی غیر مرسل و باین روح قبر بار امیدارند و بر روح ایمان عبادت
 میکنند خدا را و شریک نمیکردند بر او چیز را و بر روح قوت جفا میکنند با دشمن خود و تحصیل معاش خود میکنند و بر روح
 شهوة بطعام لذیذ میل میکنند و بحلال از زنها میجویند بحرام میکشند و بر روح بدن راه میروند پس این جماعت آنرا
 بعضی معلوم اند و اگر بذر ترک اولی و مکروهی بکنند خدا عفو میکند و اثرش بایشان نیامد پس حضرت فرمود خدا میفرماید
 تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض منهم من كلم الله و منهم بعضهم درجات و اتينا عيسى ابن مريم البينات و
 ايدناه بروح القدس یعنی این پیغمبران افزونی و زیادتی دادیم بعضی از ایشان را بر بعضی بعضی از ایشان را
 سخن گفت چون حضرت موسی و محمد صلوات الله علیهما و بلند گردانید بعضی از ایشان پاهای بسیار که حجر است و دادیم عیسی
 پسر مریم را معجزه های واضح و قوت دادیم او را بر روح مقدس پاکیزه و در باب جمیع پیغمبران فرمود و اتينا هم بروح منة یعنی و
 تقویت کرد ایشان را بر روحی که از دست یعنی برگزیده اوست یا از عطا های او است حضرت فرمود یعنی گرامی داشت
 ایشان را بآن روح پس زیادتی داد ایشان را بر غیر ایشان پس فرمود اصحاب میمنه را و ایشان مومنان اند چنانکه سزاوار
 ایمان است و در ایشان چهار روح قرار داده روح ایمان و روح قوت و روح شهوة و روح بدن پس پیوسته این
 چهار روح را کامل میگردد و آنکه بر او حالتی چند وارد شود و پس آن مرد گفت یا امیر المؤمنین علیه السلام آن حالتها کدام است
 حضرت فرمود اما اول آنها پس چنانست که حق تعالی فرموده است و منكم من يرجو الاله اسرا ذل الهمم لكي لا يعلم
 بعد علم شیا کفنی یعنی بعضی از شما بر میگردد و نجیس ترین عمرها که عمر خرافت باشد تا آنکه ندانند بعد از دانستن هیچ چیز را حضرت فرمود که پس
 این مردم کم میشوند از او جمیع ارواح و از دین خدا بدر میروند زیرا که خدا او را رد کرده است پس خرافت پس او نمیداند وقت نماز را
 و نمیتواند در شب و روز از برای نماز برخیزد و در صحت جماعت با مردم باستند پس این نقصانست از روح ایمان و هیچ قدر باو
 نمی رسد و بعضی از ایشان هستند که کم میشوند و از روح قوت پس نمیتوانند با دشمنان جفا کنند و قوت و قدرت بر طلب معاش ندرد
 و بعضی کم میشوند از روح شهوة یعنی آنکه اگر خوشترین و خنتران آدم را بکنند و میل نمیکند بسوی آن و بر نمیخورند و روح الهی
 در او میماند و راه میبرد و حرکت میکند تا ملک الموت بسوی او آید و این مرد حالش خوب است زیرا که خدا این را نسبت باو کرده است
 و گاه هست که حالتی چند او را عارض میشود در ایام توانائی و جوانی او پس قصد گناه میکند پس روح قوت او را شجاع میکند و روح
 شهوة از برای او زینت میدهند و روح بدن او را می انگیزد و می اندازد و مرتکب نمیشود پس چون او دست بحرام گذاشت روح
 ایمان از او مفارقت میکند و بر نمیگردد بسوی او تا توبه نکند پس اگر توبه کند خدا توبه اش قبول میکند و اگر توبه نکند باز عود کند بسوی آن گناه
 خدا او را داخل آتش جهنم میکند و اما اصحاب شمشیر پس پیود و نصاری اند خدا میفرماید الذین اتينا هم الكتاب كما يعرفون
 انما نعهم فرمود که یعنی میشناسند محمد را و ولایت او را و اهل بیت او را و توریت و انجیل اینها را میشناسند فرزندان خود را

در کتابها

در خاشای خود و آن فریقاً متهم کیلکون الحق و هم یعلمون یعنی بدستیکه جاسته از ایشان میبوشا ندر حق را و حال آنکه میدانند
الحق من ربك فرمود حق از جانب پروردگار تست که تو رسوله بسوی ایشان فلا تكونن من الممتسرين
پس مباش تو از جمله شک کنندگان پس چون آنچه را امید استند و استه و انکار کردند خدا ایشان را باین مبتلا کرد پس سلب کرد
از ایشان روح ایمان را و ساکن گردانید در بدن ایشان سه روح را روح قوت و روح شجوت و روح بدن را پس خدا فرمودت را
ایشان را چهار پایان پس فرمود آن هم الا کالانعام یعنی نیستند ایشان مگر مانند چهار پایان زیرا که چهار بار بر سیدار و بر روح قوت
و علف میخور و بر روح شجوت و راه میرود بر روح بدن پس آن سائل گفت زنده کردی دل مرا باذن و توفیق خدا یا امیر المؤمنین
علیه السلام و این ما پیار از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است در تفسیر این آیه فاما ان کان من اصحاب الیمین کنت
لک من اصحاب الیمین پس اگر بوده باشد این میت از اصحاب یمین پس سلام بر تو با و ای صاحب یمین و از جانب اصحاب
الیمین که بر او را نوازند سلام میکنند بر تو چنانکه اکثر مفسران گفته اند و حضرت ورین حدیث فرمود که اصحاب الیمین شیعه اند
حق تعالی به پیغمبرش میگوید که پس سلام بر تو با و از اصحاب یمین یعنی تو سالمی از ایشان که فرزندان ترا میکشند و در روایت دیگر
فرمود که ایشان شیعیان و دوستان ماند و در کتاب تاویل الآیات از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که متوجه نشد
بسوی من احدی از خلق من که محبوب تر باشد بسوی من از دعا کننده که بخواند مرا سوال کند بحق محمد و اهل بیت او بدستیکه
کلماتی که آدم اخذ کرد و از پروردگارش بآن توبه اش مقبول شد این بود که گفت اللهم انت ولی نفیة و القادر علی طلبی
و قد تعلق حاجتی فاستجاب الحق محمد و اهل محمد الاما رحمتی فحقیقتی منسلة یعنی خداوند از توئی صاحب اختیار من و نعمت من
و توئی قادر بر طلب و سوالی که از تو میکنم و تحقیق که میدانی تو حاجت مرا پس سوال میکنم از تو بحق محمد و اهل محمد که البته مرا رحم کنی و بیامرنی
تغرض مرا پس حضرت عزت و می کرد بسوی او که ای آدم من ولی نعمت تو ام و قادرم به بر آوردن مطلوب تو و تحقیق که میدانی حاجت
ترا پس بگو چه سوال کردی از من بحق این جماعت آدم گفت ای پروردگار من چون میدی در من روح را سر بلند کردم بسوی
عرش تو ناگاه دیدم بر در آن نوشته بود لا اله الا الله محمد رسول الله پس دانستم که محمد گرامی ترین خلق است
نزد تو پس ما را برین عرض کردی پس انجا آنرا که برین گذشتند از اصحاب یمین آل محمد شیعیان ایشان بودند پس دانستم که ایشان نزدیک ترین خلق اند بسوی تو
حق تعالی فرمود که راست گفتی ای آدم و ایضا روایت کرده است از حضرت که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود با حضرت امیر المؤمنین علیه السلام که توئی
که حاجت گرفت بنور ابرای آن پیش در وقتیکه ایشان را باز داشت نزد خود و ایشان شبی چند بودند پس بایشان فرمود که آیا من پروردگار شما
نبودم گفتند بلی گفت آیا محمد رسول من نیست گفتند بلی فرمود که آیا علی علیه السلام امیر و با و شاه مومنان نیست پس همه خلق با او زد
و تکبیر زیدند و طفیان کردند از ولایت تو مگر خیزد تو قلبی و ایشان در نهایت قلت و کمی اند و ایشان اند اصحاب یمین و ایضا روایت کرده است
که از حضرت باقر علیه السلام پرسیدند از تفسیر قول حق تعالی فاما ان کان من المقربين فرمود که مقربان آنها اند که نزد امام
قریب و مقربانند و از ند پس پرسیدند از اصحاب یمین فرمود که هر که اقرار با امامت ائمه حق دارد و همه داخل اصحاب یمین است پس پرسیدند
از تفسیر و اما ان کان من المکذبین فقالین یعنی اگر باشد میت از کذیب کنندگان پیغمبران و از گمراهان پس از برای او دست نرزد و
پیشکش از حیم که در جهنم در آرد و در آخرش سوزان حضرت فرمود که ایشان جماعتی اند که کذیب امام کنند و کینه روایت کرده است

که از حضرت صادق علیه السلام سوال کردند از تفسیر قول حق تعالی ما سئدکم فی سقر قالوا الحزاک من المصلین ه
یعنی اصحاب الیمین سوال میکنند از مجربان و کافران که چه چیز در آورد شمارا در جهنم گویند بودیم از مصلیان نبایر شهو
یعنی از نماز گذاران و درین روایت حضرت فرمود که متعلق درین آیت یعنی نماز گزارانند و نیست بلکه در برابر سابق
است و در گردن داشتن اسپان و ده اسپ میداشند که هر یک نامی دارند آنکه پیش از همه است آنرا سابق مینامند
و محلی نیز میگویند و بعد از او مصلی است که سرش محاذ می‌دو و استخوان جانب راست و چپ و دم سابق است پس
سابقون ائمه آنکه بر همه است پیشی گرفته اند و در عقائد الاعمال مصلی شیعه ایشان اند که خود را شیخو اهل بیت با ایشان ملحق نمایند
و متابعت ایشان مینمایند اما درجه ایشان نیست ترست و این معنی النسب است بسابق آیه زیرا که مخالفت در اصول دین
نسب است با اول مجربان و مشرکان از مخالفت در فروع که نماز باشد و همچنین و لکن لا یصلحون یعنی طعام نمیداریم در روشن
آن نیز در حدیث وارد شده است که مراد او دهن خمس است بآل محمد پس آنرا نیز با اصول دین میتوان برگردانید
و این بسیار از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود و تفسیر این آیت کلی نفس با کسبت رهینه الا
اصحاب الیمین یعنی بعضی باینچه کرده است از اقوال و اعمال مراد نیست مگر اصحاب الیمین حضرت فرمود که اصحاب الیمین
شیعیان اهل بیت اند و فرمود و تفسیر تمه آیه که فجنات یتساءلون عن الجوهین است که حضرت رسول بحضرت امیر
گفت که یا علی مجربان آنها اند که انکار ولایت تو کرده اند و فرمود که چون از ایشان پرسند که چه چیز شمارا بجهنم در آورده
گویند بودیم از نماز گزارندگان و طعام نمیدادیم بدیشان و مشروع میکردیم در باطل با مشروع کنندگان چون اینها
گویند بایشان اصحاب الیمین بایشان گویند که اینها باعث دخول در جهنم و غلوه در آن نمیشود و دیگر بگویند که چه میکردید ایشان
گویند و کنا نکتا بیوم الدین حتی انکنا الیقین یعنی بودیم که تکذیب میکردیم بر روز جزا تا آمد ما را مرگ متیقن حضرت فرمود که چون
این را گویند اصحاب الیمین بایشان گویند که اینست که شمارا بجهنم آورده است امی اشتیاق فرمود که بیوم الدین روز
میشاق است که پیمان ولایت ترا از ایشان گرفتند و ایشان تکذیب کردند و باورند اشتند و تکبر نمودند و سخط
بن ابراهیم از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است و تفسیر قول حق تعالی کلان کتاب الفجار لفه سبعین ه
یعنی چنان نیست که شما گمان میکنید که قیامت نخواهد بود و بدستیکه نامه اعمال محور کنندگان در حین است یا در زمانه
نوشته شده است که روح ایشان در اسباب است و آن در مقام طبقه زمین است چاهای است در جهنم یا آنکه سجین نام ناهل
ایشان است حضرت فرمود که مراد از فجار که درین آیه نازل شده ابو بکر و عمر و اتباع ایشان است بعد از آن فرموده است
ویل یومئذ للکذبین الذین یکذبون بیوم الدین یعنی وای در آن روز که کذیب کنندگان آتانا که تکذیب
نمیکند و دروغ می‌نمایند و در روز جزا از حضرت فرمود که ایشان ابو بکر و عمر اند و ما یکذب به الا کل معتدا یتعاضد علی
علیه اباتا قال اسأطیرا الاولین یعنی و تکذیب نمیکند بر روز جزا مگر بر تهاوز کنند از حد و گناهگاه
برگاه خوانده شود و آیات ما میگویند این فسانه‌های پیشینیا نیست تا آنجا که فرمود و لکن انهم لصا لوالا نجی یعنی بدستیک
ایشان افزونند آتش جهنم اند حضرت فرمود که این آیات همه در شان ابو بکر و عمر است که ایشان تکذیب حضرت

رسول میگردد و بعد از آن این آیه را فرموده است **حیثما شربوا من الماء لم یكسبوا به کسرا** و امیر المؤمنین و فاطمه حسن و حسین اند و مملوآت الله علیه و آله است معتبر از آنحضرت روایت کرده است که حق تعالی خلاق کرد ما را از لجنه تریزین مراتب علمین و خلاق کرد و ما را شیعیان ما را از آنچه بدینها می ما را از آن خلاق کرد پس این آیه که میم را تلاوت فرمود کلمات کتاب الابرار فی علیین و ما احبناک ما علیون کتاب مرقوم و بشهد ان لا اله الا الله المعتبر بولان یعنی نه چنین نیست بشهدیکه نامه اعمال ابرار و نیکوکاران در علیین است و چه چیز خبر داده است بشهد که چه چیز است علیون نامه است نوشته شده و واضح که حاضر اند نزد آن نامه و حفظ میکنند آنرا یا روز قیامت گواهی میدهند بر آن مقرران یا آنکه علیون نام محل آن کتاب است که آسمان به ختم باشد یا سدره المنتهی یا بهشت پس فرمود و لیبقون من رحمتی و یحقنوا دماءهم و یخففون عذابهم یعنی می آشنایند ایشان از شراب خالص محرم کرد و که محرم آن بر شک زده شده است حضرت فرمود که آب است که بر کاه به باشد آنرا مومن بومی مشک از آن می آید و فی ذالک فلیتنا کسر اللعنات فسوف یعنی درین پس باید رغبت کنند رغبت کنند گان حضرت فرمود و آری آنکه ذکر کردیم ثوابی است که طلب بینمایند آنرا مومنان و قراجه من تسبیح یعنی آنچه آن مخرج میگردد از چشم تسبیح است حضرت فرمود که تسبیح بهترین تسبیحها می اهل بهشت است و آنرا برای آن تسبیح بینمایند که از مکان بلندتری میریزد و در خانه یا می ایشان حیثما شربوا من الماء لم یكسبوا به کسرا یعنی تسبیح است که مقرران خالص آنرا می آشنایند و بچیز دیگر مخرج نمیکرد و اندر مقرران آل محمد مملوآت الله علیه و آله حق تعالی میفرماید یا لیساقبوا الساقبوا اولئک المقربون یعنی رسول خدا و خدیجه کبریه و علی بن ابی طالب علیه السلام و امامان از ذریت ایشان نیز ملحق با ایشانند حق تعالی میفرماید یا لیساقبوا الساقبوا یعنی ملحق گردانیدیم با ایشان ذریات ایشان را و مقرران از تسبیح میشوند بحث و معرفت آنرا و سایر مومنان مخرج آنرا می آشنایند پس علی بن ابراهیم گفته است که پس ازین جهت وضعت کرد حق تعالی مجرمانی را که استنزاز میکنند مومنان و بخندند بر ایشان و چشمک میزنند بر ایشان پس فرمود که ان الذین اجمعوا کافرا من الذین امنوا لیفکوکوا یعنی آنها که مجرم شدند و شرک آورده بودند بر آنها که ایمان آوردند و میخندیدند و اذا هم فابوه و تیغافون و چون مومنان میگردد تشنگند بر ایشان بچشم اشاره میکردند و اذا القلوب فکفین و چون باز میگردد و نیزند پس اهل خود باز میگرددند تنعم گفتگان بدست ایشان و اذا راوهم قالوا ان هؤلاء لفساقون و چون میدیدند مومنان را میگفتند این جماعت گمراهان اند و انسلوا علیهم و طعن حق تعالی میفرماید که فرستاده ایشان بر مومنان حفظ گفتگان افعال ایشان و الیوم الذین امنوا من الکفار لیفکوکوا پس امروز که قیامت باشد که ایمان آورند و مجال کافران چنین از حال کفار فیکفون و کاتیکه بر تختها تکیه زده اند و نظر میکنند باحوال اهل غیره اهل ثواب الکفار ما کافوا لیفکون حضرت فرمود که آیا خبر دادم کافران را آنچه ایشان کردند و بروایت دیگر فرمود که الذین اجمعوا کافرا من الذین امنوا لیفکوکوا و اشاره به چشم میگردد بر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و اتباع آنحضرت و در جمیع البیان روایت کرده است کافرا من الذین امنوا لیفکوکوا و در شان علی بن ابیطالب علیه السلام نازل شده است و آن سببش آن بود که روزی آنحضرت در میان جمیع این مسلمانان بود و بخدمت حضرت رسول آمدند پس منافقان با ایشان تهنیت کردند و خندیدند و بچشم اشاره میکردند پس برگشتند بسوی اصحاب خود و گفتند و دیدیم امر و را صلح را یعنی امیر المؤمنین علیه السلام که بسوی پیش

[illegible]

و بسوی ملازمت راسی که میرساند آن کس را بسوی محبت تو و میرساند بدین تو و مانع است از آنکه متاعبت خواهی بشهائی نفس خود کنی
یا مثل کنیم یا بهای خود و ملاک شویم عیاط الذین انعمت علیهم فرمود که اینجاست که گویند بدین کون ما را بر او آن چراغی که آنجا
کرده برایشان توفیق و لدن از برای خود و طاعت خود و ایشان آنجا عمت اند که حق تعالی در شان ایشان فرموده
است و من یطع الله ویرسوله فاولئک مع الذین انعم الله علیهم من النبیین و الصالحین و الشهداء
والصالحین و حسن احوالک است هر اینه که اطاعت کند خدا و رسول را پس آنجا عمت با آنست که خدا انعام
کرده است بر ایشان این یعنی بر آن بسیار تصدیق کنندگان ایشان و شهادت و صاحبان و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرموده
که نیستند این جماعت که خدا انعام کرده است بر ایشان بآل وصحت بدن اگر چه اینها نیز نعمتهای ظاهره را دارند بعضی کارها
و بعضی فاسق میباشند و خدا را امر نمیکند که شت و عا کنید که خدا شما را بر این ایشان است و شما باید بدان آن جماعتیکه خدا انعام
کرده است بر ایشان با ایمان بخدا و تصدیق بر رسولان خدا و ولایت محمد و آل طیبین او و اصحاب نیکان و برگزیده گان او و پیوستگی
که سالم مانند آن از شرندگان خدا و از پادشاه و در گناهان و دشمنان خدا و کفر ایشان باینکه ایشان مدارا کنید و ایشان را تحریص بر این
و از مومنان دیگر نکنید و بشناسید حقوق برادران مومن خود را زیرا که هیچ بنده و کثیره از بندگان و کثیران خدا نیست که دوستی
بمحمد و آل محمد بکنند و دشمنی با دشمنان ایشان بکنند مگر آنکه از عذاب خدا حلقه نشینی سپهر عتبت خدا کرده است و هر بنده و کثیره که مدارا کند
با بندگان خدا بهترین مدارا که داخل نشود بسبب آن در باطلی و بیرون نبرد و بسبب آن از حق تعالی نفس او را ثواب تسبیح بدیده
و عیش را قول کند و عطا کند او را البصیر که بر کتمان اسرار با کرده و دشمنی که فرموده است بسبب اینچنین دشمنان باشند است از
ثواب کسیکه در خون خود دست پانزده باشد در راه خدا و هر بنده که حقوق برادران مومن خود را او کند بقدر طاقت خود و عطا کند
با ایشان آنقدر که او را ممکن باشد و راضی باشد از ایشان با آنکه عفو کند از بدیهای ایشان و لغزشهای ایشان که صادر میشود از ایشان
و در جزای ایشان مبالغه نکند و بیامرزد بدیهای ایشان از البتة حق تعالی در روز قیامت با او گوید که ای بنده من او را کردی حقوق برادران
مومن خود را و بر ایشان تنگ نگرفتی و در حقوقی که بر ایشان داشتی من بخشنده تر و کریم تر و سزاوارترم با آنچه تو کرده از من محرم پس
من امر تو عطا میکنم آنچه ترا وعده داده بودم و زیاده بر آن عطا میکنم از فضل و اسع خود و بر تو تنگ نیگیرم در تقصیری که کرده و بعضی
از حقوق من پس خدا الحق میگردد و اند او را بخیر و آل محمد و قرار خواهد داد او را در میان نیکان از شیعیان ایشان و در معانی الاخبار باشد معتبر است
کرده است که از حضرت صادق علیه السلام سوال کردند از امر فرمود که آن طریق بسوی معرفت خداست و صراط دو صراط است صراط در دنیا
و صراط در آخرت پس با صراط دنیا آن امامی است که اطاعت او واجب باشد بر کسیکه او را بشناسد و در دنیا و پیروی کند هدایت او را میگذرد بر
صراطی که آن جسر جنم است در آخرت و هر که نشناسد او را در دنیا میگذرد و قدم او از صراط در آخرت و می افتد در آتش جهم و ایضا بسند حسن از حضرت
صادق علیه السلام روایت کرده است در تفسیر اهدنا الصراط المستقیم که ترجمه اش آنست که هدایت کن ما را بر راه راست فرمود که
صراط مستقیم حضرت امیر المؤمنین است و شناختن او دلیل بر این آنست که حق تعالی میفرماید و اهدنا الصراط المستقیم
یعنی امیر المؤمنین علیه السلام و اقامت کتاب که سوره حمد است مذکور است در آیه اهدنا الصراط المستقیم و صراط مستقیم علی است که عالم است
بسبب معارف ربانی و مفسران فیض را جمع القرآن گرفته اند و اتم الکتاب را بلوح محفوظ تفسیر کرده اند یعنی قرآن در لوح محفوظ که تزیین است

بلند مرتبه و محکم است یا ظاهر کننده حکمت است و بنا بر این سابقا تحقیق کردیم که امیر المؤمنین کتاب الله را طوطی است بنیوان باطرا بر آیه نیز
منطبق ساخت و ایضا بلند مقبره از حضرت امام زین العابدین علیه السلام روایت کرده است که میان خدا و حجت او که امام است
حجابی و پرده نیست مائیم در طایفه علم الهی و مائیم صراط مستقیم و مائیم صدوق علم خدا و بیان کننده وحی خدا و مائیم ارکان توحید
خدا و مائیم محل را نه ای نه خدا و ایضا بلند مقبره از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که در تفسیر صراط الذین
النعیمت علیه یعنی راه انجمن عتیک انعام کرده بر ایشان فرمود که مراد محمد و ذریت او است و علی بن ابراهیم بلند کا صبیح
از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود مائیم سجدا سوگند آنها که خدا امر کرده است باطاعت ایشان
و هر که خواهد که ازین راه برود و سجدا سوگند که چاره نمی یابم از بازگشت بسوی مائیم و ابتدای سبیل و بلکه خدا امر کرده است
شمار امتنا بعت آن و ما ابراهیم و الله صراط المستقیم و ایضا روایت کرده است بلند کا صبیح از آن حضرت که آخر سوره حمد را چنین
خواندند اهدنا الصراط المستقیم صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم و لا الضالین
یعنی هدایت کن ما را بر راه راست راه آنها که انعام کرده بر ایشان و نه راه گمرازان حضرت فرمود که آنها که عقیب کرده بر ایشان نا صبیان اند یعنی جمیع عقیبان
غیر مستقیمین بآنرا که عداوت اهل بیت علیهم السلام دارند و گمرازان یهود و نصارای و ایضا بلند کا صبیح و دیگر از آن حضرت روایت کرده است
که مغضوب علیهم نا صبیان اند و ضالین شک کنندگان اند که امام را نمی شناسند و این شهر آشوب از تفسیر کعب که از مفسران عامه است و این گفته
از ابن عباس در تفسیر اهدنا الصراط المستقیم یعنی بگوئید ای گروه بنده گان ارشاد و هدایت کن ما را بسوی محبت پیغمبر و اهل بیت او و صلوات الله
علیه و علیهم از تفسیر تعلیم روایت کرده است از ابی بریده که صراط مستقیم راه محمد و آل محمد است و در کشف الغمّه از غیر محدث حکمی روایت کرده است
از بریده مثل این علی بن ابراهیم که کرده است تفسیر قول حق تعالی و ان هذنا صراطی مستقیما فاتبعوه و لا تتبعوا السبل فتفرق
بکم عن سبیلہ فذلکم و سبیلکم به لعلکم تتقون بدرستی که این راه را و من ست پس متابعت کنید
آنرا و متابعت نکنید راههای مختلف که آن راهها بیکد شمار از راههای حق این اتباع را وصیت کرد خدا شما را بآن شاید
شما پیروزید از گمراهی حضرت فرمود که صراط مستقیم دین آیه امام است و سبیل که نهی از متابعت آنها و آیه مذکور شده راه
غیر امام است فخر قیام عن سبیل یعنی پراکنده شوید و اختلاف بکنید در امام و از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است
در تفسیر این آیه مائیم سبیل خدا و هر که نخواهد در آن راههای دیگر سبیل است که خدا نهی از متابعت آنها کرده است و ایضا
روایت کرده است در تفسیر قول حق تعالی و دین آیه و ان الله لهما کالذین امنوا صراط مستقیم یعنی تحقیق که خدا راه
سایند است آنها را که ایمان آورده و بسوی راه راست فرمود که یعنی هدایت میکند بسوی امام یقین و کتاب و ایل آیات
استند کالصیح از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است و تاویل فان هذنا صراطی مستقیما که مراد امامت است
پس متابعت کنید او را و لا تتبعوا السبل مراد راههای دیگر است غیر راه امامت و از کتاب هیچ الایمان روایت کرده
است از بریده اسلمی که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بعد از نزول این آیه فرمود که از خدا سوال کردم که این آیه را
در شان علی علیه السلام قرار دهد و خدا چنین کرد و در تفسیر فرات از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است و تاویل
وان هذنا صراطی مستقیما که مراد از علی بن ابیطالب همان از فرزندان فاطمه است ایشان اند صراط خدا و بیکد ایشان را بنوا احمد

و کلینے از حضرت باقر علیہ السلام روایت کرده است که حضرت باقر خطبہ خواند و در آن خطبہ فرمودند که اگر آن دو شقی ترین مردم پیر این
خلافت را ازیر من کنند خود پوشیدند و با من منازعه کردند در امری که حق در آن نداشتند و مرا تکلیف آن شدند از روی
گمراهی و نادانی پس بر بدجای وارد شدند و عذابے از برای خود میگردانیدند بگر اهنت خواهند کرد و پیروار می خواستند
هر یک از ایشان را نوگیرے عمراترین خود ابو بکر خواهد گفت و قتیکه یکدیگر را ملاقات کنند یا لیتنے بینی و بینک بعد المشرقین
فبئس القرین یعنی ای کاشش که میان من و تو دوری میان مشرق و مغرب بود پس بدمنشینینی بودی تو از برای من
پس جواب میگویی آن شقی با نهایت بد حالی یا لیتنے لھا اتخذک خلیلا لقد اضلنی بعد الذکر بعد انجاء فی
و کان الشیطان للانسان حذوا یعنی ای کاشش که نمیگرفتم ترا یار خود بدرستی که گمراه کردی مرا از یاد خدا
بعد از آنکه آمده بود بسوی من و هست شیطان مرادی را فرو گذارنده پس حضرت فرمود که منم آن یار خدا که از آن گمراه شدند
و منم سبیل و راه خدا که از آن میل کردند و منم ایمانی که از آن کافر شدند و منم قرآنی که از آن دوری کردند و منم آن دینی
که بآن تکذیب میکردند و منم آن راه راست که از آن برگردیدند و در مناقب از حضرت صادق علیہ السلام روایت کرده است
در تفسیر قول حق تعالی افمن یشئ ملکبا علف جهل اهلای اقم یشئ سویا علی صراط مستقیم که ترجمه اش است
که آیا کسی که میرود بر و در افتاده و سرنگون هدایت یافته تر است یا آن کسی که میرود بر است ایستاده
بر راه راست حضرت فرمود که آنرا که راه و سرنگون میروند و دشمنان ماند و فنانند است پیروندگان بود و مقدار
و عمارت و خواص اصحاب امیر المومنین اند و محمد بن العباس از حضرت باقر علیہ السلام روایت کرده است که آنکه شرب
بر راه راست میرود و بخدا سوگند که علی است و او میامی او علیهم السلام و علی بن ابراهیم از حضرت باقر علیہ السلام
روایت کرده است درین آیه و قال الظالمون ان تتبعون الا کما جلا مسحورا انظر کیف ضربنا لك الامثال
فضلوا فلا یستطیعون سبیلا یعنی گفتند ظالمان متابعت نمیکند مگر مردے را که جاوده گردانند
او را بنگر چگونه زود برای تو مثلها پس گمراه شدند پس نمیتوانند راهی یافت بسوی طعن تو حضرت فرمود که این آیه چنین
نازل شده است و قال الظالمون ال محمد حقهم یعنی گفتند آنها که ستم کردند بر آل محمد و حق ایشان را خصب کردند
و فرمود که آخر آیه دوم چنین است فلا یستطیعون الا کما جلا مسحورا پس نمیبایند بسوی ولایت علی را برای و علی سبیل و راه
خدا است مگر چه گوید که میتواند بود که مراد این باشد که این آیه باین معنی نازل شده نه آنکه لفظ آیه چنین بوده باشد
و کلینے پسند متبر از حضرت باقر علیہ السلام روایت کرده است در تفسیر قول حق تعالی قل هذه سبیل ادعوا الی الله
علی بصیرة انا و من اتبعنی لکنی لکنی محمد این راه من است بخوانم مردم را بسوی خدا با بصیرت و بینائی من و هر که پیروی من کند
حضرت فرمود که مراد بآن کیفیت که متابعت آنحضرت کنند و ایشان بنیابت حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم مردم را
بدین حق و دعوت مینمایند و در تفسیر فرات از حضرت باقر علیہ السلام روایت کرده است که مراد از سبیل درین آیه
ولایت اهل بیت علیهم السلام است انکار نمیکند او را احدے مگر برای و بذلت علی نمیکند مگر گمراهی و پسند دیگر روایت
کرده است در تفسیر قول حق تعالی فاستمسک بالذی اوالیک انک علی صراط مستقیم پس خیانت ن بآنچه می کرده شده است

سوی تو بدرستی که تو برادر رشتی حضرت فرمود که یعنی بر ولایت علی بن ابیطالب علی مراد مستقیم است و در سوره حجرت تعالی میفرماید
هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ و در اکثر قرأت علی فتح لام و یا و شده است و گفته اند که یعنی توحید خدا را میست که بر سن امام
است رعایت آن و در بعضی از قرآنه شاذه علی بکسر لام و رفع یا یا تنوین خوانده اند یعنی این راه بلند است و در طرأفت از حسن
بصری روایت کرده است که او بکسر لام و تشدید یا و مرسومه خوانده است و می گفته است که مراد نیست که این راه علی بن
ابطالب است و راه او دین او مستقیم است و واضح است و گوی در آن نیست پس متابعت کنید و شمس شوید یا و و کلیمه نهر
این قرأت را خوانده از حضرت صادق روایت کرده است و در سوره حم سجده میفرمود اَتِ الذِّينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا
تَنْزِيلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ اَلَا تَتَجَافَوْنَ لِهَؤُلَاءِ اَلَّذِينَ كَفَرُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَكَانُوا فِيْهَا كَافٍ و در آخر آیه و كَانُوا فِيْهَا كَافٍ
الدُّنْيَا وَفِيْ الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيْهَا مَالٌ كَثِيْرٌ يَّالَيْسَ بِدَرَسِيْكَ اَنَّهُ كَافٍ
پروردگار را خداست پس راست ایستادن و در توحید یا بر عبادت خود و آیند بر ایشان و فرشتگان و گویند
ترسید و بگنید بشوید و نشا و شوید به بشتی که وعده شده اید بر این پیغمبر ان ما یم و نشان شما در زندگانی دنیا و در آخرت از برای شما
مصلحت است و آنچه آرزو کنند نفسهای شما و از برای شماست در آن آنچه خواهید مگر حرم گویند آنکه احادیث مختلفه در تامل این آیه کریم
دار و شده اند بعضی از احادیث ظاهر میشود که این آیه در شان اهل بیت علیهم السلام است و خطاب ملائکه با ایشان در دنیا است چنانچه در بصائر
بسن معتبر روایت کرده است که عرآن از حضرت صادق علیه السلام پرسید که فدای تو شوم با خبر رسیده است که ملائکه بر شما نازل می شوند
حضرت فرمود بلی و آمد نازل میشوند بر او بر روی فرشتهای مارا میروند مگر کتاب خدا را خوانده که میفرماید اَتِ الذِّينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ
آخرا یم و بعضی از اخبار درین باب در باب نزول ملائکه بر ایشان مذکور خواهد شد ان شاء تعالی پس بنا بر این مراد از استقامت عصمت
عابد بود و از بعضی روایات ظاهر میشود که این آیه در شان شیعیان نازل شده است و خطاب ملائکه با ایشان در وقت مرگ است
در قیامت یا در وقت مرگ و در قبر و قیامت چنانچه ابن مایه از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است در تفسیر این آیه
اَتِ الذِّينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا یعنی کامل گردانیدند اطاعت خدا و رسول او را و ولایت آل محمد را پس ثابت و مستقیم ماندند
تا آنها تنزل علیه السلام ملائکه تا آخر آیه فرمود که اینها آنجا است اند که چون ترسند در روز قیامت در وقتیکه مبعوث شوند از قبل و روان آیند
ملائکه ایشانرا استقبال کنند و گویند با ایشان که ترسید و اندوهناک مباشید یا ایم آنها که بودیم با شما در زندگانی دنیا از شما مفارقت نمیکنیم
داخل بهشت شوید و بشارت با و شمارا به بهشتی که شمارا وعده داده بودند و اینها ابن مایه روایت میکند از حضرت باقر علیه السلام
و این روایت کرده اند در تفسیر این آیه که مراد از استقامت بر ولایت ائمه علیهم السلام است یک بعد از دیگر یعنی اعتقاد و کنایات
ملائکه و این مایه از بسند معتبر دیگر از حضرت باقر روایت کرده است که فرمود و بنده سوگند که مراد این مذہب حق است که شما شیعیان
این هستید و نزول ملائکه و بشارت دادن ایشان در وقت مرگ است و در روز قیامت و در جمیع البیان از حضرت امام رضا
وایت کرده است که مراد شیعیان است و از حضرت صادق روایت کرده است که بشارت ملائکه در وقت مرگ است و اینها از حضرت
فرمود وایت کرده است در تفسیر این آیه که فی الحیوة الدُّنْيَا وَفِيْ الْآخِرَةِ مَرَامٌ است و محافظت میکنیم شمارا در دنیا و وقت مرگ
در آخرت و در تفسیر حضرت امام حسن عسکری علیه السلام روایت کرده است از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که پیوسته مومنان

[illegible]

صادق روایت کرده است که یعنی بوده باشید یا آل محمد علیهم السلام و در بصائر از حضرت باقر و است کرده است که مراد از صادق و قان ما یحکم
 و از حضرت امام رضا روایت کرده است که صادق و قان انکه بسیار تصدیق کنندگان اند خدا و رسول را با طاعت خود و در ساق
 از طریق مخالفان از ابن عمر روایت کرده است که یعنی بوده باشید یا محمد و ابلیس علیهم السلام و در کتاب کمال الدین از حضرت امیر المومنین
 علیه السلام روایت کرده است که چون این آیه نازل شد سلمان رضی الله عنه گفت یا رسول الله این آیه عام است یا خاص است فرمود که
 که مامورون عام اند و جمیع مومنان مامور باین شده اند و اما صادق و قان این مخصوص بر آدم علی و اوصیای بعد از دست تا در قیامت و شیخ
 طوسی در مجالس روایت کرده است از حضرت باقر علیه السلام و کوفت و مع الصادقین یعنی باشد با علی بن ابیطالب علی بن ابراهیم گفته است
 که صادق و قان انکه علیهم السلام اند مقرر هم گوید که این آیه که مرید از جمله آیات است که علما استدلال کرده اند آنها را با طاعت انکه معصومین
 علیهم السلام و وجه استدلال آنست که حضرت عزت امر کرده است که مومنان را مبرودن با صادق و قان و ظاهر است که مراد بودن صلوات
 با ایشان جسم و بدن نیست بلکه مراد از دست طریقه ایشان و متابعت ایشان است در عقائد و اعمال و افعال و اقوال و معلوم است که
 حق تعالی امر بنیض را بدعوای متابعت کسیکه داند که فسوق و محسیت از دست و صادر میشود با آنکه نمی کرده است از فسوق و معاصی پس باید
 البته ایشان معصوم باشند از فسوق و معاصی و مطلقا در اقوال و افعال خطا نکنند تا آنکه متابعت ایشان در جمیع امور واجب باشد
 و ایضا اجماع کرده اند است بر آنکه خطا بهای قرآن عام است و شامل جمیع زمانه است و مخصوص بزمانی و دون زمانی نیست پس
 تا چارست که در هر زمان امام معصومی بوده باشد که مومنان آن زمان مامور باشند به متابعت آن و در کتاب احوال امیر المومنین بسط طر
 ازین انشاء الله و در کور خواهد شد آیه دوم و من یطیع الله و رسوله فاولئک مع الذین انعم الله علیهم من النبیین و
 الصدیقین و الشهداء و الصالحین و حسن اولئک و فایق یعنی و هر که اطاعت کند خدا و رسول را پس آن گروه بآن جماعت اند که
 انعام کرده خدا بر ایشان از پیغمبران و بسیار تصدیق کنندگان پیغمبران و شهیدان با گویان و نیکوکاران اند چه نیکو اند این جماعت
 به محبت و رفاقت و در کتاب مقبلح الانوار روایت کرده است از انس که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودی نماز صحیح را
 با ما بسجاء آور و پس و می کریم خود را بسوی ما گردانید از تفسیر این آیه من از آن حضرت سوال کردم فرمود که نمیتوانم و صدیقون
 بر آدم علی بن ابیطالب و شهیدان من خمره است و صالحون دختر من فاطمه است و فرزندان او حسن و حسین علیهما السلام
 و کلین و فرات بن ابراهیم از حضرت امیر المومنین روایت کرده اند که هرگاه حق تعالی جمیع کذب پیشینان پسینان را بهترین ایشان
 بهفت نفر اند و از ما خواهند بود که فرزندان عبدالمطلبیم پیغمبران گرامی ترین خلق اند نزد خدا و پیغمبر بهترین پیغمبر است پس اوصیا
 پیغمبران بعد از ایشان بهترین آنها اند و وصی پیغمبر بهترین اوصیا است پس شهیدان بهترین شهیدان اند بعد از اوصیا و خمره سید و فرزندان
 شهیدان است و جعفر صاحب بدو بال است که با ملائکه در بهشت پرواز میکنند و حق تعالی پیش از و بد دیگر این عطا را نکرده است
 و این امر است که حق تعالی است محمد صلی الله علیه و آله و سلم را بآن گرامی داشته است پس دو صدیق فرزندان او که محمد است حسن و حسین علیهم
 السلام و مهدی این است که حق تعالی هر یک از ابلیس را که خواهد مهدی صلوات الله علیه میگردد و اند پس این آیه را خواهند
 اولئک الذین انعم الله علیهم تا آخر آیه و ایضا روایت کرده اند از سلیمان و سلمی که گفت در خدمت حضرت صادق
 علیه السلام بودم ناگاه ابو بصیر که از اکابر اصحاب آن حضرت بود داخل شد و نفس او تنگ شده بود چون سجای خود شست

حضرت فرمود که ای ابو محمد این نفس تنها نیست عرض کرد ای تو شوم سخن گفتی رسول خدا پس من بالارفته است و استخوانم بار کشیده است
و اجازت و یک سیده است و نسید انم که در آخرت حال من چگونه خواهد بود حضرت فرمود که ای ابو محمد تو این سخن را سیگولی گفتی چنانکه میگویم حضرت
فرمود که ای ابو محمد این شمار را یاد کرده است در کتابش در اینجا که فرموده است اولئك هم الذين انعم الله عليهم فخرنا آخر آیه پس رسول خدا
در این آیه تبیین است و ما یمحمد یقین و شهادت صالحین پس نام خود را اصلاح گردانیده چنانچه حق تعالی شمار اصالح نامیده و ایضا
کلیتاً پسند معتبر از ابو الصباح روایت کرده است که حضرت باقر علیه السلام با و گفت که اعانت کنی ما را بوسع نزد حق تعالی فرجی خواهد بود
زیرا که حق تعالی میفرماید و من یطیع الله فالوصول آخر آیه پس از ماست نبی و از ماست صدیقان و شهیدان و صالحان و از حضرت امام رضا
علیه السلام روایت کرده است که بر خدا لازم است که دوست و شیعه ما را در قیامت با پیغمبران و صدیقان و شهیدان و صالحان
مختور گرداند و نیکو رفیقان اندیشان و در کتاب خصال از حضرت رسول روایت کرده است که صدیقان سه نفر اند علی بن ابیطالب
و حبیب بن مهران و فرعون و در جیون اخبار الرضا از آنحضرت روایت کرده است که رسول خدا فرموده که هر امتی را صدیقی و فاروقی
بوده است مدیق و فاروق این است علی بن ابیطالب است و علی بن ابراهیم روایت کرده است که نبیین رسول خدا است و صدیقین علی
بن ابیطالب است و شهیدان حسن و حسین و اندو صالحین ائمه معصومین اند و حسن و علی و فاطمه و آل محمد است و ابن مایار از ابو الیونان
روایت کرده است که صدیقان سه کس اند حقیق مومن آل فرعون و حبیب صاحب یس و علی بن ابیطالب و او بهترین سه نفر است
روایت کرده است از حضرت صادق که نازل شد بلکه بر رسول خدا و بیت هزار سر داشت حضرت خود است که دست او را ببوسد و فلک را
و گفت توئی گرامی ترین خلق نزد خدا از همه اهل آسمانها و زمینها و آن ملک محمود نام داشت چون آن ملک پشت کرد حضرت دید که در میان
دو کتف او نوشته است لا اله الا الله محمد رسول الله علی صدیق اکبر حضرت فرمود که ای حبیب من محمود چندگاه است که این
کلمات در میان و و منکب تو نوشته است گفت پیش از آنکه خدا آدم را بیا فرستد و از او هزار سال آیه سوم من المؤمنین رجال صدقوا
ما عاهدوا الله علیه و منهم من قضی نحبه و منهم من ینتظرون ما یبدل الله ذلک لیس من المؤمنین مردانی هستند که
راست گفتند آنچه را عهد بستند با خدا بران پس بعضی از ایشان کسی هست که وفاء کرد و بعد خود و جنگ کرد و شهید شد و از ایشان که کسی هست
که انتظار شهادت نمیکشد و تغییر ندادند عهد را تغییر دادنی و در مورد و قول آیه احادیث برود و وجه دار و شده است اول آنکه این آیه در شان
حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است انا رب او نازل شده چنانچه در جمیع البیان از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده است
که عهد کرده بودیم با رسول من و غم من جزوه و برادر من جعفر و پسر عم من عبیده بر امری که وفاء کردیم بآن از برای خدا و از برای رسول او پس سبقت
گرفتند یاران من و بیشتر شهید شدند در راه خدا و من ماندم بعد از ایشان برای امری چند که خدا خواست که آنها از من بعمل آید پس حق تعالی این را
فرستاد من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه و منهم من قضی نحبه و منهم من ینتظرون ما یبدل الله ذلک لیس من المؤمنین
بدل کردنی و مثل این را ابن مایار و علی بن ابراهیم از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده اند و در روایت علی بن ابراهیم حبیب اباجل تفسیر کرده است مترجم گوید
آنکه در شان مومنان کامل است یا مطلق مومنان چنانچه کلمه یسندای صحابه از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که مومن و مومن است پس میگویند
که تسلیت کرده است بعد از وفاء کرده است بشرطیکه بجا کرده است چنانچه حق تعالی میفرماید رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه یا نیست مومنی که با خود عهد
اوهوال دنیا و اوهوال قیامت و مومن و دیگر باو میسرند موهلهای دنیا و موهلهای آخرت و مومن قیامت و مومن و دیگر آنست که مانند گیاه

در این

تر است که ببادگاه می شود و گاه راست می شود و آن مومن نیز گاه تالعه ای نفسانی می شود و گاه ثابت می گردد پس اینست که با و سریر
 گاه هر کدامی و نیاز به ملامت و آخرت و محتاج است بشفاعت و او شفاعت دیگری نمی کند اما عاقبتش به خیر است و اینها روایت کرده است
 که حضرت صادق علیه السلام با بویبعی گفت که خدا شما را در کتاب خود یاد کرده است و آنجا که گفته است من الله و من لدن الله است
 پس فرمود بدستیکه شهادت فاکر و بید با آنچه خدا پیمان از شما گرفته است که آن ولایت ماست و بدل ما بخر را اختیار کرده اید و اینها
 روایت کرده است بسند معتبر از آنحضرت که حضرت رسول گفت یا علی هر که نزد دوست دارد تحقیق که قضای منجیب خود کرده است
 و هر که نزد دوست نمیدارد و نمیرد پس انتظار میکشد و افتاب که بر روز بر او طالع میگرد و مقرب نیست بر روزی و ایمان و احادیث بسیار
 دارد و شده است که حضرت امین آیه تلاوت میفرمودند آنکه چهارم و الذین امنوا بالله و رسوله اولئك هم الصالحون یقولون
 و الشهداء عند ربهم اجرهم و نفوسهم یعنی آنرا که ایمان آوردند بخدا و رسول و ایشان از بسیار صدیق
 کنندگان پیغمبران و شهیدان یا گویان نزد پروردگار خود و مرا ایشان راست اجرا ایشان و نور ایشان و خصال از حضرت امیرالمؤمنین
 علیه السلام روایت کرده است که فرمود که هیچ شفعه نیست که ترکیب شود و امری که مانعی کرده ایم او را از آن مگر آنکه او بیگانه
 شود که کنار که گویان او باشند یا در مالش که تلف شود و یا در فرزندش که بمیرد یا بیماری که با و برسد یا در جان و بدن خودش تا آنکه
 چون خدا را ملاقات کند هیچ گناه را و نباشد و اگر گناهی بر او باشد جان کندن بر او سخت میکند هر که از شیعیان با بینه و صدیق
 و شهید باشد زیرا که تصدیق با ما کرده است و دوستی او از برای ماست و دشمنی او از برای ماست و غرضش از دنیا بر خاسته
 خداست و ایمان درست بخدا و رسول آورده است حق تعالی میفرماید و الذین امنوا بالله و رسوله تا آخر آیه و در جمیع البیان
 آنحضرت رسول روایت کرده است در تفسیر قول حق تعالی لهم اجرهم و نفوسهم یعنی از برای ایشانست جزای طاعت ایشان
 و نور ایمان ایشان که بآن نور هدایت مییابند بسوی راه بهشت و عیاشی روایت کرده است از منتهای قصاب که بحضرت صادق
 علیه السلام عرض کردم که دعا کن که خدا مرا شهادت روزی گرداند حضرت فرمود که مومن بر حال که بمیرد شهید است پس این ایراد
 برای استشهاده تلاوت فرمود و اینها از حارث بن مخیر روایت کرده است که گفت روزی در خدمت حضرت امام محمد باقر علیه السلام
 بودم فرمود که هر که از شما عارف بدین شیعه و منتظر فرج مایا شد و در آن حال کارهای خیر کند چنانست که در خدمت قائم آل محمد
 بشمشیر خود جهاد کند و بکشد و بکشد و بکشد و در خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم بشمشیر خود جهاد کرده باشد بلکه
 و الله مثل کسی است که شهید شده باشد یا رسول خدا در خیمه آنحضرت و در شان شما آیه هست از کتاب خدا و ای گفت فدای تو شوم
 کدام آیه هست قول خدا و الذین امنوا بالله و رسوله تا آخر آیه پس فرمود و بخدا سوگند که میدیدم صدایان و شهیدان نزد پروردگار شما و در تریب
 روایت کرده است که شخصی گفت در خدمت حضرت امام زین العابدین علیه السلام بودم شهر را فدا کرد و رشده بعضی از حاضران گفتند کسیکه
 با سمال بمیرد شهید است و دیگری گفت که در تریب بخورد و شهید است و دیگری چیز دیگری گفت پس نزدی گفت که من گمان ندارم که
 شهید غیر کسیکه در راه خدا کشته شده باشد تواند بود حضرت فرمود که اگر چنین باشد شهید بسیار کم خواهند بود پس حضرت این را
 خواند و فرمود که این آیه در شان ما و شیعیان ماست و بر تو در محاسن بسند معتبر از حضرت امام حسین علیه السلام روایت
 کرده است که فرمود هیچ شیعه از شیعیان نیست مگر صدیق و شهید است زید بن ارقم گفت فدای تو شوم چگونه شهید اند

[illegible]

فصل شانزدهم در بیان اخباری که در تاویل حسنه و حسنی ولایت و سنیة بعد از ایشان وارد شده است و در آن چند آیه است آیه اول من جاء بالحسنة فله خبر مئة ضعف و هم من فزع يومئذ امنون و من جاء بالسيسة فكبت و خوهه مع في النار هل تجزون الا ما كنتم تعملون یعنی هر که بیاورد قیامت با حسنه و فصلت نیکی پس مراد است بهتر از آن و ایشان از فرزعی و ترسیع عظیم در آن فرزند و بر که بیاورد با سیه و با خصلت بدی پس روای ایشان من لکون می افتد در آتش آیا خبر داند میشود دیگر یا نه بودید که بعمل می آوردید و در جای دیگر فرموده من جاء بالحسنة فله خبر مئة ضعف و هم من فزع يومئذ امنون و من جاء بالسيسة فكبت و خوهه مع في النار و در یک است بمضمون آیه سابقه و این مایسار و این شهر آشوب در عمده و مستدرک از تفسیر تعلیمی و حدیث حافظ ابو نعیم روایت کرده اند بچندین سند از ابو عبد الله محمد بنی که حضرت امیر المومنین علیه السلام باو میگفت میخواهی تر از خبر و هم بچند که هر که بآن حسنه بیشتر بیاورد این میگردد از فرزند و ترس روز قیامت و سیه که هر که بآن سیه بیاورد بر روی افتد در آتش جنم گفت پس یا امیر المومنین حضرت فرمود آن حسنه صحبت ما ابلیت است و آن سیه نقص ما ابلیت است و این مایسار بسند معتبر دیگر روایت کرده است از عمار سا باطی که گفت ابن ابی یعفور از حضرت صادق علیه السلام سوال کرد در تفسیر این آیه حضرت فرمود که حسنه درین آیه شناختن امام است و اطاعت او اطاعت خدا است و بر وایت دیگر فرمود که حسنه و ولایت امیر المومنین است و بسند معتبر دیگر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که حسنه و ولایت علی علیه السلام است و سیه عداوت و نقص آن حضرت و شیخ طوسی در مجالس روایت کرده است بسند معتبر از عمار سا باطی که حضرت صادق علیه السلام فرمود که قبول نمیکند خدا از بنده گان اعمال صالحه که میکنند هرگاه که ولایت امام جور کننده اختیار کنند که از جانب خدا منعوب نشده باشند این ابی یعفور

گفت خدا میفرماید من لجاء بالحسنه فله خیرها تا آخر آیه پس چگونه نفع نمیکند عمل صالح از کسی که ولایت امام جابر داشته باشد
حضرت فرمود میدانی حسنه که خدا درین آیه فرموده است که امام است آن شناختن امام است و اطاعت کردن او و سینه که بعد ازین فرموده است
انکار کردن امام است که از جانب خدا منصوب گردیده پس حضرت فرمود که هر که بیاورد در روز قیامت با ولایت امام جور کند که از جانب
خدا نباشد که منکر حق با الهیت باشد که انکار کند او را است ولایت ما را حق تعالی او را بر نکلون در آتش جهنمی اندازد و در روز قیامت
آیه دوم و من یقترب حسنه فله فیها حسنا یعنی هر که کسب کند عمل نیکویی زیاده و نیکو داندیم از برای او نیکو باور
و ثوابی و غیره از مفسران عامه و خاصه از حضرت امام حسن و ابن عباس و دیگران روایت کرده اند که اقتراف حسنه محبت ولایت الهیه است
و عامه و خاصه روایت کرده اند که حضرت امام حسن با صلح با معاویه خطبه خواند و در خطبه فرمود که ما از الهیت ایم که خدا واجب گردانیده است
بر هر مسلمانی محبت و مودت ما را پس فرمود قل لا اسئلكم علیه اجرا الا الموده فی القربی و فرموده است و من یقترب حسنه فله فیها حسنا
اقتراف حسنه محبت با الهیت است آیه سوم و لا تستوی الحسنه و السيئه یعنی برابر نیست نیکوئی و نه بدی از حضرت امام موسی
منقول است که ما یم حسنه و بی سیئه اند زیرا که ایشان نشان و نشانی از نیکوئی و بدی جمع بدینا اند و روایت معتبر دیگر دارد
شده است که حسنه تقیه است و سیئه فاش کردن اسرار ائمه علیهم السلام است آیه چهارم فاما من اعطی و اتقی و صدق بالحسنى
فستسره للیسری و اما من جمل و استغنی و کذب بالحسنى فستسره للعسری مفسران گفته اند سیئه پس ما آنکه
عطا کند اموال خدا را با طاعت او بر میرزا از معصیت خدا و تصدیق کند بحسنى یعنی بکلمه نیکوتر یا و عده نیکوتر پس فرمود و باشد که او را
میبا کتیم برای امری که مودمی بدست و آسانی میشود که دخول بهشت باشد و اما کسی که جمل و در دجال خدا و مستغنی شود و بشهوات دنیا
از نعم آخرت و تکذیب کند بحسنى که گذشت پس فرمود و باشد که میبا کتیم از برای او خصیصه و طریقه را و مودمی بدست و آسانی باشد که دخول بهشت
و آقا و یث بسیار وار و شده است که مراد بحسنى در هر دو موضع ولایت است چنانچه در تفسیر علی بن ابراهیم و بصائر الدرجات از حضرت
صادق علیه السلام روایت کرده است و در تائیل الایات از آنحضرت روایت کرده است که در تفسیر این آیات سوره مود و فاما من
یعنی پس اما کسی که عطا کند خمس آل محمد و اتقی و بر میرزا از مودستی و ولایت طواغیت یعنی خلفای جور و ائمه باطل و صدق بالحسنى تصدیق
کنده است بولایت و امامت ائمه حق فستسره للیسری یعنی پس اراده نمیکند هیچ امر خیر را که بتوفیق خدا از برای او میرسد و
و اما من جمل و استغنی یعنی کسی که جمل و در دجال و استغنی یعنی مستغنی گردد برای خود و از دوستان خدا که ائمه بحق اند
و در علم رجوع بالیشان نکند و کذب بالحسنى و تکذیب کند با امامت ائمه بحق فستسره للعسری یعنی اراده نمیکند هیچ شری
و بدی را که آنکه میسر میگردد و از برای او و میبندد با الا تقی و زود باشد که دور کرده شود از آتش جهنم کسی که بر میرزا کار ترست
حضرت فرمود که مراد از این میرزا کار رسول خدا است و هر که متابعین او نماید در همه اقوال و افعال الذی یؤتی ماله یقنن که
یعنی آنکه میدهد مال خود را یا کوزه کوزه میدهد یا آنکه برای تزکیه نفس و مال خود میدهد نه از برای ریای و بجمعه حضرت فرمود که مراد
حضرت امیر المؤمنین است که در رکوع ترکوه و او و ما الاحد عدل من شتمت یعنی نیست هیچکس از او و متقی و سنتی که کسب نکند و
کرده شود حضرت فرمود که مراد رسول خدا است که هیچکس از او و متقی نیست که جز او داده شود و نعمت او جاریست بر جمیع عالم
خزائن بن ابراهیم روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام در تفسیر کذب بالحسنى یعنی تکذیب کند بولایت علم علی السلام

خداوند تبارک و تعالی یعنی برای آتش جهنم و مایه غی غمه مال اذ انورده یعنی نمی بخشد فائده او را مال او چون بمیرد تا بجهنم فرستند
حضرت فرمود یعنی غلش با وفا نموده یعنی بخش چون بمیرد و ان علینا الله حضرت فرمود که در قرأت اربعیت چنین است و ان علینا الله
یعنی بدرستی که علی ولایت و هدایت است فائده آنکه ما را انطی یعنی پس می ترسانیم شمار از آتش که زبانه زبند حضرت فرمود که ما را از ان
آتش حضرت قائم علیه السلام است در وقتیکه قیام نماید شب ششم از هر کس نهصد و نود و نه کس بکشد که ایضا الا ان شقی الذی کن یغوی
فرمود که یعنی دور کرده میشود از ان آتش بر مینه کاری بمونی که علم را عطا میکند با الهش و ما لاحد عنده من نعمه تجوی فرمود که یعنی شری
محض تقرب بخدا میکند و لیسب یعنی فرمود که یعنی زود باشد که رضی شود چون به بند ثواب خدا فصل غنیمت در بیان آنکه نعمت لیسب لیسب
مفسرین این آیه است علیهم السلام اول که در بیان آنکه ولایت ایشان عظم شریفین باب چند آیات است آیه اول انزلنا الذین بدلوا نعمه الله
کفر اول و احلوا قومهم دار البوار جهنم یصلوها و یئس القسار یعنی آیا ندیدی و نظر نکردی بسوی آنکه تبدیل کردند شکر
نعمت خدا را بکفران و فرود آوردند قوم خود را بسیرای هلاکت که آن جهنم است میسوزانند آن و بد قرارگاه هدایت جهنم بر آنکه اکثر مفسران
گفته اند که مراد کافران قریش اند که حضرت رسول همی بود و بعضی شکر این نعمت کفران اختیار کردند و با او در مقام محاربه و عداوت
برآمدند و این تفسیر از امیرالمومنین و عباس و ابن جبر و ابی وایت کرده اند و بعضی گفته اند اصل نعمت را بدل بکفر کرده زیرا که چون کفران
کردند نعمت از ایشان مسلوب شد و کفر با ایشان ماند و صاحب کشف و بساط مفسران از حضرت امیر علیه السلام و از عمر و ابی وایت کرده اند
که این آیه در شان دو فاجر ترین قریش نازل شد که فرزندان امیه اند و فرزندان مغیره و ابی امیه پس مهلت یا قتل یا وقتیکه مقدر
شده است برای قصای ایشان و اما بنو مغیره پس که نهایت شر ایشان شد و جنگ بدر زیرا که ابو جهل و خویشان او که در روز
بدر کشته شدند و این حدیث را عیاشی و دیگران نیز بسند های بسیار روایت کرده اند که از حضرت صادق علیه السلام پرسیدند
از تفسیر این آیه فرمود که نازل شد در شان دو فاجر ترین قریش از بنی امیه و بنی مغیره و اما مغیره پس خداوند ایشانرا هلاک کرد و فرمود
و اما بنی امیه پس ماندند تا مدتی پس فرمود که ما یم نعمت خدا که انعام کرده است بآن بر بندگانش و جبار سنگ گار میشو و سپر که رستگار
میشود و کلینی بسند معتبر از حضرت امیر المومنین علیه السلام روایت کرده است که چرا آن گروه همگی سرزنش میکنند حضرت رسول را
و از وی اور و دیگر دانند و بجانب دیگر میروند و نمی ترسند که بر ایشان عذاب نازل گردد و پس حضرت این آیه را تلاوت
فرمود و گفت ما یم نعمت خدا که انعام کرده است بآن بر بنی بندگانش و برکت ما میسر در قیاست و اینکنا بسند معتبر از حضرت
صادق روایت کرده است که فرمود که مراد باین آیه جمیع قریش اند که دشمنی کردند با رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم
و با وجنگ کردند و انکار داشت و وی او کرد و تفسیر معتبر دیگر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که از حضرت
پرسیدند از تفسیر این آیه حضرت پرسید که متقیان چه میگویند درین آیه را وی گفت میگویند در شان بنی امیه و بنی مغیره نازل
شده است حضرت فرمود که بخدا سوگند که در حق جمیع قریش نازل شده است حق تعالی خطاب کرده و پیغمبرش را که من
فضیلت و ادم قریش را بر سایر عرب و تمام کردم برای ایشان نعمت خود را و پسندیدم اسلام را برای دین ایشان و فرستادم
بسوی ایشان رسولی پس بدل کردند نعمت مرا بکفر و در آوردند قوم خود را برای بدارت و در هلاکت که جهنم است و در صحیفه
کامله بر روایت حسنی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که حق تعالی پیغمبرش را خبر داد و با آنچه با اربعیت

حضرت شمعیان او خواهد رسید زنی امیه و در ایام پادشاهی ایشان پس حق شکر ستاد در شان ایشان الم ترالی الدین بدلوا
 نعم الله کفر و اما آخر آیه و نعمت خدا محمد است و ابلیت او و محبت ایشان ایمان است و داخل بهشت میگردانند و نفع و شمتی
 ایشان کفر و نفاق است و داخل جهنم میگردانند آیه دوم غم لتسألن یو صد عن النعیم یعنی سوال کرده میشود و در روز قیامت از
 نعمتها که در دنیا یا آنها منتعم بودید چنین گفته اند که اکثر مفسران که مراد نعیم جمیع نعمتهای دنیاست و بعضی گفته اند که اینی و صحت بدن
 و از حضرت باقر و صادق صلوات الله علیهما نیز این را روایت کرده اند و شیخ طبرسی و عیاشی و قطب اوندی در دعوات روایت کرده اند
 که ابو حنیفه از حضرت صادق علیه السلام سوال کرد از تفسیر این آیه حضرت فرمود که نعیم با خنقا و تو حسیست گفت خوردنی از طعام
 و آب سر حضرت فرمود که اگر خدا را باز دارد و پیش خود در روز قیامت تا سوال کند از تو از هر طعامی که خورده و از هر شایسته ای که شایسته
 هر آینه بسیار باید بایستی نزد خدا گفت پس نعیم چیست فدای تو شوم حضرت فرمود که ما ابلیت نعیم که انعام کرده است خدا ما را بر بندگان و ما
 الفت داده است میان ایشان بعد از آن که مختلف بودند و با دلهای ایشان را صاحب الفت گردانیده است و ایشان را
 برادران گردانیده است بعد از آنکه دشمنان یکدیگر بوده اند و با بدایت کرده است ایشان را از حق نعمتی که بر ایشان انعام کرده است
 و آن محبت و عزت او صلوات الله علیه و در عیون اخبار الرضا روایت کرده است که روزی جمعی در خدمت آنحضرت بودند فرمود که
 در دنیا نعیم حقیقی نیست یکم از علمای عامه در آن مجلس حاضر بودند گفت که حق تعالی میفرماید غم لتسألن یو صد عن النعیم آیا این نعیم که
 سر دست و در دنیا نیست حضرت با و از بلن فرمود که شما چنین تفسیر میکنید آیه را و هر چند قسم تعبیر کرده اند جمعی میگویند آب سر دست و بعضی
 گفته اند طعام لذیذ است و بعضی گفته اند خواب نیکو است و بدرستی که خبر داد مرایدم که این اقوال شما نزد جدم حضرت صادق
 علیه السلام مذکور شد و در تفسیر این آیه پس آنحضرت ان غضب آمد و گفت حق تعالی سوال نمیکند بندگان را از آنچه تفصل کرده است ایشان
 و منت نمیکند از باین بهمتها بر ایشان و منت گذشتن بر نعمت از مخلوقین ترجیح است پس چگونه بخل حق نسبت توان داد چیزی را که مخلوقات بآن
 را نسی نباشند که بایشان نسبت دهند و لیکن نعیم محبت و ابلیت است و اقرار با است ما خدا سوال میکند از آن بعد از سوال از توحید
 و نبوت زیرا که اگر بنده وفا کند باین اعتقاد و امر امیر ساند نعمتهای بهشت که هرگز و ال ندارد و تحقیق که خبر داد مرایدم از پیدایش از علی علیه السلام
 که رسول خدا فرمود که یا علی بدرستی که اول چیزی که از بنده بعد از مردن سوال میکنند شهادت لا اله الا الله محمد رسول الله است و آنکه تو امام
 و آقای مومنانی بسبب آنچه خدا و من از برای تو قرار داده ایم پس کسی که اقرار باین بکند و در دنیا و عقبی اعتقاد باین داشت باشد و بعد از نبوی
 که هرگز اهل نگر و آتوز کو ان کی که از او پان این حدیث است گفته است که بعد از شنیدن این حدیث چون مشغول لغت و اشعار بودم
 نقل این حدیث نکردم پس رسول خدا را شبی در خواب دیدم که مردم بر او سلام میکردند و در آنحضرت جواب میداد و چون من سلام کردم جواب
 نفرمود و گفتم مگر من از امت شما نیستم یا رسول الله فرمود هستی و لیکن خبر ده مردم را بسجده نعیم که شنیدی از ابراهیم بن محمد
 در مجلس از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که مراد از نعیم ولایت است از آن سوال خواهند کرد و چنانچه در جای
 دیگر فرموده است و فقو هم انهم استخوان یعنی باز و از ایشان را بدرستی که ایشان سوال کرده میشوند یعنی سوال میکنند
 از ولایت ابلیت علیه السلام و ایضا از حضرت صادق روایت کرده است در تفسیر این آیه که سوال میکنند این امت را
 از آنچه خدا بر ایشان انعام کرده است بآن بر شما ولایت ما و محبت محمد و آل محمد و از حضرت امام موسی روایت کرده است

که فرمود یا نعیم مومن و مشغل در گلوئی کافر ایضا روایت کرده است ابو خالد کابلی که گفت بچند مت حضرت باقر فرمود پس فرمود
 طعامی از برای من آور وند که هرگز بهتر از آن طعامی نخورده بودم حضرت فرمود که ای ابو خالد چگونه دیدی طعام را گفت چو بسیار
 نیکو بود اما آیه از قرآن را بیا و آوردم که بر من سازگار ناگوار باشد فرمود که ام است گفت من این آیه را خواندم حضرت فرمود و بخند
 سوگند که هرگز از تو این طعام سوال ننختم که پس خندید چنانچه وند انعامی مبارکش نمایان شد و فرمود که میدانی کدام است نعیم
 گفتم نه فرمود ما نعیم یعنی که سوال کرد و خواستید شد از آن و در مناقب از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که نعیم امنیت
 و صحت است و ولایت علی بن ابیطالب و بر و آیت دیگر از حضرت باقر و صادق علیه السلام روایت کرده است که نعیم ولایت
 امیر المومنین است و در کافی بسند معتبر از ابو حمزه ثمالی روایت کرده است که گفت یا جماعتی در خدمت حضرت باقر بودیم پس طعامی
 حاضر کرد که ما هرگز مانند آنرا ندیده بودیم در لذت و خوشبختی و خیرائی آور وند که از غایت صفای نیکویی و لطافت روی خود را
 در آن میتوانستیم دید پس مردی گفت که از شما سوال خواستند کرد که ازین نعیمی که تنعم میکنید آن نزد فرزند رسول خدا حضرت
 فرمود که خدا کریم تر و بزرگوار تر است از آنکه طعامی را بشمارد و بر شما حلال گرداند پس در خفا مت از آن سوال کردند لیکن
 سوال میکنند از شما از آنچه انعام کرده است بآن بر شما بجز و آل محمد از حضرت باقر نیز نزدیک باین مضمون روایت کرده است و در آخر سنن
 فرمود که سوال نمیکند مگر ازین حقه که شما بر آن هستید و بر این مضامین احادیث بسیار است و در بعضی از روایات عامه وار و شده است
 که از پنج چیز سوال میکنند از سیری شکم و آب سرد و خواب لذت و خاها که در زیر آنها میدادند و از اعتدال خلقت که در آن عیسی نبوده
 آید و اسبغ علیکم نعمه طاهره و باطنه یعنی و کامل گردانید بر شما نعمتهای خود و در بعضی ظاهر و بعضی پنهان و بعضی قرآنست و بعضی از آن
 و بعضی بصیغه جمع و اضافیه یعنی خوانده اند و نعمت ظاهر و بعضی گفته اند آنست که محسوس باشد و باطن آنکه معقول باشد و عقل نیاند یا
 ظاهره است و باطنه است و آنچه ندانند و در کمال الدین و مناقب بسند معتبر از موسی بن جعفر روایت کرده است که نعمت ظاهره ناظم ظاهره
 و نعمت باطنه امام غائب است و علی بن ابراهیم از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که نعمت ظاهره رسول خداست
 و آنچه از جانب خدا آورده است از معرفت خدا و اقرار بگیاگی او و نعمت باطنه ولایت و اهل بیت است و در دل محبت باقر و اواده اند
 پس بنی اسرائیل که گروهی اعتقاد کردند این نعمت را بطاهر و در باطن اعتقاد نکردند پس خفتنالی این آیه را فرستاد یا ایها الرسول لا خذلک الله
 یسارعون فی الکفر من الذین قالوا صابنا با فقام و لم تؤمن قلوبهم یعنی ای رسول ترا با ندوه نیا ورو آنرا نکه مسارعت و مبارزت مینمایند
 در کفر از آنکه گفتند بدین مای خود ایمان آور ویم و ایمان نیاورد و ولایای ایشان حضرت فرمود که پس نشا و شد حضرت رسول ر قوت
 نازل شد و این آیه بسبب آنکه قبول نمیکند حق تعالی ایمان ایشان را مگر با اعتقاد ولایت و محبت آن آیه چهارم فایم الکاء و یسکا
 تکلف بالک پس کدام یک از نعمتهای پروردگار خود و تکلیف میکنید بدین معنی سید سیدای گروهن و انس علی بن ابراهیم
 در تفسیر گفته است که این خطاب در ظاهر باجن و انس است و باطن با ابو بکر و عمر است و از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده
 است که معنی این آیه آنست که کدام یک دو نعمت کافر میشود یا محمد و علی صلوات الله علیهما و بر و آیت کلینے آیا پیغمبر کافر میشود یا موسی
 و بر و آیت این با بسیار کدام یک ازین دو نعمت من تکذیب میکنید بجهای باطنی که من بایشان انعام کرده ام بر بندگان و کلینے بسند معتبر
 روایت کرده است که حضرت صادق علیه السلام این آیه را تلاوت فرمود و فاذا ذکر الکاء الله لعنکم فاحسب یعنی پس بیا و آید

نعمت‌های خدا را شاید در میان کارهای بزرگ حضرت فرموده و می‌دانید که او خدا چه هست را بوی گفت حضرت فرمود که مرا و عظیم‌ترین نعمت‌های خدا
بر خلق و آنکه بایستد مستحق هر چه گوید اگر چه بظلمت این کتاب با تمام‌های گذشته است و اما چون ذکر است برای تنبیه این است پس بعد از
درین است ولایت ابلیس علیه السلام است یا آنکه احادیث واروده است که جمیع امت‌ها سکنت بوده اند بولایت حضرت رسول
و ابلیس سلوات الله علیه که پیغمبر حق بود که الله فرستاد و آنکه از هم الکفر من یعنی ایشانند نعمت خدا را پس انکار میکنند
آنرا و اکثر ایشان کافران اند علی بن ابراهیم گفته است که نعمت‌های خدا آنست که حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که چون
انجا که لیکر الله در است حضرت امیر المومنین علیه السلام نازل شد جمع شدند و گفتند که چه است و آنکه از خدا و مسجد مدینه و کعبه
گفتند چه میگوید و این آیه مشتبه از ایشان گفتند که اگر کافر شویم باین آیه باید کافر شویم بسیار آیات قرآن را و اگر ایمان آوریم باین آیه
باعث مذلت است که فرزند بوطالب است یا مسایل گردانید گفتند ما میدانیم که محمد صادق است در آنچه میگوید و لیکن ولایت او را قبول کنیم
و اطاعت نمیکنیم علی را در آنچه ما را بآن امر میکنند پس این آیه نازل شد یعنی چون نیکو گفتی می‌شناسند ولایت علی را پس انکار می‌نمایند
و اکثر ایشان کافرانند بولایت علی علیه السلام آیه ششم قل بفضل الله و رحمته فبذلک فلیفرحوا و هو خیر مما یجمعون بگو فی فضل خدا و رحمت او پس باین
شأن شوند این بهتر است از آنچه جمیع میکنند از اموال دنیا و این باب و در مجالس بسند معتبر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است
که روزی حضرت رسول سواره بیرون آمد و حضرت امیر المومنین پیاده همراه بود و حضرت رسول فرمود که ای ابو الحسن باید که شرف کن من سوار باشم
تو سوار شوی و چون من پیاده و تو پیاده و روی و چون من پیشتیم تو بنشین کنی آنکه در حدی از حد و الهی بوده باشد که ناچار باشد ترا از ایشان
و شستن در آن و در اگر الهی نه داشته است مرا که امشی اگر آنکه ترا مثل آن گرامی داشته است و مخصوص گردانیده است خدا را بر سالت پیغمبر
و ترا معین و یار من گردانیده است و در آن قیام می‌نمائی سجده و دعا و کارهای محبت و شوار سوگند یا و میکنم خداوندیکه مرا بحق فرستاده است
پیغمبر که گدایان نیارده است پس کسیکه انکار کند ترا و اقرار پیغمبری من نکرده است کسیکه انکار امامت تو کند و ایمان ندارد و بخدا کسیکه
کافر شود و تو بدستی فضل تو از فضل من است و فضل من فضل خدا است و نیست منی قول پروردگار من قل بفضل الله تا آخر آیه پس فضل خدا
پیغمبر شماست و رحمت خدا و ولایت علی بن ابیطالب است فبذلک فلیفرحوا یعنی پس باید که شاد شوند شیعیه و هو
خیر و هیچ‌کس چون این بهتر است از آنچه جمیع میکنند مخالفان شیعیه از زن و مال و فرزند و در و دنیا یا علی تو آفریده نشد که برای آنکه عبادت
کرده شود پروردگار تو و از برای آنکه تو بدو آئسته شود و عالم دین و بیگانه تو با صلاح آید راه‌های مندرس شده تحقیق که گمراه است هر که گمراه شود
بولایت تو و هرگز هدایت نمیاید بسوی خدا کسیکه هدایت نیابد بسوی تو در ولایت تو و این است منی قول پروردگار من و اتی لغفاسلمن
ثابت امن و عیال صالحتان اهدندی یعنی بدرستی که من گمراهیم کسی را که تو به گمراهی ایمان بیاورد و عمل شایسته بکند پس هدایت بیاورد حضرت
فرمود که یعنی هدایت بیاورد بسوی ولایت تو و تحقیق که امر کرد مرا پروردگار من که واجب گردانم از حق تو آنچه واجب شده است از حق من و بدین
حق تو فرض و واجب است بر هر که ایمان آورد و من و اگر تو نمی بودی دشمن خدا شناخته نمیشد و کسیکه خدا را بولایت تو ملاقات نکند یا هیچ چیز ازین
و ایمان خدا را ملاقات نکرده است و بی ایمان از دنیا رفته است و بدرستی که خدا بسوی من فرستاد و یا ایها الذین آمنوا بیاینها انزل الیک
من ربک یعنی ای رسول برسان آنچه نازل شده است بسوی تو از جانب پروردگار تو فرمود که یعنی در ولایت تو یا علی و این
لم تفضل فیما بلغت سالت یعنی اگر کنی پس نرسانیده رسالت خدا را حضرت فرمود که اگر غیر رسانیدم یا آنچه امر شده بودم بآن از ولایت

بر آینه جلیست علی بن ابی طالب که در اوقات کنونی در ولایت نوبین تحقیق که حبیبینو و عملهای او در روز قیامت نور خواهد بود از رحمت خدا و انجیل میگیرم
در حق تو گفته بر در دگارسبت که در حق تو فرستاده است بسوی من کلمته از حضرت امام خدا علیه السلام وایت کرده است در تفسیر این آیه که یعنی ولایت محمد بن ابی طالب
بترست با نوحیج میکند مخالفان از دنیا ای ایشان عیاشی نیز این منعمون از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام وایت کرده است که فضل رسول خدا است
و حضرت امیر المؤمنین است باید که باین فرج کنند شیعیان که این بهتر است از خود و اوست و است دشمنان از طلاق و قروایه منعمون که لا فضل الا لله علیه السلام
و جمله لکنتم من الخاسرین یعنی اگر فضل حسان خود را در شوق و رحمت و کرمیند بودید از این کاران عیاشی بدو سندا از حضرت باقر صادق علیه السلام
روایت کرده است تفسیر این آیه که فضل خدا رسول خداست و رحمت خدا ولایت ائمه است آری شتم ما یفتحه الله للناس من تحت فلا یفسد و طایفه ای
بکشاید خدا برای مردمان از تحت پس باز گرفته نیست مراد از این با بسیار از حضرت صادق روایت کرده است که مراد از رحمت علوم و حکمت است
که حق تعالی بزرگان امام جاری میگرداند از برای هدایت مردم آیه نهم و لو شاء الله لجهلهم امة واحدة و لکن یدخل من یشاء
فی رحمته و الظالمین ما اهلهم من ولی و لا نصیب یعنی اگر میخواهد خدا بر آئینه میگردانید همه خلق را اگر دوسوی یکتا یعنی بر یک سبیل
بر سبیل الهی و اضطراب و لکن و فعل میگرداند هر که میخواهد در رحمت خود و شتم گاران را نیست مراد ایشان را دوستی و نه یاری کنی در وقت
علی بن ابراهیم گفته است یعنی اگر میخواهد همه خلق را محض میگردانید مانند ملائکه و مراد از ظالمان شتم گاران بر آل محمد و محمد بن العباس
از حضرت صادق علیه السلام وایت کرده است که مراد از رحمت ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام است آیه دهم و الله یختص به رحمته
من یشاء یعنی خدا مخصوص میگرداند رحمت خود هر که میخواهد و بلی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است
که مخصوص بر رحمت خدا پیغمبر خداست و وصی او صلوات الله علیها بدو است که خدا صمد رحمت خلق کرده است نو و نه رحمت را و خیر کرده است
برای محمد و علی و عمرت ایشان و یک رحمت را پس کرده است برای سایر موجودات آیه یازدهم و من مناقب از حضرت باقر صادق علیه السلام
السلام روایت کرده است در تفسیر ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء و قول محتسای و لا تکتبوا ما فضل الله به لخصکم
علی بعض که ترجمه آیه اولی نیست که این فضل خداست میدهد به هر که میخواهد و ترجمه آیه ثانیه نیست که آرزو میکند آنچه را خدا بقبول دارد
بآن یعنی از شمار بعضی فرمودند که این دو آیه در شان اهل بیت علیه السلام نازل شده است آیه دوازدهم و لکن الله علی اهلکم
و لعلکم تشکرون و ن یعنی از برای آنکه خدا را بزرگی یاد کنید بر آنچه شما را هدایت کرده است و شاید که شما شکر کنید در محاسن بیت
کرده است که مراد از شکر معرفت افعال و بین است و یا معرفت ائمه علیه السلام است و التناویر تفسیر این آیه لایوضی لعباده الکفر
و ان تشکروا لاین به لکن ترجمه اش نیست که خدا بدین میدهد است برای آنکه اگر تشکر کنید او را می پسندد و آنرا از برای شما فرمود که
کفر مخالفت ائمه گردانست و مراد از تشکر ولایت ائمه علیه السلام و معرفت ایشان است آیه سیزدهم و تحلون ذلکم انکم تکلون
در تاویل آیات روایت کرده است که یعنی میگردانید شکر شما آن نعمتی را که روزی گردانیده شما را خدا و نیت گذارشته است بان بر شما محمد
و آل محمد آنکه گدازید بوجهی او علی بن ابیطالب علیه السلام فلو ان اهل البیت الحلقوم و انتم حیثین نظر من یعنی پس بر او وقتیکه جان برسد
بگلو در وقت مرگ و شما در آن هنگام میگردید و نظر میگردید بوجهی او امیر المؤمنین که شات میداد و دست خود را به پشت و دشمن خود را به جهنم
و نحن اقرب الیه صند فرمود که یعنی من نزدیک ترم بسوی امیر المؤمنین علیه السلام از شما و لکن لایبصر و لکن شما نمیدانید نمی بینید
فصل بیستم در بیان اخبار است که در تاویل شمس و قمر و نجوم و بروج و امثال آنها بائمه علیه السلام وارد شده است علی بن ابراهیم از

حضرت امام زکریا روایت کرده است در تائیل آیات سوره زمر حق تعالی میفرماید ان الله جمل القرآن فرمود که یعنی تعلیم کرد و الهی المومنین را با نوحی مردم بآن و الشمس القمر یسبحان فرمود یعنی آن دو طالعون که مخالفان آفتاب و ماهتاب اند میگردانند و عذاب خدا خواهند بود و الله یستجیب الدعوات یعنی بخیر و شر همه میکنند یعنی عبادت خدا میکنند و مراودیم حضرت رسول است و شاید بنا بر این شجره کنایه از اسماء علیهم السلام اند و الله یستجیب الدعوات و وضع الیها یعنی آسمان کنایه از حضرت رسول است که حق تعالی برای او البر و سعادت و غیره ان کنایه از حضرت امیر المومنین است که تر از نوحی عبادت است که خدا از برای خلق نصب کرده است آلاء الله یستجیب الدعوات که طغیان نکنند و تر از او که یعنی سعادت امام مکنید و آیتها را که در کتب و اشیاء فرمود که یعنی حق تعالی را که مکنید و شتم مکنید بر او و آیتها را که معتبر موقوف از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است در تائیل قول حق تعالی رب المشرقین و رب المغربین یعنی پروردگار و محل آفتاب برآمدن و دو محل آفتاب فرو رفتن یکی در رستان و یکی در تابستان حضرت فرمود و در شرق کنایه است از رسول خدا و امیر المومنین صلوات الله علیهما که انوار علوم ربانی از ایشان ساطع میگردد و دو مغرب کنایه است از حسن و حسین علیهما السلام که آن انوار در ایشان مجتمع میگردد و همچنین هر امام مطلق علمش برهان میگردد و در امام صامت که بعد از او میباشد و در تائیل آیات از حضرت روایت کرده است در تائیل قول حق تعالی فذلک الاقسام و رب المشارق المشارق یعنی قسم بخورم به پروردگار محل آفتاب برآمدن و محل آفتاب فرو رفتن فرمود که مشرقها یعنی این اند و مغربها اوصیای ایشان اند علی بن ابراهیم روایت کرده است از حضرت در تفسیر قول حق تعالی و السماء و الارض و ما ذلک الا لعلکم تعقلون یعنی قسم بخورم باسمان و ستاره که از شب ظاهر میشود و در هر چیز خبر داده است ترا که طارق چیست ستاره ایست بسیار روشن حضرت فرمود که سادین مومنین کنایه است از حضرت امیر المومنین و طارق آن روح القدس است که با آن میباشد و از جانب خدای آورده و علومی را که حادث میشود در شب و روز ایشان را حفظ میکند و خطا و ستاره روشن کنایه است از حضرت رسول متفرج هم گوید که بنا بر این تائیل شاید حمل در آیه بر جبریل مجاز باشد یعنی صاحب نعمت آفتاب یا آنکه چون روح القدس در ایشان بسبب آن حضرت بهم رسیده و مجاز بر حمل کرده باشند و ایضا علی بن ابراهیم بسند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است در تفسیر سوره و الشمس و صبحها یعنی قسم آفتاب و روشن شدن آن در وقت چاشت حضرت فرمود که شمس کنایه است از رسول خدا که واضح گردانید خدا بسبب او از برای مردم دین ایشان را و الا لعلکم تعقلون یعنی و قسم بماه چون از عقب آفتاب طلوع کند حضرت فرمود که مرا و از حضرت امیر المومنین است و همچنین که نور ماه از آفتاب است علوم آن حضرت از رسول خدا انقبس گردیده و الله اراذ اجلسها یعنی قسم بر فرد و وقتیکه جلوه آفتاب را فرمود که مرا و بنهار امام از فریت حضرت فاطمه است که چون از سوال میکنند از دین رسول خدا جلوسید و در واقع میگردد و انداز برای سوال کننده و اللیل الا یغشیها یعنی قسم شب در وقتیکه بوشان آفتاب را حضرت فرمود که مرا و اما ما را چون که خلافت را از آل رسول عقب کردند و در مجلسی نشستند که آل رسول بآن اولی بودند پس دین رسول خدا را بنشان کردند و نظر و جوهری را که در شب و در این زمان میکند و نفس و کاس و کاسها یعنی قسم نفس و کسکه او را آورده است و صورت او را درست کرده و فاطمه را که خود را در آنجا فرمود که یعنی الهام کرده است از آئینه کردن میان حق و باطل و ان الله یستجیب الدعوات فرمود که یعنی رسنگاری یا قوت نفسی که خدا را بر آینه گردانید و قد خاف من دسسهها و ما امید شد کسی که خدا نفس او را بنشان کرد و انید بسبب جهالت و فسوق گذشت و خود را بطنو لها یعنی تکیه بر کرد و تمسک بر بسبب طغیان خود و فرمود که مرا و بنهار و در وی از شیعه اند که بر خلافت بندهب حق امام میرانند یا بندهب و امثال ایشان بندهب

در جای دیگر فرموده است **فَهَذَا بَيْنَاكُمْ فَاسْتَجِبُوا لِلْعَجْبِ فَاتَّخَذَتْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهَوْنَ** و بجا کما ذلک یسبون یعنی و اما طالع شود که قوم صالح و نیکو پس از آنکه ایمان را پس دست استن یا بنیانی را بر پدید آید یا پس فراگرفت ایشان را صاعقه عذاب خوار کنند و سبب آنچه که بود که سبب سبک و نازم بود که هر دو شیعیان گراه اند و صاعقه خوار کننده شمشیر حضرت قائم است در وقتیکه ظاهر شود و فقال **لِجَهْدِ سَعَالِ اللَّهِ فَرَمُوهُ** که یعنی گفت ایشان پیغمبر ناقه الله و عقیقهها بدارید و حفظ کنید تا خدا را و آب بنورین آنرا فرمود که آنکه کما یست از مای که علوم خدا را ایشان می فهماند و سستی بنی نژاد و سستی چشمه های علم و حکمت فکد بود و فحقها و هاهاهم در علیهم ما بهم بذبحهم فستویها یعنی با سببیکه کذب کرد و پذیرا پس بی کردند تا قوم صالح را پس پوشانید و محیط گردانید عذاب را بر ایشان پروردگار ایشان بجهان ایشان پس همه را یکسان گردانید و ملاک کرد و فرمود در عذاب ایشان است در رحمت و کائنات عقیقهها یعنی نمی ترسد امام از مثل آنچه در دنیا واقع شده است از تاویلات در رحمت مقرر چه کلام تاویلی که درین حدیث وارد شده است از تاویلات خفیه غامضه است و مبینی بر آنست که سابقا مذکور شد که حق تعالی قصص را در قرآن مجید با فرموده از برای انداز این است است از ایشان اشائال آنها یا تحریف ایشان است بعمل کردن اشباه آنها و اینها معلوم شد که آنچه در ام سابقه واقع شده است نظیر آن درین است واقع میشود پس همچنانکه حق تعالی ناقه را برای قوم صالح فرستاد که آیتی و معجزی باشد برای ایشان و از شیر آن منتفع شوند و ایشان کفران آن نمست کردند و ناقه را بی کردند و خود را از نعمت مای دنیا و عقیقه محروم ساختند و همچنین حق تعالی حضرت امیر المومنین و سایر ائمه را برای این امت مقرر گردانید که معجزه حقیقت پیغمبر باشند و آیت خدا باشند در میان خلق و برکات و ایشان محروم شدند و بسطه الهی گرفتار شدند چنانچه در حدیث وارد شده است که حضرت امیر المومنین ناقه الله است با سبب ستواتره منقول است که قاتل آنحضرت جفت بی کننده ناقه صالح است و شتی ترین پیشیان پی کننده ناقه است و شتی ترین پیشیان قاتل آنحضرت است و اگر این تحقیق را درست بقضی بسیار از احادیث مشکو را استیثانی نمید و در محانی الاخبار بسند مای بسیار از جابر نصاری و انس بن مالک و ابوالیوب انصاری روایت کرده است که روزی حضرت رسالت پناه غامض را با ما داد و چون از نماز فارغ شد روی کریم خود را بسوی ما گردانید و فرمود که ای گروه مردم پیروی کنید آفتاب را و چون آفتاب پنهان شود و چنگ زبید و راه و آنرا پیروی کنید و چون ماه پنهان شود پیروی کنید هر راه را و چون زهره پنهان شود پیروی کنید و دستاره فرقان را چون از آنفسرین سوال کرد و فرمود که نعم آفتاب و علی برادر من و وصی من و وزیر من و او کننده قرضهای من و پدر فرزندان من و جانشین من در این ماه است و قاطعه زهره است و حسن و حسین فرزندان اند و فرمود که خدا ما را خلق کرده است و ما را بمنزله ستاره های آسمان گردانیده است و دستاره که فرو میرود و ستاره دیگر طلوع میکند و اینها صحت و اطمینان من اند و باقران مقرون اند و از یکدیگر جدا نمیشوند تا در حوض کوثر بر من وارد شوند و این مای بسیار از ابن عباس روایت کرده است که حضرت رسول فرمود که مثل من در میان شما مثل آفتاب است و مثل علی علیه السلام داد است پس چون آفتاب پنهان شود هدایت یابند ساد و ایضاً روایت کرده است که حارث اعور از حضرت امامین علیه السلام پرسید از آنفسرین و شمشیرها فرمود که شمس محمد است آفتاب الله است حضرت امیر المومنین است که تالی محمد است و در کمالات بزرگو و آنکه میاید آفتاب است که قائم ال محمد است که زمین را بپای عدالت خواهد گردانید و آنکه میاید آفتاب است که نبی اسید اند و ابن عباس روایت کرد و است که رسول خدا فرمود که خدا من را پیغمبری فرستاد و پس آمدنم بترتیبی امید و گفتم من رسول خدایم بسوی شما گفتند دروغ میگوئی نو رسول خدا نیستی پس ختم بسوی بنی هاشم و گفتم ای نبی ما شتم من رسول خدایم بسوی شما پس امیر المومنین علی بن ابیطالب ایسان آورد

بمن در آشکار و پنهان و ابوطالب حمایت کرد و مرا آشکار و پنهان آورد و من پنهان پس خدا جبرئیل را فرستاد که نغم خود را در میان بنی هاشم زد و شیطان علم خود را در میان بنی امیه زد و پس همیشه ایشان دشمنی با همستند و خداوند و شیعیان ایشان دشمنی با خود سازد و ناز و قیامت و آلتی که آید آنکه هر کس که از ما ابلهیت الکتب من خواهد شد در آخر الزمان و بر خواهد شد که زمین را بعد از آن که کسی که اعانت ایشان کند مانند کسی است که اعانت کند موسی را بر فرعون و کسی که اعانت بر ایشان کند چنان است که اعانت کرده باشد فرعون بر موسی بن عمران و علی بن ابراهیم گفته است در تفسیر قول حق تعالی **وَاللّٰهُمَّ اِذَا هَوٰىیْ** که نجم حضرت رسول است قسم خورده است بآن حضرت در وقتیکه ملعون گردد و بمجرع رفت کلین روایت کرده است که سوگند یاد کرد و قبر محمد در پنگا میکند از دنیا رفت ابن ابیویه در امامی از حضرت صادق روایت کرده است که چون حضرت رسول را مرض عارض شد جمع شدند نزد آن حضرت اهل بیت و اصحاب آن حضرت گفتند که ترا عارضه مرین موت حادث شد و کسی خلیفه تو خواهد بود و در میان ما حضرت جواب فرمود و در روز و دوم همین سوال کردند جواب فرمود و در روز سوم فرمود که فردا که ستاره از آسمان بخارجی که از انحاب من نازل خواهد شد او خلیفه و جانشین من خواهد بود چون روز چهارم شد هر یک از اصحاب در حجره خود نشسته انتظار نزول ستاره میکشیدند ناگاه ستاره از آسمان جدا شد که عالم را روشن کرد و در دامن حضرت امیر المومنین فرو آمد پس منافقان گفتند و اندامین مرگ را شده است و در محبت پیغمبرش آنچه میگاید بخوابش خود میگویی پس نازل شد و آنکه **اِذَا هَوٰىیْ** سوگند بخورم ستاره در پنگا میکند و آمد ماضی صاحب که و ما غوی همراه شد صاحب شهادت کرد و ما یطق عن الحوی سخن میگویی از خوابش نفس آن هوای که وحی بودی نیست لطف او که وحی که نازل میشود بر او این آیه را روایت کرده است که ابن کوا از حضرت امیر المومنین پرسید از تفسیر قول حق تعالی **فَلَا اقْسِمُ بِالْجَنَّةِ اِلَّا الْكَلْبُ** یعنی قسم نمیخورم یا میخورم ستاره با من رجوع کننده روزه و پنهان شوند حضرت علیه السلام فرمود که نفس گروهی اند که پنهان میکنند علم و صیامی پیغمبر را و مردم را بعبودت غیر ایشان خوانند و جوار می ملائکه اند که جاری شوند بعلم بسوی رسول خدا و کس او فعلا می پیغمبر اند که علم او را جبار و بگفتند و جمع کنند **وَاللّٰهُمَّ اِذَا هَوٰىیْ** که مراد ظلمت شب است و مثل زود است برای کسی که بیاعتناست کرده باشد برای خود و الصبیح اذا انقضى فرمود که کنایه از علم او صیامت است که علم ایشان از آفتاب روشن تر و طاہر تر است و احادیث بسیار وارد شده در تفسیر نفس که مراد امامی است که پنهان میکند خود را از مردم پس ظاهراً میشود مثل شهاب درخشنده در شب تاریک و حق تعالی میفرماید **وَعَلَّا هَآءِذٍ بِالْجَنَّةِ** هم چیتند و منفسران گفته اند که یعنی خدای تعالی قرار داد از برای شما علامتی چند در زمین از که همها و غیر آنها که راه را با آنها بدانند و بستاند هدایت میدیابند در شبها یا با تاریکی هدایت میدیابند بسوی قبله و کلین و علی بن ابراهیم و عیاشی و شیخ طوسی در حجاز ابن شهر آشوب در مناقب شیخ طبرسی و دیگران احادیث بسیار از حضرت باقر و صادق و امام رضا علیه السلام روایت کرده اند که علامات ائمه علیهم السلام اند که نشانهای راه وین اند و نجم حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم است و ظاهراً اکثر احادیث آنست که ضمیر اسم و ضمیر کیندن راجع است بعلمای تعالی یعنی ائمه بنو محمد و علی و ابی طالب و عیاشی از حضرت صادق روایت کرده است که آیه را ظاهر و باطنی است ظاهرش آنست که بتاریکی هدایت میدیابند بسوی قبله و دریا و صحرای را که آن از جای خود حرکت نمیکند و پنهان نمیشود و باطنش آنست که ائمه علیهم السلام بر رسول خدا هدایت میدیابند و در بعضی روایات وارد شده است که نجم حضرت امیر المومنین است و از حضرت امام رضا منقول است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم گفت یا علی توئی بنجم نبی هاشم و حق رسول فرمود که حق تعالی ستاره را با امان اهل آسمان گردانیده و ابلهیت مر امان اهل زمین گردانیده

فصل نوزدهم در بیان آنست که ایشانند جبل اشد المتین و عروة الوثقی و اشغال اینها و در این باب آیات بسیارست آیه اول فمن یقف
 بالطاغوت ویؤمن بالله فقد استمسک بالعروة الوثقی لا انقطاع لها و الله سمیع علیم یعنی پس هر که کافر شود و طاعت
 و ایمان آورد و بخدا این تحقیق که چنگنه ده است بدست آورید محکم گسستن نیست ترا و خدا شنوا و داناست بدانکه طاعت او را
 اطلاق میکنند بر شیطان و بت و هر عبودی بغیر از خدا و پریشوایی او را باطل و در بسیاری از روایات ائمه علیهم السلام تعبیر کرده اند
 از ابوبکر و عثمان و سایر اعدای دین حجت و طاعت و عزیزی و ابوبکر و عمر را و و صنم قریش را میدهند اند و از حضرت صادق علیه السلام
 روایت کرده است که دشمن ما در کتاب خدا نقشه انداخته و او ثانی و حجت و طاعت است و کینه بسند موثق از حضرت صادق
 روایت کرده است که عروة الوثقی ایمانست و بسند صحیح دیگر روایت کرده است که ایمان بنحی و ندریکانه است که شریک ندارد
 و بسند معتبر در محاسن از آنحضرت روایت کرده است که عروة الوثقی توحید است و این شهر آشوب بسند معتبر از حضرت باقر علیه السلام
 روایت کرده است که عروة الوثقی محبت ما اهل بیت است و در عیون اخبار الرضا از آنحضرت روایت کرده است که حضرت
 رسول فرمود که هر که خواهد سوار شود در کشتی نجات تمسک شود بعروة الوثقی و چنگنه نذر جبل المتین خدا پس موالات و دوستی
 کند با علی بعد از من و دشمنی کند با دشمنان او و پیروی کند از امامان هدایت کنند و از فرزندان او را و ایضا بسند های معتبر
 از آنحضرت روایت کرده که رسول خدا فرمود که هر که دوست دارد که چنگنه نذر عروة الوثقی باید که تمسک شود و محبت علی
 و اهل بیت من و ایضا روایت کرده است که حضرت رسول فرمود که امامان از فرزندان حسین هر که اطاعت ایشان کند
 بتحقیق که اطاعت خدا کرده است و هر که معصیت ایشان کند معصیت خدا کرده است و ایشان اند عروة الوثقی و ایشان
 وسیله نجات گان بسوی خدا و بسند دیگر روایت کرده است که حضرت امام رضا برای مامون محض اسلام و شرف دین و آنست
 و از انجیل نوشت که زمین خالی نمیداشت از حجت خدا بر خلق در هر عصر و زمان و ایشان اند عروة الوثقی و ائمه هدی و حجت
 بر اهل دنیا تا روز قیامت و در کتاب توحید روایت کرده است که حضرت امیر المومنین فرمود که منم جبل المتین و منم عروة الوثقی
 و در کمال الدین روایت کرده است از حضرت امام رضا علیه السلام که فرمود بائیم جتهای خدا در میان خلق او و کلمه تقوی
 و عروة الوثقی و در کتاب معانی الاخبار از حضرت رسول روایت کرده است که هر که خواهد تمسک شود بعروة الوثقی که گسستن
 ندارد و باید که تمسک شود بولایت برادر من و وصی من علی بن ابیطالب بدینستیکه بپایک نمیشود و هر که او را دوست دارد و
 اغتنقا و کند با ما است او و نجات نمیداد یکسکه یا او عداوت کند و در کتاب تاویل آیات از حضرت امام رضا روایت کرده
 است که حضرت رسول فرمود که هر که خواهد که چنگنه نذر عروة الوثقی پس باید که تمسک شود بولایت علی بن ابیطالب
 و بر روایت دیگر باید تمسک شود و محبت ما اهل بیت و بر روایت دیگر از زید بن علی روایت کرده است که عروة الوثقی محبت آل
 محمد است آیه اول واعتصموا بحبل الله جمیعاً و کاتقوا آیه دوم ضربت علیهم الذل لایمنا تقفوا الا بحبل من الله ترجمه آیه اول
 و چنگنه نذر بر ایمان خدا ایملی و بر آنکه نشوید ترجمه آیه دوم زده شد بر ایشان ذلت و خواری مگر بحبل خدا و حبل از مردم
 اکثر گفته اند یعنی بعدی از خدا و عهدی از مردم و حیا نشی روایت کرده است از حضرت امام موسی پر سیدم از تفسیر
 قول حق تعالی واعتصموا بحبل الله جمیعاً فرمود علی بن ابیطالب جبل المتین است یعنی کسب آن محکم خداست بسند معتبر

دیگر از حضرت امام محمد باقر روایت کرده است که آل محمد علیهم السلام محل خداوند که درین آیه مروج را امر فرمود که چنانکه نذر در آن از حضرت صادق نیز روایت کرده است که ما یم محل خدا و علی بن ابراهیم روایت کرده است که محل آمدن توحید خداست و ولایت ایلیت علیهم السلام و ایضا روایت کرده است از حضرت باقر و تفسیر قول حق تعالی و لا تقفوا فرمود که حق تعالی میدانشست که این است متفرق خواهند شد از پیغمبر و اختلاف خواهند کرد ایشان را پس نمی کرد ایشان را از پیراگنده شدن چنانکه نمی کرد جماعتی را که پیش از ایشان بودند پس امر کرد ایشان را که مجتمع شوند بر ولایت ائمه متفرق نشوند و عیاشی از حضرت صادق روایت کرده است که محل از خدا کتاب خداست محل از ناس علی بن ابراهیم علیه السلام است و در مجالس شیخ طوسی مناقب ابن شهر آشوب از حضرت صادق روایت کرده است که ما یم محل فصلی است در تفسیر حکمت حضرت ائمه و اولی النبی با ایشان علی بن ابراهیم روایت کرده است که از حضرت صادق پرسیدند از تفسیر قول حق تعالی و کفنا اتینا لقمان الحکمة یعنی تحقیق که عطا کردیم لقمان را حکمت حضرت فرمود که مراد از حکمت شناختن امام زمان است و در محاسن برقی و کافی و تفسیر عیاشی بسند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند در تفسیر قول حق تعالی و من یؤتی الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا یعنی هر کس داده شود او را حکمت پس داده شده است خیر بسیاری را حضرت فرمود که حکمت طاعت خدا و شناختن امام است و عیاشی بسند دیگر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که حکمت معرفت اصول دین است و فقیه و دانا بودن و مسائل دین باشد و حکیم است و در بنابر الدرر جات و تفسیر ابن بابویه شهر آشوب بسند معتبر روایت کرده اند که از حضرت صادق روایت کرده است که از حضرت صادق پرسیدند از تفسیر قول حق تعالی ان فی ذلک لآیات کلاوی النبی یعنی بدرستی که در آفریدن زمین و آسمان و کوهها و دریاها و بارانها و رویانیدن گیاهها و آفریدن ملک شدن اهل شهرها که آفریدند بخدا پیغمبران علما و نبیانی چند است برای او لی النبی حضرت فرمود که حق تعالی خبر او را رسول خود را با آنچه بعد از او واقع خواهد شد در او عا کرون ابو بکر خلافت را و مرتکب آن شدن دعوی کردن عمر عثمان بعد از او و سایر نبی امیه پس خبر او را رسول خدا صلی الله علیه و سلم باینها واقع شد جمیع اینها بخوبی خدا پیغمبر را پیغمبر علی را خبر داده بود و بخوبی که منتی شده است بسوی ما خبر از امیر المومنین با آنچه بعد از آن حضرت واقع خواهد شد از پادشاهی بی امید و غیر ایشان پس نیست معنی این آیه که خدا و کرده است خود که ان فی ذلک لآیات کلاوی النبی پس ما یم اولی النبی که باین منتی شده است علم اینها همه پس صد کردیم برای اطاعت امر خدا و راضی شدیم بقضای آن پس ما یم قیام نمایندگان با امر خدا و میان خلق او و خزینه داران خدا بر دین او که ضبط میکنیم و پنهان می داریم دین و علم خدا را از دشمنان خود چنانچه پنهان داشت رسول خدا تا آنکه حق تعالی او را رخصت داد که هجرت نماید از مکه بدرینه و جماعتی بکشد بکشد کان پس با طریقه آن حضرتیم و پنهان میکنیم تا خدا رخصت دهد ما را که ظاهر گردانیم دین او را بشمشیر و دعوت کنیم مردم را بسوی او پس شمشیر بزنیم در آخر کار چنانچه حضرت رسول شمشیر زد در اول امر فصل سبست و کلمه در تفسیر صافون و صیحون و صاحب مقام معلوم و حمزه غرض و سوره کرام برده ما یم علیه السلام حق تعالی میفرماید در شان ملائکه و امثالهم معلوم انما النحن الصافون و انما النحن المستبطن منفسر گفته اند که بعضی ملائکه گویند که نیست از ما هیچکس مگر آنکه از برای عبادت از برای او جامی هست دانسته شده و بدرستی که اینها ما یم تسبیح کنندگان علی بن ابراهیم و ابن شهر آشوب فرات بسند های معتبر از حضرت صادق روایت کرده اند و ما یم اکتا للمقام معلوم در شان امامان و اوصیا از آل محمد علیهم السلام نازل شده است و ایضا در تفسیر علی بن ابراهیم بسند معتبر دیگر از آن حضرت روایت کرده است که فرمود ما یم و خشت پیغمبری و معدن رسالت و محل آمدن و رفتن ملائکه و ما یم محمد خدا یعنی امام ما را حمد گرفته است از مردم و ما یم خدا

و ما یموت خدا یعنی محبت با محبت خداست و ما یموت خدا بودیم نورانی چند ضعف کشیده در دور عرش خدا تنزیه میکردیم و تسبیح مینمودیم
 خدا را پس اهل آسمان بسبب تسبیح میگفتند تا آنکه فرود آمدیم بسوی زمین پس تسبیح و تنزیه کردیم خدا را پس اهل زمین به تنزیه ما تنزیه کردند خدا را و ما یموت
 صافون و ما یموت مسجون که خدا فرموده است پس هر که وفا کند عهد با این تحقیق که وفا کرده است بعد خدا و هر که بشکند عهد را بعد خدا را شکسته است
 و این ما بسیار بسند معتبر از حضرت امیر المومنین علیه السلام روایت کرده است که در بعضی از خطبه ما میفرمود و ما یموت آل محمد نور سه چند در دور عرش
 خدا را امر کرده که او را تسبیح بگوئیم پس تسبیح گفتیم و فرشتگان تسبیح تسبیح گفتند پس باران زمین فرستاد و امر کرد تسبیح پس تسبیح گفتند اهل زمین تسبیح
 پس ما یموت صافون و ما یموت مسجون ایضا روایت کرده است که از ابن عباس پرسیدند از تفسیر این آیه و اتالخن الصافون انا لخن المسجون
 ابن عباس گفت که در خدمت حضرت رسول بودیم حضرت امیر المومنین آمد پس چون نظر حضرت رسول بر او افتاد تبسم کرد بر روی او فرمود که امر جا
 بکسیکه خلق کرده او را خدا پیش از آدم چهل هزار سال ابن عباس گفت من گفتم یا رسول الله آیا فرزند پیش از پدر بود و گفت بلی مرا و علی را خلق کرد
 پیش از خلق جمیع انبیا پس بعد از آن خلق کرد جمیع چیزها را و همه تا یک نوبه و ندو نور الی نشان از نور من و علی بود پس باران در جانب عرش جا و او پس
 خلق کرد ملائکه را پس تسبیح و تنزیه کردیم خدا را پس تسبیح کرد ملائکه و ما تمایل کردیم خدا را و دیگرانگی یاد کردیم خدا را پس تحلیل کردند ملائکه و ما تمایل کردیم
 خدا را پس ملائکه تکبیر خدا کردند و اینها همه از تعلیم من و علی بود و در عالم سابق الهی که داخل جهنم نشود و دست من و علی و داخل بهشت نشود و من من
 و علی و بدرستی که حق تعالی خلق کرد ملائکه چند را که در دستهای ایشان بود و بر قیامی نقره مکه از آب زندگانی از جنت فرودس پس هیچ شیعه از
 شیعیان علی نیست مگر آنکه پدر و مادرش پاکیزه اند و پدر پیرگار اند و برگزیده و ایمان آورنده بنده پس چون اراده کند یکی از اینها که جناح کند
 بابل خود می آید ملائکه از آن ملائکه در دست ایشان است بر قیامی آب بهشت پس بریزد از آن آب قطره که از آن آب می آید پس بآن آب
 ایمان در دل او میرود چنانچه زراعت میرود پس ایشان بر تینه و بر تان اند از جانب پروردگار ایشان و از جانب پیغمبر ایشان و از جانب صی و
 علی بن ابیطالب و از جانب و خنصر من فاطمه زهرا پس امام حسن پس امام حسین پس امان از فرزندان حسین پس گفتیم یا رسول الله کیستند امانان
 فرمود و یازده نفر اند از فرزندان علی از نسل حسین جلوات الله علیهم پس حضرت رسول فرمود که حد میکنم خداوندی که محبت علی و ایمان با او را و
 سبب گردانید یعنی سبب دخول بهشت و خلاص از جهنم و علی بن ابراهیم روایت کرده است که ابو طهیر از حضرت عداوق پرسید که ملائکه
 بیشتر اند یا فرزندان حضرت آدم حضرت فرمود و حق آن خداوندیکه جان من در دست قدرت اوست که ملائکه خدا در آسمانها بیشتر اند از عدد
 ذرات خاک در زمین و نیست در آسمان بقدر جای پای مگر آنکه در آن ملائکه هست که خدا تسبیح و تنزیه میکند و نیست در زمین درخت و نه گل و نه
 مگر آنکه در آن ملائکه هست که موکل است بر آن و هر روز احوال و اعمال او را بنحدا عرض میکنند با آنکه خدا و انا تر است باحوال آنها از آن ملک و
 هیچ ملکی نیست مگر آنکه تقرب میجوید بر بوسوی خدا بولایت و محبت ما اهل بیت و طلب امرزش میکند برای و در آستان ما و لعنت میکند دشمنان
 ما را و از خدا سوال میکند که بفرستد بر ایشان عذاب را فرستادنی پس فرمود در تفسیر قول حق تعالی و الذین یجحدون العرش یعنی آنانکه
 بر میدارند عرش خدا را و او صیای او بعد از آنکه ملائکه علم خدا اند یعنی مراد از عرش علم است و من حوکه یعنی آنانکه در دور عرش اند فرمود که
 یعنی ملائکه که بر دور عرش اند تسبیح و تنزیه میکنند و یومنون برب و لیستغفرون للذین آمنوا یعنی تنزیه میکنند با حمد پروردگار خود
 و ایمان می آورند بنحدا و طلب آفرزش میکنند از برای آنها که ایمان آورده اند فرمود که شیعه آل محمد اند و بنا وسعت کشتی رحمة و علم
 اسی پروردگار ما فر گرفته هر چیز را از جنت رحمت و علم یعنی رحمت تو بر کس و بهر چیز رسیده و علم تو به همه چیز احاطه کرده است فاغفر للذین تابوا

اینکه پس بیامیزند آن جماعت را که توبه کرده اند از ولایت و محبت ابوبکر و عمر بنوا سید و اتبعو سبیل الله و پیروی کرده اند راه ترا فرمود که مراد
از راه خدا ولایت و اعتقاد بولایت و امامت ولی خدا علی بن ابیطالب علیه السلام است و قهرم عذاب انجیم ربنا و ادخلهم جنة
عدن التي وعدهم و صلح من ابائهم و اجد و اجمع و خبر یا نعم انک انت الذی کلمکم یعنی و نگاهدار ایشان را از عذاب بنهم ای پروردگار
و داخل کن ایشان را در باغهای بهشت که همیشه در اینجا باشند و هرگز ایشان نباشند از پدران ایشان و زنان ایشان و فرزندان ایشان
پدریست که تو غالب و حکیمی فرمود که مراد ایشان است از ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام را داشته باشند و از شیعیان او باشند
و قهرم التیات و من قاتلتک یومئذ فقد حمله و ذلالت هو الفوق العظیم و نگاهدار ایشان را از عقوبتها و جزای گناهان در روز جزا
و هرگز انگاهداری از عقوبتها در آن روز فرمود یعنی در قیامت پس پدریست که مراد او را این غیر فرمودی بزرگ است فرمود و غیر فرمودی از بزرگ
کسیست که نجات یابد از ولایت و محبت ابوبکر و عمر پس تحقیق آن فرمود ان الذین کفروا یعنی پدریست که مراد او را آنکه کافر شدند فرمود که منی است
بنیادون لمقت الله اکبر من مقت حکم افسکم اذ تدعون الی الايمان فقلکون یعنی ندانند ایشان را در قیامت که کفر کنند
و دشمنی شما بزرگتر است از دشمنی شما منفسه ای خود را در وقتیکه میخوانند شمار بسوی ایمان پس کافر میشدید بدان فرمود که یعنی شما را از شمار
بسوی ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام و ایضا این ما بسیار تیر میزند معتبر از حضرت باقر روایت کرده است که للذین امنوا مرا شیعة
محمد و آل محمدست للذین تأوا مراد از آنها آنکه توبه کنند از ولایت ابوبکر و عمر و عثمان و بنی امیه ان الذین کفروا یعنی بنی امیه است
و مراد از ایمان ولایت علی است و گفته از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که خدا را ملکی چند هست که میرزند
گناهان را از پشتهای شیعیان چنانچه باور گدازد درخت میریزد و در فصل ریختن آن و نیست معنی قول حق تعالی لیجوز
بجحد ربهم و لیستخفرون للذین امنوا و الله که اراده نکرده است خدا را و این ما بسیار این معنیون را
بندایمی بسیار در عیون از حضرت امام رضا روایت کرده است که مراد از الذین امنوا درین آیه آنها آنکه ایمان آورده
بولایت و فرمود که فرشتگان خدا و انبیا و اعدایان شیعیان را از این ما بسیار از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که الذین یحجون العرش
مراد بهشت نوازند محمد و علی و حسن و حسین و ابراهیم و اسمعیل و موسی و عیسی صلوات الله علیهم اجمعین و ابن بابویه در عقاید گفته است که عرش
الهی را هشت کس بر میدارند چهار نفر از پیشینیان و چهار نفر از پسینیان و چهار نفر از عیسی و عیسی و چهار نفر از پیشینیان
محمد و علی و حسن و حسین صلوات الله علیهم و گفته است که چنین کسیده است از ائمه تا بسندای صحیح و این ما بسیار بسندای معتبر از حضرت
امیر المؤمنین روایت کرده است که فرمود و قتل من از ایمان نازل شد بر رسول درین آیه و لیستخفرون للذین امنوا و نیز این آیه در وقتی
نازل شد که در آن روز در زمین مومن نبود غیر حضرت رسول و من کتبت معتبر از حضرت باقر روایت کرده است که حضرت امیر فرمود که
هفت سال و چند ماه ملائکه استغفار نمیکردند مگر برای رسول خدا و برای من و در شان ما نازل شده است این آیات الذین یحجون
العرش تا انت العزیز الحکیم و بر روایت دیگر از حضرت رسول روایت کرده است که تحقیق صلوات فرستادند خدا و ملائکه بر من
و علی چندین سال زیرا که ما نماز کردیم و احدی غیر ما نماز نمیکرد و میخندیدند و دیگر روایت کرده است که حضرت صادق فرمود که بخدا سوگند میکنم
که استغفار ملائکه از برای شماست یعنی شیعیان نه سایر خلق و حق تعالی و فضل قرآن مجید میفرماید انها کذا کذا و کذا و کذا و کذا و کذا
صحف مکرمه و غیره و مظهری که باید در این سفره که این آیه در سوره یعنی پدریست که مراد او را آنکه کافر شدند فرمود که منی است

و در چنین روزی و در چنین خلعه و در روز ترویج و نازل شد در شان آنحضرت بستی و دو آیه در عمر و که منع کردند حضرت رسول را از داخل شدن مسجد الحرام
 در حدیثی و در بعضی روایات که این ابراهیم روایت کرده است در تفسیر این آیه که متابعت چیز است که خدا را خشم آورد و ولایت و دوستی ابو بکر
 و عمر است و جمیع آنها که شتم کردند بر حضرت امیر المؤمنین پس خدا بطل کرد انبیا و ثواب هر یک خیر می را که کرده بودند آیه سوم بآیتها
 النفس المطمئنة ارحم الی ثواب راضیه مرضیه فادخل فی عبادی و ادخل جنتی یعنی ای نفس آرامیده و بیاد خدا
 باز گردیده می پروردگار خود راضی و خوشنود و ثواب خدا پسندیده و نرو خدا پس داخل شود و در میان بندگان شائسته من و داخل شود و در شست
 من و این ما بهیار روایت کرده است از حضرت صادق که این آیه در شان حضرت امام حسین نازل شده است و ایضا از آنحضرت روایت
 کرده که بخوانید سوره قمر را در نمازهای واجب خود و نمازهای سنت خود که آن سوره امام حسین است و رخصت کنید و خواندن آن تا خدا رحمت کند
 شما را ابو اسامه گفت چگونه این سوره مخصوص آنحضرت شده است حضرت فرمود که نشنیده این آیه را که بآیتها النفس المطمئنة تا آخر آیه
 و مر او آنحضرت است و او است صاحب نفس مطمئنه تا آخر آیه و مر او آنحضرت است و او است صاحب نفس مطمئنه که راضی بود در قضای خدا و
 پسندیده بود و نرو او و اصحاب او از آل محمد اند و خدا از ایشان راضی است و این سوره در شان حضرت امام حسین و شیعیان آل محمد صلوات
 علیهم نازل شده است و مخصوص ایشان است پس هر که در او است کند بخواندن این سوره و در شست با آن حضرت باشد در هر چه او و خدا
 عز و جلیم است و ایضا گفته و این ما بهیار را در سیرت روایت کرده اند که حضرت صادق عرض کرد که فدای تو شوم ای فرزند رسول خدا
 آیا اگر می داری مومن را بر قبض روح او فرمودند و الدجال ملک الموت بنزد او آید برای قبض روح او قفس میکند و می ترسد پس بگوید یا
 ملک الموت که ای دوست خدا جزم کن سوگند یا می کنم بآن خداوندی که محمد را بحق فرستاده است که من با تو نیکو کار تر و مهربان ترم از پدر
 مهربان اگر نرو تو میدو و بکشاوید یا می خود را و نظر کن پس تمثال میشو و برای او حضرت رسول و امیر المؤمنین و فاطمه و حسن و حسین و سایر ائمه صلوات
 علیهم پس ملک الموت بگوید اینها رفیقان تو اند پس میکشاید و دیده خود را و ایشانرا مشاهده مینماید پس ندای میکند روح او را ندای که از جانب
 رب العزت میگویی ای نفس مطمئنه آرمیده بسوی محمد و ابلیس او بر گرد بسوی پروردگار خود راضی بولایت ایشان پسندیده و ثواب
 پس داخل شود و در مرده بندگان خاص من یعنی محمد و علی و ابلیس او و داخل شود و در شست من پس در الوقت هیچ چیز نرو او و دوست و عزیزیست مگر
 آنکه در حش کشیده شود و بایشان ملحق گردد و آیه چهارم لقد مضی الله عن المومنین اذ یبایعونک تحت الشجره یعنی تحقیق که راضی شد
 خدا از مومنان در وقتیکه بیعت کردند با تو و زیر درختان این ما بهیار روایت کرده است که جابر از حضرت باقر سوال کرد که آنجا هست که آنوقت
 بیعت کردند چند نفر بود و نفرمود که هزار و دوست نفرمودند پسید که یا علی در میان ایشان بود یا نه فرمود که بلی سید ایشان و اثر ایشان بود
 مگر حج گوید که این آیه اشاره است به بیعت رضوان که در عمره حدیبیه واقع شد و حضرت رسول بقصد عمره رفته بود و کفار قریش مانع شدند
 حضرت را از داخل شدن که حضرت رسول عثمان را بر رسالت بنزد ایشان فرستاد و ند که ایشان او را حبس کردند حضرت اصحاب
 خود را و زیر درخت خاوری یا درخت سدر می جمع کرده از ایشان بیعت گرفت که با کافران قریش جنگ نکنند و نگرند پس این آیه نازل شد
 و چون فرمود که راضی شد خدا از مومنان منافقان بیرون رفتند پس ابو بکر و عمر و اشباه ایشان در بنیاد اهل میستند و ایضا در همین سوره فرمود
 است فمن نکث فاما ینکث علی نفسه و من اوفی عاهدا علیه الله فنوف یؤتیها اجرا عظیما یعنی هر که بیعت اشکند
 پس نمیرسد و آن مکر خودش و هر که وفا کند پسیدی که با خدا کرده است پس نبرد می میدهد خدا او را اجر عظیمی و علی بن ابراهیم گفته است

در نهایت الطیفان و نیز و آنکه بزرگان واقعه باطل پس از عقب آن حضرت روانه شدند تا از دیده بیرون رفت و بتلی رسید پس بر تل بالا رفت و بر سر
آن نشست و صحابه بر دور آن نشستند و رسیدند که دیوارهای مدینه حرکت میکنند و پیش می آید و پس میرود و حضرت با ایشان گفت گویا ترسیده اید ازین گشت
که مشاهده مینمایند گفتند چگونه ترسیدیم هرگز چنین حالتی ندیده ایم پس بهای مبارک خود را حرکت داد و دعای خواند و دست شریف خود را بر زمین نهاد و گفت
پیشتر و از سائین شوی پس هرمان ساعت زلزله زدن ساکن شد باذن خدا پس تعجب کردند و صحابه ازین حالت زیاده از تعجبی که در هنگام بیرون آمدن حضرت
کردند که پروا نکرد و باطمینان بیرون آمد حضرت فرمود که تعجب کردید از آنچه از من مشاهده نمودید گفتند بے فرمودنم انسان که خدا فرموده است قال
الانسان ما لهما ومن در قیامت از زمین سوال خواهم کرد و او خبرهای خود را بمن عرض خواهد کرد و بر روایت کلینی فرمود که اگر زلزله قیامت
می بود و جواب من میگفت فصل است و چهارم در تائیل بحر و کوه و مرجان با نمک علیه السلام حق تعالی مقرر فرماید هر چه البحرین یلتقیان یلتقیان
بوزخ کلابغیان فهای الآء ذلکما یلکذبن یخارج منهما اللؤلؤ والمرجان یعنی سر و کوه و دریا را که ملاقات کردند با یکدیگر و میان
ایشان فاصله قرار داد که بر یکدیگر زیادتی نکنند پس یکدیگر از آتشهای پروردگار خود بکلیب میکنند می گرد و جنیان و آدمیان بیرون
می آید ازین دو دریا هر دو را دید بزرگ و مردار دید کوچک یا مرجان سبزه بدانکه اکثر مفسران گفته اند که مراد دریا می شود و دریا می
شیرین است که شیرین در شور و اخل میشود و قدرت الهی بیکدیگر مخلوط میشوند و در محل اجتماع آبها مراد بیدیل می آید و بعضی گفته اند که دریا می
آسمان و دریا می زمین است که چون باران میان دریا می بار و صدفها در آن بیکشایند و مراد از این بهم میرسد و بعضی گفته اند دریا می فلک
و دریا می روم است و در تائیل این آیات احادیث بسیار وارد شده از طرق عامه و خاصه چنانچه تعلیمی از مفسران معتبران عامه روایت
کرده است از سفیان ثوری و ابن جبیر که دو دریا علی و فاطمه علیهما السلام اند و بر زخ محمد است و کوه و مرجان حسن و حسین جلوات اند
علیهما اند که حسن انشیه بر و اید بزرگ کرده اند و حسین بجز و اید کوچک یا مرجان با اعتبار برخی مناسب شهادت آن حضرت است
و شیخ طبرسی نیز این حدیث را از سلمان فارسی و سعید بن جبیر و سفیان روایت کرده است و ابن مایه نیز همین روایت را از ابن
عباس نقل کرده است و ایضا بسند یابی بسیار روایت کرده است از طریق مخالفان از ابو سعید خدری و بطریق شیعه از حضرت صادق
روایت کرده است که دو دریا علی و فاطمه اند یعنی علی بر فاطمه و فاطمه بر علی زیادتی نمیکند و از ایشان بیرون می آید حسن و حسین علیهما السلام
مؤلف گوید که بنا بر این احادیث که حضرت رسول مذکور نیست ممکن است که مراد از بر زخ عصمت آن دو بزرگوار باشد که مانع است از بعضی
هریک از دیگری و ابن مایه بسند مخالفان از ابو ذر روایت کرده است که بحرین علی و فاطمه اند و کوه و مرجان حسن و حسین اند پس که دیده است
مثل این چهار کس او است نمیدارد ایشان را مگر موتی و دشمن نمیدارد ایشان را مگر کافری پس مو من باشد بحسب اهمیت و کافری باشد
بشخصی ایشان که در انداز دشمارا در جهنم و ابن بابویه در فضال از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است و تفسیر این آیه که یعنی علی و
فاطمه دو دریا می خیمق اند از علم که هیچ یک بر دیگری زیادتی نمیکند و کوه و مرجان حسن و حسین علیهما السلام اند و ابن شهر آشوب از
ابن عباس روایت کرده است که حضرت فاطمه روزی گریه کرد و نزد حضرت رسول از گرسنگی و برهنگی حضرت فرمود که فایض شوای طبع
بشو هر خود که او سید و بزرگ است و بهترین خلایق است و دنیا و آخرت پس خدا این آیات را فرستاد و هر چه البحرین یلتقیان
منم خداوندیکه دو دریا را فرستاد و علی بن ابیطالب علیه السلام دریا می علم است و فاطمه دریا می پیغمبری که بیکدیگر متصلند
و من ایشان را بر یکدیگر متصل گردانیدم بنیهمما بوزخ یعنی میان ایشان مانعی هست که حضرت رسول است که منع میکنند

علی را از آنکه دلگیر باشد از تنگ دستی و دنیا و منع میکنند فاطمه را از آنکه درین باب با علی منازعه نمایند پس بکدام یک از نعمتهای پروردگار ای گروه جن و انس تکیه میکنید بولایت امیر المؤمنین یا بحجت فاطمه زهرا علیهما السلام که هر دو نعمت بزرگ خدا اند بر شما پس گوئید که امام حسن است و مرجان امام حسین نیز میگوئیم و از بزرگ است و مرجان مر و از بزرگ است فصل بیست و پنجم در تائیل تاریخی و غیر معطله و قصر مشید و سحاب و غیره و آنکه در سائر مناقع ظاهر است بائمه علیهم السلام و علوم و برکات ایشان و آیات درین باب بسیار است آیات اول قل اما ایتمان اصبح ماء که غور افتن یا تیکه بماء معین یعنی بگو یا محمد بقوم خود که خبر میدهم که اگر گرد شما فرورفته در زمین پس کیست که بیاورد برای شما آب جاری و ظاهر بر روی زمین علی بن ابراهیم روایت کرده است که مراد آنست که اگر امام شما غائب گردد و کیست که امانی آنند او بیاورد و برای شما و از حضرت امام رضا روایت کرده است که در تائیل این آیه فرمود که آب شما در گاههای شما اند بسوی خدا و انعمه درهای خدا اند بسوی شما که خدا کشود و میان خود و میان خلق خود و آب جاری کنایه است از علم امام و در کتاب بحیث شیخ طوسی از حضرت امام موسی روایت کرده است که در تائیل این آیه فرمود که یعنی اگر امام خود را بیابید و غائب گرد و او را نبینید چه خواهید کرد و این بسیار از حضرت صادق روایت کرده است که یعنی اگر غائب گرد و امام شما بسبب بدیهای اعمال شما که برای شما امام تازه خواهد آورد و بنویسند احادیث بسیار است و آب را کنایه از علم گردانیده اند چنانکه آب باعث حیات بدست همچنین علمی که از امام علیهم السلام بشیعیان رسیده باعث حیات روح ایشانست که این اولی است بمنست گذشتن زیر که آب سبب حیات چند روزه و دنیا است و علم موجب حیات ابدی آخرت است و این بطین آیه است و منافات با ظاهر آیه ندارد و در مراد است و قرآن مجید را بهفت بطین بلکه مقتاد و بطین میباشد آیه دوم و ان لو استقاموا علی الطغیة کاسقینا لهم ماء غدا یعنی و اینکه اگر مستقیم باشند براه حق و نگویند از آن بسوی راه باطل هرگز نمی آید می آید ایشان آبهای بسیار و در کافی و مناقب از حضرت امام محمد تقی روایت کرده است که یعنی اگر براه ولایت محبت و اعتقاد امامت علی بن ابیطالب و اوصیای او مستقیم بمانند می آید ما اینم بدانیم بدانیم ایشان زلال ایمان را و این نیز بطین آیه است بوجهی که مذکور شد آیه سوم و کاتین من قریه اهلکناها فحقها و علی عدا و شما و غیر معطله و قصر مشید یعنی پس بسوی از شهر را که هلاک کردیم اهل آنرا پس خالی گردید آنها از آبش و دیوارهای آنها بر سقفهای آنها فرو و آمد و بسوی چاه که معطل گردید و هلاک شدند اهل آنها و چه بسیار گوشگدای محکم بلند که بے صاحب خراب ماند اکثر مفسران گفته اند که مراد از غیر معطله چاه است که در و اسن کوهی واقع است در حضرت موت پس مراد بقصر قصر لیست که بر قلعه آن کوه واقع است و بزرگ چاه مشرف است و اینها را قوم خطله بن صفوان که از قبیای قوم حضرت صالح بودند اجداث کرده بودند چون خطله پیغمبر خود را کشتند خدا ایشان را هلاک کرد و آن چاه و قصر معطل و غیره مانند و اسن بابویه مستند بامی معتبر از حضرت صادق روایت کرده است که چاه معطل امام خامنه است که غضب حق او کرده اند و از ترس مخالفان اطاعت نمیتوانند کرد و دیگر خواند از آن چشمه حکمت منتفع میتوانند شد و قصر محکم امام سخن گوشت که بے تقیه و خوف میتوانند گفت و دعوی امامت علی میتوانند کرد و غالب آنست که امام صامت را اطلاع نمیکند بر امامی که هنوز نوبت امامت با و نرسیده باشد و امام ناطق بر کسی که امام شده باشد و اینها پسندید و بیک روایت کرده است که قصر مشید محکم حضرت امیر المؤمنین است و غیر معطله حضرت فاطمه و امامان از فرزندان او که معطل اند از طاعت پادشاهی و حق ایشان را غضب کرده اند و تحت المناقب از حضرت رسول منقول است که قصر مشید و غیر معطله هر دو کنایه از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام است مخرج گویند تا بر این تاویلات که درین اخبار وارد شده است ممکن است که مراد از هلاک قریه هلاک معنوی

ایشان بوده باشد یعنی شلاله و گریه ایشان که منتفع نمیکردند بام صامتی و نه بام نام ناطقی و این تاویلات نیز بنی است بر آنچه سابقا ذکر کردیم
از تشبیه حیات معنوی بحیات صوری و تشبیه انتفاعات روحانی با انتفاعات جسمانی و در کتاب سحر تحقیق این مراتب شده و این کتاب
گنبدایش فکر آنها ندارد و آیه چهارم والبلد الطیب یخرج نباته و یؤتی به و الذی یتخبط الا نکتة فی ارضه یخرج منه نیکم و الذی یتخبط الا نکتة فی ارضه یخرج منه نیکم
نیکم است بیرون می آید گیاه از آن باذن و تقدیر قدرت پروردگار آن یعنی نیکوی آید باسانی بدون تعب و مشقتی و آن شهر که زمین آن همیشه
در شوره زار و سنگستان است بیرون نمی آید گیاه آن مگر اندک که علی بن ابراهیم روایت کرده است که بلطیب مثلثی است برای ائمه صلوات الله
علیهم که علم ایشان حاصل میشود با الهام حق تعالی باسانی بدون تعب و بلطیب مثلثی است برای دشمنان که علوم ایشان نجیست و باطل است
و اگر اقل علمی که از ایشان بخلق برسد بهره از آن نمی برند و شیخ طبری از ابن عباس روایت کرده است که این مثلثی است که حق تعالی زود است
برای مومن و کافر خیر داده است که چنانچه زمین همه کبکس است و بعضی طیب است و بسیار آن نرم میشود و گیاهش نیکو میشود و در عیش بسیار
میگرد و بعضی شوره است که چنانچه از آن نمیرود و اگر برود چیرست که شفته و آن نیست همچنین در لبا همه از گوشت و خون بهم میرسد
و بعضی بر عطره نرم میشود و بعضی سنگین است و قبول پیدا نمیکند پس هر که دلش نزد خدا خدازم شود و خدا را بر این نعمت تشکر کند مترجم گوید که
تا وی که در این بیت وارد شده است میتواند بود که اشاره لطیفتهای نیک بد باشد که در اماویث وارد شده است که طینت نیکو قابل علوم
معارف و اضافات الهی است و منشاء جمیع خیرات و نیکبای میشود و طینت با از آن بجز جالت و شقاوت نمره حاصل نمیشود و قابل خاصات
سبحانی و عبادات ربانی نیست آیه پنجم ان الله فانی الحجب النوری و یخرج المبین یعنی بدرستی که خدا شکافنده است
که از آن گیاه تیر و یاند و شکافنده و آن است که از آن درخت میریزد بیرون می آورد زنده را از مرده و مانند لطفه و میفاز از حیوانات و حبه
از نبات و از حضرت صادق منقول است که حب مومن است که خدا او را دوست میدارد و نومی کافر است که از هر چیز دور است و بر او است
و اگر شکافتن حب آنست که علوم بسیار از ائمه اطهار علیهم السلام ظاهر میگردد و نومی کس است که از آن علم دور است و بر او است دیگر طینت
مومن است که محبت خود را بر آن انداخته است و نومی کفایت کافر است و حق از مینت بیرون می آورد و یعنی طینت کافر را از مومن جدا
میکند و بر او است دیگر مومن را از صلب کافر بیرون می آورد و تاویل این بطون را در کتاب سحر ایراد کرده ایم آیه ششم واصحاب الیمین ما
اصحاب الیمین فی سدر مخضود و ظل مخضود و ظل عدود و مماء مسکون فاکه کثیره و لا مقطوعة و لا مینوعة و قرینة یعنی اصحاب است
راست یا اصحاب یمین و برکت در میان درختان سدر که خارشان را بریده باشند و درختان موز که میوهشان از بالا تا پایین بر روی
یکدیگر ریخته شده باشد و سایه کشیده باشد مانند ریوای طلوع صبح تا طلوع آفتاب و آبی ریخته از بالا بریزد و میوه های بسیار که در هیچ وقت
منتقطع نشود و کسی منع نکند ایشان را از چیدن آنها و فرشتهای بلند شده و بر روی هم افتاده و در بصائر الدرجات از حضرت صادق
روایت کرده است که اینها کنایه است از امام علیه السلام و علموی که از جخلق میرسد مترجم گوید که این از تاویلات غریبه است
و ممکن است که مراد آن باشد که بهشت مومنان منحصر باشد در بهشت صوری که حق تعالی در آخرت بایشان عطا میفرماید
بلکه ایشان را در دنیا نیز از بركات ائمه ایشان علیه السلام بهشتیهای روحانی هست از نخل حمایت و رافت و شفاعت ایشان که بر شیعیان
کشیده است و آب جاری علوم و معارف ایشان است که نفوس ارواح ایشان اسباب آنهازند و میشوند حیات ابدی و میوه های بسیار از
انواع حکمت معارف ایشان که هرگز منتقطع نمیکرد و از شیعیان خود منع نمیکند آنها را و فرشتی صرغعة از آداب و اخلاق است

ایشان که آنها متادب میکردند و لذت میبایند بکار در آخرت نیز بالذات جسمانی لذات روحانی ایشان را میباش چنانچه در عین الحیوة و غیر آن تحقیق
آن کرده ام آیه مفقود تاویل آیات سورۃ التین و التین و التین گفته اند که حق تعالی سوگند یاد کرده است یا بنحیر و زیتون زیرا که آن بنحیر میوه
یا کیره است سریع التعم و دوا میست کثیر النفع و زیتون میوه است که نان خورش است و غن لطیف دارد و منافع در آن هست بعضی
گفته اند اسم دو کوه است و طور سینین یعنی کوهی که حضرت موسی در آن کوه مناجات کرد با حق تعالی و هذا البلد اکامین و سخن این شهر که
در آن داخل میشود این است یعنی که معظمه اقد خلقنا الا انسان فی احسن تقویم یعنی تحقیق که آدمی را در نیکوترین اندامی بحسب صوت
و صفی الا الذین امنوا و عملوا الصالحات مگر آنها که ایمان آورده اند و اعمال شائسته کرده اند فلهم اجر غیر ممنون پس مرایشانرا است فردی
که برگزیده است و فی الاکذبات بعد بالذین پس سچ پیتر نگذیب میکنند ترا بنحیر دادن بعد ازین دلائل و نعمه اللیس بالکمین الحاکمین آیا نیست
حکم گفته ترین یا حکیم ترین حکم گفتگان و در تاویل این سوره احادیث غریبه وارد شده است چنانچه علی بن ابراهیم روایت کرده است
که تین حضرت رسول است و زیتون حضرت امیر المومنین است و طور سینین حسن و حسین علیهما السلام اند و مراد بانسان درین سوره
ابوبکر است که با سفل در کات حجیم و و الذین صدقوا قولهم اجر غیر ممنون یعنی خدا هست نمیکند از و بر ایشان
در ثوابها که ایشان عطا میکنند پس خدا به پیغمبرش خطاب کرد که پس سچ پیتر آنگزیب میکنند بدین یعنی با امیر المومنین امامت آورد
این با پیار بن بسیار روایت کرده است که تین حسن است و زیتون حسین است و طور سینین ۵ علی بن ابیطالب است و بلد امین
سید المرسلین است زیرا که هر کس اطاعت او کند از عذاب خدا این است اقد خلقنا الا انسان مراد ابوبکر است که خدا پیمان گرفت
از و از برای خود به پیر و در گار و اند برای محکم به پیغمبری و از برای او صیامی او با امت و حسب ظاهر اقرار کرد پس چون غضب
حق آل محمد کرد و ایشان کرد آنچه کرد خدا و او را بر گردانید بدین سفل جنم و الذین امنوا و عملوا الصالحات پس امیر المومنین است و شیعیان او
فما لکذبات حضرت فرمود که آیه چنین است اقم لکذبات بعد بالذین و مراد بدین ولایت امیر المومنین است و در حصال وایت
کرده است که تین مدینه است و زیتون بیت المقدس است و طور سینین کوفه است و بلد امین مکه است و مترجم گوید که بنا بر
این تاویل که درین اخبار وارد شده است میتوان اند بود که استعاره کرده باشند نام تین را برای امام حسن زیرا که آن کذیز ترین پیوست
و روایت دیگر وارد شده است که از میوه های بهشت است و منافع و فوائد بسیار دارد و چنانچه آنحضرت فرموده است که میوه های بهشت و علوم
و حکمتها که از آن حضرت بخلق میرسد باعث تغذیه و تقویت ارواح شیعیان میگردد و اسم زیتون را برای امام حسین استعاره کرده اند
جرات فضیلت که در آن میوه مذکور شد و از آن روغن لطیفی بهم میرسد که ظلمتها از آن بر طرف میشود و فوائد عظیمه در دفع در و دمای جسمانی
بران منترتب میگردد و چنانچه آنحضرت میوه ولی مقربان است و علوم آنحضرت قوت و لهامی مومنان است و از و انوار امام است در
اولاد و مظهرش ساری گردیده و نور او و نور اولاد و نیز گوارا و جمیع مقربان هدایت یافته اند و در تاویل آیه نور گذشت که حق تعالی
نور ایشانرا بشجره زیتون مثل نموده است و اسم طور را برای حضرت امیر المومنین استعاره کرده است بچندین جهت اول آنکه حقیقتا
فضیلت او و اهل بیت او را بنحیر موسی در آن کوه وحی نموده چنانچه در اخبار بسیار وارد شده است دوم آنکه آنحضرت شبیه
در علو شان و ثبات در امر دین و علم درین بکوه ثابت چنانچه خضر در روز وفات آنحضرت خطاب کرد و آنجناب را کنت کالجبل کالتح که
الصحف یعنی بودی مانند کوه در ثبات در امر دین که با وای تمدا و اسحر کت نیا و و همچنین تو در قمتها می غطیم از جایدنیا که

و در یقین ثابت قدم بود و سوسوم آنکه چنانچه که هر هاست میخازمین اندک باعث عدم تزلزل و ثبات و استقامت آن میگردد و همچنین
 آنحضرت و آنحضرت علیهم السلام از ذریت آنحضرت تا در زمین اند بیکر ایشان زمین مستقر است چنانچه در احادیث بسیار وارد شده است
 که اگر کسی ساعت امام در زمین نباشد هرگز آئینه سرنگون نشود و خاصه و عامه نقل کرده اند که حضرت رسول فرمود که علی عالم زمین است و منخبر زمین
 که آن ساکن میگردد و چهارم آنکه آنحضرت مبدع تجلیات و انوار الهی است چنانچه طوطی معین بود و پنجم آنکه دو سبط بزرگوار که یقین و زیتون عبادت
 از ایشان است از آنحضرت بنهر رسیده اند چنانچه بهترین اصناف آن دو میوه ایران کوه بهم میرسد و بلبلانین را کبابه از حضرت سلت
 که دانیده بچندین وجه اول آنکه حضرت مکه است و شرف آن بلده طیبه با آنحضرت است دوم آنکه آنجناب نسبت بسائر انبیا
 مقربان مانند مکه است نسبت بسائر بلاد سوسوم آنکه هر که با آنحضرت و اهل بیت او ایمان بیاورد و در دست محرام ولایت ایشان داخل شود
 همین میگردد و از ضلالت دنیا و عذاب آخرت چنانچه هر که داخل مکه شود همین است از مجازات دنیا و اگر با ایمان داخل شود و از مجازات
 هر دو جهان ایمن میگردد و حضرت رسول فرمود که من مدینه علم و علی درگاه است تاویل سائر احادیث سابقه با آنچه گفته می شود متداول باشد
 و اما تاویل انسان به شناسایی او بیکر ممکن است که سبب آن روشن آن باشد که آیه عام باشد یا آنکه درین مقام چون کامل افراد و شقایق و باز
 گذشتن است با فضل سالفین چشم او بود و باعث تشقوت سائر تحقیقاتی این است او که در تشخیص با او فرمودند چنانچه الذین اصغر اراخص
 آنحضرت امیر المؤمنین باین جهات فرمودند که مورد تزلزل آیه و اهل افراد آن و سبب اقصاف دیگران بصفت ایمان او بود و آنکه ممکن است
 که در دو موضع مخصوص هر یک مراد باشد و انتضا بمقطع باشد و جمعیت الذین از برای فطیم باشد یا باعتبار دخول سائر ائمه در آن باشد
 و الله اعلم فصل نسبت و ششم در بیان تاویل نخل است بآنحضرت علیهم السلام حق تعالی میفرماید و احی بر الشالی النخل یعنی وحی و رسالت
 پروردگار تو بسوی زبور عیسی یعنی الهام کرد و او را بعینه گفته اند یعنی طبیعت او این را قرار داد و برین طبع او را خلقت کرد
 ان اتخذی من الجبال بیوتا ومن الشجر و میاهن است آنکه بگیرد که میاهانها از برای غسل از خمرها و آنچه در دست میکنند که درخت انکور باشد
 یا خانه او کند و یا که مردم برای ایشان بسیار زیاده خانه های سدرس که خود بنا میکنند که جمیع مهندسان در کار ایشان حیران اند که کلی
 من کل الثمرات پس بخور از انواع میوه و از هر میوه که خواهی فاسکی سبیل باشد ذللا پس داخل شود و حرکت کن در راهها که پروردگار تو
 برای تو قرار داده است و سلوک ترا برای آنها آسان گردانیده است یا آنکه در حالتیکه مطیع و منقاد و پروردگار خود باشی بخیج
 من بطونها ثواب مختلفه و الله اعلم و من می آید از شکم آن زبور را آشامیدی یعنی عمل مختلف است رنگهای آن یعنی بعینه سفید است
 و بعضی زرد است و بعضی سرخ است و بعضی نال سبزیست و بعضی شفاء للناس در آن غسل شفا ی بسیار است برای مردم از درد و ناو کم
 و دوائی است که غسل کردن با آن در آن فی ذلک لایة لقوم تفکرون یعنی بدرستی که در آنچه مذکور شد آیت و دلالت عظیم است بر وجود علم
 و قدرت و حکمت الهی برای گروهیکه تفکر میکنند و در نهاده و اما تاویل این آیات علی بن ابراهیم از حضرت صادق روایت کرده است که نیم
 نخل که خدا وحی کرده است بسوی آن و جبال عرب اند خدا را امر کرده است که شیعیان از عرب بگیریم و من الشجر یعنی از عمر و عاتق و
 یعنی از موالی که از او گردانید یا آنها که داخل قبایل عرب شده اند از عجمان و از ایشان چیستند و شراب آشامیدی بزنگاهای مختلف
 انواع علوم است که از ایشان میسر و ایضا و طبعی از آن حضرت روایت کرده است در تفسیر این آیه که نخل و زبور که آن رتبه دارند
 که خدای تعالی بسوی آن وحی کند این آیه در شان آیه نازل شده است و اما تشبیه نخل کرده است و میگوید که آقا است کرده ایم در زمین خدا

و بگذرد و اما مثال آنها از جهت آنست که ایشان خود را با قاطع و قبیله یا ملحق گردانیده اند گویا مفتوح و ساخته شده اند و این قسم تشبیهات استعدا
در آیات کریمه بسیار است متناجات با معانی ظاهر و نادر و چنانچه احادیث بسیار نیز بر معانی ظاهر و نادر دلالت میکنند فصل بیست و هفتم
در بیان تاویل سبع مثانی است باممه علیهم السلام حق تعالی میفرماید و لقد آتیناکم سبعاً من المثانی و القرآن العظیم یعنی عطا کردیم تو
هفت آیه یا هفت شیوه که آنها مثانی اند و قرآن عظیم را مشهور میان مفسران است که سبع سوره فاتحه است و مثانی گفته اند برای آنکه
در هر نماز قلند و دوبار خوانده میشود و یا میان بنده است و خدا یا الفاتحش مکرر است یا الفتحش ثمانست و بعضی عاست یا دوبار نازل شده است
و بعضی گفته اند سبع فاطحه کتاب است و مثانی قرآن است که قصص اخبار در آن مکرر شده است و بعضی گفته اند سبع مثانی هفت سوره اولی
قرآن است زیرا که اخبار غیر در آنها مکرر و وارد شده است و بعضی گفته اند مجموع قرآن سبع مثانی است زیرا که قرآن را هفت سبع قسمت کرده اند
و علی بن ابراهیم و فرات و صدوق و عیاشی روایت کرده اند از حضرت باقر علیه السلام که ما یم آن مثانی که خدا ما را به پیغمبر عطا کرده است
و ما یم و خبر خدا که در زمین در میان مردم باحوال مختلف میگردد و یم هر که ما را شناسد بشناسد و هر که نشناسد مرگ و پیش روی اوست بعد از
مرگ ما را خواهد شناخت و بر روایت دیگر هر که ما را بشناسد یقین در پیش روی اوست در دنیا ما را بدلیل می شناسد و در آخرت بعین یقین
خواهد دید و هر که ما را نشناسد جهنم در پیش روی اوست و داخل جهم خواهد شد و در بعضی مضمون سابق را از حضرت امام موسی زوایت
کرده است و عیاشی روایت کرده است که از حضرت صادق علیه السلام سوال کردند از تفسیر این آیه حضرت فرمود که ظاهرش سوره حمد است
و باطنش باممه اند که هر پیغمبری بعد از پدر امام است و از حضرت امام موسی روایت کرده است که سبع مثانی آمده اند و قرآن عظیم حضرت
صاحب الامر است مقرر جم گوید که قسم این احادیث که از بطون غریبه آید است و در غایت اشکال است زیرا که عدد هفت با عدد
ایشان موافق نیست و چند تاویل میتوان کرد و اول آنکه هفت عدد باعتبار اسماء مقدسه ایشان باشد که عدد آنها هفت است
محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین و جعفر و موسی علیهم السلام دوم آنکه عدد هفت باعتبار آن باشد که انتشار اکثر علوم از هفت نفر ایشان باشد
که از حضرت امام رضا علیه السلام بوده باشد و از حضرت امام زین العابدین علیه السلام باعتبار شدت تقیه بغیر دعا از سایر علوم که بر مردم
رسید و بعد از حضرت امام رضا سایر ائمه در خوف و حیرت تقیه بودند و انداز ایشان نیز علوم مردم کمتر از دیگران رسید لهذا ایشان را
محبوبند داشته اند و بنا بر این دو وجه مثانی باعتبار آنست که ایشان از حضرت رسول باقران خم کرد و فرمود وانی تأتیکم فی کل الثقلین
کتاب الله و عترتی اهل بیت پس آنکه فرموده اند که ما یم مثانی یعنی ما یم که پیغمبر ما را باقران مقرون ساخته و ثانی
آن گردانیده چنانچه ابن بابویه گفته با آنکه خدا ایشان را با حضرت رسول مقرون گردانیده یا آنکه باعتبار آن باشد که ایشان بر خدا
تأسیک و نزد خدا بر ایشان ثنا گفته یا باعتبار آنکه ایشان صاحب و جبهت اند یکی جهت تقدس روحانیت که آن جهت با جناب
مقدس الهی و روحانیتین ملائکه مربوط اند و آن سبب از علوم روحی و الهام مینمایند و دیگر جهت بشهرت که در صورت عیسی
و بعضی از صفات شبیه اند به سایر بشر و باین جهت افاضه علوم بر ایشان مینمایند چنانچه سابقاً تحقیق کردیم سوم آنکه عدد هفت است که
با مثانی ضم شده است چهارده میشود زیرا که شش منضمه و تاسع و هفت را که مضاعف میکنی چهارده میشود پس در باب
رسول از کتاب تکلف باید که یک جهت معطی و یک جهت معطی که بوده باشد زیرا که بلا خلاف پیغمبر و کمالات غیرتفاهی
نعمتی است که عطا کرده شده است و قطع نظر از این جهات شخصی است که با عطا شده است یا آنکه باقران چهارده شود

و این تکلفش بیش از چهارم آنکه درین تاویلات نیز فرموده است مثالی سوره حمد باشد و مراد آن باشد که حق تعالی سوره فاتحه را درین آیه کریمه محال قرآن گردانیده است بسبب آنکه درین سوره ذکر و مدح و ماطر لایق و از دست دشمنان ماطر لایق ایشان شده است زیرا که موافق احادیث بسیار صراط الدین انعمت علیهم را و متابعت ایشان سنت و ایشان اندر صراط مستقیم خداوند متعالی غاصبان حق ایشان اند و صالحین گرامان اند که متابعت آنها کرده اند و آنها را خلیفه دانسته اند پس مراد اوست که این سوره در شان ایشان تائیل شده است و باین سبب از سایر قرآن مجید امتیاز یافته است و اکثر این وجوه بخاطر این حقیر رسیده و وجه آخر را از همه ظاهر تر میدانم فصل سبب هشتم در بیان آنکه علما و قرآن ائمه علیهم السلام اند و اولاً کتاب شیعیان ایشان اند حق تعالی میفرماید قل هل یتقون الذین یعلنون و الذین لا یعلنون انما یتذکبوا لکوالا کتاباً بگوید یا محمد آیا مساوی اند تا آنکه میدانند و ضابط علم و آنکه میدانند و باطل اند و متذکر میشوند این معنی را و نمی فهمند مگر صاحبان عقول خالص از اغراض باطله و این آیه کریمه صریح است در آنکه علم غشای امتیاز است و هر که عالم تر است او را حق است با ما است از دیگران و درین شک نیست که هر یک از ائمه علیهم السلام در عصر خود اعلم بوده اند از دیگران خصوصاً از آنها که در زمان ایشان ادعی امامت و خلافت بوده اند و ایشان در علم هرگز رجوع به دیگران نکرده اند و دیگران رجوع به ایشان میکردند و خلافتی نیست میان جمیع فرق که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام اعلم بود از جمیع صحابه و کینه و صفار و این با سایر و این شهر آشوب و دیگران بسند های بسیار از حضرت باقر و صادق علیهما السلام روایت کرده اند که الذین یعلنون ما ایم و الذین لا یعلنون دشمنان ما اند و شیعیان ما و اولاً کتاب اند که تمیز میکنند میان ما و دشمنان ما و میدانند که ما را از تر نیم خلافت از دشمنان ما و صفار روایت کرده است که از حضرت صادق علیه السلام پرسیدند از تفسیر این آیه خبر که ما ایم که میدانیم و دشمنان ما نادان اند و اولاً کتاب شیعیان ما اند و کینه بسند موثق روایت کرده است از عمار سابعی گفت پرسیدم از صادق از تفسیر قول حق تعالی و اذا صلبت الالبان فی دعامین الیه یعنی هر گاه آدمی را عارض شود حالت بدی میخورد و در دگر خود را در حال تنگ بازگشت گفته است بسوی او حضرت فرمود که این آیه در شان ابوبکر نازل شده است که حضرت رسول را جاد و گردانید چون جاری او را روی میداد و ظاهر او عاصی و او را بازگشت می نمود از آنچه در حق حضرت رسول میگفتند از اخواله نعمه منده پس چون عطا میکرد خدا باو نعمتی از جانب خود فرمود یعنی عافیت میداد از آن بیماری و نفسی میآید و عوالیه من قیل فراموش میکرد و خدا را که بسوی او عطا میکرد و بیشتر حضرت فرمود فراموش میکرد و توبه را که بسوی خدا میکرد و از آنچه در حق رسول میگفت که او سحر است و ازین جهت است که خدا فرمود قل یتجمع بکفرک قلبی و انک من اصحاب النار بگوید یا محمد توبه و شدت بفر خود اندک نمانی بدی بستی که تو از اصحاب جهنمی فرمودی که اگر آن خلافتی بود که بناحق و دعوی کردی بر مردم و حق علی را غصب کردی و از جانب خدا خلیفه بودی و نه از جانب رسول پس کافر شدی پس حضرت فرمود که بعد از من خدا گردانند سخن را بسوی علی و خبر او مردم را بحال او و فضیلت او و توبه خدا پس گفت آمن هو قانت انا اللیل باجدا و قائماً یجدک اکثر و یوجیهه ربه یعنی یا مسا و نیست آن کافران کسی که عبادت گفته و دعا خوانده است در ساعتها می شب گاه در سجده و گاه ایستاده در حال تنگ حذر میکنند و می ترسند از عذاب آخرت و امیدوار در محبت پروردگار خود را قل هل یتقون الذین یعلنون فرمود یعنی آیا مساوی اند تا آنکه میدانند که محمد رسول خدا است و آنها که میگویند او جاد و دروغ گو است این است تاویل این آیه را

عبارت حق تعالی میفرماید و تِلْكَ الْأَمْثَالُ لَضَرِبَها لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُها إِلَّا الْعَالِمُونَ یعنی این مثلها را منبریم از برای مردم و تعقل میکنند و میفهمند آنرا اگر عالمون یعنی دانایان و آیین ما بسیار از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که مراد از عالمون درین آیه ما ایم که معنای قرآن را می بینیم و امثال قرآن را میفهمیم و ایضا حق تعالی فرموده است و مَا أُوتِیْتُمْ مِنَ الْجِلَالِ أَقْلِلْهُ لِمَنْ خَسِرَ ان گفته اند یعنی نداده است خدا ایشانرا علم مگر آنکه را خلیاشی از حضرت باقر روایت کرده است که نداده است بشما مگر آنکه از شما که رسول خدا صلی الله علیه و آله علم بهر ندارد مگر آنکه از ایشان اخذ کرده باشند و باز حق تعالی فرموده است و احسب بل هوایات بیدان فی صدور الذین اوتوا العلم یعنی بلکه قرآن آیات از جهت چندست در سینه آنها که علم ایشان داده شده است و گفته این ما بسیار و غیر ایشان بسیار است از حضرت باقر و صادق و کاظم علیهم السلام روایت کرده اند که مراد از الذین اوتوا العلم ما یم و لفظ قرآن و معنی آن در سینه است که از خدا فرموده که در میان دو جلد صحیف است بلکه فرمود که در سینه است ایضا حق تعالی میفرماید اما یغشی الله من عباده العلماء یعنی نمی ترساند از خدا را از جمله بندگان خدا مگر علمای آیین ما بسیار روایت کرده است که این آیه در شان حضرت امیر نازل شده است که عالم بود و پروردگار خود را انشا بخت بود و از خدای ترسید و پیوسته بپاد خدا بود و عمل میکرد و غیر این او جدا میکرد و در راه خدا و جمیع اوامر خدا را اطاعت میکرد و نمیکرد مگر چیزی را که موجب خوشنودی خدا و رسول باشد فصل است و بهم در بیان آنکه ایشان اند متوسمون بر روی سر کن نظر کنند سیدان ایمان و اتفاق و ارا حق تعالی میفرماید ان فی ذلک لآیات للذین همیت این آیات بعد از قصه قوم لوط است مفسران گفته اند یعنی در اینجا ذکر کردیم از ملاک کردن قوم لوط آیت و علامتی چند هست برای کسیکه فکر کند در آن قصه و عبرت گیرد و بعضی گفته اند متوسمین آنها اند که بسبب و علامات چیز را در این دنیا و غیر است و زیر یک چیز را در آن دنیا از حضرت رسول روایت کرده اند که بر نیزه از فرستاد من که او نظر میکند بنور خدا و فرمود که خدا را بنده چند هست که مردم را بتوسم و فرستاد ایشانند پس حضرت این آیه را خواند و آنها را بسببیل مقید گفته اند یعنی قوم شهر لوط که در میان مدینه و شام واقع است بر سر راه راست شماست که در سفر شام بران میگذرید و در احادیث بسیار در کتب و تصانیف و مناقب تفسیر عیاشی و علی بن ابراهیم و سایر کتب از ائمه علیهم السلام منقول است که ما یم متوسمون راه بهشت و زنا مقیم و ثابت تار و زقیامت و در عیون اخبار الرضا منقول است که از آنحضرت پرسیدند که چه جیت دارد که شما خبر بیدید با نیچه در ولای مروج نیاکان فرمود که مگر نشنیده که حضرت رسول فرمود که تیر سیدان قدرت مومن که او بنور خدا نظر میکند را وی گفت بل حضرت فرمود که هیچ مومنی نیست مگر آنکه او را فرستای هست که بنور خدا نظر میکند بقدر ایمان او و انانی او و حق تعالی جمع کرده است و ائمه از ما اهل بیت آنچه را بر آنکه کرده است و جمیع مومنان حق تعالی در قرآن فرموده است ان فی ذلک لآیات للمتقین پس اول متوسمین منقول خدا بود پس بعد از و امیر المؤمنین پس حسن و حسین و امامان از فرزندان حسین تار و زقیامت و در بعضی از اختصاص از عبد الرحمن بن کثیر روایت کرده است که گفت با حضرت صادق علیه السلام بر کو سبب بالا رفت و بسوی مردم نظر کرده فرمود که بیسیاست صدای مروج تالاییه و چه بسیار کم است در میان ایشان کسیکه جش مقبول باشد ابو سلیمان گفت یا بن رسول الله آیا خدا داده ای این مروجی که می بینم مستجاب میگردد از حضرت فرمود ای ابو سلیمان خدا نمی آفرزد گناه کسی را که شرک او را بپاورد و انکار کننده ولایت و امامت علی مانند بت پرست است گفت فدای تو شوم آیا میشناسید دوست و دشمن خود را حضرت فرمود که وای بر تو هر بنده که متولد میشود

البته در بیان دو دیده او نوشته است که مومن است یا کافر و سر که با ولایت نامی آید نیز و نامی ننیم که در میان پیشانی او نوشته است
 که مومن است و اگر با عداوت نامی آید نیز و نامی ننیم که نوشته است کافر است و ایمم متوسمین که خدا فرموده است ان فی ذلک
 لآیات للمحسنین و ما باین پیشانی ننیم دوست و دشمن خود را و ایضا در بصائر و غیر آن بسند معتبر روایت کرده است
 که مردی بنیست حضرت صادق آمد و از مسئله سوال کرد حضرت جواب فرمود و دیگر آمد و از همان مسئله سوال کرد حضرت
 جواب دیگر فرمود و باز دیگر آمد و از همان مسئله سوال کرد حضرت بفرمود و پس فرمود که خدا با کذاشته است مومن و کافر را که آنچه
 مناسب فهم ایشان بود با نیست هر یک باش جواب بگویم چنانچه احتیاج امور و نیاج حضرت سلیمان گذشت و فرمود و ان اعطاک و ان
 فامن او اعطی بعد حساب این آیه در قرأت علی چنین است راوی پرسید که امام میفرماید ندیدیم که کس قابلیت بر شخص اگر بنا
 حال او جواب بگوید حضرت از روی تعجب فرمود سبحان الله مگر خوانده کلام الهی را که در قرآن میفرماید ان فی ذلک لآیات
 للمحسنین و متوسمین امیر علیه السلام اند و انھا البسیل مقبیه و این آیات را در راه مقیم دایمی است که هر کس از ان بدیور
 یعنی با امامت است امامت هرگز از اهل بیت علیهم السلام برین نیمه و پس فرمود آری بدرستی که چون امام نظر میکند بخبر وی او را
 میشناسد و رنگش و نوعش را میداند و اگر سخن او را از پس او یاری بشنود او را میشناسد و میداند که کسبت و حیست و صفات
 او را میداند زیرا که حق تعالی میفرماید و من اید ان یتدرک السحاب و الارض و اختلاف السموات و الارض و اختلاف السموات و الارض و اختلاف السموات و الارض
 لآیات لعلین یعنی از حجاب آیات قدرت و عظمت خداست آفریدن آسمانها و زمین ها و اختلاف زبانهای شما و رنگهای شما
 بدرستی که درین آیات و علل منتهی چیز هست برای عالمیان حضرت فرمود پس امامان عالمان اند که خدا در اینجا فرموده است
 و نمیشنود امام چیز از زبانها و سخنها را مگر آنکه میداند که آن گوینده ناجی خواهد بود یا باک خواهد بود و این سبب کسب اهل حال و
 و قابلیت او جواب میفرماید و ایضا در بصائر امام روایت کرده است که فرموده ما را دیده است که شباهت بدیدها
 مردم ندارد و در دیدهای ما نور است هست که شیطان را در ان شریک نیست و عیاشی از حضرت صادق روایت کرده است و تاویل
 این آیه بدرستی که در امام آیات چند هست برای متوسمین امام حسین مقیم و راه درست ثابت است و نظر میکند بخبر وی که خدا و تر
 دید و او قرار داده و سخن میگوید از جانب خدا و از و پنهان نمیشاند آنچه را ادا دهد نماید و در بصائر و اختصاص و غیر آنها از حضرت با
 روایت کرده اند که روزی حضرت امیر المومنین در مسجد کوفه نشسته بود ناگاه ترس آمد با شوهرش تراعی داشت حضرت برای
 شوهرش حکم کرد آن ملعون گفت و الله که چنان نبود که تو حکم کردی و بخدا سوگند که شمت بالسویه نمیکنی عدالت در میان رعیت
 نمیکنی و حکم تو نزد خدا پسندیده نیست حضرت امیر در غضب شد و ساعتی در او نظر کرد و فرمود که نامی جز ات گفته امی و شام نمید
 امی شلفق یعنی امی سلفع امی آنکه مانند زمان و دیگر جالفش نمیشوی آن ملعون چون این سخن را بشنید پشیمان گردید که سبقت و سبقت
 در امی برین تراعی پس امی پسرا بطالب پر و دوشید و او را در می و مرار سوال کردی پس خود برین حریت که بی از سر کردی و بی از سر
 از پس آن زن رفت و گفت در اول با پسرا بطالب سخن گفته که مرا شاد کردی پس او با تو سخن گفت که گوی ختمی و او بدلا گفتی
 آن زن گفت و الله در نسبت او با مرے که در من بود و دیگرے نمیدانست من همیشه حیض را از راه پس می بینم و ملعون
 گشت بنیست حضرت و گفت امی پسرا بطالب این کمانت چه بود که با من کن گفتی حضرت فرمود امی پسرا این کمانت

که جن مرا خبر داده باشند برستیکه خالق عالم ارواح را پیش از بدنه آفریده و دو هزار سال پس چون ارواح را وریدنها جا داد و در میان دیدهای ایشان نوشت که مومن ست یا کافر و آنچه بان مبتلا خواهند شد و اعمال نیک بد ایشان را در نامه بقدر گوش هوش نوشت که مومن ست یا کافر و آنچه بان مبتلا خواهند شد پس درین باب آیه در قرآن فرستاد به پیغمبرش ان فی ذلک لایات للذین یعلمون پس رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم متوسمین بود پس من بعد از متوسم و امامان از فرزندان من متوسمون اند پس چون نظر کردم بسیاری او بر احوال او بر من ظاهر شد مترجم گوید که احادیث درین باب بسیارست و کیفیت تطبیق این تاویلات را در کتاب سحر الاثر از ذکر کرده ام و بنا بر اکثر تاویلات میتوان بود که ذلک در آیه اشاره بقرآن باشد و در السبیل بعضی از تاویلات امامست و در بعضی امامست و در بعضی راه حق و در بعضی راه بهشت فصل سی ام و تاویل آیات قرآن در اسماء علیه السلام حق تعالی میفرماید عباد الله الذین یعلمون علی الارض و نایبندگان خالص خداوند بخشنده آنان اند که راه میر و ندر بروی زمین باهنگی و هموار می و سکنینه و قناره از روی تکیه و تجبر علی بن ابراهیم و کلین و ابن بابویه و دیگران از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده اند که این آیه و آیات بعد ازین تا آخر تاوستی راه میر و ندر از ترس و شکمتان خود و از اخاطیهم لکما یصلون قالوا اسلاما جدا هرگاه خطاب کنند ایشان را اجابان و پیغمبران گویند سلاما را یعنی در جواب سفاکت ایشان سخن را میگویند که سلام از گناه باشند یا سخن نیک را میگویند بر اسلام بر ایشان میکنند و در حدیث است که این نیز در شان او میباشد که با دشمنان در را میکنند و الذین یبیتون لرحمهم سجدا و قیامآ و انما که شب بروز می آورند بر می پروردگار خود و گاه سجد و کنندگان اند و خواه ایشان در حدیث دیگر و از و شده است که این نیز در شان اسماء علیه السلام است و برستی و محاسن روایت کرده است از سلیمان بن خالد که فرما را میخواند و با من آیه رسیده بود و من و الذین لا یدعون مع الله اله الا هو لا یقتلون الذین یحرمون الله الا بالحق و من یفعل ذلک یلق اثمنا و یضاعف له العذاب و یلق فی عذابی و انما نمی خوانند با خدا خدا را و دیگر را نمیکشند نفس را که حرام گردانیده خدا است و حق و زنا نمیکنند و کسیکه میکنند آنرا میرسد بجزای گناه و مضاعف میگردد و خدا عذاب او را در روز قیامت و جاوید میماند و در آن عذاب خوار کرده شده پس حضرت فرمود که این آیات و حق مانا زل شده است و بخدا سوگند که ما را نیند داده و میدانست که هرگز باز نمانیم پس این آیه را خواندم لامتن فی اموالهم عمل صالحا فاولئک یدل الله سبیلتهم حسنات مگر کسی که توبه و بازگشت کند و ایمان آورد و بکند عمل شایسته پس آنها بدل میکنند خداید بر مای ایشان را به یکدیگر و گناهان ایشان را به ثواب با حضرت فرمود و بالست اینجا این آیه در شان شیعیان مانا زل شده است برستیکه خواهند آورد و مومن گناه کار را در روز قیامت پس باز میگرداند او را نزد خداوند عالمیان و خود متوجه حساب او میگردد و یک تنگ گناهان او را بر و می شمارد و میفرماید در ظلمان ساخت ظلمان گناه کردی و او اعتراف میکند و میگوید کرده ام پس خدا بخشنده میفرماید که این گناهان را در دنیا بر تو پوشانیدم و تو را رسوا نکردم و امر و زهره را می آمرزم پس میگوید که گناهان را که گناهان را در تو گنجه و بجای آنها حسنات و طاعتها بنویسید پس نامه او را بلند میکنند که همه مردم به بندیس مردم میگویند از راه تعجب سبحان الله این بنده هیچ گناه نداشته است این است معنی قول حق تعالی فاولئک یدل الله سبیلتهم حسنات طوسی در امالی همین مضمون از آنحضرت روایت کرده است و در آخر احادیث فرمود که این آیه در باب گناه کاران شیعیان مانا زل شده است و در بصائر از آنحضرت روایت کرده است که حضرت رسول فرمود که پروردگار من مرا وعده داده است در باب شیعیان علی یک خصلت و آن است که هر که

در آن نعمتهای نیکو قرار گاه و محل اقامتیست غرقهای بهشت از برای ایشان فصل سی و یکم در تأویل شجره طیبه بابل بیت علیهم السلام
و شجره خبیثه ملعونه بر دشمنان ایشان حق تعالی میفرماید الم ترکیت ضارب الله مثلا کلمة طيبة کشجرة طيبة اصلها ثابت
وفرعها فی السماء لتوتی اکلها کل حیین باذن ربها ویضرب الله الامثال للناس لعلهم یتقون و مثل کلمة خبیثة
کشجرة خبیثة اجبت من فوقها لعلها تکل من ثمرها لیس فی زوہ است خداوند عالم مثل کلمه طیبه نیکوی پاکیزه بقول بعضی کلمه تو حید است که
لا اله الا الله باشد و بقول بعضی هر کلام نیکو و اعتقاد حق است خدا المربیان کرده است مانند درخت طیبه پاکیزه نمو کننده
و میوه و پهنه ایست که ریشه اش در زمین فرو رفته باشد و محکم شده باشد و شاخهایش بسوی آسمان بلند شده باشد و
در میوه خود را در هر وقت یا در هر سال یا در هر شش ماه یا در هر فصل و قدرت و تقدیر برورد و کار آن بعضی گفته اند که آن درخت حرام
و بعضی گفته اند که کشمیشل فرموده است هر درخت چمن که ریشه اش در زمین و شاخش در آسمان باشد و هر وقت که خواهی میوه دهد
گو در خارج معیاتی نداشته باشد و بعضی گفته اند کلمه طیبه ایماست و شجره طیبه ایماست و میوه خدا را شکرهای مرومان شایسته
ایشان است که شکر شود و پند گیرند مثل کلمه خبیثه که کلمه شر است یا هر اعتقاد بد و سخن بدی که خدا را نخواند فرموده باشد مانند درخت خبیث
بیست که نامی نباشد و بد میوه باشد که ریشه کن شده باشد از روی زمین و آثار اثبات و قرار می نباشد و بعضی گفته اند آن درخت خنثی است
و بعضی شوک گفته اند و بعضی گفته اند که مراد درخت کندیده بی ثبات باین اوصاف است گو معصده گفته اند داشته باشد و هر دو تشبیه در نهایت
کمال و وضوح است زیرا که کلمات صادق و عقاید حقه مانند درختیست که ریشه آن ثابت است و بر باریح عاصف از شکوگ شهادت
از پایداری آید و سحاب آسمان ملذذ می شود و نهایت رفعت دارد و مقبول در گاه آبی میگردد و در و در بر و ز تفکرات صحیح و اعمال صالحه
و امطار قیوم خدات زمانیه بر و مندر میگردد و در دنیا آفات آتش ثمرات طیبه از وفور یقین و کثرت اعمال صالحه و اخلاق حسنه و قرب حجاب
مقدس آبی میگردد و هر چند سعی کند اهل باطل که آنرا بر کنند و زائل گردانند نتوانند و در آخرت شجر نعیم ابدی و لذات غیر متناهی در جنت
عالیه میگردد و کلمات کاذب و عقاید باطله ثمره اش مانند میوه خنثی برای عقول سلیمه تلخ و ناگوار است و هر چند اهل ضلالت جاهالت
سعی در تقویت آن نمایند بر و سعی از بیخ بر کنند و بشو و بشوای نمیدارند و در آخرت بغیر و بال نکال از قوم و ضرایع و تسلیین شجره نمی بخشند
و اما اخباری که خاصه و عامه در تأویل این آیات ذکر کرده اند عامه از ابن عباس روایت کرده اند که جبریل بحضرت رسول گفت تعالی
آن درخت و علی شاخ آن درخت است و حش و حشین میوه های آن اند و در فردوس الاخبار از حضرت رسول روایت کرده است
که من آن درخت و فاطمه بر آن درخت است و علی البقیع کند که آن درخت است و حسن و حسین میوه های آن درخت اند و دوستان
الطیبت بر گسای آن درخت اند و همه اجزای آن درخت در بهشت است و کلمه و صفار و ابن بابویه از حضرت صادق علیه السلام
روایت کرده اند که حضرت رسول فرمود که من اهل و ریشه آن درخت ام و امیر المؤمنین فرج است و اما بان از فرزندان ایشان
شاخهای آن اند و علی و حسن و حسین میوه های آن اند و در درخت بغیر اینها چیزی بسیار شد و رومی گفته اند که حضرت فرمود
که شجره ایست که میوه اش میوه است و برگ و بران درخت بهر میوه رسد و میوه که میوه و یک برگ از آن درخت می افتد و کم میشود
و در معانی الاخبار روایت کرده است از حضرت باقر علیه السلام که شجره حضرت رسول است و فرعش علی است و شاخش فاطمه است
و میوه هایش فرزندان او اند صلوات الله علیهم و بر گش شیعیان ما اند بر ستمیکه هر میوه که از شیعیان میوه و یک برگ از آن درخت

سیر برزخ و فرزند می از شیعیان ماکه متولد میشود و یک برگ از آن درخت میروید و علی بن ابراهیم و صفار از آن حضرت روایت کرده اند که شجره رسول خداست و نسب و ثبات ستم از بنی هاشم و فرج آن علی بن ابیطالب علیه السلام است شاخ آن فاطمه است و میوه آن فرزندان علی و فاطمه اند و برگهای آن شیعیان ایشان اند و توئی اکلها کل جین بکزن و در فاصو و علوم میست که غصوی میدهند آنکه شیعیان خود را در هر حج و عمره از مساکل حرام و حلال و در بصائر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که شجره سدره استمسی است و رسول خدا اصل آنست و علی بطنی آنست و فاطمه فرج آنست و امامان از ذریه فاطمه شاخهای آن اند و شیعیان اینها برگهای آن اند و میوه آن که در هر حین میدید علوم میست که در هر وقت از کتب سوال میکنند جواب میگویند پس سیدند که اگر از امتی میگویند فرموده اند که و ایندین حدایان منتهی میشود و هر که برگ آن درخت نیست مومن نیست و از شجره نیست و حیاتی از حضرت صادق روایت کرده که شجره طیبه شجره است که خدا برای اهل بیت پیغمبرش زده است و شجره خبیثه شجره است که برای دشمنان ایشان زده است و در مجمع البیان از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که شجره خبیثه شجره است و احوال بسیار روایت شده است و در تفسیر قول حق تعالی وَاجْعَلْنَا الْقُرْآنَ آيَةً لِّلنَّاسِ وَ الشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَ نَحْنُ فَهْمُ قَوْمٍ لَا يَرْكَبُونَ هُمُ الْأَطْعَمَ نَا كَبِيرًا یعنی نگر و اندریم آن خوابی را که نمودیم تو نگرفته و استحالی از برای مردم و نگر و اندریم شجره ملعونه را و قرآن اگر استحالی از برای مردم میترسانیم ایشانرا و زیاده نمیکند ترسانیدن ما ایشانرا اگر طغیان بر سرگشته شجره ملعونه سلسله بنی امیه اندیشی و دیگران بسندهای بسیار از حضرت امیرالمومنین و حضرت باقر و صادق علیه السلام روایت کرده اند که شجره ملعونه سلسله بنی امیه اندیشی و عیاشی روایت کرده و ایضا بسندهای بسیار از حضرت صادق روایت کرده اند و تفسیر این آیه که رسول خدا خواب وید که جانش بر منبر او بالا میرود و مردم را از دین بر میگردد و اندر حضرت جبرئیل این آیه را آورد که ابو بکر و عمر و بنی امیه بر منبر تو بالا خواهند رفت و مردم را از دین خواهند برد و ایضا عیاشی روایت کرده است از حضرت صادق که روزی حضرت رسول محمد و عکرمین پیروان در صحابه از سبب آن سوال کردند فرمود که امشب در خواب دیدم که اولاد بنی امیه بر منبر من بالا میرود و بنی امیه از حق تعالی سوال کردند که در حیات من خواب بود و فرمود که بعد از وفات تو خواب بود و بر روایت دیگر و وانه نفر از بنی امیه را دیدم که بر منبر من بالا رفتند و شیخ طبرسی روایت کرده است که میوه شجره ملعونه را دید که بر منبر بالامیه رفتند و بنی امیه را دیدم که بر منبر من بالا رفتند و در حدیث صحیح که آمده از حضرت صادق علیه السلام نقل است که روزی حضرت رسول اخوانی در ربو و وقتیکه بر بالای منبر بود پس در خواب دیدم و دانستم چند را که بر منبر من میجستند و اندر جستن بوزینه و مردم را از دین شست بر میگردد و اندر منبر حضرت بیدار شدند و آثار حزن و وانه از روی مبارک کن ظاهر بود پس جبرئیل این آیه را آورد و شجره ملعونه را بنی امیه تفسیر نمود و شیخ طبرسی در احتجاج روایت کرده است در ضمن مناظره که حضرت امام حسن علیه السلام با معاویه و اصحاب او فرمود و امر و ان بن حکم گفت که خدا لعنت کرده است ترا و پدر ترا و فرزند ترا و آن لعنت باعث زیادتی کفر و طغیان و عصیان شما شد چنانچه حق تعالی فرموده است وَ الشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَ نَحْنُ فَهْمُ قَوْمٍ لَا يَرْكَبُونَ هُمُ الْأَطْعَمَ نَا كَبِيرًا و امر و ان تو و فرزندان شجره ملعونه اید که خدا شما را در قرآن لعنت کرده است و ماکه اهل قرآنیم و طاهر و باطن قرآن را سید انیم از آن شجره ایم که خدا در وصف آن فرموده است أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَ فَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ تَوْتَى أَكْطَفُهَا كُلَّ حِينٍ بِلَاخٍ تَدْبِقُهَا ظَاهِرٌ مِثْلُ عِلْمٍ وَ عُلُومُ قُرْآنٍ از مادر هر زمان از برای مردم و دشمنان اهل شجره ملعونه اند که میخواهند اطفال کنند و

و فرشتگان نور را بدینا می خود و خدا البته نور را را تمام میکند هر چند را با کنند و نخواهند کافران و منافقان و اگر میغصیدند منافقان
معنی این آیات را که بیان کردیم بر آئینه از قرآن می انداختند چنانچه انداختند از قرآن آیات بسیار را که در مدح ما و مذمت دشمنان ما
صریح بود و متحرک بود که تا در این احادیث مشرفه وارد شده است الطباغ آنها را آیات کریمه غایت و فصیح دارد که
معلوم است که حق تعالی مثل خود است برای ایمان و علوم حق امور است که موجب سعادت دنیا و آخرت میگردد و انوار تشبیه بر خسته
فرموده است زیرا که حق تعالی در اکثر آیات بذات و حایه را بذات جبرائیل که بمبت قاصران مشهور بر آنست مثل نموده در امور معقول و نامعقول
مخصوصه که منبع علم عالمان چنانست تشبیه نموده پس علم و ایمان اعمال صالحه را تشبیه فرموده است بدختر ثابت محکم که سر بر
آسمان کشیده و ریشه آن درخت حضرت رسالت پناه است که منبع جمیع کمالات است و چنانچه جمیع اجزای درخت از ریشه غذا
ببخورند و تربیت مییابند چنان جمیع ائمه و اتباع ایشان در خور انتساب بآن جناب از و بهره مند میگرددند و ساق آن درخت حضرت
امیر المومنین است که اول نموا آن درخت است و نمایش درخت بانست و سائر اجزای آن بهر و میبندد حضرت فاطمه بمنزله
شاخ بزرگ آن درخت است که واسطه انتساب جمیع ائمه است حضرت رسالت و توسط نور آن حضرت بایشان سرایت کرده است
و شاخهای دیگر که از شاخ بزرگ رسته است مثل سائر ائمه علیهم السلام که توسط ایشان ثمرات علوم رسالت بخلق میرسد و انوار
مستطوف و مرفق و تنویدی همه در ایشان مجتمع گردیده هر که خپک و رکیه از آن شاخها زند با سوان رفعت کمال مرفع میگردد و علوم ایشان
که بخلق میرسد و تادیه الدخا تشبیه میان بانه تربیت و قوت مییابند بشایه مییابند و می اندرخت بانند خشت است و شیعیان که عاقلان
و حامی و قابل ثمرات علوم ایشان اند و خود را در ممالک فدای ایشان میکنند و علوم و معارف ایشان را از دیگران پنهان میدارند
بمنزله برگهای آن شجره طوبی که آن میوه را از حضرت با و در حرارت آفتاب دگر و دگر و بخار حراست میکنند و آنها را از پنهان
خود پنهان میدارند و اعدای خبیثه ایشان را بآن شجره همیشه و شجره طوبی تشبیه فرموده بعضی از امان بمنزله ریشه اند مثل ابو بکر و عمر و عثمان
بمنزله شاخ اند مثل بنی عباس و مثال ایشان و شیعیان که راه ایشان بمنزله برگهای آن درخت اند و میوه آن درخت عبارت از شهادت
و شکو و علوم با طه ایشانست که بمنزله خصل ناگو است که قائل اهل عدالت است مثل شجره طوبی است که در بشت است
و مالش در خانه امیر المومنین است و در بن خانه از شیعیان شاخه از آن است یا سدره المنتهی است و مثل شجره طوبی در آخرت فیروزه است
که از جنم میرد و میوه اش طعام دشمنان ابله است و درین مقام سخن بسیار است این کتاب گنجایش ذکر زیاده ازین ندارد فصل
سی و دوم در بیان تاویل آیات است یا ائمه علیهم السلام و در اینجاست آیات بسیار است اول و من خلقنا آتة لیدود بالحق
و به بعد لولک یعنی از آنجا که خلق کرده ایم آتة و چراغی هستند که هدایت میکنند مردم را بحق و سبق عدالت میکنند علی بن ابی طالب
و عیاشی و کلین و صفار و ابن شهر آشوب و غیر ایشان پسندای بسیار از حضرت باقر و صادق علیهما السلام روایت کرده اند که راه
ائمه آل محمد علیهم السلام اند و حافظ ابو نعیم و ابن مرفویه از محدثان عامه از حضرت امیر المومنین روایت کرده اند که فرمود که این است
هفتاد و سه فرقه خواهند شد و هفتاد و دو فرقه ایشان در جهم خواهند رفت و یک فرقه ایشان در بهشت و ایشان آن فرقه اند که در
در شان ایشان فرموده است و من خلقنا آتة لیدود بالحق و به بعد لولک ایشان شیعیان سن اند و عیاشی مثل
و حدیث را از حضرت امیر المومنین روایت کرده است و در این باب جاد و افسانه نیستند و ان الله مع الصالحین یعنی آنها که

و سعی میکنند در راه ما البته هدایت میکنند ایشان را بهای خود و بدرستی که خدا بانی که کار است علی بن ابراهیم از حضرت باقر و است
 کرده است که این آیه از برای آل محمد و شیعیان ایشان است و قرأت از آن حضرت روایت کرده است که این آیه در شان ما طبیعت
 مانده شده است سوم افق بحدی الی الحق الحق ان یقیم ام من لا یقیم الا ان یهدی فما لکم کیف یفهمون یعنی آیات کسکه هدایت میکند
 مردم را بسوی حق منور است که متابعت کرده شود و او را پیروی کنند یا کسکه هدایت نمیداند بلکه آنکه هدایت کرده شود پس چه میشود شما را
 چگونه فهم میکنید علی بن ابراهیم از امام مجترب باقر و است کرده است که آنکه هدایت میکند مردم را بحق محمد است و بعد از او آل محمد و آنکه هدایت
 نمیداند بلکه آنکه هدایت کرده شود کس است که مخالفت با حق است رسول کند بعد از آن حضرت و این شهر آشوب از زید بن علی روایت کرده است
 و سابقا بیان کردیم که این آیه صریح است بر امامت ائمه علیهم السلام زیرا که با اتفاق بر یک از ایشان در هر عصری که بودند از اهل زمان خود
 اعلم بوده اند خصوصاً آنکه دعوی خلافت میکرد و اند چهارم و حق از حق ابقم هو لیه بحدی حق الله و کیست که او تر از آن
 کسکه خواهش نفس خود کند بغیر هدایتی از جانب خدا بگفتند و صفار و غیر ایشان از حضرت امام رضا باند های صحیح روایت کرده اند یعنی کسکه
 دین خود را برای خود اختیار کند بدون امامی از ائمه هدایت کننده و در روایت دیگر بدین هدایتی از ائمه بدی و ایضا کلین روایت
 کرده است که حضرت باقر بعد بر صراف گفت که ای سید میر میخوایی که بتو بتایم آنرا که مردم را منع میکنند از دین خدا پس نظر کرد و دید
 که ابو حنیفه و سفیان ثوری در مسجد نشسته اند فرمود که اینها را از زمان دین خدا اندیست هدایتی از جانب خدا و بدون کتاب ظاهر کنند این
 این نیست چند اگر در خانه های خود نشینند و مردم کس را نیابند که دروغ بر خدا و رسول به نهد و خواهند آمد بنده و او آنچه حق است
 از جانب خدا و رسول بایشان خواهد پیغم گفت و گمراه نخواهند شد پیغم دانی لغضاد من کتاب دامن و علی صلی الله علیه و آله یعنی و بدرستی که
 من بسیار مرزده ام برای کسی که توبه کند گفته اند یعنی از شرک ایمان بیاورد و گفته اند یعنی خود را در رسول عمل شایسته کند یعنی واجبات را بجا آورد
 پس هدایت یابد گفته اند یعنی بر ایمان بماند از دنیا برویاشتاب ایمان نکند یا آنکه بدعت در دین کند و عیالشی و این مانیار
 بسند بسیار از حضرت باقر و صادق روایت کرده اند که یعنی هدایت یابد بسوی ولایت ما ای بابیت سجدا سوگند که اگر کسی عبادت کند
 در تمام عمر خود و یار و یار بر ایمان رکن مقام که بهترین جای عالم است و بیرون ولایت با خدا و او را قیامت برود و جنت را فکند ششم
 من ابقم هدای فلا یضل ولا یشقی یعنی کسکه متابعت کند هدایت را پس او گمراه نمیشود و تعب نمیکشد و در دنیا و عقبی به نایب باشد یا بر یار بگفتند
 و دیگران از حضرت صادق روایت کرده اند که یعنی هر که با ائمه علیهم السلام قائل شود و متابعت امر ایشان بکند و از امر ایشان بترساند
 نگذرد گمراه نمیشود و در دنیا و عقبی نمیکشد و آخرت و بر روایت دیگر حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود ایها الناس پیروی کنید هدایت
 خدا را تا هدایت یابد و بر رشد و صلاح فائز گردید و هدایت خدا هدایت نیست و هدایت من هدایت علی بن ابی طالب علیه السلام است
 هر که متابعت کند هدایت او را در حیات من و بعد از فوت من پس تحقیق که متابعت کرده است هدایت مرا و هر که متابعت کند هدایت مرا
 تحقیق که متابعت کرده است هدایت خدا را گمراه و شقی نمیشود پس فرموده است و من اخرج عن ذکری فان له عقیقه خبیثه و شقیه دوم
 یا علی یا علی هر که اغراض کند و دیگر و اند از ذکر من پس بدرستی که از برای او هست در دنیا و در جنت زندگی و تنگی و محنت و دیگر و در دنیا و در جنت
 در قیامت کور و در آحاد و بیش بسیار بگفتند و دیگران روایت کرده اند که ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام است و علی بن ابراهیم
 از حضرت صادق روایت کرده است که این آیه در شان ناصبیهان سنیهان است که در رحمت خوارا که ایشان خدیه خواهد بود و بخوانی

که حضرت صادق علیه السلام چنین میفرمود این آیه اولی که منکحه الحمة یعنی باید که بوده باشند از شما اما آن و شیوا بیان که این اوصاف را در شبهه
متخرج کوه که اگر درین آیه ائمة باشند باز مراد ائمه خواهند بود و دوم کتمة خیرا مئة اخر جت للناس یا مرون یا المعروف تهنون
علی المنکر و توبوا للذین یعنی بودید بهترین امته که بیرون آورده شده اند از ای مردم امر میکنند بجهت و یکی و نهی میکنند از منکر و بدی و ایمان می آورند
بنجد علی بن ابراهیم بسند حسن کالصیح از ابن سنان روایت کرده است که من این آیه را نزد حضرت صادق خواندم حضرت فرمود که این
است بهترین امتها اند که حضرت امیر المؤمنین و امام حسن و امام حسین علیهم السلام را گشتند شخصی گفت فدای تو شوم پس چگونه نازل شد بهت
ائمة خیرا مئة اخر جت للناس یعنی شما بهترین مامان ای که بیرون آورده شده پیرای مردم پس فرمود که نمی بینی که بعد ازین مدح کرده است
ایشان را باوصاف که کارا مامان است و عیا شمر روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام که این آیه در شان محمد و اوصیای
آنحضرت نازل شده است و در حدیث معتبر دیگر نیز از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است در تفسیر این آیه که مراد است
که واجب شده است برای ایشان عا می حضرت ابراهیم چنانچه حقا که میفرماید واذیرفع ابراهیم القواعد من البيت و اقبل
ربنا تقبل منا انک انت السميع العليم ربنا و اجعلنا مسلمین لک و ارنا ما سکننا و تب علينا انک انت التواب الرحیم
و ابعث فیهم رسولا منهم یتلوا علیهم آیاتک و یعلمهم الکتاب الحکم و ینزل علیهم منک کلاما انک انت العزيز الحکیم
یعنی و یا دادا و رقتی را که بلند میکرد ابراهیم و یاسا را از خانه کعبه و همعیل میگفتند پروردگار قبول کن آنرا بدرستی که تو می شنوای و یا
پروردگار اگر گردان را انقیاد کنندگان مرا ترا و بنامنا سب حج را با و قبول کن تو که ما را بدرستی که تو می بسیار قبول کننده تو به ما
ای پروردگار ما را انگیر و مبعوث گردان در میان ایشان پیغمبر از ایشان که بخواند بر ایشان آیتهای تو را و تعلیم نماید ایشان را
کتاب و حکمت پاکیزه ساز و ایشان را از عقائد و اخلاف اعمال بدرستی که تو می عزیز و حکیم حضرت فرمود که چون حقیقی اجابت کرد
و عا می ابراهیم و همعیل را مقرر فرمود که در ذریه ایشان ائمة مسلمة انقیاد کنند باشند و در میان این است رسول از ایشان
مبعوث گرداند که آیات الهی حکمت او را بر ایشان بخواند حضرت ابراهیم علیه السلام بعد ازین دعا دیگر سوال کرد که آن ذریه ای که
گرداند از شرک بنجد او از پرستیدن بتها تا امان است در میان ایشان تواند بود و مردم پیرو می بایشان بکنند پس گفت رب اجعل
هذا بلدا ایمناء و اجنبی و ذلنی ان نعبد الا صنم رب انھن اضلن کثرا من الناس من تبعنی فانه منی مع عصائی فانک غفور رحیم
یعنی ای پروردگار من بگردان این شهر که را این دو دارم و فرزندان مرا از آنکه پرستیم بتها را پروردگار بدرستی که این بتها را کرده
بسیار از مردم را پس هر که پیروی کند مرا پس بدرستی که او از من است هر که نافرمانی کند پس بدرستی که تو می آمرزنده و مهربان حضرت فرمود
پس این دلیل است که نمیشا ائمة است مسلمة که محمد و منان ایشان مبعوث میکرد دیگر از ذریه ابراهیم پس امرت و خطبه و خیر است آن
پیغمبر اند که حضرت رسول از ایشان مبعوث گردیده و حق تعالی دلهای مردم را بسوی ایشان مائل گردانیده بدعا می حضرت ابراهیم
و اجعل ائمة من الناس تحوے الیھم و ابن شهر آشوب از حضرت باقر روایت کرده است که خیرا مئة مراد اهل بیت است
حضرت رسول اند و روایت دیگر اهل بیت پیغمبر بهترین اهل بیت اند که برای مردم بیرون آورده اند و طاهر گردانیده اند و ائمة از حضرت باقر
روایت کرده است که این آیه را چنین خواند ائمة خیرا مئة و فرمودند که جبرئیل با این نحو نازل گردانیده مراد محمد و علی و اوصیای آنرا
ایشانست مترجم گوید که ازین احادیث شریفه ظاهر شد که خواه ائمه باشند و خواه کتم و خواه خیرا مئة باشند و خواه خیرا مئة خطاب

بائمه البیت رسول است معلوات الله علیه و مراد ایشان اندو اگر خطاب جمیع است باشد باز خبرت آنها باعتبار آنست که ایشان
در میان است هستند و از سیاق آیات کریمه معلومست که مراد جز این است نیست سوم و آن هذ که امت که آمده و اتحاد دانارنگه
فانقول یعنی و آنکه این امت شما اند که است واحد و ندوسن پروردگار شما بیس بر هر یزداد عذاب من اکثر منفسان گفته اند مراد از است نیست
و این مایه را و این شهر آشوب از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده اند که مراد از است آل محمد اند چهارم و جَعَلْنَا مَثْوًى لِّهٖمَّ
یَعْنِی دُن بَاھُو نَا لِمَا خَبِرَا دَاو کَانُوا بِآیَاتِنَا یُوقِنُونَ یعنی و گردانیدیم از ایشان امانان پیشوایان که هدایت میکنند بام
چون صبر کردند و بودند که آیات بالیقین داشتند و در بای و دیگر میفرمایند بعد از ذکر فرعون لشکری بای او و جعلنا هم امة یدعون
الى النار و یؤم القیمة لا ینصرون و اتبعنا هم فی هذ لا الدنیا لغنة و یوم القیمة هم من المفلوجین
سینه و گردانیدیم ایشانرا امانان که میخواهند مردم را بسوی آتش جهنم و در روز قیامت یاری کردند نمیشوند و از فی ایشان فرستادیم
درین دنیا لعنت او در روز قیامت زشت گردانیده شدگان اند علی بن ابراهیم و کلین و غفار و ابن مایه را و دیگران بسند بای
بسیار روایت کرده اند از حضرت باقر و صادق علیهما السلام که ائمه در کتاب خدا امانست زیرا که فرموده است و جَعَلْنَا
مَثْوًى لِّهٖمَّ یَعْنِی دُن بَاھُو نَا فرمود که یعنی مردم بام را میکنند بام مردم و مقدم میدارند امر خدا را پیش از امر خود و حکم خدا را
پیش از حکم خود و در بای و دیگر فرموده است و جعلنا هم امة یدعون الی النار یعنی پیشوایان کفر و منکالت اند مقدم میدارند امر خود را پیش از حکم
و سخاوتش خود حکم میکنند بر خلاف کتاب خدا و در بعضی از معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که نمیباشد دنیا را آنکه امان نیکو کار و
امام بدکاری است پس امان نیکو کار آنست که خدا و آیه اول فرموده است بدکار آنست که در آیه دوم فرموده است و در روایت دیگر فرموده که مردم را بام
نمی در و کار امان عادل یا امان فاجر پس حضرت آن و آیه را خواند از حضرت ائمه المؤمنین علیه السلام روایت کرده است که امانان از قبیل قریش اند نیکو کاران ایشان پیغمبر
نیکو کارانند و بدکاران ایشان پیشوای بدکارانند و این آیه دوم را حضرت خواند و فرات بن ابراهیم و ابن مایه را از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده اند
و تفسیر قول حق تعالی و جَعَلْنَا مَثْوًى لِّهٖمَّ یدعون بامنا فرموده که این در شان امانان از فرزندان فاطمه نازل شده و مخصوص
ایشان است که مردم را هدایت میکنند بامر خدا و ابن مایه را از آنحضرت روایت کرده است که این آیه از برای امانان فریت فاطمه نازل
شده است و روح القدس می میکند بسوی ایشان در سینه بانی ایشان مقرر حج گوید درین باب حادث بسیارست آنچه ذکر کردیم
برای اصحابان یقین کافیست و اگر کسی توهم کند که آیه اول بعد از ذکر حضرت موسی و بنی اسرائیل فرار و شدن است و شبیه آن در موضع دیگر
بعد از ذکر احمق و یعقوب سائر انبیاء وارو شده است و آیه دوم بعد از ذکر فرعون بنحو او واقع شده است پس چون تواند بود که اول در
شان البیت علیه السلام دوم در شان و شمنان ایشان باشد جواب آنست که مکرر مذکور شد که حق تعالی شمنان گذشتگان را در قرآن
برای آن ذکر میفرماید که این است بانهما منع کردند و نایب آنرا را درین امت جاری گردانند پس ظاهر آیه در شان انبیاء
ایشان درین امت تفسیر انبیای بنی اسرائیل درین امت حضرت رسول است امانان بعد از و معلوات الله علیه و تفسیر و شمنان آنها مانند
فرعون و قارون و نمرود است و استباه ایشان اندازین است ابو بکر و عمر و عثمان و سائر خلفای بعد از و اعدای البیت علیهم السلام
اند و او شده است که فرعون و بامان و قارون ابو بکر و عمر و عثمان اند و عمر سمری این است است ابو بکر و عمر این است است با آنکه در آیات
قرآنی بسیارست که اول آیه در شان کسی است و آخر آیه در شان دیگر است و جمع و کذا لیک بَعَثْنَا کُلَّ اُمَّةٍ رَّسُولًا یعنی و میفرستیم هر گروه

شمار است میان دنیا بهتر تا بود به با شیخ گویان بر مردم و در احادیث بسیار از ائمه علیهم السلام منقول است که ایتم است و سوط و ما یحکم کو امان
 خدا بر خلق او و حجت خدا در زمین او و درین باب احادیث بسیار گذشت ششم و سکن کشتی الحصینا که فی امان صبیح یعنی و بهر چیز
 احصا کرده ایم در پیشوای بیان کنند و اکثر مفسران گفته اند که مراد از امام حسین (ع) محفوظ است و در احادیث بسیار از ائمه اطهار
 علیهم السلام منقول است که امام حسین (ع) بن ابیطالب است که حق تعالی علم همه چیز را در او جاداده است و در معانی الاخبار از حضرت
 باقر علیه السلام روایت کرده است که چون این آیه بر حضرت رسول نازل شد ابوبکر و عمر بر خاستند و سوال کردند که یا رسول الله آیا
 کتاب مبین تو را آیه است فرمود نه گفتند پس انجیل است فرمود نه گفتند پس قرآن است فرمود نه پس در الوقت حضرت امیر علیه السلام
 پیدا شد حضرت فرمود اینست آن امامی که خدا همه چیز را در او احصا کرده است و بر این مضمون احادیث بسیار است که انشاء الله در احوال آن حضرت
 مذکور خواهد شد فصل سی و چهارم در نزول سلام و اسلام در ائمه و شیعیان ایشان علیهم السلام و آن چند آیه است اول یا ایها
 الذین آمنوا ادخلوا فی السلام کائلا و لا تتبعوا خطوات الشیطان انه لکم عدو و مبین یعنی ای جماعت که ایمان آوردهاید
 داخل شوید در سلام یعنی در اطاعت و انقیاد بکلی و پیروی کنید بگامهای شیطان را بدرستی که او مر شما را دشمنی است آشکارا کننده دشمنی خود را
 و عیاشی روایت کرده است بسندهای بسیار که سلم ولایت علی بن ابیطالب است امامان او عیاشی بعد از او و مصرفت ایشان و اقرار
 بامامت ایشان و خطوط شیطان المد ولایت ابوبکر و عمر و عثمان است و کینه و این ما هیار و ملی و دیگران نیز مضمون این روایت
 کرده اند مترجم گوید که این تاویل در نهایت ظهور است زیرا که چون خطاب با مومنان است خطاب کردن ایشان را که در سلام داخل شوید
 معنی ندارد پس خطاب با جماعتی است که ایمان بخدا و رسول دارند که انقیاد ایشان بکینه در آنچه فرمایند و عجز و انچه ایشان را بآن دعوت کرده اند
 ولایت ایلست علیه السلام است بشرط قبول جمیع عبادات و اب علم جمیع آنهاست یا خطاب با منافقان است که نظام اطهار را بایست
 میکردند و در باطن انکار امامت حضرت امیر المؤمنین و سایر فرمودهای آنحضرت میکردند و در باطن ایمان بیده آنها نیاور و ند و عده آنها ولایت خود
 و مضمون الله مثلا و رجلا فیه شرکاء و متشاکسون و مرجع سلیمان و علی علیه السلام و این مثلا و رجلا فیه شرکاء و متشاکسون که در حدیث
 یعنی زده است خدا مثل مردی را که در و شرکیان هستند مخالفان یکدیگر و مردی خالص او برای مردی آیکسانان اند ایشان در مثل و حالت مثل
 مرخدا می را که حق را طایر گردانید بلکه بیشتر ایشان نمیدانند اکثر مفسران گفته اند که حق تعالی این مثل را برای شرکان موعودان زده است
 که مشرک بنظر که بنده است که خدمت چند آقا کند و اعمال شان مخالفت یکدیگر باشد و یکی او را کار می فرماید و دیگری کار دیگر و هر یک مهم
 او را بدگیرد و حال کند زیرا که بر تقدیر کسی که آنها شعور رسیده داشته باشند و فهمند عبادت را و کارهای ایشان را بدچنین خواهند بود
 موعود که خود را برای یک خدا خالص گردانیده و بندگی یک خداوند که بر جمیع قادر بر اختیار کرده است که قادر بر نفس و ضرر است و البته این
 بهتر خواهد بود و از آنکه چندین خدا را بندگی کند و هیچیک متوجه او نشوند کینه در کافری و معانی الاخبار روایت کرده است که این مثل است که حق تعالی
 برای امیر المؤمنین و دشمنان او زده است بر دو وجه اول آنکه رجلا فیه شرکاء ابوبکر باشد که ابلع او بر بهای مختلفه اند و چون امام
 ایشان بر حق نیست فرقه های مختلف شده اند و رجلا فیه شرکاء امیر المؤمنین اند که چون امام ایشان بر حق است و علم او
 از جانب حق است همه تابع او و بر یک طریقه اند و دوم آنکه رجلا فیه شرکاء ابوبکر و عثمان است که تابع حضرت رسول صید و نذ و تابع شیطان
 و راههای باطل خود بودند و رجلا فیه شرکاء امیر المؤمنین است که تابع حضرت رسول صید و نذ و در همه امور چنانچه ابوبکر و عثمان حکامی روایت کرده است

که حضرت امیر المومنین فرمود که ششم آن رحل که سالم بودم برای رسول خدا و در حدیث دیگر فرمود که یک نام من در قرآن مسلم است سموم
وان حبسوا المسلمین فجاءهم بها وتوکل علی الله ووالسعییم العظیم یعنی و اگر میل کنند بسوی صلح و انقیاد پس میل کن بسوی آن
وتوکل کن بر خدا بدینستیکه او است شنود او و اما ششم آن گفته اند که این آیه مشغول شده بآیه قتال بامخصوص اهل کتاب است که از
ایشان جزیه قبول توان کرد و گفته ببنده معتبر حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که سلم اخل شدن در امر است
یعنی قبول کردن امامت مختصر چهارم گوید بر این تاول میخواند بود که تفسیر راجع بسناقتان باشد یعنی اگر ایشان بظاهر نظر قبول
امامت علی بن ابیطالب بکنند قبول کن از ایشان هر چند دانی که در باطن منافق اند و در مقام حیل و مکر اند فصل سی و نهم در بیان
آنکه ایشان اندر غلغلهای خدا که میخواهد ایشانرا بشکون گرداند و در زمین و عده نصرت ایشان داده است و بعضی از آیات که در قرآن قائم
آل محمد نازل شده است و در آن آیات بسیار است اول تتلوا علیکم من بقا موسی و فرعون یا تحق لقوم یؤمنون ان فرعون
علا فی الارض وجعل اهلها شیعا یتصصفت طائفه منهم یدین بهم اینها شعیب و یسحقی نساکهم
انهم کان من المفسدین و نذیر ان نعم علی الذین استضعفوا فی الارض و جعلهم الادیب نمکن لهم
فی الارض و نوبی فرعون و هارما فی جودها منهم فاکانوین و یسحقی میخوانیم بر تو از خبر موسی و فرعون بحق که راستی برای گرد و میگردد ایمان
می آورد بدینستیکه فرعون بلند می یافت در زمین و گردانید اهل زمین را فرقه های مختلف ضعیف میداشت گرد و میگردانید ایشان
سیکشت پس آن ایشانرا گرد و میگردانید ایشانرا برای خدمت کردن بدینستیکه او از افساد کنندگان بود و میخواهم که
منت گذاریم بر آنهایی که ضعیف گردانیده بود و در زمین بگردانیم ایشانرا پیشوایان بگردانیم ایشانرا و از آنان و نمکن گردانیم ایشانرا
در زمین بگردانیم فرعون و هارما او لشکرهای ایشانرا از ایشانرا آنچه بودند که همه داشتند از آن و علی بن ابی طالب گفته است که خبر داد خدا
پیغمبر خود را آنچه رسید بسوی اصحاب و از فرعون و از کشتن و شتم کردن آن تا آنکه تسلی باشد از برای آنحضرت در آنچه یا یلیست و خواهد رسید
از شتم کردن و کشتن بنده تسلی دادن بشارت داده آنحضرت را که بعد ازین غلغله که بر ایشان واقع شود تفصل خواهد کرد و بر ایشانرا ایشانرا
خلیفه های خود گرداند و در زمین و اما مان و پیشوایان خواهد کرد و ایشانرا بر است و در رحمت ایشانرا با دشمنان ایشان بدینا خواهد گرداند
که تا انتقام بکشند از ایشان پس فرمود و نذیر ان نعم تا آنجا که گفت و نوبی فرعون و هارما و جودها و اینها گایه است از آنجا که
غصب کردند حق آل محمد را یعنی آنچه بگرد و عمر اتباع ایشان شتم یعنی از آل محمد فاکانوین سران یعنی آنچه خدا میگرداند از آنها از کشته
شدن و عذاب و اگر براد علیه موسی بود بر فرعون بایست خمیر بفرمایا و در نه خمیر جمع پس فرمود و فرعون بر سبیل مثال است
یعنی چنانچه فرعون مدتی شتم کرد بر موسی و اصحاب او و آنرا و راطف دادیم بر آنرا و آنها را پاک کردیم همچنین انواع شتمها و کشته شدن
گردانیدن از فرعون این است یا یلیست مسالت صلوات الله علیه خواهد رسید و در آخر ایشانرا با دشمنان ایشان بدینا خواهد گرداند
که از آنها انتقام بکشند و تحقیق که حضرت امیر المومنین در بعضی از خطبها اشاره باین محل کرده است و فرموده است یا ایها الناس اول
کسبک یعنی گرد و بر خدا در روی زمین عنای و خیر اوم بود حق تعالی بستم از کشتن از برای او خلق کرده بود و در سبب کشتن و در ناخن زدن
داشت تا نندود و اس بزرگ که بآن در و کشتن و چون می شست یک جریب زمین از زیر خود و میگرفت و چون بقی کرد و
کافر شد و بر مردم شتم کرد و حق تعالی بر آن کشتن برای پراک و شمیر بر آنرا نذیر و گرد و گردانید و در آخر و در اول

کرده است که این آیه در شان اهل بیت علیهم السلام نازل شد که ما لمان این امت ایشان را نصیحت گردانیده اند و یاوری ندارند حق تعالی امر کرده است
مسلمانان را که در راه ایشان جهاد کنند و ایشان را بر دشمنان یاری دهند و ایشان را با خدا مقرون گردانند باین تاویل انبب است و تاویل
ممکن است که مراد از قرینه بدین طبع باشد که حضرت امیر علیه السلام از آنجا بکوفه هجرت فرموده و اهل کوفه یاری آنحضرت نکردند و آنرا که این
تاویل بطلان آیه است و منافات با ظاهر این ندارد و سوم وعد الله الذین امنوا عنکم و عاوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض کما
استخلف الذین من قبلهم و لیکن الله یعلم الذین یرضون و بعد از خود ما را جسد دینی را پیش کون
و شکینا و من کفر یحذرک فاولئک هم الکافرون یعنی وعده داده است آنرا که ایمان آورده اند از شما و کرده اند کارهای شائسته را
که بر آئینه خلیفه گردانید آنان را که بودند پیش از ایشان و هر آینه ممکن خواهد بود بر یاری ایشان دین ایشان را که پسندیده است برای ایشان که پیش
تبدیل خواهد کرد برای ایشان بعد از ترس ایشان از دشمنان اینی که بر سرستند مراد بشریک نکردند و این چهره را در پرستیدن و هر که
کافر شود بعد از این پس آنها هستند و استقامت میکنند و دیگران بسند برای اختیار از حضرت باقر و صادق علیهما السلام روایت کرده اند که این آیه
کریمه مخصوص امامان و اولیایان امرست بعد از رسول خدا و بعد فرموده است و یشارت داده است ایشان را و خلیفه گردانیده است برای
علم خود و دین خود چنانچه او و بنیامی حضرت ائمه را بعد از او خلیفه گردانید و علی بن ابراهیم روایت کرده است که این آیه در شان قائم آل محمد
نازل شده است و عیاشی و دیگران از حضرت علی بن الحسین روایت کرده اند که این آیه برای شیعیان ما در زمان مهدی این امت خواهد بود
و آنست که حضرت رسول در شان او فرموده که اگر باقی نمانده باشد از دنیا بگریز و خدا آنرا در زیر البتة دراز گرداند تا مری از فرزندان من و اهل شود
بر مردم که همنام من باشد و زمین را بر آن عدالت کند بعد از آنکه بر آن ظلم و جور شده باشد و قرأت بن ابراهیم بسند برای بسیار روایت کرده است
که این آیه در شان آل محمد است و در وعای و زیارات بسیار برای مضمون دار و شده است و در باب آیات که در شان آنحضرت قائم نازل شده است
اخبارند که در خواب دیده اند ایشان را بعد چهارم الذین ان مکناهم فی الارض اقاموا الصلوة و اتوا الزکوة و امر بالاعرف و دعوا عن المنکر و الله
عاقبه الامم و الدان یکذبون فقد کذب قبلم قوم نوح و عاد و ثمود و قوم ابراهیم و قوم لوط و اصحاب مدین و کذب موسی فاطمیت الکافین
فخذلهم فیکف کان نیکو یعنی آنرا که اگر ممکن گردانیم ایشان را در زمین برپا میدارند نماز را و میدهند زکوة را و امر میکنند مردم را به نیکیا و
میکنند از بدیها و خدا بر سرست عاقبت امور را اگر تکذیب کنند تر انس تحقیق که تکذیب کردند پیش از ایشان قوم نوح و عاد که قوم بود
و ثمود که قوم صالح بودند و قوم ابراهیم و قوم لوط و اصحاب مدین که قوم عیسی بودند و کذب کرده شد موسی پس مهلت ایدیم مر کافر را پس
گرفتیم ایشان را پس چگونه بود انکار من بر ایشان این شهر آشوب و این مایه یار و فرات و غیر ایشان بسند برای بسیار روایت کرده اند از امام محمد باقر
و امام جعفر صادق علیهما السلام که بایتم آنرا که خدا درین آیه فرموده است و ایضا ابن مایه یار بسند معتبر از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام
روایت کرده است که فرمود روزی نزد پدرم امام جعفر بودم در سبی ناگاه مری آمد و نزد آنحضرت ایستاد و گفت ای فرزند
رسول خدا بر من دشوارست فهمیدن این آیه در کتاب خدای عزوجل و از جعفری سوال کردم مرا ارشاد نمود که از شما سوال کنم حضرت
فرمود که کدام است آن آیه گفت الذین ان مکناهم تا آخر آیه فرمود پس در شان ما نازل شده است و بسببش آنست که او را
و غیر جمعی دیگر با ایشان که حضرت همه را امام بر وجه شدند نزد حضرت رسول و گفتند یا رسول الله این امر یعنی امارت و خلافت
بعد از تو بکه خواهد بود و خدا سوگند که اگر غیر می از اهل بیت تو برسد یا می ترسیم از ایشان بر جان خود و اگر نه ایشان بر سرست باید

تزو یک ترو در میان تر باشد بر این در غضب شد حضرت ازین سخنان غضب شد چنانچه پس فرمود بخدا سوگند که اگر خدا ایشان را شکنج گرداند در زمین البته بر ما میداند نماز را و قتلش و ادا کنند کوفه را و حراش را البته اگر کنند به نیکیها و خوبی کنند از بدیها البته خدا بر خاک نزلت میا بدینی سر وانی بیند را که دشمن دارند شمار او دشمن دارند با بیت فرزند این مراد پس خدا این آیه را فرستاد و آن یکذو لک نقد کند بت قب لسمحتا آخر آیه و اثنا این با هیار از حضرت با تفر و است کرده است که آیه اول در شان مهدی آل محمد و اصحاب نازل شده است که خدا ایشان را پادشاهی میدهد در مشرق و مغرب زمین و این حق را با ایشان ظاهر میگردد و میسر اندوز آنرا میگرداند با و با اصحاب و بر عتقای باطل را چون آنچه بنفیدان و خالمان حق را میگرداند و پشان خوا بد کرد که اثری از ظلم نماند و اگر خوا بد کرد و مرد را را به نیکیها و منع خوا بد کرد از بدیها مر خا اثر است عاقبت امور به نجم افق و عدل ناک و عدل حسنات فو کافیه کن متعنا متعنا الخیرة الدنیا ثم هو یوم القيمة من المحضین یعنی آیا پس یک و عده او ایم او را و عده نیکو پس او را قاتل میکند آن عده را با و میسرند مثل کسی است که در نیم او را از متاعهای زندگانی پس او خواهد بود در قیامت از حاشه زندگان این عذاب الهی آن قدر تمامی دنیا با و نفعی نخواهد بخشید این با هیار در ولایت کرده است که این آیه در شان امیر المومنین و حمزه و وارثه شده است و ولایت او حضرت صادق روایت کرده است که عده داده شده علی بن ابیطالب است خدا و عده داده است بهشت از برای او و دوستانش در آخرت پس آنکه در عذاب حاضر خواهند شد و دشمنان آنحضرت اند که حق او را غضب کردند در دنیا و با حق پادشاهی یافتند و خدا اهلش او ایشان را ششم سصد طیمه یا ثانی الا فاق و فی القسهم حتی یتبیین له ما لله الحق یعنی نود و باشد تا نیم ایشان را آیتها و علامتها می خورد و در افاق و اطراف زمین در جاتهای ایشان تا ظاهر شود برای ایشان که او حق این با هیار از حضرت صادق روایت کرده است که نمودن در افاق تنگ کردن اطراف زمین است بر تنیان در زمان حضرت قائم و نمودن در جاتهای ایشان بانست که بعضی از سنیان در آن زمان بصورت حیوانات نسخ خواهند شد تا ظاهر شود و بر ایشان که او است قائم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم با و حقت فصل سی و ششم در آنکه کلمه و کلمات و فرق آن مجید با ول است با البیت علیه السلام و ولایت ایشان و آیات درین مقام بسیار است اول و جعلنا کلمه باقیة فی عقبه لعلهم یرجعون حق تعالی این سخن ابد از قسمة ابراهیم فرموده که گردانیدیم با خدا کلمه تو حید را باقی در عقب ابراهیم یعنی همیشه در ذریت او کسی هست که بیگانهی خدا قائل باشد و مردم را بسوی یگانگی دعوت کند شاید برگردند مشرکان بد دعوت موجودان و در احادیث بسیار وارد شده است که مراد آنست که امامت را اگر و انید کلمه باقیه در عقب ابراهیم حضرت رسول تار و قیامت چنانچه شیخ طبرسی گفته است که بعضی گفته اند مراد کلمه تو حید است و بعضی گفته اند مراد امامت است که در ذریت او است تار و قیامت و از حضرت صادق چنین روایت شده و گفته است اختلاف کرده اند که مراد از عقب او کیست بعضی گفته اند مراد فرزندان ابراهیم اند تار و قیامت و سدی گفته است که آل محمد علیه السلام و این با هیار از سلیم بن قیس روایت کرده است که در می در مصبی بود و یحیی بن حضرت امیر المومنین بیرون آمد بسوی ما و گفت به پر سبب از من انبویر خوا به پیش از آنکه مرا نیاید سوال کنید از تفسیر قرآن زیرا که در قرآن علم و آیین و آخرین هست از برای کسی سخنی را نگارم است و نمیداند قرآن را مگر خدا و سخنان در علم و سخنان میکی نیست بلکه بسیار اند و حضرت رسول یکی از ایشان بود و خدا علم قرآن را تعلیم او کرده بود و آنحضرت بمن تعلیم کرد و پیوسته در فرزندان او این علم خواهد بود و تار و قیامت پس حضرت این آیه را خواند که حق تعالی در باب تاووت میگذراند میفرماید یسکینه من ربک و بقیة مما ترک آل موسی و آل هرون فجعله الملائكة یعنی در تاووت است میگذراند از پدر و مادر

و لقیه از آنکه گذارشته اند از آل موسی و آل هارون برسد از آنکه حضرت امیر را بر سبیل تنذیر تشبیه خوانند یعنی همچنانکه نقییه علم و آثار حضرت موسی و هارون که موسی او بودند در سبکینه محفوظ بود و علوم و آثار پیغمبر آخر الزمان و فی او نوز و ذریت ایشان محفوظ است لهذا بعد از آن فرمود که من نسبت بر رسول خدا نسبت بمنزل هارون و نعم از موسی و هر چه چیز مثل اویم بغیر از پیغمبر و علم در ذریت او هست تا روز قیامت پس این آیه را خواند و جعلها کلمه باقیه فی عقبه پس فرمود که رسول خدا عقب ابراهیم بود و عقیب محمد بود و مستقیم علم و علمیم جمیع و ایضا از حضرت امام محمد باقر روایت کرده است که آیه در شان حضرت امام حسین جاری شد و از روزی که با حضرت یحیی شد پیوسته از پدر فرزند میرسد و برادر و عجم نمیرسد و هیچ امامی بعد از حضرت امام حسین نیست مگر آنکه البته فرزندی نمی آید و از او هم و عبد الله افطخ چون بے فرزندان دنیا رفت او امام نیست علی بن ابراهیم نیز روایت کرده است که مراد از کلمه لعلمه بر کج صحیحی اشاره بر حجت است یعنی ایشان پیش از قیامت باید نابز خوانند گشت و در کمال الدین پسندیدند از مفضل بن عمر روایت کرده است که از حضرت صادق علیه السلام سوال کرد از تفسیر و جعلها کلمه باقیه فی عقبه حضرت فرمود که مراد از آنست که حق تعالی آنرا در عقب امام حسین قرار داد و تا روز قیامت مفضل گفت یا بن رسول الله چرا امامت در فرزندان امام حسین قرار یافت و در فرزندان امام حسن قرار نداد و حال آنکه هر دو فرزند و فرزندان حضرت رسول و بهترین جوانان بهشت بودند و برادر بودند حضرت فرمود که موسی و هارون هر دو پیغمبر مرسل بودند و برادر بودند و امامت را خدا در فرزندان هارون قرار داد و نه در فرزندان موسی و کسی را نمیرسد که اعتراض کند که چرا چنین شد همچنین امامت خلافت خداست و در زمین نمیرسد کسی را که سوال کند که چرا خدا امامت در فرزندان حسین قرار داد و در فرزندان حسن قرار نداد و زیرا که خدا حکیم است در افعال و آنچه میکند بر وفق حکمت میکند چنانکه فرموده است لا یستعمل عما یفعل و هم یستعملون یعنی سوال کرده نمیشود و آنچه میکنند و ایشان سوال کرده میشوند آیه دوم و لقد نسبت کلمتنا لعبادنا المرسلین انهم هم الامم المنصرون و ان یجئنا نالهم الفالین یعنی پیشی گرفتند کلمه یا یعنی وعده ما از برای بندگان فرستاده شدند بسوی بندگان بدستگیر ایشان اندیاری کرده شدگان و بدرستی که لشکر ما را آئینه غلبه کنندگان اند بر کافران این شهر آشوب از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است در تفسیر این آیه که ما یم ایشان مؤلف گوید که ممکن است که مراد آن باشد که آن کلمه یم یا و الایت ماست که بر پیغمبر آن عرض شده است و انهم هم المنصرون استنباط کلمه دیگر باشد یا اینکه مراد آن باشد که نصرت نیز داخل است درین نصرت که حق تعالی وعده داده است نیز که یاری یاری حضرت رسول است و خدا ما را در آخر الزمان نصرت خواهد کرد بر دشمنان سوخ و لو ان ما فی الارض من شجره قلادیم و البحر عید و سبعة الیها نفقات کلمات الله ان الله غنی عن حکم یعنی و اگر میبود آنچه در زمین است از درختان قلم و دریا و دریا و آت را از این دریا می گفت دریا می دیگر دریا و آن دریا سبک و نه تمام نمیشد کلمات خدا بدستگیر خدا عزیز غالب است بهر چه اراده کند و کار او منوط بحکمت و مصلحت است و آنکه بعضی گفته اند مراد بکلمات خدا تقدیر است یا علوم او با و عباد و عید با می او و در احتجاج روایت کرده است که یحیی بن اکثم از حضرت امام علی علیه السلام پرسید از تفسیر این جیست فرمود که مراد از مصلحت در اینجا چشمه کبریت است چشمه مین و چشمه بیروت و چشمه طبریه و گرما بیه اسیدان و گرما بیه افریقیه و چشمه باحوران و ما یم آن کلمات خدا که فضائل را استقصا آن نمیتوان کرد و مؤید این حدیث است آنچه از حضرت رسول عامه و خاصه روایت کرده اند که اگر دشمنان همه قلم شوند و دریاها همه دریا گردند و جمیع جن انس کاتب شوند و عشره از اعشار فضیلت علی بن ابیطالب نمیتواند نوشت

و گفته و دیگران از حضرت امام محمد باقر روایت کرده اند که در شب قدر نازل میشود و بر امام زمان تفسیر جمیع امور که تعلق دارد و آنچه تعلق باین زمان او در وقت او و در اوقات دیگر هر روز از علم خاص علم کنند عجب مخزون خدا بر امام زمان نازل میشود پس حضرت این آیه را خواند و این حدیث دلالت ندارد بر آنکه مراد از کلمات علوی است که از جانب خدا بر حضرت رسول و ائمه نازل میشود و این نیز داخل مضامین ایشانست قل یوحنا البجهدا و الکلمات و بی لفظ البجهدا کلمات ربی و لاجئنا غنما مدحی یعنی گویند اگر بودی در یاد ما و برای نوشتن کلمات پروردگار من هر آینه آخر شدی در پایش از آنکه تمام شود کلمات پروردگار من اگر چه بیاورم در بار مثل آن مرد مدعی دانستی که تفسیر اهل بیت علیهم السلام مراد از کلمات فضائل و علوم ایشانست که پیوسته از جانب خدا بر ایشان قائلش میشود و دیگر آخر نمیشود و چنانکه بعد از این نیز مذکور خواهد شد و احادیث در تفسیر کلمات ائمه و کلمات ائمه علیهم السلام بسیارست چهارم فتنه آدم من ربه کلمات نصاب علیه الله هو الثواب التوحید یعنی چون آدم از بهشت فرود آمد بر زمین پس فرار گرفت و قبول کرد آدم از پروردگار کلمه خیر را پس حق تعالی قبول کرد توبه او را بدین تکیه است بسیار قبول کنند توبه بندگان و مهربان نسبت بایشان و درین کلمات اختلاف بسیارست که در جلد اول ذکر کرده ام و گفته و این بابویه در معانی الاخبار و خصال و شیخ طوسی و شیخ طبرسی جماعت بسیار روایت کرده اند از حضرت صادق و حضرت باقر و حضرت رسول صلوات الله علیهم و این عباس که آن کلمات آن بود که گفت خداوند سوال میکند از تو بحق محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین که البته مرا رحم کنی و بیامیزی و توبه مرا قبول فرمائی پس خدا توبه او را قبول کرد و بر اوست و دیگر چون دم و حوائج از روی منزلت آن بزرگواران کردند و بنگار بآن ترک اولی شدند و چون مدتی در زمین تضرع و استغاثه کردند و خدا خواست توبه ایشان را قبول کند و جمیع ائمه نیز در ایشان گفت شناسم کردید بر خود که از خود کردید منزلت جمعی را که خدا ایشان را بر شما فضیلت و بیادتی داده بود پس از خدا سوال کنید چون آن ماه را که دیدید بر سابق عرش نشوید و تا حق تعالی توبه شما را قبول کند پس آدم گفت خداوند سوال میکند حق گرامی ترین خلق نزد تو محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین که توبه ما را قبول کنی و ما را رحم کنی پس خدا توبه ایشان را قبول فرمود و بر روایت دیگر بحق محمد و آل محمد سوال کردند و آن معازلی شافعی نیز این مضمون را روایت کرده است در تفسیر قول تعالی و لقد عهدنا الی آدم من قبل فتنسی دلم یجد له عذرا یعنی تحقیق که عهد کردم بسوی آدم بیشتر پس فراموش گردونامم از برای او عهدی حضرت فرمود که آیه چنین نازل شده عهد کردم بسوی آدم بیشتر کلمه چند در شان محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین و ائمه از فرزندان ایشان پس ترک کرد و عذری از و در این باب نیافتم و احادیث درین باب در احوال حضرت آدم گذشت ششم و اذا اتبنا ابراهیم ربیه بکلمات فاطمین یعنی و یا و اوقاتی را که امتحان کرد ابراهیم را پروردگار او و کلمه چند پس تمام کرد ابراهیم آنها را و در تفسیر این کلمات خلافست بعضی گفته اند سنتهای حنیفه ابراهیم است بعضی گفته اند مطلق تکالیف است و این بابویه و دیگران روایت کرده اند که مفضل بن عمر از حضرت صادق سوال کرد از معنی این کلمات حضرت فرمود که همان کلمات است که حضرت آدم از پروردگار خود گرفت و آنها توبه است مقبول شد گفت سوال میکنم از تو بحق محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین که توبه مرا قبول کن پس خدا توبه ایشان را قبول کرد و مفضل گفت پس چه معنی دارد و فاطمین حضرت فرمود یعنی که تمام کرد ائمه را تا حضرت قائم که دوازده امام اند مقرر جمیع کتب تاویل نهایت انطباق دارد بر توبه آیه زیرا که بعد از این مقرر باید که حق تعالی گفت که من ترا امام کردم ابراهیم گفت پس بعضی از ذریت مرا امام گردان حق تعالی فرمود که عهدا ما مت من بندگان غیر من یعنی از ذریت تو کسی

را امام میگویم که محض و صمد باشد از همه گناهان این معنی این آیه آن خواهد بود که حق تعالی امامت ائمه را یا عطای امامت را با و
 خبر داد و ابراهیم تمام کرد آنرا که برای ذریت خود طلبید و خدا او را بشارت داد که هر که معصوم است از ذریت تو همه را امام کردم تا
 حضرت قائم نبی آیه کریمه بدون تکلف برین معنی منطبق میگردد و بنا بر این تفسیر ممکن است ضمیر فاعل فاقمهم راجع بخدا باشد یعنی خدا
 تمام کرد امامت را تا آخر ایشان که حضرت قائم است بنهم فانزل الله سکتته علی رسولہ و علی الخرمین و الزومهم کلمه التقوی
 و کذا الحق بقا و اهلها یعنی پس فرستاد خدا آرام و اطمینان قلب ابر رسول خود و بر مؤمنان و لازم گردانید ایشانرا کلمه و بود
 سزاوارتر بآن کلمه و اصل آن بود و کلمه تقوی کلمه ایست که ایشانرا نگاه میدارد از عذاب الهی یا کلمه ایست که بر سبزه گاران
 از اختیار میکند یعنی گفته اند که آن کلمه طیبه لا اله الا الله است و اقوال دیگر نیز هست و احادیث بسیار وارد
 شده است که آن ولایت امیر المؤمنین است چنانکه شیخ مفید از حضرت امام محمد باقر روایت کرده است که حضرت رسول فرمود
 که بدرستی که خدا عهدی کرد و بسوی من گفتم میروید و کار را بیان کن از برای من فرمود و شنو گفتم می شنوید فرمود و یا محمد علیه رایت عکاس
 راه هدایت است بعد از تو و پیشوای دوستان من است و فوز نیست برای هر کس که اطاعت من نکند و او است کلمه که لازم
 متقیان گردانیده ام هر که او را دوست دارد و دوست داشته است و هر که او را دشمن دارد و دشمن داشته است پس بشارت ده
 او را یا شیخ گفتم و کلینے بسند صحیح نیز از حضرت صادق روایت کرده است که کلمه تقوی اسما است و در خصال از حضرت رسول
 روایت کرده است که در آخر خطبه فرمود یا ای کلمه تقوی و در توحید روایت کرده است که حضرت امیر المؤمنین خطبه طویلی فرمود که یا
 عروة المولعی و کلمه تقوی و احادیث برای جمیع این بسیار است و وقت کلمه ربك صدق و عده که کلماته و هو السقیم یعنی و
 تمام شد کلمه پروردگار تو از روی راستی و عدالت تبدیل کننده بیست کلمات او را و او است شنوای و ناوازا احادیث است
 علیم السلام مستفاد میشود که کلمات خدا ائمه حق اند و امامت ایشانرا کسی تبدیل نمیتواند کرد و کلینے و دیگران بسند های بسیار
 از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که چون اراده حق تعالی بعلو میگیرد و سخلوق امام امر میکند بلکه را که شربت آب از زیر
 عرش میگردد و بنزد پیر امام می آید و او می آشامد پس از آن آب خلوت میشود لطفه امام پس چهل روز در شکم مادر صدرا نمیشود بعد از آن صدرا
 میشود پس در رحم یا بعد از ولادت حق تعالی آن ملک را میفرستد که بر پیشانی امام یا بر بازوی راستش یا در میان دو کتفش یا در سینه
 مواضع مینویسد و تحت کلمه ربك صدق و عده که کلماته و هو السقیم یعنی و
 که اعمال همه شهر را و در آن شهر حج بیدار خدایچنین کسی را امام میگرداند و حق تعالی در جای دیگر میفرماید که تبدیل کلمات الله علی بن ابراهیم
 گفته است یعنی امامت را کسی تغییر نمیتواند و او بنهم واذ یجد کلمه الله احدی الطائفین انها لک و تؤذون ان غیوذا الشوکه
 نکون لکم و یرید الله ان یحق الحق بکلماته و یقطع دابر الکافین یحق الحق و یبطل الباطل و لو کما یجرون یعنی و یا آور و قتی را
 در جنگ بدر که وعده میداد شمار خدا یکی از دو طائفه که آن وزیر شما باشد کسی قافله قریش که مال با ایشان بود و دیگری لشکر قریش
 که با حرب و سلاح بر بر شما می آمدند و شما دوست سید اشد قافله مال که شوکت یعنی حرب و اوقات جنگ نداشتند بوده باشد برای
 شما و میخواست که خدا تابست گرداند حق را و غالب سازد وین حق را بکلمات خود تفسیران گفته اند که مراد از کلمات و جیمای خدا
 یا تقدیرات یا امر کردن ملائکه را یا برای مؤمنان و علی بن ابراهیم روایت کرده است که مراد از کلمات ائمه اند علیم السلام و قطع کند

و بعد در باب کافران را و عده ایشان را ملاک گردانند تا آنکه ثابت گرداند وین حق را و باطل و بر طرف کند وین باطل را بهر چند نخواهند
 مهربان و کافران و عیاشی از جابر روایت کرده است که از امام محمد باقر پرسیدم از تفسیر این آیه حضرت فرمود تفسیرش در باطن است
 که خدا امری را اراده کرده است و مقدر ساخته است که حق آل محمد را ثابت گرداند و بایشان برگرداند و کلمه خدا در لحن آیه علی
 بن ابیطالب است و مرا و از کافران نبی امید اند که خدا ایشان را مستاصل خواهد کرد و مرا و از الحق حق آل محمد است که در زمان
 قائم بایشان بر خواهد گشت و بیطل الباطل است که چون حضرت قائم ظاهر شود نبی امید را زایل و ناپدید خواهد کرد و در نشانه ایشان
 خواهد کرد مؤلف گوید موافق ظاهر این نیز خیا نبی علی بن ابراهیم روایت کرده است که کلمات الله تعالی علیه السلام و آیه بنطین است
 زیرا که عده فتح بدر بر دست حضرت رسول حضرت امیر المومنین صلوات الله علیه جاری شد چنانکه در باب جنگ بدر مذکور شد
 پس همان بشارت الله تعالی علیه السلام و یحیی الحق بکلماته اند علیه بذات الصمد و هر کس بصدقه است روایت کرده است
 از حضرت امام محمد باقر که گفت حق تعالی برای دشمنان خود که در دستان شیطان بودند و کذب حضرت رسول و انکار گفت و اولی از
 قل ما اسألكم علیه من اجر و ما اینامن المتکلفین یعنی گویم یا محمد بنی فغان که من مرور رسالت را که مروت اهل بیت
 من است از شما نمیخواهم زیرا که میدانم که شما اقرار قبول نمیکنید و منستم من تکلف کنند و که مرور زیرا که شما باور نکرده اید و اهل بیت
 از شما طلب کنم پس بنی فغان ابو بکر و عمر و اضراب ایشان با یکدیگر گفتند که آیا پس نیست محمد را که است سال بار ما متهور حکم خود کرد
 الحال بخواهد اهل بیت خود را بر گردن ما سوار کند و دروغ گفته است خدا این را تکلف است این را از خود میگوید و میخواهد اهل بیت
 خود را بر ما مسلط کند اگر گشته شود یا بمیرد یا خلافت را از اهل بیت و خود ابراهیم گرفت و هرگز بایشان نخواهم داد پس جوهر است که
 اعلام کند پیغمبر خود را با آنچه در سینه های ایشان بود و نهان میکرد و فرمود و یقولون اخذنا علی الله کذابی بل میگویند
 اقر بینه است محمد ابرو و رخ فان یشاء الله یحتمل علی قلبک یعنی پس اگر خدا میخواهد است مهر میر و بر دل تو حضرت فرمود
 یعنی اگر میخواهم حرمی را از تو حبس میکردم پس خبر میدادمی مردم را بفضیلت اهل بیت خود و ندیدستی ایشان پس فرمود
 و یحیی الله الباطل و یحیی الحق بکلماته اند علیه بذات الصمد و حضرت فرمود که یعنی خدا میراند آنچه ایشان نهان کرده اند
 و سینه های خود را عداوت و اهل بیت و ظلم را ایشان بعد از تو باز و میگوید کلمه الفضل تقضه بین هم گفته اند یعنی اگر نه آن کلمه فضل بود
 یعنی و عده که فرمود که حکم فضل در قیامت میان خلق بشود و آئینه حکم میان ایشان در دنیا میشود و بر کافران عذاب نازل میشود
 علی بن ابراهیم روایت کرده است که مرا و از کلمه امام است و ان الظالمین یعنی آنها که ستم کرده اند بر من کلمه لحد عذاب الیم
 برای ایشان هست عذاب در و ناک تو و الظالمین خواهی دید ستمکاران این یعنی آنها که ستم کرده اند بر آل محمد و مشفق
 بر آنها که ستم کرده اند از آنچه در دنیا بعمل آورده اند و در آخرت بهم و آنچه میرسد واقع میشود بر ایشان پس ذکر کرد و آنها را که ایما
 آورند حکم و مشاغب است او که و ندیس گفت و الذین آمنوا و عملوا الصالحات یعنی و آنها که ایمان آورند بکلمه و اعمال
 شایسته کردند و در دوزخ است باغهای بهشتها و از برای ایشان است در آن بهشتها بهر چه خواهند
 اینست آن فضل بزرگ نیست آنچه بشارت میداد خدا بندگان خود را که ایمان آورده اند بآن کلمه و عملهای شایسته که
 ایشان بآن مامور شده اند که و اند تا اینبار روایت علی بن ابراهیم است و و از و هم ان الذین حققت علیهم کلمه ربکم لا یؤمنون

و لو جاء قدام كل اية حتى يروا العذاب الاليم فيستغيثون فاستجاب لهم ربهم فلهذا نطعمهم ولما عذبوا به خلة لا يخرجهم منها فليخرب بهم ايمانهم فليعلموا ان الله لا يهدي القوم الظالمين

بسموی ایشان برایتی تا به بنید عذاب و روانک را متغیران گفته اند که خداوند بآنکه ایشان ایمان نمی آورند و عید عذاب خداست و علی بن ابراهیم روایت کرده است که این آیه در شان جماعتی است که انکار کردند امامت امیر المومنین را و عرض کردند بر ایشان ولایت آنحضرت را و واجب گردانیدند بر ایشان که ایمان بیاورند بآن ایمان بیاور و ندیست کلمه ولایت آنحضرت است سیر و هم الیه یصلحون و الیهم یرجعون بسموی خدا بالا میرود و عمل نیکو و عمل صالح باین میگرداند که نیکو را یا آنکه کار نیکو عمل صالح را بلند میکند این شهر آشوب از حضرت صادق روایت کرده است که حضرت اشاره بسید سادک خود نمود و فرمود که مرا و ولایت ما اهل بیت را قرار بامامت ماست پس که ولایت ما را از دست تو میبرد و تو را بلامیر و تو مقبول نمیشود توضیح این معنی در محل دیگر شد

فصل سنی و تفسیر در بیان آنکه ایشان داخل اند در حریمهای الهی حق تعالی میفرماید و من یعظم حرمات الله فیه و خیر خیر علیه عذاب الله یعنی هر که تشکیک کند و بزرگ شمار و حرمت یا می خدا را پس آن بهتر است از برای او نزد پروردگار او و حرمت در نعمت امر است که رعایت آن لازم باشد و استخفاف آن روان باشد و درین آیه یعنی از مفسران گفته اند که مناسب است که است و بعضی گفته اند که کعبه است و مکه و ماه حرام و مسجد الحرام و این بابو پسندید جمیع از حضرت صادق روایت کرده است که خدا را سه حریم است که مثل آنها چیزی نیست کتاب خدا که حکمت و نور خداست و خانه کعبه که از قبله مردم گردانیده است و قبول نمیکند نماز را از کسی که رو بغير آن بکند و متوجه غیر آن گردد و وعظرت پیغمبرش و اینها از طریق مخالفان از ابو سعید خدری روایت کرده است که حضرت رسول فرمود که خدا را سه حریم است هر که حفظ آنها بکند حق تعالی دین و دنیا و آخرت او را حفظ کند و هر که حفظ آن حریمها نکند خدا او را محبط کند و آنها حرمت اسلام است و حرمت حق حرمت اهل بیت است و اینها از طریق مخالفان از ابو سعید خدری روایت کرده است که گفت شنیدم از رسول خدا که می آید در روز قیامت همه چیز نزد خدا و شکایت میکنند منصف و مسجد و عترت من صحت میگوید پروردگار را تحریف کردند مرا و پاره پاره کردند مسجد میگوید پروردگار را محبط کند و ضایع کردند و عترت من میگوید پروردگار را شکستند و رانده اند و آواره کردند پس من بدو را فوجی ششم برای خدمت بامردم پس حق تعالی میفرماید که من بزرگوارترم که درین امور بامردم قسمی کنم و یکی از طریق مخالفان عامه در قزوین الاخبار نیز این حدیث را روایت کرده است که خدا می عزوجل را در شهر مایه حرمت است حرمت رسول خدا و حرمت آل رسول صلوات الله علیه و حرمت کتاب خدا و حرمت کعبه خدا و حرمت موسی و اینها پیوسته از حضرت امام موسی از پدر بزرگوارش روایت کرده است و در تفسیر آیه و من یعظم حرمات الله اینها سه حرمت اند که رعایت همه واجب است و هر که یکی از اینها را ترک کند شرک بخدا آورده است اوکل متک حرمت خانه کعبه که خدا محترم گردانیده است و در محصل گردانیدن کتاب خدا و عمل کردن بغير آن سوگ قطع کردن آنچه حق تعالی واجب گردانیده است از غیر حق مودت اطاعت مولف گوید که ازین آیه که میباید واجب است معتبره خاصه و عامه ظاهر میشود که تعظیم رسول خدا و آنچه هدای صلوات الله علیه در حال حیات و بعد از وفات واجب است و ایضا واجب است تعظیم هر چه منسوب است بایشان از مشاهد مشرقه و ضرائح مقدسه که ایشان و آثار ایشان و اخبار ایشان و ذریت ایشان و آنکه بر طریقه ایشان باشند و باین اخبار ایشان و عالمان علوم ایشان

زیرا که عظیم اینها و عظیم ایشان بر سبک و فصل سی و هشتم در تاول آیات عدل معروف و احسان و قسط میزان بولایت ائمه
علیه السلام و تاول کفر و فسوق و عیسان و فحشا و منکر و فنی بعد اوت و ترک ولایت ایشان و آیات و برین باب بسیار است اول
این الله یا مبر بالعدل و الا احسان و ابتداء ذی القربى و نیجی عن الفحشاء و المنکر و البغی یعنی که حکم کن که من کون یعنی بدستیکه خدا امر میکند
بودالت و نیکی کاری و عطا کردن بخواهشانی و نهی میکند از کار زشت و ناپسندیده و ظلم و نپندمید و شمار خدا شاید چند گدیرد علی
بن ابراهیم گفته است که عدل که اسی کا الله الا الله محمد رسول الله است و احسان امیر المؤمنین و فنی و فحشا و منکر با بکر
و عمر و عثمان است و درارشاد القلوب از حضرت باقر و روایت کرده است که عدل شهادت توحید و رسالت است و استوار
ذمی القربى حسن و حسین و امامان از فرزندان حسین علیه السلام اند و فحشا و منکر و فنی آنها اند که ستم کردند بر ایلیت و شتمند
ایشان را و غضب حق ایشان کردند و عیاشی از حضرت صادق و روایت کرده است که عدل شهادت توحید است و استوار
ذمی القربى آنست که بر امامی امام است را با نام بعد از خود بدهد و فحشا و منکر و فنی ولایت ائمه مجبور و از حضرت باقر و روایت کرده
که عدل شهادتین است و احسان ولایت امیر المؤمنین است و فحشا را ابو بکر است و منکر عمر است و فنی عثمان است و بر روایت
و دیگر و مود که عدل محمد است پس هر که اطاعت او کند عدالت کرده است و احسان علی است هر که ولایت او را اختیار کند حسن
کرده است و محسن در پشت است و ابتداء ذمی القربى رعایت قرابت با ستام کرده است خدا مودت ما و فرزندان ما
و نهی کرده است مردم را از فحشا و منکر و فنی یعنی کسانی که فنی و ظلم کنند با مردم را بسوی غیر ما خوانند و فراتر بن ابراهیم
از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که عدل رسول خدا است و احسان امیر المؤمنین علیه السلام است و ذمی القربى
فاطمه است صلوات الله علیه و مردم ضرب الله مثلا و جنین احدی عذابک لا یقدر علی شیء و کذلک محلی اهل البیت و وجهه
لایات نجی اهل بیتوی همدومین یا مبر بالعدل و هو علی صراط مستقیم یعنی زود خدایش و مردم و یک از ان دو گنگ است که قادر است
بر جنس و آن گران بار است بر اقای خود و بهر جا که او را متوجه میگردد و از فنی آورد و هیچ چیز را ایامسا و لیست او و کسی که امر میکند
بعد ائت و او است بر راه راست و یعنی از مفسران گفته اند که حق تعالی این مثلها برای تبها و خود زوده است یعنی گفته اند
برای کافر و مومن زوده است و علی بن ابراهیم روایت کرده است که این مثل برای امیر المؤمنین و ائمه علیهم السلام و خاصان
حق ایشان است زیرا که امیر المؤمنین علیه الصلوٰه و السلام امر میکند و نیر ائمه علیهم السلام امر میکند و مردم را بعد ائت و اقول
و افعال و بر راه راست بود و دیگر که طریق من و ایشان بود و ابو بکر و عمر و سایر ائمه جور لال از بیان حق و هدایت خلق بودند و هیچ
از امور خدا از ایشان شمشنی نشد چگونه اینها با آنها برابر باشند و بنا بر این تاویل ممکن است که مراد از آقا خدا باشد یا حضرت
رسول زیرا که حضرت رسول بهر چنگ که آنها را فرستاد و گویستند و هیچ امر خیر بر دست ایشان جاری نشده و انطباق
این تفسیر بر آیه از تفاسیر دیگر بیشتر است بجهات بسیار سوم و لو قاتل العوان العید کان مستوکا و لو الکلی اذا کلفه و نه بالفتن
المستقیم ذلک خیر و احسن و لا یخفی و فاکنید بعد و پیمان بدستیکه از عهد سوال خواهند کرد و در قیامت و تمام به پیاسید
پیمان را چون کیل نماید و بنجید بر از ذمی درست آن بهتر و نیکیو تر است از حجت تاول و عاقبت سید بن طاووس
در تفسیر این باب بسیار روایت کرده است از حضرت کاظم از پدرش که مراد بعد آن عهد است که حضرت رسول بر مردم

گرفت بر مودت و ابلهیت و اطاعت امیر المؤمنین و اینکه مخالفت او نکنند و بر او پیشی نگیرند و خلافت و قطع رحم نکنند
و خبر داد ایشان که در قیامت سوال خوانند که خدا از ایشان که با ابلهیت پیغمبر و کتاب خدا چه کرده اند و مرد او بقسط اس امام است که
که بدالت در میان مردم سلوک میکند و حکم ائمه میزبان عدالت است لهذا فرمود آن بهتر است و ترا و پیش نیکو تر است یعنی او بهتر میاند
تاویل فرزند او و سیادت میگوید حکم کن در میان مردم و مؤید نیست آنچه کلینت از حضرت صادق روایت کرده است و تاویل قول جناب
و تقسم المذازین القسط لیوم القیمة یعنی خواهم گذاشت بر از وی عدالت از برای روز قیامت حضرت فرمود که آن ترا از
پیغمبر آن و او جیای ایشان اند علیه السلام چرا هم خدا الحفود و امر بالمعروف و نهی عن المنکر اهلین یعنی با عفو را یعنی هر چه برایشان
باشند یا عفو کن از ایشان و امر کن مردم را به نیکوئی و اعراض کن از نادانان و متعرض ایشان شو و عیاشی روایت کرده است
از حضرت صادق که مرد و معروف و ولایت ائمه علیه السلام است پنجم و لایزید الظالمین الا خسا میانی قرآن زیاده نمیکند ظالم را
مگر زیان کاری عیاشی روایت کرده است از حضرت ابی ترکه که مراد ظالم کند کان بال محمد اند که حق ایشان را غصب کردند و آیه را جبرئیل
آورد و لایزید الظالمین الا محمد حقهم لا خسا را ششم اینست که در حق ما ظاهر ما ظلمنا و قنا بظلمت یعنی خزان نیست
که حرام کرده است پروردگار من کارهای بسیار بد را آنچه ظاهر باشد از آن و آنچه باطن و پنهان باشد مفسران گفته اند مراد از نامی آشکار
و پنهان است کلینت و نعمانی روایت کرده اند که قرآن ظاهر و باطنی دارد و آنچه خدا در قرآن حرام است ظاهرش حرام است
و باطنش بیشوایان جور و دشمنان ابلهیت اند و جمیع آنچه در قرآن حلال است ظاهرش حلال است و باطنش اما مان حق اند علیه السلام
بنفتم و اذ افعلوا فاحشۃ قالوا اننا وجدنا علیہ ابا نذا و الله امرنا بما فعل ان الله کایم و بالفحشاء انقولون علی الله فلا تعلمون یعنی هرگاه
چون کنند کار بسیار بد را گوید یافته ایم برین کار بد پدران خود را و خدا ما را امر کرده است بان بگوییم چه بدیستیکند که کرده است ما را بران
آیا اقترا میکنند بر خدا آنچه را نمیدانند کلینت روایت کرده است که محمد بن منصور از معنی این آیه سوال کرد از حضرت صادق حضرت
فرمود که آیا دیده کسی را که بگوید که خدا امر کرده است او را برز یا یا آشامیدن شراب یا چیزی از این محرمات گفتند فرمود که پس چیست
آن فاحشه و عمل قبیح که ایشان دعوی میکردند که خدا ایشان را بان امر کرده است گفت خدا و ولی او بهتر میدانند حضرت فرمود که این
آیه در شان پیشوایان جور است که مخالفان و دعوی میکنند که خدا ما را امر کرده است که متابعت ایشان کنیم پس خدا خبر داد که ایشان
در معصیت است پس خدا و این متابعت را خدا فاحشه نامید زیرا که معصیت است رسوا فصل سی و نهم و تاویل جنب الله و وجه الله و
ید الله و امثال اینها بر رسول خدا و ائمه صلوات الله علیهم آیات و رین باب بسیار است اول قول حق تعالی و اتبعوا احسن
ما انزل الیکم من ربکم من قبل ان یاتیکم العذاب بعهده و الله لا یستعبدون ان تقول نفسی یا حسنة علی ما فعلت فی جنب الله و ان
کنتم الشاکرین یعنی و پیروی کنید بهترین آنچه را فرستاده شده بسوی شما از جانب پروردگار شما پیش از آنکه باید شمار از عذاب
ناگهان و شما ندانست باشید تا نشوید چنین که گوید نفسی را بی حسرت بر آنچه تقصیر کردم در جنب خدا بد رستیک بودم در دنیا از شهر
کنندگان یعنی بدین خدا پیغمبر آن خدا و آنها که با ایشان ایمان آورده بودند و جنب در لغت معنی بیلاست و اینجا مجاز است اکثر
مفسران گفته اند مراد تقصیر در طاعت خداست با قرب خدا و در احادیث بسیار دارد و شده است که جنب خدا گنای از رسول خدا
و ائمه هدی صلوات الله علیهم و اطاعت و ولایت ایشانست چنانچه علی بن ابراهیم در تفسیر این آیه گفته است که آنچه فرستاده

شده است بسوی شما یعنی قرآن و بهتر آنکه در قرآن آمده است ولایت امیر المومنین و انعمه علیه السلام است چنانچه هر دو از حضرت
 امام است و حضرت صادق فرمود که ما ایم جنب الله و شیخ طبرسی در احتجاج از حضرت امیر المومنین روایت کرده است که شخصی از اهل
 آیات شک کرد که از آنحضرت سوال کرد حضرت فرمود که مراد از جنب الله مرگ زیدگان و دوستان اند و خواسته است برای ایشان
 در قرآن حجتی قرار دهد از برای قرب و منزلت عیسی که میگویند فلان شخص در یهودی فلان می نشیند یعنی مقرب است نزد او
 بسوی او این رمز نیست در قرآن برای بیان قرب ایشان نزد حق تعالی و از برای ایشان بعنوان رمز فرموده که حجتها می باشد
 دوستان او باشند و دشمنان ایشان تحریر نگیند و از قرآن بیرون نکنند چنانچه آیههای دیگر را بیان کردند خدا کور کرد و دیدهای
 دل ایشان را که اینها نمیفهمیدند و الاغنا از آنحضرت روایت کرده است که فرمود و یا ایم خزینه داران دین خدا چه اعطای علم خدا
 هر امام از ما که از دنیا میرود و دیگر بعد از او برای مردم ظاهر میگردد و گمراه نمیشود و کسیکه بر ما قسم کند پس از ما جدا میشود از برای
 طبع دنیا و متاع آن که بزودی از شما زایل میگردد و بدرستی که کسیکه اختیار کند دنیا را بر آخرت و دنیا را بر آخرت ما در قیامت
 عظیم خواهد بود پس حضرت این آیه را خواند و گفتند از حضرت موسی بن جعفر روایت کرده است که در تفسیر این آیه فرمود جنب الله مرگ
 است و اوصیاء بعد از او و در آن مکان رفیعی که ایشان دارند تا آخر ایشان و الاغنا روایت کرده است که حضرت امیر المومنین
 فرمود منم عین الله و منم جنب الله و منم باب الله و این شهر آشوب از ابو ذر روایت کرده است که حضرت
 رسول فرمود که ای ابو ذر دشمن علی را می آوردند در قیامت کور و گنگ و در ظلمات قیامت می افتند و بر میخیزند و فریاد میکنند
 یا عیسی یا علی یا فاطمه یا علی یا حبیب الله و در گردش طوفان از آتش خواهد بود و عیاشی از حضرت باقر روایت کرده است که
 فرمود و یا ایم جنب الله و در نهان از حضرت صادق روایت کرده است که علی جنب الله است و این ما بسیار از حضرت صادق روایت کرده است
 که ما ایم جنب الله خدا را از نور خود خلق کرده است و از این کافران بجهنم میبرند میگویند یا جبرئیل یا علی یا فاطمه یا حبیب الله یعنی ای
 حضرت بزرگای تقی که در ولایت محمد و آل محمد در معانی اخبار و توحید باشد صحیح از حضرت صادق روایت کرده است که حضرت امیر المومنین در خطبه
 فرمود منم باب الله یا فاطمه یا علی یا حبیب الله و منم پناه هر ضعیفی و علی ایمنه هر خائفی و منم کشته اند و یمنان یهودی هشت منم حبیب الله امین
 و منم عروة الوثقی و منم کل تقوی و منم خیمه خدا و زبان راست گوئی خدا و جنب خدا که حق تعالی میفرماید یا حبیب الله یا فاطمه یا علی یا فاطمه یا حبیب الله
 فی جنب الله منم دست خدا که بر سر پندگانشان خود پهن کرده است بر حمت و مغفرت و منم درگاه خطای این است هر که مرا حق مرا شناسد
 پروردگار خود را شناخته است زیرا که من وصی پیغمبرم و در زمین او و حجت خدایم بر خلق او انکار نمیکنم این را هر کسی که گفته خدا
 و رسول را رد کند و بسند دیگر در توحید از آنحضرت روایت کرده است که حضرت امیر فرمود که منم علم خدا و منم دل و انامی خدا و دیده بینای
 خدا و زبان گویای خدا و منم جنب الله و منم پناه و احاطه ازین نوح بسیار است بعضی گذشت و بعضی خواهد آمد و منم کل نشیء
 هالك الا وجهی یعنی همه چیز را ک و فانی است مگر وجه خدا اکثر گفته اند مراد از وجه خدا ذات خداست و گفته اند همه چیز پیش از
 قیامت فانی میشود و باز میگردد و بعضی گفته اند مراد ازین خداست یا عباد الله که از برای خدا گفتند و این باب بود در توحید از این
 عیثمه روایت کرده است که گفت از حضرت صادق سوال کردم از تفسیر این آیه فرمود که وجه خدا وین خداست و حضرت رسول
 و امیر المومنین دین خدا و وجه خدا بود و عین خدا بود و در میان بندگان خدا که اعمال ایشان بنور خدا مشاهد میگردد و در زبان ا

بودند که خدا بسبب ایشان سخن میگفت و علوم خدا را بخلاق میرسانیدند و دست خدا بودند یعنی رحمت خدا بود و بر خلق او و ایمان
و چه خدا و بندگان از جهت ما بخدا نیتواند رسید و خدا میخواهد احوال خلایق منظم باشد ما را در میان ایشان میگذازد و چون حاجت
که ایشانرا عذاب کند و ایشان چیزهای بنده را از میان ایشان بیرون میبرد پس آنچه خواهد از عذاب بر ایشان میبرد
و ایشانرا بسبب عقیده از آنحضرت روایت کرده است که بدستیکه خدا میخواست خلایق را از آنکه در خلق ما را و صورت بخشید
ما را پس نیکی و آفرید صورت ما را و گردانید ما را و دیده بان در میان بندگان خود و زبان گویای خود در میان خلق خود و دست کشا
خود بر بندگان خود و روی خدا که هر که قرب خدا را خواهد از جهت ایشان باید بسوی خدا برود و باب خدا که مردم را بر او ولایت میکنند
و خزینه داران خدا در آسمان خدا و زمین خدا برکت ما را و میشنوند در خنای و بحال میرسد سیوها و جاری میشوند نهرها و برکت ما را
از آسمان میبارد و گیاههای زمین سیر و بیوجبات ما خدا عبادت کرده میشود و اگر ما نمی بودیم خدا عبادت کرده نمیشد یعنی ماطرقت
بندگی خدا بخلاق تعلیم کردیم یا آنکه عبادت کامل خدا از غیر ما بعمل نمی آید یا آنکه ولایت ما شرف قبول عبادت است اگر ولایت ما
نباشد هیچ عبادت قبول نگردد و این شهر آشوب دیگران بسبب ما میباشند و بسیار از حضرت باقر و صادق علیه السلام روایت کرده اند
در تفسیر این آیه که ما ایم و چه خدا که از جانب ما بسوی خدا باید رفت و این بسیار و صفات روایت کرده اند که سلام علی مستقر از
حضرت باقر و تفسیر این آیه پس رسید حضرت فرمود و بخدا نسوگند که ما ایم و چه خدا و تبار و قیامت هستیم و بر طرف نمیشودیم و خدا امر کرده
است مردم را با طاعت و ولایت ما و هر یک از ما که از دنیا میرود و البته دیگر کسی از ما قیامت بیناید یا ما امرت تبار و قیامت
و بر روایت صفاتی فرمود که هلاک نمیشود در قیامت کسی که با طاعت و انقیاد ما است ما باید و علی بن ابراهیم بسند وثوق از حضرت
باقر روایت کرده است در تفسیر آیه فرمود یا مردم گمان میکنند که مرا دانست که همه چیز فانی میشود و روی خدا باقی میماند خدایان
عظیمتر است که او را بصفت مخلوقات او و معیت کنند و او را مثل دیگران رومی باشد و لیکن معنی آیه اینست که همه چیزها کال باطل
است مگر وین خدا بریاست و ما ایم آن و جمعی که دین خدا و معرفت او را و عبادت او را از ما یاد باید گرفت و تا خدا را حاجت به بدگیا
است یعنی ایشانرا قابل عبادت و معرفت خود میدانند ما را در میان ایشان میگذازد و چون خدا در بندگان خیر نداند ما را با
می برد بسوی رحمت و کرامت خود آنچه خواهد نسبت ما بعمل می آورد و این بابویه و کلینی روایت کرده اند از حضرت باقر که میباید
که خدا پیغمبر ما و او است ما ایم و چه خدا که در زمین در میان شما میگردد و شما را هر که شناخت و هر که شناخت مرگ در
پیش او است او بعد از مرگ ما را خواهد شناخت و آن شناختن فائده نخواهد کرد و سوم کلین علیخان و یحیی وجه ربك ذوالجلال
و الاکرام یعنی آنچه بر روی زمین است فانی میشود و در معرفت فانی میماند وجه پروردگار تو که صاحب بزرگواری
و مکرمت است اکثر گفته اند که وجه خدا ذات مقدس اوست و علی بن ابراهیم گفته است که مرا وین خدا است و حضرت علی
بن الحسین فرمود که ما ایم و چه خدا که بسوی خدا روی از جهت ما باید آورد و بسند معتبر از حضرت امام محمد باقر روایت کرده است
در تفسیر قول حق تعالی تسادک اسم ربك ذی الجلال و الاکرام یعنی ما برکت است نام پروردگار تو که صاحب جلال و اکرام
حضرت فرمود که ما ایم جلال خدا که گرامی داشته است بندگانش را آنکه طاعت ما را بر ایشان واجب گردانیده است و نفی گوید
که قرآن مجید بخت عرب نازل شده است و مدار عرب بر مجاز و استعارات است کلامیکه از استعاره و تشبیه و مجاز خالی یا شسته

و بیخبر و بیخبر خدایت و رسول خدا و ائمه بدی علوات ائمه علیهم السلام نیز برین و تیره سخن میفرموده اند و مدار انصاف می بخیر برین است
 چنانکه میگویند فلان کس را روی هست ترو مردم و وجه را بر جبهت اطلاق میکنند و دست بر قسمت شائع است که اطلاق میکنند و میگویند
 فلان شخص را بر فلان ید می هست و بر قدرت اطلاق میکنند فلان مرد و دست بر سر ساند است پس ائمه با علیهم السلام و جلاله اند
 یعنی ایشان را اگر می داشتند چنانکه روگرا می ترین اعتناست و اینها هر که بجانب کسی می رود از جهت روی او می رود و هر که خواهر او را
 و قرب او را یا بد بسوی ایشان بیاید و اینها ایشان چنانکه خدا امر کرده است مردم را که بان جهت بروند و همه چیز را که باطل است
 مگردین ایشان و در حق ایشان و عین معنی دیده و معنی جاسوس و معنی برگزیده همه چیز آمده است ایشان عین خدا اند یعنی ناظر و گواه اند بر
 و چنانکه آدمی بدیده نظر میکند و بر احوال مطلع میشود حق تعالی ایشان را برندگان موعول گردانیده که بر احوال ایشان مطلع باشند و دیده اند
 از جانب خدا ایشان برگزیده خلق اند چنانچه این اثر از علمای عامه نقل کرده است که مردی در طواف نظر میکرد و زنان مسلمانان حضرت را
 سیلی بر روی او زد و او بنزد عمر آمد و شکایت کرد عمر گفت بحق زده است ترا عینه از عیون خدا این اثر گفته است یعنی مخصوص از خصوص
 خدا و اینها ایشان علیهم السلام بدانند یعنی نعمت و رحمت الهی از برای بنندگان خدا یا مظهر قدرت خدا اند و جنب امت را اعتبار آنکه
 جانبی از خدا اند که خدا امر کرده است خلق را که بجانب ایشان بروند یا مقرب ترین خلق اند نزد حق تعالی یا آنکه هر که قرب الهی را خواهد
 باید که قرب ایشان و اطاعت ایشان را اختیار کند و کفایت از حضرت امام محمد باقر زده است که معنی جنب امت است که هیچکس
 نزدیکتر نیست بسوی خدا از پیغمبر او و هیچکس مقرب تر نیست بسوی پیغمبر خدا از وصی او پس او در فرمایش این اثر که کسی است که در پیملوی
 کسی باشد همچنانکه فرموده است یا حضرت علی صاخراتی علی صاخرات فی جنب الله - یعنی در ولایت و و نشان خدا و فرموده که ائمه علیهم السلام
 را باب اند میگویند زیرا که حق تعالی سبب تقدس ذات اقدس او از خلق پنهان گردیده و پیغمبر خود و وصیا بعد از پیغمبر خود را
 برای خلق ظاهر گردانیده و عام خود را با ایشان تفویض کرده است که هر چه مردم را بان احتیاج باشد در معرفت خدا و احکام
 او هر دو بای او را از ایشان اخذ کنند پس ایشان بمنزله درگاه خدا و دربان او میباشند چون حضرت رسول جمیع علوم و حکمتها را با بایه المؤمنین تعلیم کرد
 فرمود که من بدین و شهرستان علم و علی درگاه نیست و واجب گردانید خدا بر خلق که تذلل و انقیاد و استعانت کنند برای علی با آنکه فرمود
 در قصه بنی اسرائیل که او را درگاه کشید از روی سجود و خضوع و تعظیم و بگویند که حبس کن گناهان ما را تا بیا مریم گناهان شمار او نزد حق تعالی
 خواهیم داد و میگویند کار او را حضرت رسول فرمود که ایست من بمنزله باب بنی اسرائیل اند درین امت پس درین امت اشاره شده است
 پیغمبر و تذلل نزد ایشان و فرمود که مرا و بچنان و نیکو کاران آنها اند که شک نمیکنند در فضیلت آن درگاه و حلقه قدر آن و در جای دیگر
 حق تعالی فرمود و اتوا الیه موت من ابوا الیه یعنی بیاید بسوی خانه از درهاست آنها و در ائمه اند علیهم السلام که خانه های علم اند و معدنهای
 حکمت اند و ایشان اند از باب خدا و وسیله های مردم بسوی خدا و دعوت کنندگان مردم بسوی نبشت گواه نمایان بسوی پرشت کردن
 قیامت فصلی در بیان ائمه علیهم السلام و شیعیان ایشان محل رحمت الهی اند و آنکه ایشان اند حزب الله و بقیه الله و محل علوم انبیا
 و آیات درین مضامین بسیار است اول درو شاء و بیک یجی الناس امة واحدة و لا یزالون مختلفین الا من رجا حده را بک
 و لک الله حسب قوه یعنی اگر میخواهی پروردگار تو را بر آئینه میگردانید مردم را است واحد یعنی بر یک دین و یک مذهب و
 پیوسته ایشان خواهند بود و درین مختلف مگر آنکه رحم کند پروردگار تو را و از برای این آفرید ایشان را و بدانکه خلاف است که اسم اشاره در

در لذات ارجح است با اختلاف یعنی ایشانرا برای اختلاف آفرید و ما بر حرم یعنی ایشانرا از برای رحم کردن آفرید و قول اخیر نسب است
 بنده بسیار ماسیه و سائر عدلیه و امامیه معتبره نیز برین دلالت دارد و چنانچه علی بن ابراهیم از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که یعنی
 پیوسته ایشان مختلف خواهند بود و درین مگر آنکه ما رحم کند بر و در کار تو یعنی آل محمد و شیعیان و اتباع ایشان و لذت خلق
 یعنی آنکه و شیعیانرا از اهل بیت علی علیه السلام محبت غلبه کرده است که در وین اختلاف نمیکند و عیاشی روایت کرده است که مروی از حضرت امام بن العابد
 او تفسیر این آیه سوال کرد حضرت فرمود که آنها که اختلاف میکنند مرا و آنها که مخالف ما اند ازین است و همه ایشان با یکدیگر اختلاف
 کرده اند و در وین و آنها که خدا بر ایشان رحم کرده است و دوستان ما اند از مومنان و خدا ایشانرا از طینت ماخلق کرده است مگر
 نشینند و قول ابراهیم را در باب اجل هذا بلد المنادار من اهل من السموات من امن منهم بالله واليوم الآخر یعنی
 پروردگار را بگردان این را یعنی مگر را شهر می محل یعنی در روز رسیده الهی از میوه ها هر که ایمان بیاورد از ایشان بخدا و روز قیامت حضرت
 فرمود که مرا و ما ایم و دوستان و شیعیان و صبی او قال ومن كف قاضحه قليلا و ثمة اضطوة الى عذاب النار و حق تعالى فرمود که هر که کافر باشد
 پس او را شمع میگردد و اندک در دنیا پس مضطرب میگردد و انما و البسوی عذاب جهنم حضرت فرمود که مرا و بکافران کس است که انکار می حضرت
 ابراهیم کرد و متابعت می او نکرد و از است او و بخدا سوگند که حال این است نیز چنین است یعنی آنها که متابعت پیغمبر خود کردند نجات می یابند
 و داخل مومنان اند و آنها که متابعت می او نکردند کافران اند و چند روزی بمرگت آنحضرت از نعمت های دنیا بهره میبرد و باز گشت
 ایشان در آخرت بسوی آتش است و در توحید از حضرت صادق روایت کرده است در تفسیر و كذلك خلفهم یعنی خلقت کرد ایشانرا از برای آنکه
 بکنند کاری که آن مستوجب رحمت خدا گردد پس ایشانرا رحم کند و دوم ان يوم الفصل عبقا لله اجمعین يوم لا يفقه مولی عن
 مولی شیئا و لا هدی یضوون الا وجه الله یعنی بدرستی که روز فصل یقینا بر شما که نیک و بد از هم جدا میشود و وعده گاه کافران است
 همه روزی که کفایت نمیکند دوستی از دوستی هیچ چیز را و نه ایشان باریست و میشوند مگر کسی که رحم کند خدا را و بکینه و این ما پیار
 روایت کرده اند از زید بن شحام که گفت در سفری در خدمت حضرت صادق بودم در شب جمعه فرمود که قرآن بخوان که اششب
 قرآن است خواندم تا باین آیه رسیدیم فرمود که شیعیان اند که دوست ایشان و امام ایشان یعنی ایشان نمیتوانند رسانی و آنکه خدا
 استناده کرده است مگر کسی که رحم کند او را ما ایم و تقاضا بشتیعیان میرسد و ولایت ایشان انفع میرساند و این ما پیار بسند و دیگر از حضرت
 روایت کرده است که ما ایم اهل رحمت خدا است و بقیة الله خیر لکم ان کنتم مؤمنین یعنی حضرت شعیب با قوم خود گفت بقیة
 که خدا در میان شما گذاشته است بهتر است از برای شما اگر هستید مومنان و بقیة الله را در بقیة اقبال بسیار است بعضی گفته اند روزی
 طلال است از ترک تر از روزی وکیل فرمودی باقی بماند باقی گذشتن خدا نعمت خود را بر ابرای شما یا ثواب باقی آخرت و در احادیث بسیار
 از ائمه اطهار علیهم السلام منقول است که مرا و انبیا و اوصیا علیهم السلام اند که حق تعالی ایشانرا از زمین گذاشته است برای برادری حق یا
 اوصیای پیغمبران اند که حق تعالی بعد از فوت پیغمبران در میان امت گذاشته است و عهده ایشان حضرت صاحب الامر است چنانچه
 کلینی بسند معتبر روایت کرده است که چون هشام بن عبد الملک حضرت امام محمد باقر را بنام برد چون بدر خانه هشام رسید آن ملعون باصحاب
 خود گفت از نبی امیه و غیر ایشان که چون من ساکت شوم از سخن گفتن با او هر یک از شما او را سرزنش و ملاست کنید پس امر کرد آنحضرت را
 داخل کردند چون حضرت داخل شد اشاره کرد بسوی جمیع اهل مجلس و بر همه یکتبه سلام کرد و نشست پس خشم آن ملعون بر آنحضرت

زیاده شد که بر او مخصوص سلام خداوند نکرده و بی رغبت در مجلس نشست و شرفی که در پیشگاه حضرت و در میان سخنان بسیار گفت
ای محمد بن علی پیوسته مردی از شامش عصای سلیمان میگردانید جمیع ایشان را پرانده و میگفت و مردم را بسوی خود میخواند و دعوی الهی است
میکنند از روی سفاکت و بی خردی و کمی علم و آنچه لائق خودش بود گفت پس چون ساکت شدند هر یک از آن ملائین آنچه خوانستند گفتند
چون همه ساکت شدند حضرت برخاست و گفت ایها الناس چه خیال کرده اید و این چه راه ضلالت است که می پویید شیطان شمارا
بکجا میبرد و میرکت ماضی انداخت که دامل شمارا بدولت ماضی خواهد کرد و آخر شمارا و اگر از برای شما پادشاهی کمی بزودی کمی میسر شده است
مارا پادشاهی عظیم خواهد بود و در آخرت و بعد از دولت ماضی خواهد گشتن خواهد بود زیرا که ما یم اهل عاقبت نیکو چنانچه حق تعالی میفرماید **وَالْحَاقَّةُ**
لِلْمُتَّقِينَ ایضا عاقبت از برای پرهیزکارانست پس آن ملعون امر کرد که آنحضرت را بر نزدان برد و در اندک وقتی جمیع اهل نزدان
محبت و ولایت آنحضرت را اختیار کردند پس ندانیدان نیز و شام آمد و گفت من می ترسم که اگر چند روز دیگر این مرد درین شهر باشد
اهل شام همه معتقد او گردند و نگذارند که تو برین بنشین پس آن ملعون امر کرد که آنحضرت و اصحابین را به تبعیل بر نرساند بسوی مدینه و تا کی
که در عرض راه مردم بازار برای ایشان بیرون نیامند و چیره بایشان نفر و شتر و نگذارند که کسی خوردنی و آشامیدنی بایشان برسد
و ایشان را سه روز تبعیل آوردند و خوردنی و آشامیدنی بایشان ندادند تا بشهر مدین که شهر شعب است رسیدند و اهل مدین نیز دروازه را
بر روی ایشان بستند و چیره برای ایشان بیرون نیاوردند و اصحاب آنحضرت از گرسنگی و تشنگی بی طاقت شدند و چندا نمک
سبالقه کردند اهل آن شهر در نکشوند حضرت چون آن حالت را مشاهده فرمود بر کوه بلند س که بر آن شهر مشرف بود بالا رفت
و آواز بلند کرد و چنانکه آن شهر بلرزد و فرمود که ای اهل شهر که ظالم و ستمگران اهل آن منم بقیه خدا و حق تعالی از برای پیغمبر شما و قرآن
ذکر کرده است **بَقِیَّةُ اللَّهِ خَیْرٌ لِّکُمْ لَکُمْ کُنْزٌ مَوْصُیْنِ** و ما انا علیکم کجیفایم و پیر و در آن شهر بود چون این ندا شنیدند نیز قوم خود
و گفت بخدا سوگند که این همان دعوت پیغمبر است شماست شعب اگر بازار برای او بیرون نرید حقتا که بزودی شمارا بلیذخ خود میگرد
از بالای سر شما و از زیر پای شما این مرتبه شما باور کنید سخن مرا و اطاعت من کنید و بعد ازین مکنید که من ناصح و غیر خواهم از برای شما پس
منبادرت کردند و بازارها و از وقت بسیار بیرون آوردند چون این خبر بشام لعین رسید فرستاد و آن مرد را بر او کسی نداشت که چه بر سر
او آمد و این حدیث یا معجزات بسیار و مقدمه طولانی بعد ازین در احوال آنحضرت خواهد آمد **اِنَّ الشَّارِکَ لَیْسَ بِالْاَشِدَّاءِ وَ اَحْوَالِ وِلَادَتِ**
اِمَامِ رَضِیَ اَعْلَیْهِ السَّلَامِ چون آنحضرت متولد شد حضرت امام موسی اورد بر گرفت و از آن و آقامت در گوشه شالیش گفت و کاشش را باب فرات برداشت پس
بنحله مادر آنحضرت داد و گفت بگیر این بقیه خداست در زمین و آیینا بسند معتبر از احمد بن اسحاق منقول است که حضرت امام حسن
عسکری روزی بیرون آمد و طفلی بر دوش او بود و مانند ماه شب چهارده و چشمة طفل سه ساله و فرمود که این فرزند من است همنام
حضرت رسول است پس آن طفل بزبان عربی فصیح گفت منم بقیه خدا در زمین خدا و انتقام کشنده از دشمنان خدا و آیینا از حضرت امام
محمد باقر منقول است که چون حضرت صاحب الامر ظاهر شود اول سخنی که میگوید این آیه را میخواند **بَقِیَّةُ اللَّهِ خَیْرٌ لِّکُمْ کُنْزٌ مَوْصُیْنِ**
پس میگوید منم بقیه خدا و محبت خدا و خلیفه خدا بر شما و پیر که بر آن حضرت سلام کند خواهد گفت **السَّلَامُ عَلَیْکَ یَا بَقِیَّةُ اللَّهِ فی ارضه**
و این شهر اشغوب روایت کرده است که حضرت صادق فرمود که ما یم کعبه خدا و ما یم قبله و ما یم بقیه خدا و در کافی بسند معتبر روایت
کرده است که شخصی از حضرت صادق پرسید که آیا وقتیکه سلام بر حضرت قائم کنند او را اسیر المومنین میگوید فرمود که نه این است

که خدا حضرت امیر را آن سسمی ساخته و پیش از کسی باین نام سسمی نشده و بعد از وی کسی این نام را بر خود و خویش گذارد و فکر کافر سسمی را وی گفت
فدای تو شوم پس چگونه بر او سلام میکنند فرمود که میگویند السلام علیک یا بقیة الله من قبل الله و من قبل الله یسوده
والذین امنوا اذ انزلنا علیهم الذین هم الغالبون یعنی کسی که وی خود قرار دهد خدا و رسول او را و اما کایان آورده یعنی آنکه معصومین علیهم السلام را
تقریر نماید که با اتفاق در شان امیر المؤمنین است پس بدرستی که حزب خدا یعنی لشکر خدا را غالبان اند و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمود که مرا دانایان
ایمان آورده اند و دانایان که این خدا را از انجیاسی پیغمبر در سر عسر و در جلد از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که رسول خدا صلی الله
علیه و آله می یزد و قیامت چنگ ده است بنوعی بر در و کار گشتن با چنگ ده ام بنوعی پیغمبر خود و شیعیان با چنگ ده و از پیروان شیعیان جز پیغمبر اند
و حزب خدا را غالبان اند و پیرو خدا و بن خداست شیعیان مریاست بدین نامتسک اند و حق آنهاست در جای دیگر فرموده است
و در سفت منافقان اولئک حزب الشیطان الا ان حزب الشیطان هم الکفاس و من علی بن ابراهیم گفته است اینی ایشان لشکر را
و یا در ان شیطان اند و بدرستی که یا در ان شیطان ایشان را یکنار ان اند پس در وصفت مومنان فرموده است اولئک حزب الله
الا ان حزب الله هم المفلحون یعنی این جماعت لشکر را می خدا را و بدرستی که لشکر بای خدا ایشان اند و یکنار ان دشمنان
ایشان حزب شیطان اند علی بن ابراهیم و نیز حافظ ابو نعیم از محمد بنان عام روایت کرده است از حضرت امیر المؤمنین که سلمان گفت من
هر وقت که زور رسول می آید دست می آورم و در دست من می گفتم این گروه پیش از جمله رسد تا ان اند یعنی مطلق شیعیان که در شیع تابع سلمان را و
یا عجمانی که بحسب موالاة اهل بیت اختیار خواهند کرد و این ظاهر تر است تا تخم قتل را تا بعد مانت عون من فکون الله ادنی ما لا خلاف
من الا حرضی ام لیهما بشرک فی السموات ثقیفی بکتاب من قبل هذا و انما توفی علی بن کننیه و ان یضی بکوبیا محمی و یضی بکوبیا
بشایرست خبر و پیدا و را انچه بنویسند انهارا بغیر خدا بنمایند بمن که پیغمبر آورده اند در زمین یا ایشان را شریک است در کفریدن و تا بر سر آنها
بیاورید کتابی از پیش ازین یا اشاره یعنی بقیه از علم اگر شنیدید است گویان مفسران گفته اند که اشاره از علم بقیه علوم است که نقل کنند
از گفتگان و یکنیز و صفا و دیگران روایت کرده اند اما محمدا بن قمر علیه السلام که او کبر است بیهوشان است اشاره علم علم پیغمبر است
از حضرت صادق علیه السلام نقل است که کتاب جعفر و معصوم علیه السلام داخل اشاره عام است فصل چهل و یکم در بیان آیات که
در محبت ملائکه نسبت ایشان و شیعیان ایشان نازل شده حق تعالی میفرماید الذین یحذرون العرش و من حوله یسجدون بحسب رتبة هم
و یؤمنون به و یتستغفرون للذین امنوا ربنا و سعادت کل شیء رحمة و علما فانخفض للذین تابوا و اتبعوا سبیلک و تفتح
عذاب المجبور ربنا و ادخلهم جنات عدن الی الی و وعدتهم و من علم من ایاکهم و از واجهم و ذریایکم الذین انت العزیز الحکیم و قوله
المستیکات و من تق المستیکات یومئذ فقد رحمتهم و ذلک هو الفوز العظیم ان الذین کفروا یتذکرون لعلکم تتقون الذین کفروا یتذکرون لعلکم تتقون
یعنی آنها که بر میدانند عرش را و آنها که بر دور عرش اند تنزیه و تسبیح میگویند بر در و کار خود را و بجز او شست و انوار ایمان دارند و طلب
آفرینش میکنند برای آنها که ایمان آورده اند میگویند بر در و کار آفر اگر نیستی چه چیز را بر حمت و علم پس بیاور تا آنها را که توبه کرده اند و
پیروی نموده اند راه ترا و نگار ایشان را از عذاب جهنمی بر در و کار او داخل گردان ایشان را و در شقیای جا و دید که عده و لوک ایشان را
و هر که شائسته است و زمان ایشان فرزندان ایشان بدرستی که توفی غالب و اما نگار ایشان را از سیاستی بر در و کار او هر که از نگار او
از بدیهه و ان روز پس تحقیق که رحم کرده بر او و او است غیر از می بزرگ بدرستی که آنها که کار شده اند کرده میشود یعنی در روز قیامت که از

خمس خشم خدا بر شما عظیم ترست از شمی که بر خود وارید چون خوانده می شنید بسوی ایمان پس کفر می ورزیدید و گفتم پس معتبر از ابو بصیر و
 کرده است که حضرت صادق علیه السلام فرمود که خدا را شک نیست که میرزندگان را از پشت شیعیان بایستاید و برگ درختان را
 در فصل خزان میریزد چنانکه حق تعالی میفرماید و لیستغفرون الذین آمنوا بآیاتنا و استغفروا لیثان از برای
 شماست در عیون از حضرت امام رضا روایت کرده است که فرمود بیهیستیکه ملائکه خدمتگاران شیعیان را اندیش حضرت این آیه را خواند
 و فرمود که مرا و یمنان درین آیه آهنا اند که ایمان بولایت ما آورده اند و علی بن ابراهیم بسند معتبر روایت کرده است که از حضرت
 صادق پرسیدند که ملائکه بیشتر اند یا فرزندان آدم حضرت فرمود چون آن خداوند یک جانم و بقیة قدرت اوست که الیه ملائکه و آسمانها بیشتر اند و در هر
 ناک در زمین و آسمان موفع قبی نیست مگر آنکه در آن ملک است که خدا را تسبیح و تقدیس میکنند و در زمین هیچ درختی و کلویی نیست مگر آنکه در آن ملک است که
 موکل است بآن و هر روز عمل آنرا بخدا عرض میکنند بآنکه خدا و تائیرست بآن عمل آنرا و احدی از ملائکه نیست مگر آنکه هر روز تقرب میجوید بسوی خدا با طهارت و
 ابلت طلب آمرزش میکنند و برای دوستان شیعیان ما و لعنت میکنند دشمنان ما را و از خدا سوال میکنند که بر ایشان نبرد غدا و آفرین
 عذاب شدیدی و آفرینار وایت کرده است از حضرت باقر و تفسیر قول حق تعالی و کذالک حقت کلمة ربك علی الذین کفروا انتهم
 اصحاب السناد یعنی یومئذین لازم شده است حکم بر دروگاران تو بر آنها که کافر شدند بیهیستیکه ایشان اصحاب الش جنت اند حضرت فرمود
 که یعنی بنی امیه و قول حق تعالی الذین یحکمون العرش مراد رسول خدا و وصیای بعد ازوست که حامل عرش علم حق تعالی اند
 و حق حق که مراد ملائکه اند که بسبب و تنزیه و حمد میکنند خدا را و طلب آمرزش میکنند از برای آنها که ایمان آورده اند یعنی شیعیان آل محمد
 فاعفوا للذین تابوا یعنی پس بپای هر آنرا که توبه کرده اند از ولایت و محبت ابوبکر و عمر و جمیع بنی امیه و اتبعی استیلاک یعنی متابعت
 کرده اند ولی خدا امیر المؤمنین را و حق صلوات الله علیه تا آخر آیه یعنی هر که شایسته صلاح است از پدران و فرزندان و زنان ایشان حضرت فرمود
 که صلاح ایشان است که ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام را اختیار کرده اند و اقرار با امامت او و فرزندان او نموده اند و فهم السیدنا
 و من اتق السیدناک ابو عبد الله فقد راحمة یعنی هر که از طری ولایت آنها گایداری و در دنیا پس البته محل رحمت تو خواهد بود و در قیامت
 و این ست فوز عظیم برای کسی که از ولایت و محبت دشمنان آل محمد صلوات الله علیه نجات یابد پس فرمود ان الذین کفروا
 یعنی بنی امیه اذ اتوا الی الکعبان فکفروا بر او بایمان و ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام و این باب چهارم مجموع این مضامین را
 با احتیاط از جابر جعفی از امام محمد باقر روایت کرده است و ایضا از حضرت امیر المؤمنین روایت کرده است که فرمود که فضیلت من
 بر رسول خدا نازل شده و در ضمن این آیه الذین یحکمون العرش تا آخر آیه زیرا که در وقتیکه این آیه نازل شد انبیا از من کسی با حضرت ایمان
 نیاورده بود و ایضا از حضرت باقر روایت کرده است که ملائکه در مدت هفت سال و چند ماه استغفار میکردند مگر از برای رسول خدا
 و از برای من در حق نازل شد این آیات و در اوقت مومنی غیر از ما نبود و ایضا از طریق مخالفان روایت کرده است که ملائکه سالها
 صلوات بر علی میفرسایند زیرا که انبیا از ان حضرت کس ایمان نیاورده بود و دیگر کسی نماز نمیکرد و ایضا بسند معتبر از حضرت صادق روایت
 کرده است که بسبب خدا و درین آیه علی بن ابیطالب است و الذین آمنوا شیعیان است حضرت اند و فصل چهل و دوم در بیان اینکه آیات
 و مرالطه و غیره در شان ائمه علیهم السلام شیعیان ایشان است آیات بسیار است اول و العصاة ان لا انسان کفی حسرة یعنی بحق عصر
 سوگند یا میکنم که بدرستی که انسان در بیان کاریست و در کمال الدین روایت کرده که مراد بعصر عصر خروج صاحب الامر علیه السلام است چنانکه

بعد ازین خواب آمد بعضی گفته اند بعد از آنکه رسول است الا الذین امنوا و عملوا الصالحات
 که آنرا که ایمان آورند و کردگارهای شایسته و تو اصفیای الحق و وصیت نمودند بیکدیگر براسحق و وصیت نمودند
 بیکدیگر برالبصیر و علی ابراهیم روایت کرده است که حضرت صادق علیه السلام در این سوره را چنین خواندند و العبدان الا انسان فی خمس مائه فیها من الدهر
 الا الذین امنوا و عملوا الصالحات و اقموا الصلوة و اؤمروا بالعرفی و اقموا الصلوة یعنی بحق عصمت آدمی هرگز نبرد زریان کاریست و بدرستی که در آن
 زریان کاریست تا آخر عمر که آنرا که ایمان آورند و اعمال شایسته کردند و قبول کردند برپایه کاری را و قبول کردند بر لبیر و شکیبائی را و در
 کتاب احتجاج از حضرت باقر روایت کرده است که حضرت رسول در خطبه غدیر فرمود که بخدا سوگند که سوره و العبد در شان امیر المومنین
 نازل شد و در کمال الدین و ایت کرده است از حضرت صادق که مراد بصیر عصر خروج حضرت قائم است الا انسان فی خمس
 مراد و شمنان است که در زریان کاری اندک الا الذین امنوا یعنی آنکه ایمان آورده اند آیات او عملوا الصالحات یعنی
 موااسات با برادران مومن کرده اند و در مال خود و تو اصفیای الحق یعنی وصیت کرده اند بیکدیگر براسحق با امانت یعنی ولایت که
 حق و تو اصفیای الحق یعنی وصیت کرده اند بصیر در قنهای زمان غیبت حضرت قائم و بر دین خود و ثابت مانده اند و سوره
 بن ابراهیم و این بابها را و دیگران بسندهای معتبر از آنحضرت روایت کرده اند که حق تعالی استثنای کرد و برگزیده های خود را از خلق
 و فرمود که همه در زریان کاری اندک ایمان آورند و ولایت امیر المومنین و فریق خدا را بعمل آورند و وصیت کردند و در زریان
 و باز ماندگان خود را بولایت و بصیر کردند بر مشقتها که بایشان میرسد از جهت اختیار دین حق و دوم یا ایها الذین امنوا
 اصبروا و اصابوا و ابطوا و اتقوا الله لعلکم تفلحون یعنی ای کسانی که ایمان آورده اید صبر کنید و شکیبائی در زین و آلوده شدن
 باشید و بریزید از عذاب خدا شاید رستگار گردید و اکثر مفسران گفته اند یعنی صبر کنید بر دین خود و ثبات قدم باشید در جنگ
 کافران و در کمین دشمنان باشید که در هر حال بر مسلمانان نیایند و بسندهای معتبر از ابن بابویه و دیگران از حضرت صادق روایت
 کرده اند که یعنی صبر کنید بر معیشتها و شکیبائی شما کنید در تقیه از مخالفان و جدا شوید از امامی که پیشوای شماست و عیاشی از خود
 روایت کرده است که یعنی صبر کنید بر ترک معاصی و مضایقه و کنید بر شقت طاعات و مراطه کنید در راه خدا که در میان خود و خلق
 قرار داده است و بر که در کمین دولت ما باشد و انتظار آن کشیدنیاست که در حمایت حضرت رسول جفا کرده است و بر پیروی
 خدا نیست که امر کنند مردم را به نیکبای و نهی کنند از بدبای و کدام شکر بدتر است از ظلمی این است بر ما کردند و از شما کنید کرد و آیتها
 بسند دیگر از آنحضرت روایت کرده است که یعنی صبر کنید بر اوامی و فریق و شکیبائی در زین و معیشتها و خود را بنید بر متابعت
 علیه السلام و اتقوا الله یعقوب سراج روایت کرده است که میگفت بحضرت صادق عرض کردم که آیا زمین باقی میماند بدون عالمی
 از شما که مردم پناه ببرند بسوی او و دین خود را از او نهند که فرمود که نه اگر زمین بدون امام باشد عبادت خدا و ان نخواهد شد
 ای یعقوب خالی نمیشد زمین از عالمی که از ما که است او بر مردم ظاهر باشد و مردم حلال و حرام خود را از او اخذ کنند و این معنی از
 کتاب خدا ظاهر و هویدا است پس حضرت این آیه را خواند و فرمود که یعنی صبر کنید بر دین خود و صبر کنید بر آزار دشمنان خود که باشند
 مخالفان اند و دین و خود را با امام خود بپسایند و از خدا بریزد در آنچه شما را بان امر کرده است و بر شما واجب گردانیده است
 و روایت دیگر فرمود که صبر کنید بر آزار با که در راه محبت ماسکند و با امام خود موافقت کنید و در تقیه از دشمنان او و از امام خود جدا

و ذکر هدیایم الله انت فی ذلک کلمات لکل صبار شکویده یعنی تحقیق فرستادیم موسی را بایتمهای خود که بیرون آورم قوم خود را از تار یکهایمی کفر و جهالت موسی نور ایمان و علم و بیاد آور ایشانش را بر زمینهای خدا بد رستیکه درین آیتها و علامتها هست براسه بر بسیار صبر کننده و بسیار شکر کننده و اکثر منفسران گفته اند که روزی می خدا ایام عذایهای آنهاست که بر کافران گذشته فرستاده است و عیاشی از حضرت صادق روایت کرده است که مراد ایام خدا نعمتهای اوست و این بابویه از حضرت صادق روایت کرده است که ایام خدا روز ظهور حضرت قائم است و روز رجعت ائمه علیهم السلام و لغت از دوستان و دشمنان ایشان بدینا و روز قیامت و علی بن بریم روایت کرده است که روز ظهور قائم است و روز مرگ و روز قیامت و این مایه را از حضرت باقر روایت کرده است که صبار آنهاست که صبر میکنند بر آنچه بر ایشان وارد شود و از جانب خدا از شدت و بلا و نعمت و رضا و صبر میکنند بر سزای که از دشمنان میکنند بسبب محبت ما و شکر میکنند حق تعالی را بر نعمت و ولایت ما اهل بیت که خدا بایشان عطا کرده است ششم و اصبه علی ما یقی لون و اهی هدی لجمیل و ذکر فی المکن بلیت ادلی التمه و مقله قلیک یعنی خطاب کرد حق تعالی بحضرت رسول که صبر کن بر آنچه میگویند کافران و منافقان و جدائی کن از ایشان چنانکه در تلی نیکو و واگذار مر را با نگیرد کنندگان صاحبان نعمت و مصلحت ده ایشانرا اندک مانی این بسیار روایت کرده است که صبر کن یا محمد بن نیکو بی که ترا میکنند بد رستیکه من انتقام خواهم کشید بر وی که از تو بهر سدا و قائم من است که مسلط خواهم کرد و او را بر خونهای ظالمان و کینه از حضرت کاظم روایت کرده است که یعنی صبر کن بر آنچه منافقان در حق تو میگویند که دوری کن از ایشان دوری کردنی نیکو و بگذار مر آنها را که نازدیک تو میکنند و نصب کردن وصی تو علی و بسند معتبر از آنحضرت روایت کرده است که حق تعالی درین آیه امر کرده است پیغمبر خود را بعبودیت آنکه نسبتهای بسیار بداد و دادند و بامر الهی صبر کرد و در احتجاج از حضرت امیر المومنین روایت کرده است که حضرت رسول سوسته با منافقان صحابه مدار میکرد و قنایف قلب ایشان مینمود و نزدیک خود میطلبید و در جانب راست خود ایشانرا مینشانید تا آنکه او را امر کرد در گردن ایشان فرمود و اهرم هجر اجمیل فصل سوم در بیان آیات است که در مظلومیت ائمه علیهم السلام نازل شده است و آنها بسیار است اول الله احسب الناس ان یثکروا ان یقولوا امتا و هم لا یفتنون و لقد فتنا الذین من قبلهم فلیعلمن الله الذین صدقوا و لیعلمن الکاذبین ام حسب الذین یعملون السیئات ان یسبقونا ساء ما یحکم فی بعضی آیات ایشانستند مردمان که ایشانرا و امیکند از زمین که میکنند که ایمان آوردیم و ایشان امتحان کرده میشوند و تحقیق که امتحان کردیم ما آنها را که بودند پیش از ایشان پس هر آینه بداند خدا آنها را که راست گفتند و هر آینه بداند البینه دروغ گویان آیامی ندارند آنها را میکنند اعمال بد را از دست ما بدر میر و ند و ما ایشانرا عذاب نخواهیم کرد و بد حکمی است که میکنند ایشان و از حضرت امیر المومنین و امام جعفر صادق منقول است که ایشان فلیعلمن هر دو را بایمی افعال میخوانند یعنی یا کسر لام و در احادیث وارد شده است که این دو آیه در باب فتنه بعد از حضرت رسول نازل شد که غضب خلافت از حضرت امیر المومنین کردند که اگر آنها که در غدیر خم با امیر المومنین بیعت کرده بودند تابع و نیاشدند و بیعت رشکستند و مومن و منافق از هم جدا شدند چنانچه شیخ مفید رحم در شلو روایت کرده است که چون منافقان صحابه با ابوبکر بن قحافه بیعت کردند و می آمدند نزد امیر المومنین و آنحضرت بلی در دست داشت و قبر مطهر حضرت رسول را در دست میکرد و گفت همه با ابوبکر بیعت کردند و انصار چون اختلاف در میان ایشان بهم رسید

مخدول شدند و جماعتی طلقاً که منافق بودند و بزودی ایمان آوردند و وصیت را عینیت نمودند و زود با ابوبکر بیعت کردند
که مبارک و خلافت بشمار پس چون این سخن را تمام کرد حضرت سیریل را بر زمین گذاشت و این آیات را خواند و ملاحظه کن و این آیات
از حضرت امام حسین و ایت کرده است که چون آیه که میماند بحسب الناس نازل شد حضرت امیر سوال کرد که یا رسول الله این
که حق تعالی فرموده است که ام است حضرت فرمود که یا علی توئی که مردم با ما است تو حق تعالی ابتداء آسمان کرده است و تو
درین باب خصمی خواهی کرد و آنرا که غضب خلافت تو کند و با ما است تو قائل نشو پس میاگردان حجت خود را برای خصومت
و اینها نیست معتبر از حضرت صادق روایت کرده است که حضرت رسول شبیه در مسجدی ماند چون نزدیک صبح شد حضرت امیر
و غل مسجدی شد پس حضرت رسول او را ندا کرد که یا علی گفت بلیک فرمود و بسیار سبوی من چون نزدیک شد حضرت فرمود و یا علی تمام
این شب را که دیدی در اینجا بسر آوردم و بنابر حاجت خود را از خدا سوال کردم و همه را بر آورد و مثل آنها را نیز از برای تو
کردم و باز همه را عطا کرد و سوال کردم از برای تو که همه است را مجتمع گرداند بر ما است تو که همه اقرار کنند بخلافت تو و ترا متابعت
کنند قبول نکرد و این آیات را فرستاد الله بحسب الناس تا آخر آیات و اینها از سدی روایت کرده است که الذین صدقوا
علی علیه السلام و اصحابا و است و یعلی الکاذبین و دشمنان او اند که در وعوی ایمان دروغ گو بودند و مردم و حق
الحق من ربکم فمن شاء فلیؤمن من شاء فلیکفر انا اعتدنا للظالمین فاد احوط بعد سر ادقها یعنی و بگویند
که حق از پروردگار شاست پس هر که خواهد ایمان بیاورد و کسی که خواهد که کافر شود بدینستیکه با آماده کرده ایم برای ظالمان
آنست که احوط کرده است بایشان بر سر پرده های آن آتش کینه و علی بن ابراهیم و عیاشی روایت کرده اند پسند بایستی
از حضرت باقر و صادق علیه السلام که مروی و ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام است و مراد از ظالمان همه گاران بر علی محمد اند
و آیه چنین نازل شده است انا اعتدنا للظالمین ال محمد حقهم فاما ال محمد حقهم فاما ال محمد حقهم فاما ال محمد حقهم فاما ال محمد حقهم
کرده اند چنین روایت این ما پیر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که آیه چنین نازل شده است قل الحق من ربکم فادقها
علی تا آنجا که انا اعتدنا للظالمین ال محمد حقهم فاما ال محمد حقهم فاما ال محمد حقهم فاما ال محمد حقهم فاما ال محمد حقهم
با تمام ظهور اوقات الله علی نصرهم لقد یوالذین الخ و این حدیثی که از ان یقولون ان الله یغفر الذنوب و اوه شد برای آنها که
بایشان قتال میکنند کافران که ایشان نیز قتال کنند بسبب آنکه تیمم کردند کافران بایشان و بدینستیکه حدیثی برای ایشان البته
فادست آنها که بیرون کرده شدند از دیار و خانهای خود بناحق و تقصیر نه داشتند بغير آنکه گفتند بر و رگ را خد است و
علی بن ابراهیم گفته است که این آیات در شان حضرت امیر المومنین علیه السلام و جعفر طیار و حمزه نازل شده بود و بعد از آن حق
حضرت امام حسین علیه السلام جاریست و الذین الخ و این حدیثی در شان حضرت امام حسین نازل شد که نیز باید طلب
آنحضرت فرستاد که او را بکشد و در انشام بر زمین از ترس ایشان از مدینه گریخت بجانب کوفه و در کربلا شهید شد و کشته شد و کشته شد
حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود و سنیان میگونی آیه اول در شان حضرت رسول صلی الله علیه و آله است
در وقتیکه کافران قریش او را از مکه بیرون کردند و فرمود چنان نیست که ایشان میگونی بلکه مراد حضرت صاحب الامر صلوات الله علیه است
در وقتیکه خروج کند از برای طلب خون حضرت امام حسین علیه السلام و خواهد گفت ما ایم اولیای آنحضرت و طلب خون او میکنیم

و این شهر آشوب از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که اذن این اخراجات دیگر هم در شان ما نازل شده است و این
ما بسیار از حضرت کاظم علیه السلام روایت کرده است که این آیات در شان ما است و بسند دیگر از حضرت باقر علیه السلام روایت
کرده است که این آیات در شان حسن و حسین علیهما السلام نازل شده اند و ایضا از آنحضرت روایت کرده است که در شان حضرت
تاکم علیه السلام و اصحاب او نازل شده است و در جمیع البیان از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که در شان
مهاجرین نازل شد و جاری شد بر جمیع آل محمد صلوات الله علیهم که ایشانرا از دیار خود بدر کردند و پیوسته از ایشان در ترقیه و
خوف بودند چنانکه و اذ قلنا اذخلوها هذه القهقهة فكلوا منها حيث شئتم رغدا و ادخلوا الباب سجدا و قولوا احطه نقض لكم
خطایا که و سفید الحسنین فبدل الذیت ظلموا من جنات السماء بما كانوا یفسقون یعنی یا و آورندگان
را که گفتیم و اخل مشوید این شهر را یعنی بیت المقدس یا اریحایس بخورید از نعمتها می آن قریه هر چه خواهید بفروائی و داخل شوید
در گاه آن شهر را سجده کنندگان با حضور و بگویند یا مزار ما تا بیا مزاریم از برای شما گناهان شما را و تحقیق که زیادتیم ثواب کردار
نیکو کارانرا پس بدل کردند آنرا که شتم کردند بر خود گفتار بر غیر آنچه گفته شده بود با ایشان پس فرستادیم بران گروهی که شتم کردند عذاب
از آسمان بسبب نافرمانی ایشانی مشهور میان مفسران آنست که این آیه در شان نبی اسرائیل است و اکثر ایشان در وقت
داخل شدن طلب آمرزش نکردند و بعضی از نعمتها می دنیا را طلبیدند پس طاعون بر ایشان نازل شد که در یک ساعت بست
و چهار هزار کس ایشان مردند و در احادیث اهل بیت علیهم السلام بر روایت کلینی و دیگران وارد شده است که این آیات در شان
ابلیس علیه السلام است و همچنین است فبدل الذین ظلموا الی صحیح حقه قولا غیر الذی قبل لعلهم یانزلنا علی الذین ظلموا
الی محمد حقهم که سزا من الشکاء یعنی بدل کردند کسانی که شتم کردند بر آل محمد صلوات الله علیهم و حق ایشانرا غصب کردند گفتار
بغیر آنچه با ایشان گفته بود ندیس فرستادیم بر آنها که ظلم بر ایشان کردند و حق ایشانرا بردند عذاب آسمان مقرر چو گوید که توحید بر حبه
این تاویل بدو نحو ممکن است اول آنکه چون حق تعالی قضا را بر حق تعالی قضا را و قرآن مجید برای تنبیه و تهدید و بشارت است این است فرستاده است
و احادیث بسیار وارد شده که توحید امری است در نبی اسرائیل نبوده مگر آنکه نظیر شش درین است است و ایضا اخبار بسیار وارد شده است که
ابلیس من درین است مثل باب خطه است در نبی اسرائیل یعنی همچنانکه آنها مامور شدند که داخل باب بشوند و سجود و خضوع نمایند هر که در نجات
یافت و هر که نکرده عذاب بر او نازل شد همچنین ولایت ابلیس من درین است چنین است هر که اختیار کند ولایت ایشانرا و اقیاد عظیم
ایشان بکشد شجاعت می یابد و هر که نکرده عذاب بر او نازل میگردد و عذاب آن است هلاک ظاهری بوده و درین است بلاکت ابدی است
و جهالت و حرمان از مساوات است با سایر ائمه و نسب و اختلاف میان است و انواع بلا که بسبب مخالفت ابلیس علیه السلام
با آنها مبتلا گردیدند و هم آنکه از نبی اسرائیل نیز ممکن است که مکلف بود ولایت ابلیس علیه السلام گردیده باشند چنانکه در تفسیر حضرت امام
حسن عسکری علیه السلام منقول است در تفسیر این آیه که حق تعالی ولایت محمد و علی و سایر ابلیس علیه السلام از نبی اسرائیل گرفت
بعد از آنکه از صحرای تیه نجات یافتند حق تعالی امر کرد ایشانرا که داخل دروازه اریحا که از بلاد شام بود بشوند چون بدروازه شهر
رسیدند و دیدند که مثال محمد و علی صلوات الله علیهما بر بالای دروازه منسوب است دروازه رنایت و سعادت و رفعت بود پس
حق تعالی امر کرد ایشانرا که چون داخل دروازه میشوید خرم شوید برای تفسیر آن دو بزرگوار و جمیع ایشانرا که از شکار و تفریح خود بازگردید

و بگویند خداوند سبحان و تعالی که در دین شما علی محمد و علی بن ابی طالب را و ولایت ایشان را که شیخید کردیم برای آنست که بپایان
گنایان را و محو کنی سیئات را تا ما گنایان گذشته شما را بر سریم و هر که گنا هستند باشند و بر ولایت ایشان ثابت باشد و پیش را
زیاده بگیرد و نیم پس اکثر ایشان اطاعت نکردند و گفتند ما را بشنید بکنند و در گاه باین فست چرا خم شویم و آن همه را که ندیده ایم چرا
تعلیم کنیم پس پشت خود را بسوی دروازه کردند و آن خود داخل شدند و بجای خطه حنطه حرا گفتند یعنی گندم سرخ یا کسب کرده بر آنست
ما بهتر است از آنچه ایشان را باین تکلیف میکنند پس حق تعالی از آسمان آنچه مقرر شده بود بر ایشان فرستاد و در کمتر از یک فرسود
دست هزار کس از ایشان بطاعون میروند و آنرا جمعی بودند که حق تعالی سید نبست که ایمان نخواهند آورد و از نسل ایشان بعضی بهم خوابید
تمام شد حدیث و بنابر این و آیه هیچ تکلیفی در کار نیست تسوم و اذ قلنا للمله انک اسجد و الا دم فسیح و الا ابلیس الی
و استکبر و کان من الکافین یعنی یا آور آن وقتی را که گفتیم ملائکه را که سجده کنید از برای آدم پس سجده کردند مگر شیطان ابا که و گفتند
و بود از جمله کافران کلینے بسند معتبر از موسی بن جعفر علیه السلام روایت کرده است که چون حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم
در خواب دید که ابو بکر و عمر و بنی امیه بر منبرش بالا میروند بسیار بر او دشوار آمد که بعد از و غضب کنند حق و صی او را پس حق تعالی این آیه را
برای تسلی آنحضرت فرستاد و وحی کرد بسوی او که یا محمد من امر کردم و اطاعت من نکردند پس خبری مکن هر گاه اطاعت تو نکنند
در حق تو و وصی تو چه امر آن الذین کفروا و اظلموا الذین الله لیخلفهم و لا یهدیهم طریقاً الا طریق جهنم خالدین فیها ابدیاً
و کان ذلک علی الله یسیراً یا ایها الناس قد جاءکم الرسول بالحق من ربکم فامضوا حیوکم و ان تکفروا ان الله صافی السموات
و الارض و کان الله علیما حکیم یعنی بدرستی که آنکه کافر شدند و مستم کردند و نخواهد بود و آنکه خدا بیا مرز و ایشان را و نه آنکه برساند ایشان را برای
پس بگوید که بهتر است از برای شما و اگر کافر شوید پس بدرستی که از خدا است هر چه در آسمانها و زمین است و هست خدا و تا و حکیم کلینے از
حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده است که این چنین نازل شده است الذین ظلموا ل محمد حقهم یعنی بدرستی که آنکه مستم
کرده اند بر آل محمد صلوات الله علیهم و حق ایشان گرفته اند و آیه دیگر چنین است یا ایها الناس قد جاءکم الرسول بالحق من ربکم فامضوا
حیوکم و ان تکفروا و ابی کلابه علیه السلام آمده است پنجم بسوی شما بر استی از جانب پروردگار
در ولایت علی علیه السلام پس بگردید و ایمان بیاورید بولایت علی علیه السلام که بهتر است از برای شما و اگر کافر شوید بولایت علی
علیه السلام خدا بی نیاز است از شما آنچه در آسمان و زمین است همه از دست شماست و نازل من القمان ما هو شفاعة و رحمة المؤمنین
و لا یزید الظالمین الا حسداً یعنی فرمودم از قرآن آنچه او شفاعتی و رحمتی است برای مؤمنان نمی افزاید مستم گاران را مگر زیان کاری
این بسیار بچندین سند از حضرت باقر و صادق روایت کرده است که مراد از ظالمان آنها اند که مستم بر آل محمد کرده اند و آیه چنین نازل
شده است و لا یزید ظالمی الا حسداً یعنی خود مستم میکردند کلینے و دیگران حضرت باقر و کاظم روایت کرده اند که حق تعالی غرور و منبع ترست از آنکه گن
تو هم کند که بر او ظلم کرده است بلکه خدا ما را بخود مخلوط گردانیده و ظلم ما را ظلم خود شمرده یعنی بر ما نثار و حجتهاست من شتم کرده اند و آن آزار را
که ایشان رسانیده اند و لیکن بر خود شتم کرده اند که خود را مستحق عذاب ابدی گردانیده اند شتم احشر و الذین ظلموا و اذواجه

علی بن ابراهیم گفته است یعنی جمع کنید آنرا که شتم کون بر آل محمد و اشیاء و اعوان ایشان را شتم و ما انکم الرسول فخذوه و ما نهکم عنہ فانتهوا و اتقوا الله ان الله یبدل الثقلات یعنی آنچه داده است شمارا بچیز بهتر یعنی امر با این کرده است پس بگیر اکثر آنرا و آنچه بدست شمار از آن پس ترک کنید و بر چیز بد از عذاب خدا بدتر کنید خدا شد بدست عقوبت او این ما هیارا از حضرت امیر المومنین روایت کرده است که یعنی هر چیز بد از خدا و از ظلم آل محمد بدتر است که بدست عذاب او از برای کسی که بر ایشان شتم کند و جسم و قد عذاب من محل ظلمنا این ما هیارا از حضرت صادق روایت کرده است که یعنی نا امید است از رحمت خدا کسی که شتم کند و جسم و قد عذاب یا زو سم و لمن انتصها بعد ظلمه فادک ما علیهم من سبیل یعنی البته از برای کسی که انتقام بگیرد بعد از ستمی که بر او واقع شده باشد پس بر ایشان نیست اهی عذاب این ما هیارا از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که این آیه در شان حضرت قائم است که چون ظاهر شود و انتقام خواهد کشید از بنی امیه و از آنما که کذب نموده اند و از آنما که عداوت ایشان داشته اند

احوال جناب مصنف طاب ثراه

نبدی از ترجمه جناب مصنف طاب ثراه برای تزئین کتاب نقل از کتاب نجوم السماء فی تراجم العلماء مصنفه فاضل المعنی خرمی لودعی جناب مولوی مرزا محمد علی صاحب نیک قلم می نگیرد

(هكذا عباره) العالم الربانی مولانا محمد باقر بن محمد تقی السجسی الاصفهانی معروف باخواند مجلسی است چنانکه لقب جدش بود و سزاوار کابر علمای محدثین و ثقات فقهاء مجتهدین محمد بن تلیقه متاخرین است و در سراج اجتهاد و مراتب احتیاط و کمالات علوم و روح و تقوی و عظمت جلالت قدر میان سائر اهل زمان خود در عجم بلکه در عرب تفوق و امتیاز داشت شصت و یک کتاب و رساله از البیات اوست در صورتیکه است و پنج مجلد سجاد الانوار را یک کتاب شمارند و مجلدات ثلثه حیات القلوب را یک کتاب گیرند اکثر کتب آنجناب که آنرا نازل جعفر فرموده بزبان فارسی بعبارت واضح برای استقناع عامه مومنین ترجمه فرموده الحق چنین فیض عام در هیچ عصر از هیچ عالمی ظهور نرسیده چنانکه شیخ یوسف بحرانی در لؤلؤة البحرین بعد وصف آنجناب میفرماید که هیچ کس در زمانش و قبل از او و بعد از او قرین و عدیل او در ترویج دین و احیای سنت سید المرسلین تصنیف و تالیف در امر دینی و قمع مبتدعین و مخالفین و دفع اهل بدعت و معاندین سیاه مرده صوفیه یافته نشود و می در و ار السلطنت اصفهان شیخ الاسلام بود و ریاست دینی و دیووسی و امامت جمعه و جماعت در آنجا داشت و اوست آنکسی که احادیث اهل بیت سالت خلوات الله علیهم راجع نموده راجع داد و در میان مردم خصوصاً ببلای عجم منتشر ساخت از برای فهم ایشان انواع احادیث را از عربی لغاری ترجمه نمود علاوه آنکه تفسیر ایتام تمام در آن معروف و منتهی عن المنکر داشت و دست کرم بر هر کسی که سومی او می آمد بسو ط داشت چه در آن در زمان غیبت امام عصر علیه الصلوٰه و السلام هر که بمقتد عادل جامع الشرط باشد از آنجا که آنحضرت است سلاطین صفویه حیات

